

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS KATEDRA

Specialiosios pedagogikos (specializacija Logopedija) studijų programa, IV kursas

DAIVA AUDARIENĖ

**MOKYTOJO PADĖJĖJO VEIKLA UGDANT SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ
MOKINIUS**

Bakalauro baigiamasis darbas

Bakalauro darbo vadovė – doc. dr. Irena Kaffemanienė

Patvirtinimas apie atlikto bakalauro darbo savarankiškumą

Patvirtinu, kad įteikiamas bakalauro darbas
(tema)

.....yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame institute / universitete Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra medžiagos iš kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

.....
Vardas, pavardė

.....
Parašas

Bakalauro darbo santrauka

Specialiosios pagalbos vidutinių, didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, mokytojų padėjėjų teikiamų paslaugų būtinumas akcentuojamas daugelyje specialiųjų ugdymą reglamentuojančių dokumentų. Tačiau stokojama duomenų apie mokytojų padėjėjų profesinės veiklos patirtis, tobulintinas sritis.

Šio tyrimo tikslas – atskleisti mokytojo padėjėjo veiklą, ugdant specialiųjų poreikių mokinius.

Tyrimu siekta tokių uždavinių: remiantis moksliniais šaltiniais atskleisti mokytojo padėjėjo sampratą, išnagrinėti mokytojo padėjėjo funkcijas; remiantis empirinio tyrimo duomenimis, išanalizuoti mokytojų padėjėjų teikiamos pagalbos mokiniui ir mokytojui patirtis; išsiaiškinti ar pakanka turimų profesinių žinių, kompetencijų, išsilavinimo bei asmeninių savybių, norint gerai atlikti savo pareigas darbe, nes mokytojų padėjėjai Lietuvoje nėra rengiami; išsiaiškinti kokių sunkumų patiria mokytojo padėjėjas savo kasdieniniame darbe ir kaip juos įveikti.

Tyrimas atliktas interviu metodu. Tyrimo dalyviai – 20 mokytojo padėjėjų, dirbančių Vilniaus miesto bendrojo ugdymo ir specialiosiose mokyklose.

Mokytojo padėjėjo veikla siejama su pagalba specialiųjų poreikių mokiniams, bendravimu ir bendradarbiavimu su jų tėvais, mokytojais, mokyklos specialistais ir administracija.

Atlikus kokybinį tyrimą, interviu metodu, išskirtos dvi pagrindinės mokytojo padėjėjo teikiamos pagalbos sritys: pagalba mokiniui ir pagalba mokytojui. Pagalba mokiniui teikiama: įvairių mokomųjų dalykų, gyvenimo įgūdžių formavimo srityje, pagalba mokiniui judant ir orientuojantis aplinkoje, valdant elgesio ir emocijų pokyčius. Pagalba mokytojui teikiama - rengiant mokomąją medžiagą, organizuojant popamokinius renginius.

Mokytojo padėjėjui būtinos tokios kompetencijos, kaip žinios apie mokinio negalias ir sutrikimus, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiai, gebėjimas įtraukti mokinį į ugdomąją veiklą, kurti saugią aplinką mokiniams. Būtinos asmeninės savybės – kantrybė, emocinis ir fizinis stiprumas bei didelė meilė vaikams.

Mokytojo padėjėjui reikalingas specialusis aukštasis išsilavinimas, nes teikiant pagalbą specialiųjų poreikių mokiniams būtinos gilesnės ir platesnės žinios apie jų ligas, gebėjimus ir galimybes siekti tikslo. Mokytojo padėjėjas turėtų būti išsilavinęs ir išprusęs žmogus.

Esminiai žodžiai: mokytojo padėjėjas, specialieji ugdymosi poreikiai, specialioji pagalba.

Turinys

Bakalauro baigiamojo darbo santrauka	3
Įvadas	5
1 skyrius. SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ TURINČIŲ MOKINIŲ UGDYMAS..	8
1.1. Mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas	8
1.2. Specialiųjų poreikių mokinių ugdymas bendrojo ir specialiojo ugdymo įstaigose	10
1.3. Mokytojo padėjėjo pagalba ugdymo procese	11
2 skyrius. MOKYTOJO PADĖJĖJO VEIKLA UGDANT SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ MOKINIUS	20
2.1. Tyrimo metodika ir organizavimas	20
2.2. Tyrimo dalyviai	20
2.3. Mokytojų padėjėjų teikiama pagalba specialiųjų poreikių mokiniams ir mokytojams	21
2.4. Mokytojų padėjėjų kompetencijos, asmeninės savybės, vaidmenys	27
2.5. Mokytojų padėjėjų požiūris į išsilavinimą, profesinės veiklos tobulinimo galimybes	32
2.6. Mokytojų padėjėjų patiriami sunkumai teikiant specialiąją pagalbą mokiniams	35
Išvados	44
Literatūra	46
Summary	49
Priedai	50

Ivadas

Problema ir jos aktualumas. Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas Lietuvos mokyklose jau tapo realybe. Vis aktualesnė ir svarbesnė tampa idėja, kad mokyklose kartu su mokytojais turėtų dirbti ir mokytojų padėjėjai.

Mokytojų padėjėjų veikla, pasak Abromaitienės, Kaušpėdienės (2009, p. 53), „suteikia galimybę pedagogams skirti didesnę dėmesį ugdymo procesui, veiksmingiau organizuoti darbą pamokų metu, skatinti mokinių motyvaciją mokymuisi, gerinti ugdymo kokybę, mažinti mokytojų darbo krūvį“. Mokytojo padėjėjai bei pedagogai panašiai supranta padėjėjo veiklą, jos paskirtį mokykloje ir pedagogų bendruomenėje. Autorių nuomone, „mokytojo padėjėjo veikla pedagogų bendruomenėje susijusi su edukacine, socialine, fizine pagalba mokiniui mokymo procese ir už jos ribų, pagalba mokytojui mokymo procese ir už ugdomosios aplinkos ribų, bendradarbiavimu su mokykloje dirbančiais specialistais“ (Abromaitienė, Kaušpėdienė, 2009, p. 53).

Mokiniais, kurie turi didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, reikalinga ne tik specialioji pedagoginė pagalba, bet ir specialioji pagalba, pvz. mokytojo padėjėjo. Ši pagalba suprantama kaip komandinio darbo išraiška, kai mokytojas, mokytojo padėjėjas ir mokinys dirba bendravimo ir bendradarbiavimo principu.

Pedagogui būtinas kompetencijas, kaip kvalifikacijos raišką arba gebėjimus veikti, atsižvelgiant į turimas žinias, įgūdžius, asmenines savybes ir vertybes, analizavo Jucevičienė, Lepaitė (2000), Linkaitytė (2008), Čiužas (2013); specialiųjų pedagogų kompetencijas nagrinėjo Ambrukaitis (2005), Kaffemanienė, Šadbaraitė (2005), ir kt. Tačiau nėra analizuota, kokią vaidmenį specialiųjų poreikių turinčių mokinių ugdymosi procese atlieka mokytojo padėjėjas. Pasigendama duomenų apie tai, kokių kompetencijų ir asmeninių savybių reikia mokytojo padėjėjui, dirbant su šiais mokiniais, kaip organizuoti ir vykdyti šią veiklą, kad būtų sudarytos palankios sąlygos mokinio individualiems poreikiams tenkinti, kad būtų sukurta kuo palankesnė šių mokinių ugdymosi aplinka. Netyrinėta, ar mokytojo padėjėjui pakanka vidurinio išsilavinimo, norint gerai ir tinkamai atlikti savo kasdienes pareigas.

Mokytojų padėjėjai Lietuvoje nėra rengiami kaip specialistai, todėl labai svarbiu tampa, mokytojo padėjėjo rengimo ir mokymo teikti specialiąją pagalbą, klausimas. Mokytojo padėjėjo paslaugų poreikis kasmet didėja. Šiame baigiamajame darbe siekiama ištirti ir išanalizuoti mokytojo padėjėjo veiklą teikiant specialiąją pagalbą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių.

Probleminiai klausimai: Kokia profesinė veikla būdinga mokytojo padėjėjui? Kokią pagalbą ir kam teikia mokytojo padėjėjas? Kokių žinių, gebėjimų ir išsilavinimo reikėtų mokytojo padėjėjui?

Tyrimo objektas – mokytojo padėjėjo veikla specialiosiose ir bendrojo ugdymo mokyklose.

Tyrimo tikslas – atskleisti mokytojo padėjėjo veiklą, ugdant specialiųjų poreikių mokinius.

Uždaviniai:

1. Remiantis mokslinių šaltinių analize, atskleisti specialiųjų poreikių, specialiosios pagalbos ir mokytojo padėjėjo sampratą, išnagrinėti mokytojo padėjėjo funkcijas.
2. Remiantis empirinio tyrimo duomenimis, išanalizuoti mokytojų padėjėjų pagalbos mokiniui ir mokytojui patirtis.
3. Atskleisti tyrimo dalyvių nuomonę apie mokytojo padėjėjui būtinas kompetencijas, asmenines savybes ir savo, kaip mokytojo padėjėjo, vaidmens supratimą.
4. Apžvelgti tyrimo dalyvių požiūrį į mokytojo padėjėjo išsilavinimą; jų nuomonę apie mokytojo padėjėjo kvalifikacijos kėlimo poreikius ir galimybes.
5. Atskleisti mokytojų padėjėjų patiriamus sunkumus teikiant pagalbą specialiųjų poreikių mokiniams.

Tyrimo metodai: teorinė analizė, interviu, turinio analizė.

Tyrimo dalyviai. Tyrime dalyvavo 20 mokytojo padėjėjų, dirbančių Vilniaus miesto bendrojo lavinimo ir specialiosiose mokyklose.

Esminės sąvokos

Asmuo, turintis specialiųjų poreikių – asmuo, turintis dėl funkcijų sutrikimo ar ypatingų gebėjimų kylančių poreikių, reikšmingų visaverčiam jo dalyvavimui visuomenės gyvenime (Galkienė, 2003).

Integruotas ugdymas – tai betarpiškas bendravimo procesas, leidžiantis visiems dalyvauti ugdyme ir bendruomenės gyvenime (Hallahan, Kauffman, 2003).

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma¹.

Kvalifikacija – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma².

¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2013-10-15, Nr. I-1489. Žin., 1991, Nr. 23-593 ; 2011, Nr. 38-1804; Žin., 2013, Nr. 73-3655.

² Ten pat.

Mokytojo padėjėjas - padedantis mokiniui ar mokinių grupei, turinčiai vidutinių, didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių ir dėl įgytų ar įgimtų sutrikimų negalinčių savarankiškai dalyvauti ugdymo procese. (Mažylienės ir kt. , 2011)

Specialieji ugdymosi poreikiai – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių³.

Specialieji, arba ypatingieji, poreikiai – sutrikimo arba ypatingų gebėjimų išprovokuoti asmens poreikiai (Galkienė, 2003).

Specialioji pagalba. Specialioji pagalba mokiniui, kuriam jos reikia, teikiama mokykloje. Jam teikiamos žodinės kalbos vertimo į gestų kalbą, teksto skaitymo ir konspektavimo bei kitos paslaugos, didinančios ugdymosi prieinamumą⁴.

Specialusis ugdymas – specialių ugdymo metodų, priemonių ir turinio modifikacijų panaudojimas tenkinant ypatinguosius moksleivio poreikius (Galkienė, 2005).

Bakalauro darbo struktūra. Darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, du skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (33 šaltiniai), santrauka anglų kalba, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 11 lentelių. Prieduose pateikiamas interviu klausimynas; interviu protokolai, interviu įrašas CD laikmenoje. Baigiamojo darbo apimtis 50 puslapių.

³ Ten pat.

⁴ Ten pat.

1 skyrius. SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ TURINČIŲ MOKINIŲ UGDYMAS

1.1. Mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas

Lietuvoje, kaip ir kitose pasaulio šalyse, gyvena vaikų, turinčių intelekto, fizinių ar kitų funkcijų sutrikimų, kurie sukelia vaikui tam tikros veiklos ribotumą, kuris įvardijamas negale. Mokslinėje literatūroje vaikai, turintys negalę, apibūdinami tokiais terminais, kaip specialiųjų poreikių vaikai, ypatingi vaikai, vaikais su negale, neįgalieji vaikai. Hallahan, Kauffman (2003) pažymi, kad šių vaikų žmogiškosioms savybėms ir gebėjimams realizuoti reikia specialiojo ugdymo ir tam tikrų papildomų paslaugų.

Vilkelienės teigimu (2003) specialiųjų poreikių mokinys gali būti apibūdinamas trimis aspektais: *biologiniu aspektu* - specialiųjų poreikių vaikai apibūdinami pagal išoriškai matomus požymius, elgesį, bendravimo būdą, kuris dažnai skiriasi normalaus ir specialiųjų poreikių mokinio; *pedagoginiu aspektu* – būdinga tai, kad specialiųjų poreikių vaikams būtinas specialus mokymas, kuris atitiktų jų savitą mąstymą, psichomotorines ir fizines savybes, jų reakcijas į sensorinius dirgiklius ir socialinį elgesį, bendravimo gebėjimus, tam tikrą sutrikimų pobūdį; *sociokultūriniu aspektu* terminas specialiųjų poreikių mokiniai reiškia, kad jų ugdymo procesas organizuojamas atsižvelgiant į jų negalės ypatybes ir specialiuosius ugdymosi poreikius. Bendravimas su bendraamžiais, neadekvatus aplinkinių žmonių požiūris į neįgalų asmenį dažnai apsunkina socializacijos procesus.

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo paskirtis suprantama, kaip pagalba mokiniui lavintis, mokytis pagal jo sugebėjimus, padėti įgyti šiems mokiniams išsilavinimą ir kvalifikaciją, pripažįstant ir plėtojant jų gebėjimus ir galias. Švietimo prieinamumas užtikrinamas pritaikant mokyklos aplinką, teikiant psichologinę, specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą, aprūpinant mokyklas ugdymui skirtomis techninės pagalbos ir specialiosiomis mokymo priemonėmis.

Balnionytė ir kt. (2008, p. 23) pažymi, jog mokyklose didėja ugdomų specialiųjų poreikių vaikų skaičius, tai „vaikai, turintys intelekto, specifinių pažinimo procesų, emocijų, elgesio ir socialinės raidos, kalbos ir komunikacijos, klausos, regos, judesio ir padėties, lėtinių somatinių ir neurologinių, kompleksinių sutrikimų“. Šių vaikų formalus ugdymas tradiciniais mokymo metodais, pasak autorių, nepadės įveikti mokymosi sunkumų ir nesudarys tinkamų sąlygų akademiniam atsilikimui įveikti. Balnionytės ir kt. autorių nuomone, tik kryptinga ir laiku teikiama speciali kvalifikuota pagalba ir tėvų geranoriškas supratimas, gali sudaryti specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams palankias mokymo ir mokymosi sąlygas, užtikrinti jų emocinį, fizinį ir socialinį saugumą bei padėti šiems mokiniams sėkmingai integruotis į Lietuvos mokyklas, klases ir tapti šių mokyklų bendruomenės nariais.

Norint sukurti specialiųjų poreikių mokiniams palankias ugdymosi sąlygas, pirmiausiai reikia nustatyti sutrikimą, įvertinti vaiko individualios raidos ypatumus, jo stipriąsias ir silpnąsias savybes, nustatyti specialiuosius ugdymosi poreikius ir remiantis tuo, keisti bei pritaikyti ugdymo procesą taip, kad jis būtų priimtinas kiekvienam asmeniui individualiai. Samsonienės (2006) teigimu, tik konkrečiai apibūdinus problemą, galima atpažinti tikrąsias mokinio nesėkmingo mokymosi priežastis: nedėmesingumą, blogą atmintį, vizualinių ar girdimųjų procesų sutrikimus ir kt. Jeigu išryškėja kelios problemos, reikėtų pamėginti surasti pagrindinę problemą. Vaiko individualus vertinimas turėtų būti nukreiptas į ugdymo proceso būklę ir pokyčius. Atsižvelgiant į vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, labai svarbu tinkamai pritaikyti ugdymo sąlygas kiekvienam individualiai.

Vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas, Ališausko (2007, p. 54) teigimu, yra vienas pirmųjų ir svarbiausių ugdymo proceso etapų. „Ugdytinio raidos ir ugdymosi poreikių individualizuotas vertinimas, tai yra, vertinimas nelyginant su teorine norma ir nukrypimu nuo jos, o vaiko raidos ir jo ugdymosi poreikių apibūdinimas „jo paties“ atžvilgiu, kuris leistų atskleisti ugdytinio individualias savybes“. Vertinimas, pasak autoriaus, daro įtaką asmens identiteto raidai ir gyvenimo kokybei.

Pedagoginės psichologinės tarnybos specialistai, atlikę mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimą, gautus rezultatus aptaria su mokinio tėvais ir mokytoju, esant reikalui, skiria specialųjį ugdymąsi ar švietimo pagalbą: rekomenduoja ugdymo programų pritaikymą, specialiąsias mokymo ir kompensacinės pagalbos priemones, aplinkos pritaikymo, mokymosi pasiekimų vertinimo, brandos egzaminų organizavimo, vertinimo sistemų pritaikymo būdus. Tarnyba, įvertinusi mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius, tėvams rekomenduoja mokyklą, kuri geriausiai tiktų mokiniui, turėtų reikiamų specialistų komandą, pritaikytą ugdymo aplinką (Mažylienė, Gutauskienė, Tumelienė, Šapokienė, 2011).

Tobulėjant specialiųjų poreikių asmenų pedagoginio psichologinio vertinimo sistemai Lietuvoje, palaipsniui keičiasi požiūris ir į mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimą, plečiasi ir ugdymo formų pasirinkimo, pritaikymo galimybės. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų ugdymą reglamentuojantys teisės aktais, kurie siekia užtikrinti, kad šių asmenų ugdymo(si) proceso metu būtų pasiektas pagrindinis švietimo tikslas – išugdyti vertybines nuostatas, kurios leistu kiekvienam asmeniui tapti doru, savarankišku ir atsakingu, patriotišku visuomenės žmogumi, išlavinti gyvenimui svarbius komunikacinius gebėjimus, padėti įsisavinti žinias, kultūrinę informaciją, užtikrinti gimtosios kalbos mokėjimą, gebėjimą savarankiškai kurti gyvenimą ir sveikai gyventi⁵.

⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2011-03-17 Nr. XI-1281, 3 str. Žin., 2011-03-31, Nr. 38-1804.

1.2. Specialiųjų poreikių mokinių ugdymas bendrojo ir specialiojo ugdymo įstaigose

Specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių ugdymas organizuojamas vadovaujantis „Mokinių turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašu“⁶. Strolaitės (2003, p. 60) teigimu, Lietuvoje išskiriamos keturios specialiųjų poreikių vaikų ugdymo formos: „visiška integracija, dalinė integracija, ugdymas specialiojo ugdymo įstaigoje, ugdymas namuose“. Ališauskas, Ališauskienė, Gerulaitis, Kaffemanienė, Melienė, Miltenienė (2011) teigia, kad bendrojo lavinimo mokyklos pasirengusios tenkinti mokinių specialiuosius ugdymo(si) poreikius ir užtikrinti jų ugdymo(si) kokybę. Mokytojai suvokia savo atliekamo vaidmens svarbą tenkinant mokinių specialiuosius poreikius, tačiau mano, kad įgyvendinti iškeltus ugdymo tikslus trukdo metodinių priemonių, konsultacinės pagalbos trūkumas ir mokytojų padėjėjų stoka, nėra užtikrinta galimybės mokiniams gauti jų specialiuosius poreikius atitinkančios kompensacinės technikos, reikalingų mokymosi priemonių, pati mokykla dažnai stokoja patirties ir tradicijų pasinaudoti tėvų, savanorių pagalbą bei kitų tarnybų teikiančiomis paslaugomis.

Dalinė integracija steigiant specialiąsias klases bendrojo lavinimo mokyklose, remiantis tyrimo (Ališauskas, Ališauskienė, Gerulaitis, ir kt., 2011) duomenimis, minima, kaip pati tinkamiausia forma mokiniams turintiems vidutinių ir didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Specialioji mokykla, tyrimo duomenimis, ugdytinių tėvų pripažįstama kaip ugdymo įstaiga, kurioje geriausiai tenkinami mokinių dideli ir labai dideli specialieji ugdymosi poreikiai. Pagrindinis specialiosios mokyklos privalumas, tyrimo dalyvių nuomone, – galimybė gauti įvairiapusę pagalbą mokiniui, tenkinant jo galimybes atitinkantį ugdymą bei atitinkamą orientaciją į profesinį rengimą ir socialinių įgūdžių formavimą. *Ugdymo namuose forma*, pasak tyrimo autorių, traktuojama, kaip izoliacija ar savotiška atskirtis, tačiau, autoriai pripažįsta, kad reikalinga išimtiniais atvejais, užtikrinant mokiniui galimybę, bet kuriuo momentu sugrįžti ir įsitraukti į bendrą ugdomąją veiklą su bendraamžiais pamokų metu. Ugdymo namuose privalumai – galimybė specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui suteikti reikalingą individualią pagalbą namuose (Ališauskas, Ališauskienė, Gerulaitis ir kt., 2011).

Inkliuzinis ugdymas suteikia galimybių mokinių gebėjimų plėtotei ir saviraiškai. Atsižvelgiant į ugdymo turinio bendrąsias programas, pasitelkus reikiamus ugdymo turinio šaltinius (vadovėlius, mokymo priemones), kultūrinę ir socialinę aplinką, mokyklos bendruomenę (mokytojus, mokinius ir jų tėvus), atsiranda galimybė lanksčiai pritaikyti ugdymo turinį, sudaryti galimybes lavinti ir ugdyti įvairius specialiųjų poreikių turinčių mokinių

⁶ Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašas (2011). Valstybės žinios, 2011-10-11, Nr. 122-5771.

gebėjimus, kurti individualiąsias programas bei tinkamai parinkus mokymo metodus, skatinti mokinio mokymo(si) aktyvumą. Atsižvelgiant į „mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius pritaikomi ugdymo planai, ugdymo metodai ir būdai, ugdymo vieta, parenkamos mokymo, techninės pagalbos priemonės, teikiama specialistų pagalba⁷“. Specialiųjų poreikių mokiniams pritaikyta bendrojo ugdymo programa, leidžia ugdytis pagal valstybinius išsilavinimo standartus, arba ugdymo programa individualizuojama, „atsižvelgiant į nustatytus mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius, mokinio, tėvų (globėjų, rūpintojų) pageidavimus ir vadovaujantis pedagoginės psichologinės tarnybos arba švietimo pagalbos tarnybos išvadomis ir rekomendacijomis⁸“.

Kišonienės, Dudzinskienės (2007, p. 10) nuomone, „integruota mokykla – tai mokykla, kuri teikia ugdymą, tinkamą visiems mokiniams, neatsižvelgiant į lytį, individualias aplinkybes ar poreikius. Pasak autorių, mokykla visiems – tai mokykla, kurioje integracija reiškia pastangas įtraukti visus mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, į bendras mokymo situacijas“; tai naujas mokymo ir mokymosi etapas, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio asmeninius gebėjimus ir poreikius siekiant tikslo; tai kiekvieno besimokančiojo ugdymosi poreikių tenkinimas.

Nors ir konfrontuojant skirtingiems požiūriams į specialiųjų poreikių vaikų ugdymosi galimybes, vis labiau plėtojami vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, inkluzijos ugdymo procesai. Ališauskas (2007, p. 4) teigia, kad „specialusis ugdymas vis labiau orientuojamas ne į instituciją, o į vaiką, turintį individualiųjų (specialiųjų) ugdymosi poreikių“.

1. 3. Mokytojo padėjėjo pagalba ugdymo procese

Lietuvos bendrojo ugdymo ir specialiųjų mokyklų mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, specialiąją pagalbą teikia mokytojo padėjėjas. Jo pareigybės aprašymo bendrosiose nuostatose apibrėžiama, kad *mokytojo padėjėjas, dirbantis pagal priešmokyklinio, pradinio, vidurinio, specialiojo ir profesinio mokymo programas, padeda ribotų galimybių mokiniams, turintiems vidutinių, didelių arba labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, savarankiškai dalyvauti ugdyme ir popamokinėje veikloje*⁹.

Pasak Mažylienės, Gutauskienės, Tumelienės, Šapokienės (2011, p. 59) mokytojo padėjėjas dirba ne tik su mokiniu ar mokinių grupe, bet ir bendradarbiauja su mokytoju, auklėtoju, specialistais. „Kartu su jais numato ugdymo tikslus, uždavinių pasiekimo būdus,

⁷ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281 // Žin., 2011-03-31, Nr. 38-1804, 14 straipsnis.

⁸ Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašas (2011). Valstybės žinios, 2011-10-11, Nr. 122-5771.

⁹ „Dėl mokytojo padėjėjo pavyzdinio pareigybės aprašo“. Žin., 2005-01-13, Nr. 5-129.

pagalbos mokiniams teikimo metodus bei juos taiko. Padeda mokytojui rengti reikalingą mokomąją medžiagą, mokiniui – saugiai orientuotis mokykloje ir už jos ribų, judėti, maitintis, naudotis ugdymui skirta kompensacine technika, įsitraukti į ugdomąją veiklą jam paaiškinant, paskaitant ar užrašant užduotis“.

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas mokyklose svarbi tema ne tik Lietuvoje, bet ir kitose pasaulio šalyse. Lietuvoje mokytojo padėjėjas suprantamas, kaip mokytojo pagalbininkas, kuris drauge su mokytoju dalyvauja ribotų galimybių mokinių ugdymo procese bei popamokinėje veikloje. Užsienio mokslininkų Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007), Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003) straipsniuose dažnai minimi įvairūs, mokytojo padėjėją apibūdinantys, pavadinimai: *profesionalus padėjėjas, mokytojo patarėjas, mokytojo padėjėjas, mokytojo pagalbininkas, pagalbinis instruktorius, I laipsnio padėjėjas, aplinkos prižiūrėtojas, specialiųjų poreikių asistentas*. Tačiau visus juos vienija tai, kad jie dirba vidurinėse ugdymo ir specialiojo mokyklose, bendrose ir specialiosiose klasėse su negalia turinčiais mokiniais.

Mažylienės ir kt. (2011), Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007) teigimu, mokytojo padėjėjo tikslas – teikti pagalbą ne tik mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, padedant atlikti su ugdymusi susijusias veiklas, bet ir mokytojams organizuojant ir vykdant ugdymo procesą.

Mokslininkų Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007), Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003) atliktų tyrimų duomenys rodo, kad didžioji dalis mokytojų padėjėjų pradedant darbą mokykloje, neturėjo profesinio pasirengimo, kita dalis turėjo aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą, kelios padėjėjos buvo išklause keliolikos valandų kursą. Pasak, Giangreco, Doyle (2007), Kanadoje, Maltoje, Islandijoje yra rengiami mokytojo padėjėjai (asistentai) darbui su specialiųjų poreikių mokiniais. Mokslus baigę asmenys įgyja mokytojo padėjėjo (asistento) specialybę, gauna specialų įgaliojimą arba pažymėjimą, suteikiantį galimybę dirbti su negalia turinčiais asmenimis. Ispanijoje mokytojų padėjėjai nerengiami. Jie dirba tik specialiosiose mokyklose, komandoje su švietimo psichologu, logopedu, ir specialiuoju pedagogu. Dirba su mokiniais, turinčiais didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, padeda jiems rūpinti asmenine higiena.

Apibendrinant užsienio mokslininkų pateiktus duomenis, galima teigti, kad tik pavienės šalys rengia mokytojų padėjėjus kaip specialistus. Lietuvoje ir kitose pasaulio šalyse mokytojų padėjėjai, kaip specialistai, nerengiami.

„Specialioji pagalba Lietuvos mokyklose yra susijusi su buitinių asmens poreikių tenkinimu ir su mokymusi susijusiu funkcijų įgyvendinimu“ (Galkienė, Polučanskienė, 2012, p. 265). Specialiosios pagalbos tiekimo mokyklose paskirtis – didinti specialiųjų ugdymosi poreikių

turinčių mokinių ugdymosi kokybę ir veiksmingumą. Šios pagalbos paslaugų teikėjų grupę sudaro mokytojo padėjėjas ir gestų kalbos vertėjas. Mokykloje gestų kalbos vertėjo paslaugos teikiamos, kai dėl vidutinių, didelių ir labai didelių ugdymosi poreikių bei dėl klausos ar kompleksinių sutrikimų mokinys negali vartoti žodinės kalbos. Jam teikiamos žodinės kalbos vertimo į gestų kalbą ir atvirkščiai bei kitos paslaugos, didinančios ugdymosi prieinamumą¹⁰.

Mokytojo padėjėjo paslaugos teikiamos vienam mokiniui ar mokinių grupei, turintiems vidutinių, didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių ir kurie dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų negali savarankiškai dalyvauti ugdymo procese¹¹. Pasak Damkauskienės (2001), šiems mokiniams mokytojo padėjėjas padeda atlikti su ugdymusi susijusias veiklas. Galkienės (2005, p. 162) teigimu, mokytojo padėjėjo veikla susijusi su „visomis egzistencinėmis, buitinėmis ir mokymosi veiklos problemomis“. Pasak autorės, mokiniai turintys didelių veiklos sutrikimų, „negeba savarankiškai nusirengti, apsirengti, pasirūpinti savo daiktais, savarankiškai rašyti, pavalgyti, pasinaudoti tualetu, judėti mokyklos patalpose, teritorijoje ir kitoje su ugdymu susijusioje aplinkoje“. Mokytojo padėjėjas padeda specialiųjų poreikių mokiniams naudotis ugdymui skirtomis techninės pagalbos priemonėmis, teikia teksto skaitymo, konspektavimo bei kitas paslaugas¹². Mokytojo padėjėjas nėra atsakingas už mokinio mokymosi pasiekimus, tačiau pasak Galkienės (2003), jis vykdo labai svarbią skaitovo, palydovo, slaugytojo, patarėjo pagalbą, teikia pasiūlymus, pastabas ir dalyvauja ugdymo programos įgyvendinime, kaip techninis mokytojo ir mokinio pagalbininkas. Padeda mokytojui parengti ir pritaikyti mokiniams reikalingą mokomąją medžiagą: „Bendradarbiaudamas su mokytoju ir kitais su mokiniu (mokinių grupe) dirbančiais specialistais, numato ugdymo tikslų ir uždavinių pasiekimo būdus bei pagalbos mokiniams teikimo metodus ir juos taiko įvairiose veiklose¹³“.

Mokytojo padėjėjo veikla labiausiai atsiskleidžia ir pasireiškia mokinio mokymo ir socialinių paslaugų srityse. Socialinės paslaugos, pasak Galkienės (2005), labiau susijusios su buitinėmis paslaugomis – maitinimusi, savitvarka, savitarna, pagalba naudojantis mokymo priemonėmis, palydovo paslaugomis – mokinių priežiūra. Su mokymo paslaugomis siejama veikla – tai skaitovo paslaugos, teksto užrašymas, dėstomosios medžiagos transformavimas, pagalba atliekant savarankiškas užduotis, mokymo medžiagos paruošimas.

Nevin, Malian (2008) pateikti mokslinio tyrimo duomenys rodo, kad mokytojų padėjėjų veikla labiau sietina su pagalba ribotų galimybių mokiniui ir mažesne pagalba mokytojui. Mokytojas prižiūri mokytojo padėjėjo darbą klasėje. Dažniausiai pagalba specialiųjų poreikių mokiniui teikiama individualiai, padedant atlikti jam pavestas užduotis, užbaigti pradėtą darbą ar

¹⁰ Specialiosios pagalbos teikimo mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašas (2011). *Valstybės žinios*, 2011-07-20, Nr. 92-4396.

¹¹ Ten pat.

¹² Ten pat.

¹³ „Dėl mokytojo padėjėjo pavyzdinio pareigybės aprašymo“. *Žin.*, 2005-01-13, Nr. 5-129.

toliau tęsti užduotis savarankiškai. Mokytojo padėjėjas turi gebėti mokiniui aiškiai ir suprantamai perteikti dėstomąją medžiagą, suteikti pagalbą atsiradus elgesio pokyčiams. Svarbiausia mokytojo padėjėjo pareiga patenkinti mokinių specialiuosius poreikius ir siekti jų individualių edukacinių programų tikslų.

Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003, p. 91) teigimu, mokytojo padėjėjo veikla ar pagalba specialiųjų poreikių mokiniui priklauso nuo to koks mokytojo padėjėjo vaidmuo ugdymo procese: *padėjėjas – pavaduotojas*, *padėjėjas – padedantis mokytojas*, ar *padėjėjas – pagalbos šaltinis*.

Padėjėjas – pavaduotojas, teikia pagalbą be mokinio prašymo, pavaduoja mokinių atlikdamas dalį užduoties, kurią privalo atlikti mokinys.

Padėjėjas – padedantis mokytojas. Mokytojui bendraujant su mokiniu, padėjėjas prisijungia išklausti mokytojo nurodymų. Informacijos išklausymas suteikia galimybę padėjėjui pakartoti mokiniui mokytojo nurodymus ir, jei reikia, dar kartą smulkiau paaiškinti pateiktą užduotį. Toks padėjėjas atlieka tarpininko vaidmenį tarp mokinio ir mokytojo. Pamokų metu jis elgiasi kaip pagalbininkas mokytojui. Taigi, dalis mokytojo vaidmens yra perduodama padėjėjui.

Padėjėjas – pagalbos šaltinis. Skatinama, kad mokiniai savarankiškai atliktų užduotį. Padėjėjas yra pasirengęs, bet kuriuo momentu, padėti jeigu reikės jo pagalbos, tačiau jis nesikiša, kol pagalba neprašo.

Mokslininkų Giangreco, Doyle (2007) atliktų tyrimų duomenys rodo, kad mokytojų padėjėjų veikla siejama su socialinių įgūdžių formavimu: asmens higiena, savitvarka ir savitarna, pagalba valgymo metu, pagalba judant, žaidžiant. Teigiama, kad besaikis mokytojo padėjėjo artumas su neįgaliu mokiniu, nuolatinė pagalba nepaliekant erdvės jo savarankiškumui, gali privesti prie socialinės izoliacijos nuo bendraamžių ir išprovokuoti elgesio problemas.

Vilkienė (2004, p. 214) pateikia „tris pedagogo padėjėjo veiklos ir kompetencijų kryptis: **dalykinė** – ugdymas; **medicininė** – slauga ir pagalba; **psichosocialinė** – negalės supratimas, tarpininkavimas tarp ypatingojo vaiko ir klasės, bendruomenės“. Tiek socialinės, tiek mokymosi paslaugos kiekvienam mokiniui teikiamos asmeniškai.

Dalykinė kryptis – pagalba mokytojui: L. Krenz (1997, cit. Vilkienė, 2004) pabrėžia, kad mokytojo padėjėjas dirba prižiūrimas mokytojo; jis padeda vaikui pamokose, stebi pažangą ir informuoja mokytoją, dalyvauja rengiant pamokos medžiagą, kuria ir tikrina testus, dirba su grupele vaikų. Stebėdamas vaiko su negalia mokymosi rezultatus, jis gali keisti pamokos tempą, tobulina vaiko neįsisavintus dalykus, pasitaręs su mokytoju gali vaikui pateikti supaprastintą užduotį. Ypač reikšminga ir svarbi parama mokytojui naudojant specifines mokymo technikas: ženklų kalbą, Brailio raštą, kompensacinę techniką.

Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003) atliktų tyrimų duomenimis, dažnai mokytojų padėjėjai išsako savo nuomonę apie bendradarbiavimo su mokytojais nebuvimą. Motyvuoja tuo, kad mokytojo padėjėjo nuolatinis būvimas šalia mokinio, turinčio specialiųjų poreikių, ir pastovus dalyvavimas jo ugdymo procese, siaurina tiesioginį mokytojo ir mokinio bendravimą. Tam tikra mokytojo vaidmens dalis perduodama mokytojo padėjėjui, kuris parengia ir pritaiko mokinio gebėjimus atitinkančias užduotis, geba tinkamai perteikti mokomąją medžiagą ir rasti priėjimą užduoties atlikimui. Tokiu būdu mokytojas tampa nereikalingu.

Nevin, Malian (2008), atlikti tyrimai ir gauti duomenys taip pat rodo, kad dalis mokytojų nepageidauja mokytojo padėjėjo klasėje.

Medicininė kryptis – terapija ir slauga, paūmėjus negaliai - įvairios higienos paslaugos. Mokytojo padėjėjas, pastebėjęs neįgalaus mokinio nuovargį, gali pasiūlyti pailsėti, pasivaikščioti, gal būt, atsigerti. Mokytojo padėjėjas privalo mokėti teisingai elgtis ištikus epilepsijos priepuoliams, paūmėjus kitoms ligoms, turi mokėti pamasažuoti kojas, rankas, nugarą. Žinodamas negalės specifiką, gali stebėti mokinio sveikatos būklę.

Psichosocialinė mokytojo padėjėjo veiklos kryptis – susijusi su psichologinėmis žiniomis. Mokytojo padėjėjas, kaip ir mokytojas, moko specialiųjų poreikių mokinius savarankiško gyvenimo bendruomenėje, moko naudotis viešuoju transportu, užsisakyti patiekalų kavinėje, apsipirkti, užpildyti dažnai naudojamus dokumentus, moko, kaip naudotis kompiuteriu ir biblioteka.

Organizuojant specialiąją pagalbą moksleiviui, turinčiam ribotų galių mokytis, labai svarbu kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgti į jo individualiąsias savybes ir galimybes. Galkienės (2005, p.157) teigimu, „ši pagalba turi būti labai racionali ir griežtai apribota realaus poreikio“. Autorės teigimu, jei mokinsys pajėgus atlikti užduotį savarankiškai, tuomet prašome ją atlikti be papildomos pagalbos – siekiant neužgožti šio mokinio individualių sugebėjimų ir savarankiškumo; labai svarbu nepratinti tokio mokinio laukti pagalbos tuomet, kai ji nėra būtina; mokytojo padėjėjo veikla šiame mokymo(si) etape gali būti, kaip patarėjo ar konsultanto.

Neretai mokiniai, turintys intelekto sutrikimą, „negeba suprasti mokytojo dėstomosios medžiagos visai klasei, nes mokytojas orientuojasi į vidutinių gebėjimų mokinius“ (Galkienė, 2005, p.165). Dėl mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių, intelekto galimybių, dėl žinių lygio ar pažintinės veiklos ypatybių mokytojo pateikta informacija tam tikros grupės mokinių tiesiog nepasiekia. Tuomet „mokytojo padėjėjas atlieka medžiagos transformavimą į kitą kokybę“. Padėjėjas mokytojo dėstomąją medžiagą perteikia, mokiniams labiau priimtina ir suprantama lygmenyje.

Daugelis cerebrinių paralyžių turinčių asmenų negali rašyti. Pasak Galkienės (2005), tokiu atveju mokytojo padėjėjo teikiama pagalba yra trijų lygių: *pirmas lygis* – kai mokinsys dėl

paralyžiaus negeba rašyti, mokytojo padėjėjas užrašo mokiniui visą mokymo medžiagą, užrašo jo atliekamus pratimus ir pratybas; *antras lygis* – kai mokinys dėl rankos judesių ribotumo rašo labai lėtai, mokytojo padėjėjas užrašo mokiniui medžiagos dalį, stengiasi sudaryti mokiniui kiek galima palankesnes savarankiškam darbui sąlygas. Jei mokiniui mokantis galima padėti įvairiomis techninėmis priemonėmis, prioritetas skiriamas joms, nes jų pagalba įtvirtinami mokinio individualūs gebėjimai, įgūdžiai ir savarankiškumas. *Trečias lygis* – kai mokinys turi pažintinės veiklos sutrikimų ir negali savarankiškai rašyti. Tuomet mokytojo padėjėjas atlieka dvi paslaugas – užrašo tekstą ir padeda atlikti užduotis.

Sutrikus regai, kai nėra specialiai parengtos (Brailio raštu ar didesniu šriftu) skaitomosios medžiagos, ar kai mokinys negali, negeba išmokti skaityti, nesuvokia perskaityto teksto turinio, tuomet, Galkienės (2005) teigimu, mokytojo padėjėjo pagalbos intensyvumas priklauso nuo konkrečių mokinio poreikių. Vienu atveju pakanka tik perskaityti tekstą ir mokinys darbą tęsia savarankiškai, kitu atveju – mokiniui reikia padėti suprasti perskaitytą tekstą, drauge atsakyti į pateiktus teksto suvokimo klausimus, įvardinti pagrindinius veikėjus ir įvykius, nagrinėti ir iliustruoti schemomis įvykių seką.

Mokytojo padėjėjo pagalba atliekant savarankiškas užduotis ar įtvirtinant naują medžiagą gali būti teikiama mokiniui individualiai arba kelių mokinių grupei. Mokytojo padėjėjas padeda mokiniui (mokinams) prisiminti, pakartoti ir dar kartą paaiškina tai, ką nepakankamai suprato ar pamiršo. Galkienės (2005, p.166) teigimu, „ši darbo forma, dirbant pagal individualizuotą programą, suteikia galimybę sustoti ir minimaliu lygiu gilintis į mokymosi medžiagą, kai tuo tarpu kiti mokiniai tą patį dalyką nagrinėja maksimaliu lygiu“. Šiame mokymo etape mokytojo padėjėjas turi gerai žinoti mokinių stipriąsias savybes ir suteikti tik tą pagalbą, be kurios mokinys nemokės atlikti jam pateiktos užduoties bei negebės įtvirtinti mokomąją medžiagą. Autorė pažymi, kad efektyviausia pagalba mokiniui (mokinams) yra tuomet, kai pateikiamos parengtos specialios mokymo priemonės, pateikiama pagalbinių medžiaga ir leidžiama jiems savarankiškai veikti. Tačiau, „kai mokinys ar mokiniai nepajėgia savarankiškai atlikti užduočių, mokytojo padėjėjo pagalba suteikia galimybę nestovėti vietoje, bet judėti į priekį“.

Mokytojas gali įpareigoti mokytojo padėjėją, vadovaujantis konkrečiais mokytojo nurodymais, parengti mokymo medžiagą mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių. Padėjėjas, mokytojo pavedimu, techniškai pertvarko mokiniui reikiamus tekstus, pagamina įvairias vaizdines priemones, rengia atraminę mokomąją medžiagą, atlieka kitą darbą susijusį su mokymo priemonių parengimu. Mokytojo padėjėjas aktyviai dalyvaudamas specialiųjų poreikių mokinių ugdymo procese gali ne tik išsakyti mokytojui savo mintis, idėjas apie tai, kaip

palengvinti darbą negalią turinčiam mokiniui, bet ir prisidėti prie mokymo medžiagos kūrimo, parengimo, nes jis ne blogiau už mokytoją jaučia ir supranta vaiko reikmes.

Mokytojo padėjėjo teikiama pagalba mokykloje turi būti gerai suplanuota ir naudojama kuo racionaliau (Dudzinskienė, Kišonienė, Luneckienė, Žičkienė, 2008). Dudzinskienės ir kt. teigimu, „dėl geranoriško bendradarbiavimo, kuriuo siekiama pozityvių ugdymo perspektyvų, kasdienis darbas mokykloje gali tapti prasmingesnis ir džiaugsmingesnis“ (p. 13).

Apžvelgusi, kokios veiklos ir paramos tikimasi iš mokytojo padėjėjo, Vilkelienė (2004) teigia, kad mokytojo padėjėjas neturėtų būti specialistas, turintis aukštąjį išsilavinimą. Pasak Vilkelienės, kaip Kanadoje mokytojų padėjėjai rengiami koledžuose, taip ir Lietuvos kolegijos galėtų rengti tokius specialistus. Mokytojo padėjėjo studijų programą, Vilkelienės nuomone, sudarytų „pedagogikos, specialiosios pedagogikos, psichologijos, medicinos, kineziterapijos, vadybos dalykai“.

Terminas *mokytojo padėjėjas*, Vilkelienės (2004) nuomone, neatitinka šio specialisto veiklos pobūdžio, jis yra daug platesnis. Mokytojo padėjėjo veikla suprantama ne tik kaip pagalba mokytojui, kaip pagalba specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, bet ir pagalba klasei, tėvams, bendruomenei. Autorės nuomone, mokytojo padėjėjas yra „tarsi tarpinė grandis tarp dalyko mokytojo ir socialinio pedagogo“ (p. 215).

F. Calander (2000, cit. Vilkelienė, 2004) savo straipsnyje apie *mokytojo asistentą* darbo specifiką pažymi tai, kad šis asmuo turi būti emociškai stabilus, kantrus asmenybė. Privalo turėti humoro jausmą, būti paslaugus ir iškalingas, komunikabilus, nes jam reikia dažnai bendrauti ne tik su klasės mokiniais, jų tėvais bet ir mokyklos valdžia. Jis turi būti fiziškai stiprus ir sveikas, nes jam dažnai tenka fiziškai neįgalų mokinį iškelti ar įkelti į vėžimėlį, padėti jam judėti mokyklos aplinkoje ir už jos ribų, padėti pereiti gatvę, padėti jam įlipti ar išlipti iš mokyklinio autobuso.

Mokytojo padėjėjo veikla, anot Vilkelienės (2004), siejama su žiniomis apie psichologinę neįgalaus vaiko savijautą, su gebėjimu atpažinti emocines tokio vaiko būsenas, nuraminti jį, padrąsinti. Jeigu mokytojo padėjėjas dirba su sutrikusio elgesio ir emocijų mokiniais, turi žinoti, kaip suvaldyti, kokių priemonių imtis siekiant padėti mokytojui suvaldyti norimą vaiko elgesį. Mokytojo padėjėjas visapusiškai skatina klasės mokinių bendravimą, padeda užtikrinti tvarką pamokų metu, jei reikia, būna su klasės mokiniais pertraukų metu, padeda mokiniams susirasti ir patekti į valgyklą, salę ar kitas patalpas.

Pasak Ambrukaičio, Ruškaus (2002), mokytojo padėjėjas padeda spręsti ne tik specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių individualizuoto ugdymo problemą, bet ir turi įtakos pozityviam psichologiniam klasės mikroklimatui, bei pačių klasės mokinių teigiamai psichologinei būsenai. Autoriai pažymi, kad sėkmingam mokytojo ir mokytojo padėjėjo

bendradarbiavimui būtinas aiškus darbo funkcijų pasidalijimas klasėje. Bendradarbiaujant svarbu numatyti teikiamų paslaugų mokiniui konkretumą, dažnumą, rezultatus ir su mokymusi susijusias problemas. Dudzinskienės, Kalesnikienės, Paurienės, Žilinskienės (2010) teigimu, kai pedagogai kartu su mokytojų padėjėjais apsvarstys ir aptars specialiųjų poreikių mokinio ugdymo programos tikslus, numatys bendradarbiavimo formas, išsiaiškins pagalbos teikimo principus ir metodus, tik tuomet galės tikėtis ir laukti teigiamų mokytojo padėjėjo darbo rezultatų bei ugdymo programos įgyvendinimo galimybes.

Mokslininkų Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007) atlikti tyrimai rodo, kad mokytojų padėjėjai dažnai patiria nepasitenkinimą savo kasdieniniame darbe. Tyrimo metu mokytojų padėjėjai pareiškė nuomonę, kad mokytojai retai domisi mokytojo padėjėjo nuomone apie vaikus, su kuriais jis dirba, per mažai laiko skiria jų tarpusavio bendravimui ir bendradarbiavimui, retai teikia patarimų darbo klausimais. Mokytojo padėjėjas turi būti labai lankstus ir gebėti dirbti su įvairaus amžiaus ir įvairias negalias turinčiais vaikais. Jiems trūksta teorinių žinių ir praktinių įgūdžių, kvalifikacijos kėlimo galimybių. Nevin, Malian (2008) atliktų tyrimų duomenys rodo, kad 80% tyrimo dalyvių išreiškė nuomonę, kad mokytojų padėjėjams trūksta teorinių ir praktinių žinių bei apmokymų darbui su specialiųjų poreikių mokiniais. Be to mokytojai dažnai nežino mokytojo padėjėjo vaidmenų klasėje, todėl atsiranda dideli ir nepagrįsti reikalavimai padėjėjų darbui. Maži atlyginimai. Didelės klasės. Neapibrėžtos mokytojo ir mokytojo padėjėjo funkcijos įnešą sumaištį į kasdienę jų veiklą.

Remiantis mokslininkų Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007), Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003) pateiktais tyrimų duomenimis, mokytojo padėjėjo veikla yra suprantama kaip individuali pagalba specialiųjų poreikių mokiniui ir mokytojui. Tuo tarpu Lietuvos mokslininkų Ambrukaičio, Ruškaus (2002), Vilkelienės (2004), Galkienės (2005) nuomone, mokytojo padėjėjo veiklos pobūdis yra daug platesnis. Mokytojo padėjėjo veikla mokykloje suprantama ne tik kaip pagalba mokytojui ar specialiųjų poreikių mokiniui, bet ir pagalba klasei, tėvams, bendruomenei.

Apibendrinant mokytojo padėjėjo sampratą, galima teigti, kad mokytojo padėjėjas, tai asmuo, kuris teikia specialiąją pagalbą specialiųjų poreikių mokiniams ir mokytojui. Jo veikla susijusi su neįgalumą turinčių mokinių buitinių asmens poreikių tenkinimu, socialinių įgūdžių formavimu, aktyviu dalyvavimu mokinių su negalia ugdymo procese. Mokytojo padėjėjas turi gerai žinoti mokinių stipriąsias savybes ir suteikti tik tą pagalbą, be kurios mokinys negebės įtvirtinti mokomąją medžiagą.

Teikiant pagalbą mokytojams, mokytojo padėjėjas, pagamina įvairias vaizdines priemones, rengia atraminę mokomąją medžiagą, mokytojo pavedimu, techniškai pertvarko

mokiniui reikiamus tekstus, atlieka kitą darbą susijusį su mokymo priemonių parengimu, teikia pagalbą organizuojant išvykas ir šventes, dalyvauja popamokinėje veikloje.

Mokytojų padėjėjai bendradarbiauja su mokinių tėvais, specialistais, mokyklos administracija, palaiko teigiamą mikroklimatą klasėje, skatina mokinių tarpusavio bendravimą ir bendradarbiavimą, rūpinasi klasės vaikų saugumu.

2 skyrius. MOKYTOJO PADĖJĖJO VEIKLA UGDANT SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ MOKINIUS

2.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimui atlikti pasirinktas kokybinis tyrimas pusiau struktūruoto interviu metodu. Kardelio (2005, p. 195) teigimu, „būdingas interviu bruožas yra tas, kad visa informacija gaunama žodžiu“, ir sukuria laisvesnę bendravimo atmosferą. Atliekant kokybinį tyrimą, pritaikant pusiau struktūruotą interviu tipą, pasak Girdzijauskienės (2006), tyrėjas, prieš pradėdamas interviu, turi parengęs klausimų sąrašą, tačiau visuomet gali improvizuoti ir spontaniškai formuluoti klausimus, interpretuoti, atsižvelgiant į situaciją ir iškeltą tikslą, išlaikant bendrą pokalbio temą ir struktūrą. Kiekvienas tyrimo dalyvis, atliekant tą patį tyrimą, gali pateikti skirtingą informaciją. Tokia neformalizuoto interviu laisvė leidžia tyrėjui patogiu būdu surinkti informatyvių duomenų (Rupšienė, 2007).

Dėl interviu buvo susitarta ir gauta mokyklų direktorių sutikimai, vėliau suderintas interviu laikas su kiekvienu mokytojo padėjėju individualiai.

Tyrimo etika. Tyrimo dalyviams buvo paaiškintas tyrimo tikslas, garantuotas tyrimo anonimiškumas; informuota apie laisvanorišką dalyvavimą tyrime bei galimybę atsisakyti dalyvauti tyrime. Tyrimo dalyvių prašyta leisti įrašyti interviu diktofonu. Tyrimo dalyviams nesutikus, kad būtų interviu įrašytas diktofonu, jų atsakymai buvo protokoluojami raštu.

Tyrimo dalyviams buvo pateikti iš anksto parengti atviri klausimai, orientuoti į mokytojo padėjėjo veiklą, teikiant pagalbą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Pateikti klausimai skatino išsakyti savo asmeninę nuomonę bei pasidalinti kasdieninės veiklos ypatumais, teikiant specialiąją pagalbą. (Pusiau struktūruoto interviu klausimynas pateiktas 1 priede). Interviu klausimų pateikimo tvarka, reikalui esant buvo keičiama priklausomai nuo pokalbio eigos. Interviu protokolai pateikiami 2 priede.

Tyrimas atliktas 2015 m. sausio – kovo mėnesiais. Vieno interviu trukmė – vidutiniškai 30 min.

Interviu duomenys apdoroti turinio analizės metodu.

2.2. Tyrimo dalyviai

Tyrimo dalyviai pasirinkti atsitiktinės atrankos būdu. Svarbiausias atrankos kriterijus buvo mokytojai padėjėjai, teikiantys specialiąją pagalbą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, specialiosiose ir bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrimas atliktas Vilniaus miesto specialiosiose ir bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrime dalyvavo 20 tyrimo dalyvių: 10 mokytojų padėjėjų, dirbančių specialiosiose mokyklose, ir 10 mokytojų padėjėjų, dirbančių bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrimo dalyvių demografiniai duomenys. Visi tyrimo dalyviai – moterys; jų pasiskirstymas pagal amžių: nuo 18 iki 25 m. – 1; nuo 26 iki 30 m. – 6; nuo 31 iki 40 m. – 5; nuo 41 iki 50 m. – 1; nuo 51 iki 60 m. – 6 ; nuo 60 ir daugiau – 1. Darbo stažas mokytojo padėjėjo pareigose: iki 1 m. – 3; nuo 1 iki 5 m. – 11; nuo 5 iki 10 m. – 4; nuo 10 iki 20 m. – 2. Išsilavinimas: vidurinis – 2; aukštesnysis – 3; nebaigtas aukštasis – 1; neuniversitetinis aukštasis – 1; aukštasis – 13.

Įvertinus demografinius duomenis, galima teigti, kad tyrime dalyvavo mokytojų padėjėjų pareigose dirbančios moterys; jų amžiaus vidurkis 41 metai. Daugumos (11) tyrimo dalyvių amžius nuo 26 iki 40 metų. Tiek pat tyrimo dalyvių (11) mokytojų padėjėjo darbo stažas – nuo 1 iki 5 metų. Daugumos (14) tyrimo dalyvių išsilavinimas aukštasis.

Apibendrinant galima teigti, kad tyrime dalyvavo mokytojų padėjėjų pareigose dirbančios brandaus ir darbingo amžiaus moterys turinčios aukštąjį išsilavinimą, tačiau jų darbo stažo trukmė šiose pareigose nedidelė, tik 1-5 metai.

2.3. Mokytojų padėjėjų teikiama pagalba specialiųjų poreikių mokiniams ir mokytojams

Atliekant tyrimą tyrimo dalyvių buvo klausama, kiek specialiųjų poreikių mokinių yra klasėje, kuriems reikalinga mokytojo padėjėjo pagalba. Apibendrinus tyrimo dalyvių pateiktus atsakymus paaiškėjo, kad tai priklauso nuo mokymo įstaigos, kurioje dirba mokytojo padėjėjas. Jeigu tai specialioji mokykla, tai mokytojo padėjėjas dirba vienoje klasėje ir pagalbą teikia visiems tos klasės mokiniams. Mokinių skaičius, kuriems teikiama specialioji pagalba, klasėje įvairus. Dažniausiai mokytojo padėjėjas pagalbą teikia šešiems specialiųjų poreikių mokiniams, rečiau septyniems - devyniems mokiniams.

Jei mokytojo padėjėjas dirba bendrojo lavinimo mokykloje, tai specialiąją pagalbą teikia skirtingų klasių mokiniams arba jų grupėms. Dažniausiai specialioji pagalba teikiama dviem specialiųjų poreikių mokiniams, rečiau vienam, trim, septyniems ar trylikai skirtingų klasių mokiniams.

Tyrimo dalyvių buvo prašoma įvardinti mokinių, kuriems teikiama specialioji pagalba, negalias ir sutrikimus. Interviu duomenys pateikiami 1 lentelėje.

Kategorija: Pagalba mokiniams turintiems negalią

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Pagalba turintiems autizmo spektro sutrikimą	<i>Vienas autistas ... [1P¹⁴] // ... Tris autistus [...] [5P] // Keturi autistai ... [15P] // Vis autistai. [20P]</i>	12
Pagalbą turintiems kompleksinę negalią	<i>Yra kompleksinį sutrikimą turintys vaikai ... [4P] // Kompleksinę negalią - keturi. [7P] // trys mokiniai turintys kompleksinę negalę ... [9P]</i>	10
Pagalbą turintiems intelekto sutrikimą	<i>... visi vaikai yra sutrikusio intelekto. [2P] // Visi beveik turi intelekto sutrikimų. [7P] // intelekto sutrikimas. [14P]</i>	8
Pagalbą turintiems elgesio ir emocijų sutrikimus	<i>Su elgesio ir emocijų sutrikimais turime... [10P] // ... vienas berniukas labai agresyvus, turi elgesio sutrikimų. [15P] // ... elgesio problemos, emocinis sutrikimas. [17P]</i>	8
Pagalbą turintiems Dauno sindromą	<i>Su Dauno sindromu vienas ... [2P] // Klasėje vienas su Dauno sindromu ... [8P] // trys mokiniai turintys Dauno sindromą ... [9P]</i>	6
Pagalbą turintiems cerebrinį paralyžių	<i>trys vaikai sėdi vėžimėliuose [...] nevaikštantys. [2P] // vienas mokinys turintis cerebrinį paralyžių. [9P] // cerebrinis paralyžius ... [14P]</i>	4
Pagalbą sergantiems epilepsija	<i>... epilepsijos priepuoliu. [2P] // Turim vieną mergaitę, kuriai dažnai būna epilepsijos priepuliai. [7P] // Vienas serga epilepsija ... [20P]</i>	3

Analizuojant ir interpretuojant mokytojų padėjėjų pasisakymus apie mokinių negalias ir sutrikimus, išskirtos septynios subkategorijos. Mokytojų padėjėjai, atsakydami į klausimą apie mokinių negalias ir sutrikimus, dažniausiai minėjo teikiantys pagalbą klasėje mokiniams, turintiems: autizmo spektro sutrikimą, kompleksinę negalią, intelekto sutrikimą, elgesio ir emocijų sutrikimus, rečiau minėjo Dauno sindromą, cerebrinį paralyžių ir epilepsiją (neurologinį sutrikimą).

Tyrimo dalyvių buvo prašoma įvardinti, kokie specialieji ugdymosi poreikiai lygiai nustatyti mokiniams, kuriems teikiama specialioji pagalba. Tyrimo dalyvių atsakymai pateikiami 2 lentelėje.

Analizuojant ir interpretuojant tyrimo dalyvių pasisakymus apie mokiniams nustatytus specialiųjų ugdymosi poreikių lygius, išskirtos keturios subkategorijos.

¹⁴ Ženklių reikšmės: – praleistas žodis ar frazė; [...] – praleista sakinio dalis; [1P] – skaičius ir raidė nurodo tyrimo dalyvio protokolo eilės numerį.

Kategorija: Pagalba mokiniams, turintiems skirtingo lygio specialiųjų ugdymosi poreikių

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Vidutiniai specialieji ugdymosi poreikiai	<i>Daugiausiai vidutinių poreikių. [8P] // Pagrindė yra vidutinių [...] specialiųjų poreikių mokinių [10P] // Vidutinių specialiųjų poreikių ... [12P]</i>	8
Dideli specialieji ugdymosi poreikiai	<i>Turim didelių poreikių pagal dokumentus ... [5P] // ... ir didelių, [11P] // ... dideli specialieji poreikiai [13P] // Didelių poreikių. [17P]</i>	7
Nedideli specialieji ugdymosi poreikiai	<i>Yra ir nedidelių ... [4P] // Pagrindė yra nedidelių specialiųjų poreikių mokinių. [10P] // Nedideli ... [15P]</i>	3
Labai dideli specialieji ugdymosi poreikiai	<i>... du labai dideli ... [7P] // Labai dideli specialieji poreikiai. [14P] // ... yra ir labai didelių ... [19P]</i>	3

Dažniau mokytojų padėjėjai minėjo mokinius, kuriems nustatyti vidutiniai ir dideli specialieji ugdymosi poreikių lygiai, rečiau minėjo nedidelių ir labai didelių specialiųjų poreikių mokinius, kuriems teikiama specialioji pagalba. Palygimus specialiosiose ir bendrojo lavinimo mokyklose besimokančių mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius, galima teigti, kad bendrojo lavinimo mokyklose mokosi mokiniai turintys nedidelių, vidutinių ir didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, specialiosiose mokyklose – labai didelių, didelių ir vidutinių specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniai.

Apibendrinus tyrimo dalyvių pasisakymus galima teigti, kad jie atitinka mokytojo padėjėjo pareigybės apraše¹⁵ nurodytas bendrąsias nuostatas, kad mokytojo padėjėjas pagalbą teikia ribotų galimybių mokiniams, turintiems vidutinių, didelių arba labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.

Mokinių ugdymas atsižvelgiant į specialiųjų poreikių lygį atitinka Ališausko, Ališauskienės, Gerulaičio, ir kt., 2011 metais pateiktų mokslinių tyrimų duomenis, jog bendrojo lavinimo mokyklose, specialiosiose klasėse daugiau mokosi vidutinių ir didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai, specialiosiose mokyklose – didelių ir labai didelių specialiųjų poreikių mokiniai.

Mokslininkų Giangreco, Doyle (2007) atlikti tyrimai, taip pat, patvirtina nedidelių ir vidutinių specialiųjų poreikių mokinių galimybę mokytis bendrojo lavinimo mokyklose, bendrosiose arba specialiosiose klasėse. Mokiniams, turintiems labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, sudaryta galimybė mokytis specialiosiose mokyklose.

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kokiose ugdymo srityse dažniausiai teikiama mokytojų padėjėjų pagalba mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Duomenys pateikiami 3 lentelėje.

¹⁵ „Dėl mokytojo padėjėjo pavyzdinio pareigybės aprašymo“. *Žin.*, 2005-01-13, Nr. 5-129.

Kategorija: Pagalbos mokiniui sritys

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Pagalba įvairių mokomųjų dalykų srityje	... padedu suvokti tai ką jie rašo, išmokti rašyti... [1P] // ... padiktuoti, atversti knygą, [...] parodyti kur šiuo metu yra skaitoma ... [13P] // ... skaičiuoti bandome [...] parodai, paaiškini kaip naudotis. [17P]	32
Pagalba gyvenimo įgūdžių formavimo srityje	 padėti nosį išsipūsti ir rankas nusiplauti [1P] // Reikia padėti apsistatymo srityje, vaiko švaros palaikymas [7P] // Nuvesti į tualetą ... [8P] Dantukus valom ... [20P]	26
Pagalba judant ir orientuojantis aplinkoje	Ir su vežimėliais [...] važiuojam. [2P] // ... jie orientuojasi savo aplinkoje. [7P] // ... reikalinga didesnė pagalba vaikstant, bėgiojant, lipant laiptais. [9P]	11
Emocijų valdymo pagalba	... žaidimo pagalba, vaikai yra nuraminami. [4P] //... išiname iš klasės, kad pabūtų tas vaikas vienas. [14P] // ... specialus tas priėjimas ir kiekvieną tą mažą žmogutį suprasti [...] kiek gali. Net tas ir glaudimas ...visi jie labai mėgsta. [15P] //	9

Analizuojant tyrimo dalyvių atsakymus buvo išskirtos keturios subkategorijos.

Dažniausiai buvo minima mokytojų padėjėjų **pagalba mokiniui įvairių mokomųjų dalykų srityje**. Tai pagalba teikiama rašymo, skaitymo, skaičiavimo, piešimo ir kt. mokinio veikloje. Mokytojo padėjėjas stengiasi suteikti *pagalbą, įsisavinant visas žinias, ko mokiniai nesugeba atlikti savarankiškai*. Pamokos pradžioje stengiasi mokinius įtraukti į *bendrą klasės veiklą – kalbant, diskutuojant, tą vaiką skatinant, giriant*. Mokytojo padėjėjas padeda mokiniui susikaupti, *sukoncentruoti dėmesį, padeda suvokti tai, ką jie rašo. Vaikui rašant ranką prilaiko*. Per matematikos pamokas *būna įvairūs skaičiavimai atimties, dalybos, daugybos. Kai reikia rašyti skaičiukus, mokytojo padėjėjas pradžioje parodo, paaiškina kaip reikia taisyklingai juos rašyti, ir tik po to, kartu su vaiku, su jo rankele rašo*. Skatinat vaikų savarankiškumą mokytojo padėjėjas prižiūri, kaip mokinys atlieka pateiktą užduotį – *pradžioje būna taškeliais sužymėta raidė ar skaičius, kurį mokinys gali tiesiog apvedžioti suprasdamas esmę, kaip rašosi vienetą, dvejetą, ar kažkokia raidė, parodytos kryptys, nuo kur pradėti ir baigti*. Tokia pagalba, labai gerai lavina vaiko ne tik rankų miklumą, judesius, bet ir žinojimą, nes vaikas įsidėmi svarbius dalykus, lavina atmintį bei pastabumą. Kuo vaikui labiau akcentuojami svarbūs dalykai, tuo jis geriau įsimena. Mokytojo padėjėjas stengiasi kuo įdomiau pateikti ar perteikti mokomąją medžiagą, kad labiau sudominti mokinį. Jo tikslas, *kad vaikui nereikėtų nerimauti, kad vaikas pamirštų tą nerimą, sunkumą ar skausmą, kad gyventų pilnavertį, vaikišką gyvenimą, kad vaikui širdelės neskaudėtų*. Mokytojo padėjėjas tik padeda, pačiam vaikui, kad būtų lengviau, kad jis nepasimestų pamokos metu, kad atsirastų noras mokytis, kad saugiai jaustųsi per pamoką, galėtų dirbti ir kažko pasiekti: *Šioje srityje norisi vaikui padėti, norisi vaikui pagelbėti, kad jis nors kažkokių žinių turėtų*.

Kita dažnai minėta mokytojų padėjėjų pagalbos mokiniui sritis – **gyvenimo įgūdžių formavimas**. Tai pagalba formuojant mokinio asmens higienos įgūdžius: *praustis, plauti rankas;*

valant dantukus reikia paduoti ir palaikyti puodelį, paduot šepetuką, paduot pastą, parodyti, kaip tai daryti. Reikia nuvesti į tualetą, jeigu kuris nenuėina, pamokyti arba padėti apsistarnauti jame.

Mokytojo padėjėjo pagalba reikalinga formuojant savitvarkos ir savitarnos įgūdžius: *nusivalyti drabužėlius, pasikabinti, pasidėti juos į vietą, kad žinotų, iš kur galės pasiimti. Mokyti, savarankiškai apsirengti ir nusirengti. Reikia prižiūrėti, kad būtų užsidėjęs kepurę, šaliką, kuprinę, padėti užsisėgti sagute. Priminti jiems, kad susitvarkytų, rūpintųsi savo asmeniniais daiktais.* Dažnai reikalinga mokytojo padėjėjo pagalba formuojant maitinimosi įgūdžius: *nuvesti ir padėti pavalgyti, reikia išmokyti, kad mokinys rastų savo vietą prie stalo, gražiai sėdėtų, valgydamas neskubėtų, netrupintų, kad kąstų, naudotų stalo įrankius, negertų iš lėkštės, stengtųsi valgyti tvarkingai.* Mokytojo padėjėjas privalo savo ir kitų pavyzdžiu daug kartų rodyti, *ką ir kaip reikia daryti, pavykus atlikti veiksmą pagirti mokinį. Nepulti daryti už vaiką to, ką jis geba pats, būtina skatinti jo savarankiškumą.*

Rečiau tyrimo dalyvių buvo minima mokytojo padėjėjo ***pagalba mokiniui judant ir orientuojantis aplinkoje.*** Jų atsakymuose dominavo teiginiai, kad didesnė mokinių dalis geba savarankiškai judėti ir orientuotis aplinkoje, *geba rasti tualetą, valgyklą, sporto salę, tačiau mokytojo padėjėjo pagalba vis tiek reikalinga, jis turi visur palydėti, stebėti ir nepalikti vienu, visur eiti kartu ir būti drauge.*

Didesnė pagalba reikalinga mokiniams, turtintiems judesio ir padėties sutrikimų. Mokiniams reikia pagalbos vaikstant, *tuomet būni ramstis jiems, bėgiojant, lipant laiptais, duoti parankę įsikibti, žaidžiant, važiuojant su vežimėliais į lauką, į valgyklą, padėti jiems įlipant ir išlipant iš transporto priemonės.* Mokytojo padėjėjas yra tas žmogus, kuris visuomet turi būti šalia ir padėti mokiniui saugiai judėti bei orientuotis jį supančioje aplinkoje.

Tyrimo dalyvių buvo paminėta mokytojų padėjėjų ***pagalba emocijų valdymo srityje.*** Esant dideliame mokinių skaičiui klasėje vienam mokytojui suvaldyti pamokoje vykstančius netinkamo elgesio protrūkius yra sunku. Todėl mokytojo padėjėjas yra tas žmogus, kuris teikia pagalbą mokiniui, jo emocijų ar nerimo pasireiškimo metu. Stengiasi mokinį suprasti, *ieško specialaus priėjimo, bendravimo su juo.* Esant galimybei stengiasi tą mokinį izoliuoti, *išeiti iš klasės, kad vaikas pabūtų vienas, apsiramintų.* Pasak tyrimo dalyvių, labai svarbu *pajusti tą ryšį su vaiku ir neatstumti jo. Net ir tas glaudimas prie širdies ... visi jie labai mėgsta. Prie širdies priglaudi – ir tas širdies dūžis, juos labai veikia. Arba stovėjimas apsikabinus. Glostant galvą vėl gi veikia. Kalbėjimas. Žiūrėjimas pro langą - labai ramina. Ir tonas - balso tonas.*

Taigi, mokytojo padėjėjo gebėjimas suprasti, be žodžių pajusti, ir laiku suteikti pagalbą specialiųjų poreikių mokiniui, bet kurioje ugdymo srityje yra svarbus ir atsakingas momentas. Jo

buvimas šalia mokinio su negalia, tai didelė pagalba pačiam mokiniui ir visai mokinį supančiai bendruomenei.

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti mokytojo padėjėjo teikiamą pagalbą mokytojui. Tyrimo dalyvių buvo prašoma įvardinti teikiamos pagalbos svarbą bendradarbiavimo procese. Duomenys pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė

Kategorija: Bendradarbiavimas su mokytoju

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Pagalba mokytojui rengiant mokomąją medžiagą	... mokytoja [...] pasako, kad [...] padaryt [...] visokias formas, figūras ... [2P] // ruošti individualias užduotis. [6P] // ... padedu, jei reikia kažką atšviesti, [...] reikia kažkur kažką surasti ... [7P]	10
Pagalba mokytojui organizuojant renginius	Padedu, kai reikia kažkokią veiklą organizuoti, [...] pagalba reikalinga šventėms ruošti. [4P] // ... išvažiuojame į kokią išvyką, [...] pasiskirstom vaikais. [9P] // Visas vaikų šventės švenčiame, ruošiamės. Visur dalyvaujame. Ir einame į ekskursijas visur ... [19P]	8

Interpretuojant tyrimo dalyvių pasakymus apie pagalbą mokytojams buvo išskirtos dvi subkategorijos: **pagalba rengiant mokomąją medžiagą** ir **pagalba organizuojant renginius**. Mokytojai ir mokytojo padėjėjai glaudžiai bendradarbiauja. Mokytojo padėjėjas padeda ruošti metodines priemones: *ruošia, rengia užduotis, ieško literatūros individualioms užduotims parengti. Tenka ruošti mokomąją medžiagą - įvairiausias figūras, formas, kad vaikams būtų įdomu, suprantama ir lengviau įsisavintų dėstomąją medžiagą. Mokytojo padėjėjas padeda surasti, atšviesti, padauginti dalomąją medžiagą, taip mokytojui suteikdamas galimybę daugiau laiko skirti mokinių ugdymui.*

Mokytojo padėjėjas padeda mokytojui **organizuoti įvairias popamokines veiklas: šventes, konkursus, stendus, mokyklos puošybos darbus. Kartu su mokytoju dalyvauja ekskursijų, išvykų metu, padeda prižiūrėti mokinius.**

Pažymėtina, kad kartais mokytojo padėjėjas, paprašius mokytojui, **vykdo mokytojo padėjėjui nebūdingas funkcijas:** padeda pataisyti mokinių sąsiuvinius arba tenka pabūti mokytoju. *Kadangi specialiųjų poreikių mokinių mokymosi lygiai labai skirtingi, tenka padirbėti su silpnesniais mokiniais, o mokytojui lieka stipresni arba atvirkščiai.*

Atsižvelgiant į mokytojo padėjėjo teikiamos pagalbos svarbą, galima teigti, kad jis yra dešinioji mokytojo ranka, žino ir geba atlikti pačius svarbiausius ir reikalingiausius darbus vadovaujant mokytojui.

Apibendrinant kokybinio tyrimo dalyvių išsakytas nuomones apie pagalbą mokiniui, galima teigti, kad gauti tyrimo duomenys patvirtina Damkauskienės (2001), Vilkėlienės (2004), Galkienės (2005) išsakytas nuomones ir Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003), Giangreco, Doyle (2007) atliktų mokslinių tyrimų rezultatus, kad mokytojų padėjėjai daugiausia pagalbos

teikia specialiųjų poreikių mokiniams įvairių mokomųjų dalykų srityje, gyvenimo įgūdžių formavimo srityje, padeda suvaldyti kylančias emocijas, teikia pagalbą judant ir orientuojantis aplinkoje, skatina bendravimą ir bendradarbiavimą su bendraamžiais, neužgoždami šio mokinio individualių sugebėjimų ir savarankiškumo.

Apibendrinant pagalbą mokytojui, galima teigti, kad mokytojo padėjėjas aktyviai dalyvaudamas specialiųjų poreikių mokinių ugdymo procese, yra svarbus pagalbininkas ruošiant mokomąją medžiagą, organizuojant renginius, popamokines veiklas. Gauti kokybinio tyrimo duomenys patvirtina Galkienės (2003) nuomonę, kad mokytojų padėjėjai padeda mokytojui parengti ir pritaikyti mokiniams reikalingą mokomąją medžiagą, bendradarbiaudami su mokytoju ir kitais specialistais, numato ugdymo tikslų ir uždavinių pasiekimo būdus bei pagalbos mokiniams teikimo metodus ir juos taiko kasdieniniame darbe.

Tačiau kokybinio tyrimo metu, dalyvių pareikšta nuomonė dėl bendradarbiavimo su mokytojais, neatitinka mokslininkų Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003), Nevin, Malian (2008) tyrimų metu gautų duomenų, kur teigiama, kad dalis mokytojų nepageidauja mokytojo padėjėjo klasėje dėl per didelės jo įtakos mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių. Tai sudaro nepalankias mokytojo ir neįgalaus mokinio bendravimo sąlygas. Dalis mokytojo pareigų atitenka mokytojo padėjėjui.

2.4. Mokytojų padėjėjų kompetencijos, asmeninės savybės, vaidmenys

Atliekant tyrimą, siekta atskleisti, kokių žinių ir gebėjimų reikia mokytojo padėjėjo kasdieninėje veikloje. Tyrimo dalyvių buvo prašoma įvardinti mokytojo padėjėjo kompetencijas. Duomenys pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė

Kategorija: Mokytojo padėjėjo kompetencijos

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Žinios apie mokinio negalias ir sutrikimus	<i>Dirbant minimalų [...] pedagoginių ar psichologinių žinių jis privalo turėti. [5P] // Turėtų žinoti mokinių negalias, jų specialiuosius poreikius. Kokią pagalbą reikia teikti. [9P]</i>	7
Bendravimo su mokiniiais gebėjimai	<i>... mokėjimas prisitaikyti prie vaiko, [...], nes jie labai skirtingi, labai saviti ... [5P] // ... jei nėra bendravimo ir supratimo su mokiniu, jokio darbo nebus. [10P]</i>	7
Bendradarbiavimas su tėvais, specialistais, administracija	<i>... bendradarbiauti su įstaigos specialistais, darbuotojais, vadovais, mokinių tėvais. [4P] // Tiesiog bendradarbiavimas vyksta su visais. [17P]</i>	7
Saugios aplinkos kūrimo gebėjimai	<i>... vaikai skirtingi [...], tu turi matyti ne tik save, bet ir kitus vaikus, kad neužgautų ... [16P]</i>	7
Mokinio įtraukimo į ugdomąją veiklą gebėjimai	<i>... jeigu, tu jo neįtrauksi, tai jis tau nedirbs. [16P] // Turi juos [...] sudominti, kad jie norėtų tą darbą padaryt ... [19P]</i>	4

Nagrinėjant tyrimo dalyvių pasisakymus apie mokytojo padėjėjo kompetencijas, išskirtos penkios subkategorijos. Įvardijant mokytojo padėjėjui būtinas kompetencijas, dažniausiai buvo minimos **žinios apie vaiko negalias ir sutrikimus**. Pasak tyrimo dalyvių, mokytojo padėjėjas turėtų *pasidomėti jeigu nėra mokėsis arba skaitęs, turėtų žinoti to vaiko silpnybes, kas jį gali suerzinti, kas jį gali nuraminti, turėtų išmanyti ir apie tą ligą, kuria serga vaikas*. Kiekvienas vaikas yra individualus, skirtingas pasaulis, todėl mokytojo padėjėjas turi žinoti, kaip *padėti vaikui mokslo srityje ar kitoje veikloje, kokią pagalbą suteikti, ištikus epilepsijos priepuoliui, žinoti ir išmanyti negalią turinčių vaikų sutrikimams būdingus požymius*. Taigi, mokytojo padėjėjas privalo turėti *pedagoginių ar psichologinių žinių*, kad žinotų *ką daryti tam tikrose situacijose*.

Kita dažnai minima mokytojo padėjėjo kompetencija – **bendravimas su mokiniais**. Mokytojo padėjėjas turi gebėti betarpiškai bendrauti su mokiniu ar mokinių grupe, turi gebėti suprasti ir padėti jiems. *Bendraujant su mokiniu, būtina parodyti, kad jisai yra laukiamas, mylimas, jam skiriamas dėmesys, rodoma pagarba, kad jisai yra toks kaip ir visi kiti*. Bendraujant su mokiniais mokytojo padėjėjui reikia gebėti *prisitaikyti prie vaiko, nes jie labai skirtingi, labai saviti kiekvienas iš jų*. Jeigu nėra ryšio tarp mokytojo padėjėjo ir mokinio, *jeigu nėra bendravimo ir abipusio supratimo, tuomet, aišku, jokio darbo nebus*. Negalima *rėkti, mušti, kažko reikalauti, ko vaikas negeba, reikia suprasti, kad čia neįgalus vaikas*. Mokytojo padėjėjas turi mokėti ir gebėti surasti kelią į tą vaiką, kad *vyktų tas gražus bendravimas*, kad vaikas taptų atviras ir prieinamas.

Dalis tyrimo dalyvių paminėjo kompetenciją – **bendradarbiavimą su tėvais, specialistais, administracija**. Mokytojo padėjėjas turi mokėti ir gebėti mandagiai bendrauti su mokinių tėvais, trumpai papasakoti tėvams apie *vaiko savijautą, nuotaiką bei darbingumą pamokos metu, apie vaiko patirtus sunkumus*. Mokytojo padėjėjas turi būti lankstus ir gebėti *prisitaikyti prie mokytojo darbo stiliaus, būdo ir darbo pobūdžio*; turi gebėti palaikyti glaudžius ir draugiškus santykius su kitais specialistais, administracija. Kylant problemų su specialiuųjų poreikių mokiniu, turi kreiptis pagalbos į specialistus: *į logopedą, psichologą, klasės mokytojus, auklėtojus, kurie visada noriai padės*. Tikslingas, geranoriškas bendradarbiavimas visada suteikia pasitikėjimo savo jėgomis, supratimo ir palaikymo.

Nemaža dalis tyrimo dalyvių teigė, kad mokytojo padėjėjas turi gebėti kurti mokiniui **saugią ugdymosi aplinką**. Saugią aplinką mes turime kurti visi ir kiekvienas atskirai. Kadangi mokytojo padėjėjas su mokiniais praleidžia didesnę dienos dalį, tai saugios aplinkos kūrimas jam yra labai svarbus dalykas. Jis dažnai *prižiūri mokinius klasėje pamokų metu, pertraukų metu, valgykloje, sporto salėje ir kitose aplinkose*. Jis turi gebėti sukurti ir užtikrinti saugumą vaikui, kad jis *nestresuotų, kad jaustųsi saugus*, kad aplinkiniai ar elgesio sutrikimų turinys mokiniai

nesužalotų savo bendraamžių. Kadangi vaikai yra labai skirtingi, mokytojo padėjėjas turi matyti ne tik save, bet kiekvieną iš jų. Jis atsakingas už vaikų saugumą mokykloje.

Rečiau minėta mokytojo padėjėjo kompetencija – ***mokinių įtraukimas į ugdomąją veiklą***. Pasak tyrimo dalyvių, norint, kad mokiniai greičiau įsitrauktų į ugdomąją veiklą mokytojo padėjėjas turi gebėti *juos sudominti, kad jie norėtų tą darbą daryti*. Jeigu vaiko nesugebėsi *įtraukti į bendrą veiklą, tai jis nieko ir nedarys*. Mokytojo padėjėjas turėtų *žinoti visokių metodų ir gudrybių, kaip gražiai prišnekinti, prikalbinti, sudominti mokinį*, kad jis galėtų dirbti ir kažką pasiekti. Visa tai pasiekama tik per bendravimą, kuris reikalauja ir emocinių, ir intelektinių gebėjimų.

Kokybinio tyrimo metu gauti tyrimo duomenys sutampa su Vilkėlienės (2004), Galkienės (2005) nuomone, kad mokytojo padėjėjas privalo žinoti ir išmanyti mokinių negalias ir specifinius sutrikimus, kad mokytojo padėjėjas turi ne tik žinoti kaip elgtis ištikus priepuoliui, bet ir atpažinti vaiko emocines būsenas.

Taip pat kokybinio tyrimo dalyvių išsakytos mintys sutampa su Mažylienės ir kt. (2011) nuomone, kad mokytojo padėjėjas dirba ne tik su mokiniu ar mokinių grupe, bet ir bendradarbiauja su mokytoju, auklėtoju, specialistais.

Vadovaujantis mokytojo padėjėjo pavyzdiniame pareigybės aprašyme įvardintomis funkcijomis ir atsakomybe, mokytojo padėjėjas turi gebėti sukurti ir užtikrinti saugią aplinką, turi padėti mokiniui įsitraukti į ugdomąją veiklą ir pagal galimybę aktyviai joje dalyvauti.

Kadangi mokytojo padėjėjo darbas siejamas su tam tikra veikla ir vaidmenimis ugdant specialiųjų poreikių mokinius, todėl tyrimo dalyvių buvo prašoma įvardinti, kaip jie suvokia save ir koks jų vaidmuo mokykloje. Duomenys pateikiami 6 lentelėje.

Kategorija: Mokytojo padėjėjo savo atliekamų vaidmenų supratimas

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Mokytojas/ ugdytojas	<i>Tikrai ugdytojas. Išties būnu su jais kartu ... [13P] // ... Kiekvieno dalyko puse mokytojo. ... turi pažinti tą dalyką, jį suprasti ir padėti vaikui. [18P]</i>	12
Draugas vaikui	<i>... ir draugas, ir draugė. Bendrauju, kaip lygus su lygiu. [4P] //... turi jausti, kad tu esi jo draugas, tada jis atsivers. [10P]</i>	8
Globėjas vaikui	<i>Įvardinčiau kaip globėją. [1P] // ... vaikui yra ir kaip [...] globėjas ... [10P] // Tai ir [...] globėjas ... [20P]</i>	7
Patarėjas vaikui	<i>Mokytojo padėjėjas – tai patarėjas ... [9P]</i>	6
Vaiko prižiūrėtojas	<i>... mokytojo padėjėjas vaikui yra ir kaip prižiūrėtojas [10P] // ... kiekvieną vaiką prižiūrėt kiekvieną minutę. [14P]</i>	6
Mokinio padėjėjas	<i>Padėjėjas yra labai plati sąvoka ... [7P]</i>	5
Vaiko slaugytojas	<i>Vaikui yra ir kaip slaugytojas ... [10P]</i>	4
Mama	<i>Tenka ir pabučiuot, ir priglauti, kaip mama ... [20P]</i>	3
Auklė	<i>Kaip auklė. Konkrečiai darbas su vaiku. [6P]</i>	2

Išanalizavus tyrimo dalyvių pasisakymus išskirtos devynios subkategorijos.

Paaiškėjo, kad didžioji dalis tyrimo dalyvių save suvokia „**mokytojo**“ arba „**ugdytojo**“ **vaidmenyse**. Jie mano, kad jų atliekamas darbas prilygsta mokytojo darbui. Pasak tyrimo dalyvių, mokytojo padėjėjas yra „mokytojas“, nes turi *mokėti bendrauti su vaiku, turi išmanyti mokytojo aiškinamą dalyką, turi gebėti specialiųjų poreikių mokiniui paprastai ir suprantamai paaiškinti mokomąjį dalyką. Turi viską daryti taip, kaip mokytojas*. O „ugdytojas“ todėl, kad mokytojo padėjėjo veikla apima labai daug sričių – *pradedant švara ir baigiant ugdymo procesu*. Skirtumas tik toks, kad mokytojo padėjėjas dirba ne su visa klase, o su kažkokia atskira vaikų grupe arba su vienu vaiku.

Tyrimo dalyviai sau priskiria daug kitų vaidmenų: **vaiko draugas, globėjas, patarėjas, prižiūrėtojas, padėjėjas, slaugytojas, mama, auklė**. Visi šie vaidmenys yra svarbūs ir reikalingi. Iš tikrųjų mokytojo padėjėjas, tai yra, viskas viename. Jis turi padėti specialiųjų poreikių mokiniui, gerai jaustis pamokose, skatinti bendrauti su bendraamžiais ir kitais jo aplinkos žmonėmis, daryti viską, kad mokinys jaustųsi pilnaverčiu bendruomenės nariu, gebėtų reikšti savo jausmus ir norus, mokytis gražiai ir mandagiai elgtis, mylėti, ir būti mylimam bei džiaugtis gyvenimu.

Žmogaus asmeninės savybės, tai gebėjimas valdyti savo ir kitų asmenų emocijas, elgesį, mokėjimas bendrauti ir bendradarbiauti, tai atitinkama reakcija į kito asmens norus, pageidavimus, nuomonę, tai tam tikras požiūris į savo darbą.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti kokių asmens savybių reikia mokytojo padėjėjo darbe ir tyrimo dalyvių buvo prašoma įvardinti svarbiausias, asmens stiprybes, kurios reikalingos jų veikloje, teikiant specialiąją pagalbą mokiniams. Duomenys pateikiami 7 lentelėje.

Kategorija: Mokytojo padėjėjui būtinos asmeninės savybės

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Kantrus	Kantrybę milžinišką ... [5P] // <i>Ir turėt kantrybės su jais dirbti, nes kitaip ilgai nepadirbsi. [12P] // Kantrybės labai daug, kantrybės turi turėti labai daug. ... pagrindinis dalykas, nes be kantrybės su tokiais vaikais nepadirbtum. [17P]</i>	14
Emocionaliai stiprus	<i>Svarbiausia nervų sistema turi būti geležinė. Turi būti emocionaliai stiprus žmogus, nes emocinis krūvis yra tikrai didelis. [10P] // Žmonės pirmiausia turi būti stiprūs. Stiprūs psichiškai [15P]</i>	9
Mylintis vaikus	<i>... tu turi mylėti vaikus, nes jeigu tu nemylėsi vaikų, tu tikrai negalėsi dirbti šio darbo. [9P] // ... mylėti vaikus, [...] koks jis bebūtų. [18P]</i>	6
Fiziškai stiprus	<i>... kad turėtum stiprybės su jais užsiimti, dirbti ir tvarkytis. [2P] // Žmonės pirmiausia turi būti labai stiprūs. Stiprūs fiziškai. [15P]</i>	5
Komunikabilus	<i>Daugiausia su vaikais bendrauti ... [8P] // Bendrauti. Surasti priėjimą prie kiekvieno vaiko. Bendravimas su kiekvienu vaiku. [16P]</i>	4
Jautrus	<i>Turi būti jautrus. [3P] // Žmogus turėtų turėti labai didelę empatiją, suprasti, įsijausti ir padėti vaikui... [5P]</i>	3
Nuolaidus	<i>Turi, kartais nusileisti iki jų lygio, su jais pažaisti, pakvailioti, pašėlioti, bet kartais ... [9P]</i>	3
Kūrybingas	<i>Kūrybiškas turi būti, nes reikia mokėti sudominti, ir paaiškinti mokėti, ir priversti dirbti. [11P]</i>	2
Supratingas	<i>... ir supratimas, aš manau labai svarbi savybė ... [7P]</i>	2
Nuoširdus	<i>Tu negali būti nenuoširdus. Jie priverčia būti nuoširdžiu. [9P]</i>	1
Pasitikintis savimi	<i>Galbūt pasitikėjimas savimi visų pirma. Jeigu tu savim tiki, tuomet nebus problemų. [13P]</i>	1
Atsakingas	<i>... prižiūrėti kiekvieną minutę. Ir atsakomybė už vaiką. [14P]</i>	1
Rūpestingas	<i>Reikėtų, kad žmogui, kuris dirba šį darbą, tas vaikas rūpėtų. [19P]</i>	1
Lankstus	<i>Be abejo, žmogus turi tą lankstumą turėti ... mokėjimą prisitaikyti tiek prie mokytojo darbo stiliaus, ir būdo, pobūdžio, tiek prie vaiko, kuriam jisai padeda, nes jie labai skirtingi, labai saviti kiekvienas iš jų. [5P]</i>	1

Analizuojant tyrimo dalyvių pasisakymus išskirta 14 asmenybės savybių, pasak tyrimo dalyvių, būtinų mokytojo padėjėjui.

Dažniausiai buvo minimos tokios asmens savybės, kaip: kantrus, emocionaliai stiprus, mylintis vaikus ir fiziškai stiprus. Rečiau – komunikabilus, jautrus, kūrybiškas ir supratingas. Pavieniai paminėti – nuoširdumas, pasitikėjimas savo jėgomis, atsakingumas, rūpestingumas ir lankstumas.

Tyrimo dalyvių nuomone, mokytojo padėjėjas, visų pirma, turi būti labai **kantrus** ir ištvermingas žmogus. Tai yra sunkus darbas ir kantrybės dažnai pritrūksta. Mokytojo padėjėjas turėtų suprasti, įsijausti ir padėti vaikui, kur atrodo šimtas pirmą kartą kartoji tą patį per tą patį, o jis nesupranta. Tai ilgai trunkantis ir daug kantrybės reikalaujantis specialiųjų poreikių mokinių ugdymo procesas.

Be abejo, padėjėjas turi būti **emocionaliai stiprus** žmogus, nes emocinis krūvis yra tikrai dideli. Mokytojo padėjėjas turi mylėti ir jam turi patikti jo atliekamas darbas. Jis turi pasitikėti savo jėgomis, turi gebėti valdyti savo emocijas, neprarasti emocinės pusiausvyros.

Taip pat svarbi ir dažnai minima asmens savybė – **meilė vaikams**. *Be meilės ir atsidavimo vaikams, mokytojo padėjėjas tikrai negalėtų dirbti šio darbo. Jam turi rūpėti vaikas, nesvarbu koks jis būtų.* Padėjėjas turi mokėti rasti bendrą kalbą, įgyti vaiko pasitikėjimą, turi mokėti jį paguosti, nuraminti, pasidžiaugti jo pasiekimais.

Mokytojo padėjėjas turi būti visapusiškai sveikas, ir **fiziškai stiprus** žmogus, nes darbas sunkus, dažnai tenka padėti mokiniams turintiems judesio ir padėties sutrikimus. Fizinis aktyvumas didelis, nes *pagalba mokiniui teikiama tiek pamokų, tiek pertraukų metu, tiek ir popietinėje veikloje.*

2.5. Mokytojų padėjėjų požiūris į išsilavinimą, profesinės veiklos tobulinimo galimybes

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kokios sudarytos sąlygos mokytojų padėjėjams gilinti savo turimas žinias ir kelti kvalifikaciją. Tyrimo dalyvių buvo prašoma išsakyti savo nuomonę apie profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikius ir galimybes. Duomenys pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė

Kategorija: Mokytojo padėjėjo profesinės veiklos tobulinimas

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Specialiųjų kursų mokytojų padėjėjams būtinumas	<i>Ir mokytojo padėjėjo kvalifikacijos kėlimo kursų nesu nei vieno radusi ar girdėjusi ... [9P] ... kursų mokytojų padėjėjams nėra. ... kursų padėjėjoms [...] nesu mačiusi per penkis metus, kol aš čia dirbau. [19P]</i>	11
Minimalių kursų būtinumas pradedantiesiems padėjėjams	<i>Galėtų būti, kaip įvardiniai prieš darbą ... O jau kai susipažintų konkrečiai kokius vaikus gauna, [...] galėtų tada gilinti tas žinias. [1P] ... reikėtų daug pasirengimo arba [...] kursų [...] išklaudyti – psichologinių visokių, konfliktų sprendimo ir panašiai. [11P]</i>	5
Pasidalijimo gerąja patirtimi aktualumas	<i>... reikalinga grupė, kur mokytojų padėjėjai galėtų pasidalinti savo gerąja patirtimi, savo trūkumais darbe. [9P] // ... reikėtų tokių praktinių, kad būtų nedidelės grupės, kad galėtų išsipasakoti savo problemas ir sužinoti kaip kitos sprendžia. [19P]</i>	3
Seminarai	<i>reikia tobulėti, gilinti savo žinias ... [1P] // Kai mokykloje rengiami [...] seminarai, tai mes labai mielai dalyvaujame. [7P] // Seminarų yra nemažai [...] psichologinių, tų konfliktų sprendimų. [11P]</i>	7
Kursai	<i>... stengiuosi dalyvauti įvairiuose kursuose ... [4P] // Tenka dalyvauti psichologijos, [...] kaip sutramdyti labai sunkius, [...] su autizmu susijusius vaikus, save žalojančius. [7P] // Kursų tikrai yra. [17P]</i>	4

Didžioji dalis tyrimo dalyvių išreiškė savo nepasitenkinimą dėl kvalifikacijos kėlimo **kursų skirtų mokytojų padėjėjams nebuvimo**. Buvo minima, kad *specialių kursų skirtų mokytojų padėjėjams nėra*. Tačiau jie norėtų tobulėti šioje srityje, *gilinti savo žinias*, kelti savo profesinę kvalifikaciją.

Nemaža dalis tyrimo dalyvių išsakė savo nuomonę, kad tikslingi būtų **minimalūs įvardiniai kursai pradedantiesiems mokytojų padėjėjams**. Jie mano, kad padėjėjai prieš pradėdami darbą mokymo įstaigoje, *privalėtų išklaudyti minimalius kursus – pedagogikos ir*

psichologijos srityse tam, kad įgytų žinių apie darbo specifiškumą su specialiųjų poreikių mokiniais, susipažintų su galimais iššūkiais šiame darbe.

Išaiškėjo tyrimo dalyvių nuomonė, kad reikėtų organizuoti **nedidelių grupių kursus**, kuriuose galima būtų pasidalinti gerąją darbo patirtimi, *išsipasakoti savo problemas ir sužinoti kaip kiti jas sprendžia. Gal atsirastų žmonių, kurie norėtų padėti spręsti vieną ar kitą situaciją susijusią su specialiųjų poreikių mokiniais, su specialiąja pagalba jiems.*

Nemaža tyrimo dalyvių dalis išsakė savo nuomonę, kad organizuojamų seminarų ir kursų pakanka. Mokytojų padėjėjai *dažniau dalyvauja jų mokyklose įvairiomis temomis rengiamuose seminaruose. Stengiasi dalyvauti įvairiuose kursuose, tokiose kaip psichologijos, kaip sutramdyti labai sunkius su autizmu susijusius vaikus, kaip elgtis su save žalojančiais vaikais, kokie bendravimo ir bendradarbiavimo būdai su elgesio sutrikimą turinčiais vaikais.*

Iš interviu paaiškėjo, kad yra mokyklų, kurių administracija nesidomi ir nesirūpina mokykloje dirbančių mokytojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimu. *Jokių kursų čia niekas neorganizuoja. Jokios motyvacijos nėra. Viskas tylu, ramu. Gali netobulėti. Mokykla to neprašo. Jeigu tu nori, tai gali eit, bet [...] po pamokų, nes iš tikrųjų išleisti per pamokas ar dar kada, nėra galimybių.*

Šių dienų mokslo pasiekimai įvairiose gyvenimo srityse skatina kiekvieną žmogų tobulėti, plėsti savo turimas žinias, ir supratimą apie mus supančius dalykus. Įvairūs pokyčiai švietimo ir mokslo sistemoje, mokinių ugdymo srityje, naujos medicinos, psichologijos bei informacinių technologijų srityse taip pat reikalauja naujo požiūrio, suvokimo ir tobulėjimo.

Siekta atskleisti tyrimo dalyvių nuomonę apie mokytojo padėjėjo išsilavinimą, nes „Mokytojo padėjėjo pareigybės aprašyme“ nurodytas privalomas ne mažesnis kaip vidurinis išsilavinimas. Duomenys pateikiami 9 lentelėje.

Kategorija: Požiūris į mokytojo padėjo išsilavinimą

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Pedagoginių ir psichologinių žinių būtinumas	<i>Aš manau, kad [...] psichologinių žinių jis privalo turėti ...[5P] //... reikia tų pedagoginių žinių ... [12P] // ... bet vis tiek turėtų būti kažkokie psichologiniai kursai [17P]</i>	11
Specialiojo išsilavinimo būtinumas	<i>... turėtų būti aukštasis [...] išsilavinimas ...[3P] Manau, kad reikia specialiojo išsilavinimo. Tikrai reikia. [9P] // Turėtų šias pareigas užimti išsilavinę ir išprusę žmonės. [15P]</i>	5
Specialaus pasirengimo darbui būtinumas	<i>... aš manau, kad turi būti kursai. [7P] // ... iš tikrųjų su tokiais vaikais, reikėtų daug pasirengimo arba bent jau kursų kažkokių. Reikėtų gilesnių žinių. [11P] //... jeigu tik po vidurinio išsilavinimo pradėti su tokiais vaikučiais, jie visai nėra lengvi, iš karto dirbti ... [18P]</i>	5
Pakanka asmeninių sugebėjimų	<i>Jei turi noro, turi gebėjimą, polinkį į tokį darbą, tai aš manau nebūtinai tas išsilavinimas. [5P] // Jeigu išeina bendrauti, tu sugebi pateikti viską ir paaiškinti vaikui tas visas užduotis, aš manau, kad užtenka. [13P]</i>	5
Pakanka vidurinio išsilavinimo	<i>...vienose situacijose tikrai pakaktų ir vidurinio išsilavinimo... [4P] // Pradinėse klasėse gal būt ir pakanka... Jeigu reiktų vaikui tik paskaityti, tai tokio išsilavinimo užtektų. [17P]</i>	4

Interpretuojant tyrimo dalyvių pasisakymus išskirtos penkios subkategorijos.

Daugelis tyrimo dalyvių akcentavo, ***kad vidurinio išsilavinimo nepakanka***. Jie mano, kad *dirbant su specialiujų poreikių mokiniams mokytojo padėjėjas privalėtų turėti minimalų pedagoginį išsilavinimą arba psichologinių žinių*, nes tam tikrose situacijose gali tiesiog nežinoti ką daryti, ir kokią sprendimą priimti. Žinoma tai priklauso ir nuo pačių mokinių su kuriais tenka dirbti, nes jie visi labai skirtingi ir saviti.

Dalis tyrimo dalyvių išsakė nuomonę, ***kad mokytojo padėjėjas turėtų turėti specialų išsilavinimą, orientuotą į pedagogiką***. Jų nuomone, *šias pareigas turėtų užimti išsilavinę, išprusę ir kvalifikuoti darbuotojai*.

Ne maža tyrimo dalyvių dalis mano, ***kad pradedančiajam, po vidurinės, reikalingas specialus pasirengimas šiam darbui, nes pradėti su tokiais vaikučiais - visai nėra taip lengva***.

Mažesnė dalis tyrimo dalyvių teigė, ***kad pakanka vidurinio išsilavinimo ir asmeninių sugebėjimų***. Kai kuriose situacijose gal būt pakaktų ir vidurinio išsilavinimo. Pradinėse klasėse gal būt ir pakanka, jeigu reikia vaikui tik paskaityti, tai tokio išsilavinimo užtektų. Jeigu išeina bendrauti, sugebi pateikti viską ir paaiškinti vaikui užduotis, tuomet užtenka vidurinio išsilavinimo.

Bendrojo lavinimo mokykloje suteikiamos tik bendrosios žinios. Specialios mokslo žinios apie neįgalius vaikus, jų sveikatos sutrikimus, mokymosi ypatumus neteikiamos.

Remiantis Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007), Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003) atliktų tyrimų duomenys rodo, kad tik pavienės valstybės: Kanada, Malta, Islandija rengia specialistus, skirtus darbui su specialiujų poreikių mokiais. Ir tai atitinka

kokybinio tyrimo metu, dalies dalyvių, išsakytą nuomonę, kad mokytojo padėjėjui pakanka asmeninių sugebėjimų ir vidurinio išsilavinimo.

Mokytojo padėjėjas nėra specialistas. Jo darbą prižiūri, mokytojas. Pasak Galkienės (2005) mokytojo padėjėjas nėra atsakingas už mokinio mokymosi pasiekimus. Mokytojo padėjėjas turi gerai žinoti mokinių stipriąsias savybes ir suteikti tik tą pagalbą, be kurios mokinys nemokės atlikti jam pateiktos užduoties bei negebės įtvirtinti mokomąją medžiagą. Mokytojo pateikta informacija tam tikros grupės mokinių tiesiog nepasiekia, tuomet ši mokomoji medžiaga turi būti perteikta mokiniams labiau priimtina ir suprantama lygmenyje.

Galkienės (2005) nuomonei nepritarė dalis tyrimo dalyvių. Tyrimo dalyvių nuomone, kad mokytojo padėjėjas gebėtų tinkamai perteikti mokomąją medžiagą, *dirbant su specialiujų poreikių mokiniams* privalo turėti *minimalų pedagoginį išsilavinimą arba psichologinių žinių, taip pat* reikalingos žinios apie vaiko negalias ir sutrikimus, žinios apie ugdymo procese taikomus mokymo būdus ir metodus.

Nevin, Malian (2008) atliktų tyrimų duomenimis, mokytojo padėjėjas turi gebėti aiškiai perteikti dėstomąją medžiagą mokiniui, padėti atlikti užduotis bei suteikti pagalbą atsiradus elgesio pokyčiams.

Kokybinio tyrimo dalyvių nuomone, mokytojo padėjėjas, dirbdamas su specialiujų poreikių mokiniams, privalo turėti *pedagoginių, psichologinių žinių, nes tam tikrose situacijose gali tiesiog nežinoti ką daryti*, ir kokią sprendimą priimti.

2.6. Mokytojų padėjėjų patiriami sunkumai teikiant specialiąją pagalbą mokiniams

Mokytojų padėjėjai teikdami pagalbą specialiųjų poreikių mokiniams įvairiose ugdymo srityse dažnai patiria įvairių sunkumų. Tyrimo metu siekta išsiaiškinti kokiose srityse ir kokie sunkumai kyla teikiant specialiąją pagalbą. Tyrimo dalyvių buvo prašoma įvardinti patiriamus sunkumus, mokytojo padėjėjo veikloje, teikiant pagalbą specialiųjų poreikių mokiniui. Duomenys pateikiami 10 lentelėje.

Kategorija: Sunkumai teikiant specialiąją pagalbą mokiniui

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Sunkiai suvokia mokomąją medžiagą	... nesuvokia vaikas ir bandai [...], kitaip pateikti tą informaciją. [1P] Vaikas neturi žinių ir supratimo, ir jis negali tos užduoties atlikti, [...] tu turi grįžti atgal, vos ne metus laiko ir nuo pradžių pradėti aiškinti. [10P] //... nesupranta ką reikia padaryti, aiškini kol supranta, [...] reikia konkrečiai pasakyti ir parodyti ... [17P]	8
Elgesio ir emocijų suvaldymas	... sunku suvaldyti jų emocijas, kai jie labai įsiaudrina, sunku nuraminti [1P] // ... jo elgesys yra neprognozuojamas. [6P] // Atrodo viskas buvo gerai ir staiga elgesys pasikeitė ir nebežinau ką daryti, kaip suvaldyti situaciją. [17P]	8
Prieštaravimas	... ne visada klauso, kartais labai prieštarauja ... [2P] // ... sunku kartais priversti vaiką dirbti. Reikia labai daug įkalbinėjimų ... [11P] // Būna priešgyniavimo daug, prieštaravimo iš vaiko pusės, kol jis tai padaro. [15P]	5
Sudominimo problema	Reikia vaiką sudominti, kad vaikui nereikėtų nerimauti, kad vaikas pamirštų tą nerimą, sunkumą ar skausmą. [4P] // ... sunkiausia, tai, kad vaikas susidomėtų tuo, ką [...] nori jį išmokyti. [19P]	3
Lėtas tempas	Vienų tempas labai lėtas ... [5P] // ... laikas ribotas, tu turi [...] persirengti kūno kultūros pamokai [15P] // ... labai ilgai valgo. ... neliepsi [...] eiti nuo stalo, jeigu jisai dar nespėjo pavalgyti. [19P]	3
Savitvarkos problemos	... dauguma vaikų nepalaiko tvarkos ir yra nuolat chaosas, pieštukinėje, ant stalo ... [10P] //... priverst jį kažką atlikti, išmokyti, [...], kad ir paltą pasikabinti, ar striukę užsidėti, ar kuprinę. Čia, [...] yra kosmosas, kol išmoksta. [19P]	3
Dėmesio stoka	... dėmesys labai šokinėja ... [5P] // ... ypatingai autistai, [...], juos blaško garsai ir žmonės, net garsai už lango juos blaško. [5P] // ...	2
Didelės klasės	Kada labai didelės klasės, labai daug vaikų, [...] tada tikrai būna labai sunku dirbti ... [2P] // Reikia atsizvelgti [...] į klasės dydį. [5P]	2
Užmaršumas	... užmiršta, jam turi nuolat sakyti daryk tą, daryk aną, daryk, nes kitaip sėdi, žaidžia ir viskas. [12P]	1

Analizuojant tyrimo dalyvių pasisakymus išskirtos 9 subkategorijos, apibūdinančios mokytojų padėjėjų patiriamus sunkumus arba jų priežastis.

Daugiausia mokytojų padėjėjų mano, kad didžiausias sunkumas teikiant specialiąją pagalbą yra tai, kad **sunku mokiniui aiškiai**, paprastai ir suprantamai **perteikti mokomąją medžiagą**, kad jis **galėtų atlikti užduotį**. Taip pat **sunku suvaldyti mokinių emocijas** kai jie įsiaudrina. Reikia pastoviai stebėti, kad nenuskriaustų kitų vaikų, nemušų ir akyčių neišbestų, nes jo elgesys yra neprognozuojamas. Taip pat dažnai mokytojų padėjėjai susiduria su **mokinio prieštaravimais**. Būna priešgyniavimo daug, prieštaravimo iš vaiko pusės, kol jis tai padaro. Jeigu vaikas kažko nesupranta gali tekti ilgai įkalbinėti.

Rečiau buvo minimi tokie mokytojų padėjėjų patiriami sunkumai, kaip **mokinio sudominimas bei įtraukimas į bendrą veiklą**. Vaiką reikia sudominti, kad vaikui nereikėtų nerimauti, kad vaikas pamirštų tą nerimą, sunkumą ar skausmą. Labai svarbu, kad vaikas susidomėtų tuo, ko nori jį išmokyti, jį sudominti, kad jis atsisėstų ir padarytų darbą.

Taip pat tyrimo dalyviai įvardijo tokius teikiamos pagalbos sunkumus kaip lėtas mokinių tempas, savitvarkos problema, dėmesio stoka, didelės klasės, užmaršumas.

Mokytojų padėjėjai kylančius sunkumus kasdieniniame darbe linkę sieti su mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymosi ar elgesio ypatumais. Tai sietina su žinių

trūkumu apie specialiųjų poreikių mokinius, jų mokymo ir mokymosi ypatumus, specialiųjų mokymo metodų taikymą mokomųjų dalykų pamokose.

Vienintelis dalykas, nesusijęs su mokiniu, tai didelės klasės, kurios apsunkina kasdienį padėjėjo darbą. Vienam mokytojo padėjėjui didelėje klasėje sunku stebėti, valdyti ir teikti specialiąją pagalbą keliems skirtingų poreikių mokiniams.

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti tyrimo dalyvių nuomonę apie tai, ką reikėtų keisti mokytojo padėjėjo kasdieninėje veikloje. Tyrimo dalyvių buvo prašoma pateikti pasiūlymų kaip būtų galima pagerinti mokytojo padėjėjo darbo sąlygas. Duomenys pateikiami 11 lentelėje.

11 lentelė

Kategorija: Pasiūlymai darbo sąlygų pagerinimui

Subkategorija	Pavyzdžiai iš interviu tekstų	Teiginių skaičius
Specialaus išsilavinimo ir tobulinimo(si) būtinumas	<i>... kaip suvaldyti klasę, kaip vienu metu matyti trisdešimt galvų, vaikų ir kaip įvertinti jų mokymosi lygį, kokius naudoti metodus. [5P] // ... nerengia Lietuvoje mokytojų padėjėjų, ir labai yra sunku jiems atėjus dirbti be pasiruošimo. [7P] // ... turėtų turėti ir aukštąjį išsilavinimą, arba [...] specialųjį vidurinį. [15P]</i>	16
Uždarbio didinimas	<i>Didesnė motyvacija būtų, jeigu atlyginimai būtų didesni. [11P] //... tai yra tikrai maži pinigai, kadangi [...] yra dirbama su sunkiais [...] ir labai sunkiais vaikais. [18P] // Atlyginimas, žinoma, turėtų būti žymiai didesnis už tokį darbą. [19P]</i>	10
Atostogų ilginimas	<i>Jeigu sulyginant atostogas su mokytojų, tai būtų visai gerai. [8P] // ... atostogų klausimą išspręsti... [12P] // Turėtų būt ir atostogos ilgos, kaip mokytojom. [19P]</i>	8
Pareiginių instrukcijų koregavimas	<i>... mažiau darbų, kurie nepriklauso tavo pareigybei. [9P] Apibrėžti tas pareigybes, funkcijas ... mokytojo padėjėjas bendrojo lavinimo mokykloje ir tarkim, specialiojoje, yra du skirtingi dalykai. Ir jų nesulyginsi iš tikrųjų. [12P] Pirmiausia peržvelgti ir realiai įvertinti darbo krūvį. [15P]</i>	6
Darbo dienos trumpinimas	<i>Peržiūrėti [...] darbo laiką, galbūt labiau suvienodint su mokytojo ... [12P] // Valandos labai ilgos. Nes aštuonias valandas išdirbti, su įvairaus sunkumo negali turinčiais vaikais, yra labai problemiška. [15P]</i>	4
Metodinių grupių kūrimas	<i>... mokytojų padėjėjai turėtų turėti metodinę grupę [...] spręsti iškilusias problemas, dalintis patirtimis, pasitarti kaip kokioje situacijoje elgtis ir dėl darbo, ir dėl vaikų, ir dėl savęs. [7P]</i>	3
Pareigybės prestižo didinimas	<i>... didesnio įvertinimo, nes ne visada mokytojo padėjėjas yra įvertinamas. Kitokio požiūrio į šitą pareigybę, kad tai nėra menkesnė pareigybė nei mokytojas. [9P]</i>	2
Mokytojų padėjėjų skaičiaus didinimas mokyklose	<i>... jeigu būtų daugiau žmonių klasėje viskas būtų paprasčiau. [19P]</i>	2

Apibendrinant tyrimo dalyvių pateiktus pasiūlymus, kaip pagerinti mokytojų padėjėjų darbą, išskirtos aštuonios subkategorijos.

Dažniausiai tyrimo dalyviai minėjo, kad būtina kurti mokytojų padėjėjų rengimo bazę. Didėjant specialiųjų poreikių mokinių integracijai į bendrojo lavinimo mokyklas, didėja ir mokytojų padėjėjų poreikis mokyklose. Kadangi Lietuvoje mokytojų padėjėjai nėra rengiami, o norint gerai vykdyti savo pareigas padėjėjas privalo turėti specialiųjų žinių, todėl tyrimo dalyviai pasisakė dėl šios srities **specialistų rengimo būtinumo**. Tam, kad pagalba būtų veiksminga,

kvalifikuota ir kryptinga, reikalingas specialus pasiruošimas. Mokytojo padėjėjas turi žinoti, kaip suvaldyti klasę, kaip vienu metu matyti trisdešimt vaikų ir kaip įvertinti jų mokymosi lygį, kokius naudoti pagalbos metodus. Mokytojų padėjėjai turėtų tobulinti, gilinti savo turimas žinias, o įgytas naujas teorines žinias taikyti savo praktiniame darbe.

Didelė dalis tyrime dalyvavusių mokytojų padėjėjų akcentavo neadekvačiai **mažą uždarbį**. Pasak jų, *dirbama su sunkiais ir labai sunkiais specialiuųjų poreikių mokiniais, todėl ir atlyginimas, jų manymu, turėtų būti adekvatus teikiamoms paslaugoms bei specialiosios pagalbos svarbai. Taip pat buvo pateiktas pasiūlymas, peržiūrėti ir įvertinti mokytojų padėjėjų darbo dienos trukmę bei atostogas. Nemaža tyrimo dalyvių dalis mano, kad tikslinga būtų sutrumpinti darbo dieną, nes aštuonias valandas išdirbti, su įvairaus sunkumo negalią turinčiais vaikais, yra labai problemiška. Atostogų laiką siūlo suvienodinti su mokytojų atostogomis.*

Dalis tyrimo dalyvių pateikė pasiūlymą Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerijai **peržiūrėti mokytojų padėjėjų pavyzdinį pareigybės aprašymą** ir realiai įvertinus mokytojo padėjėjo atliekamų darbų krūvį, pakoreguoti jį nurodant pagrindines ir papildomas padėjėjų funkcijas. Taip pat išsakė pasiūlymą, diferencijuoti mokytojo padėjėjo teikiamos pagalbos funkcijas *bendrojo lavinimo ir specialiojoje mokykloje, nes specialios pagalbos pobūdis specialiuųjų poreikių mokiniams šiose mokyklose labai skiriasi. Buvo siūloma nustatyti mokytojo padėjėjo atliekamo darbo prioritetus ir sumažinti papildomų darbų apimtį.*

Rečiau buvo teikiami pasiūlymai **kurti metodines mokytojų padėjėjų grupes**, kuriose galima būtų spręsti iškilusias problemas, dalintis patirtimi, pasitarti kaip kokioje situacijoje elgtis. Siūlė **kelti mokytojo padėjėjo darbo prestižą**. Labiau akcentuoti jų svarbą ugdymo procese. *Tai nėra menkesnė pareigybė nei mokytojas.*

Didinti mokyklose dirbančių mokytojų padėjėjų skaičių. Skatinti jaunas žmones, ypač jaunuolius, įsitraukti į šią veiklą su specialiuųjų poreikių mokiniais, viešinti savanorystės svarbą ir galimybes.

Mokytojo padėjėjo darbas sunkus, įtemptas ir atsakingas, todėl visi tyrimo dalyvių pateikti pasiūlymai darbo sąlygų pagerinimui yra svarbūs ir reikšmingi. Norėtusi, kad mokytojų padėjėjai darbe jaustųsi puikiai, visada pakylėti, niekas ir niekada nesukeltų sunkumų. Domėtusi mokslo naujovėmis, dalyvautų įvairiuose kursuose, seminaruose. Gebėtų profesionaliai suteikti mokiniui specialiąją pagalbą, kad jis nors trumpam pamirštų savo sunkumus ir negalias, šypsotųsi ir gyventų pilnavertį vaikišką gyvenimą.

Empirinių duomenų apibendrinimas

Atliekant kokybinį tyrimą interviu metodu buvo siekta atskleisti mokytojo padėjėjų profesinės veiklos patirtis; jų veiklos ypatumus, problemas ir profesinio tobulėjimo poreikius. Atlikus interviu turinio analizę, nustatyta, kad mokytojų padėjėjų būdingiausios veiklos sritys – pagalba mokytojui ir specialiųjų poreikių mokiniui.

Atliekant kokybinį tyrimą interviu metodu buvo siekta atskleisti mokytojo padėjėjų profesinės veiklos patirtis; jų veiklos ypatumus, problemas ir profesinio tobulėjimo poreikius. Atlikus interviu turinio analizę, nustatyta, kad mokytojų padėjėjų būdingiausios veiklos sritys – pagalba mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių ir bendradarbiavimas su mokytojais.

Viena iš svarbiausių mokytojų padėjėjų teikiamos pagalbos sričių – **pagalba mokiniui**. Kokybinio tyrimo metu nustatyta, kad mokytojo padėjėjas teikdamas pagalbą specialiųjų poreikių mokiniui, turi žinoti ir išmanyti mokinio negalias ir sutrikimus. Jis turi išmanyti pagalbos teikimo būdus ir metodus, gebėti įtraukti specialiųjų poreikių mokinius į ugdomąją veiklą, sudominti mokinius, kad atliktų jiems pateiktas užduotis. Mokytojo padėjėjas atsakingas už mokinių saugumą klasėje. Turi mokėti bendrauti ir bendradarbiauti su mokinių tėvais, mokytojais, specialistais bei administracija.

Dažniausiai pagalba mokiniams teikiama:

- ***pagalba mokiniui įvairių mokomųjų dalykų srityje***, siekiama padėti mokiniui *įsisavinti visas žinias, ko mokiniai nesugeba atlikti savarankiškai*.
- ***pagalba gyvenimo įgūdžių formavimo srityje***, tai pagalba ugdant asmens higienos įgūdžius - *plauti rankas, valyti dantis, nueiti į tualetą ir apsitarnauti jame*; formuojant savitvarkos ir savitarnos įgūdžius - *savarankiškai apsirengti ir nusirengti, pasikabinti, pasidėti drabužius į vietą iš kur galės pasiimti*; ugdant maitinimosi įgūdžius - *mokyti, kad mokinys rastų savo vietą prie stalo, gražiai sėdėtų, valgydamas neskubėtų, kad naudotų stalo įrankius, stengtųsi valgyti tvarkingai*.
- ***pagalba mokiniui judant ir orientuojantis aplinkoje***, siejama su pagalba vaikstant - *duoti parankę įsikibti, ramstis vaikstant, įlipant ir išlipant iš transporto priemonės*. Orientuojantis aplinkoje - *palydėti, stebėti ir nepalikti vienu, visur eiti kartu ir būti drauge*.
- ***pagalba emocijų valdymo srityje***, pasireiškia tuo, kad mokytojo padėjėjas *ieško specialaus priėjimo*, bendravimo su mokiniu, tai *kalbėjimas, žiūrėjimas pro langą, galvos glostymas, glaudimas prie širdies, ramus balso tonas*. Esant galimybei, mokinį izoliuoja, išsina su juo iš klasės, *kad vaikas pabūtų vienas, apsiramintų*.

Gauti kokybinio tyrimo duomenys atitinka Vilkelienės (2004), Galkienės (2005) išsakytas mintis, patvirtina Nevin, Malian (2008), Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003,p.

91), Giangreco, Doyle (2007) atliktų tyrimų duomenis, kad mokytojo padėjėjo veikla teikiant pagalbą specialiųjų poreikių mokiniui, siejama su buitinėmis paslaugomis, palydovo paslaugomis bei pagalba teikiant paslaugas mokymosi metu.

Kita svarbi mokytojų padėjėjų teikiamos pagalbos sritis - **bendradarbiavimas su mokytoju**.

Mokytojų padėjėjų pagalbos mokytojams svarbą ir reikalingumą akcentavo Galkienės (2003). Jos nuomone, norint, kad darbas vyktų sklandžiai ir prasmingai tarp mokytojo ir mokytojo padėjėjo turi būti pastovus bendravimas ir bendradarbiavimas, aiškus darbo funkcijų pasidalijimas. Ambrukaitis, Ruškus (2002), Dudzinskienė, ir kt., (2010) teigia, kad bendradarbiaujant svarbu numatyti teikiamų paslaugų konkretumą, dažnumą ir rezultatus. Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007) atliktų mokslinių tyrimų duomenys, rodo, kad dirbant su specialiųjų poreikių mokiniais labai svarbus mokytojų ir mokytojų padėjėjų tarpusavio supratimas, bendradarbiavimas bei atliekamų vaidmenų nustatymas.

Tačiau gauti kokybinio tyrimo duomenys nepatvirtino mokslininkų Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003), Nevin, Malian (2008) nuomonės, kad dalis mokytojų nepageidauja mokytojo padėjėjo klasėje.

Bendradarbiavimo su mokytoju sritys:

- **pagalba mokytojui rengiant mokomąją medžiagą** susiję su mokytojo padėjėjo pagalba ruošiant metodines priemones: *rengia užduotis, ieško literatūros individualioms užduotims parengti, atšviečia, padaugina dalomąją medžiagą*.
- **pagalba mokytojui organizuojant renginius** susiję su mokytojo padėjėjo pagalba ruošiant *šventes, stendus, mokyklos puošybos darbus, ekskursijų ir išvykų metu prižiūrint mokinius*.

Kokybinio tyrimo metu, nustatytos **pagrindinės mokytojų padėjėjų kompetencijos**, kurios reikalingos norint gerai ir tinkamai atlikti savo pareigas darbe. Tyrimo duomenys atitinka mokytojo padėjėjo pavyzdiniame pareigybės aprašyme nurodytas funkcijas ir atsakomybes¹⁶.

Norint gerai ir tinkamai atlikti pareigas mokytojo padėjėjui būtinos kompetencijos:

- **žinios apie vaiko negalias ir sutrikimus**, kad žinotų, kaip *padėti vaikui mokslo srityje ar kitoje veikloje, kokią pagalbą suteikti ir ką daryti tam tikrose situacijose*.
- **bendravimas su mokiniais** siekiant *parodyti, kad jisai yra laukiamas, mylimas, jam skiriamas dėmesys, rodoma pagarba, kad jisai yra toks kaip ir visi kiti*.

¹⁶ Dėl mokytojo padėjėjo pavyzdinio pareigybės aprašymo“. Žin., 2005-01-13, Nr. 5-129.

- ***bendradarbiavimas su tėvais, specialistais, administracija*** siekiant palaikyti glaudžius ir draugiškus santykius su visais. *Gebėjimas būti lanksčiam ir prisitaikyti prie kiekvieno asmens būdo, darbo pobūdžio.*
- gebėti kurti mokiniui ***saugią ugdymosi aplinką***, siejama su mokiniu, kuriam teikiama pagalba, *prižiūra klasėje pamokų metu, pertraukų metu, valgykloje, sporto salėje ir kitose aplinkose.*
- ***mokinių įtraukimas į ugdomąją veiklą*** siejama su gebėjimu sudominti mokinį ir įtraukti į bendrą klasės veiklą, kad jis norėtų atlikti jam pavestas užduotis.

Apibendrinus kokybinio tyrimo duomenis atskleistas mokytojų padėjėjų **požiūris į savo atliekamų vaidmenų supratimą**. Paaiškėjo, kad tyrimo dalyviai panašiai suvokia ir vertina atliekamus vaidmenis klasėje. Dažniausiai minimi vaidmenys: „mokytojo“, „ugdytojo“. Rečiau kiti vaidmenys: *vaiko draugas, globėjas, patarėjas, prižiūrėtojas, padėjėjas, slaugytojas, mama, auklė.*

Įvardinti vaidmenys atskleidžia mokytojo padėjėjo reikšmę ugdymo procese. Šie vaidmenys glaudžiai susiję su **mokytojo padėjėjo asmeninėmis savybėmis**.

F. Calander (2000, cit. Vilkėlienė, 2004) pažymi, kad *mokytojo asistentas* turi būti emociškai *stabilus, kantrus, komunikabilus, fiziškai stiprus ir sveikas*. Šie pagrindiniai asmens savybės bruožai išskirti ir tyrimo dalyvių pasisakymuose. Tyrimo dalyviai mano, kad mokytojo padėjėjas turi būti: *kantrus, emocionaliai stiprus, mylintis vaikus, fiziškai stiprus, komunikabilus, jautrus, kūrybiškas, supratingas, nuoširdus, pasitikintis savo jėgomis, atsakingas, rūpestingas ir lankstus*.

Mokytojų padėjėjų turimų teorinių žinių ir praktinių įgūdžių tobulinimui didelę reikšmę turi **kvalifikacijos kėlimo kursai**.

Nevin, Malian (2008) atliktų tyrimų duomenys rodo, kad 80% tyrimo išreiškė nuomonę tobulintis ir gilinti savo turimas žinias. Tai atitinka kokybinio tyrimo metu apklaustų dalyvių nuomonę. Apibendrinus kokybinio tyrimo dalyvių pasisakymus, nustatyta, kad didžioji dalis mokytojų padėjėjų išreiškė nepasitenkinimą dėl kvalifikacijos kėlimo ***kursų skirtų mokytojų padėjėjams nebuvimo***.

Nors Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007), Hemmingsson, Borell, Gustarsson (2003) atlikti tyrimai, patvirtina, kad tik pavienės valstybės ruošia ir apmoko į darbą priimamus mokytojo padėjėjus. Tačiau šio tyrimo dalyviai mano, kad tikslinga būtų organizuoti ***minimalius įvadinčius kursus pradedantiesiems mokytojų padėjėjams***. Pradedantieji *privalėtų išklausti minimalius kursus* tam, kad įgytų *žinių apie darbo specifiškumą* ir susipažintų su galimais *iššūkiais šiame darbe*. Taip pat pasiūlė ***nedidelių grupių kursus***, kuriuose būtų galima pasidalinti gerąją darbo patirtimi, *išsipasakoti savo problemas ir sužinoti kaip kiti jas sprendžia*.

Vertinant tyrimo dalyvių požiūrį į mokytojo padėjėjo išsilavinimą, didžioji dalis mokytojų padėjėjų akcentavo, kad **vidurinio išsilavinimo nepakanka**, reikalingos *pedagoginės ir psichologinės žinios, žinios apie mokinių negalias ir sutrikimus, specialiuosius jų ugdymosi poreikius, nes jie labai skirtingi, saviti*.

Mažesnis tyrimo dalyvių skaičius pareiškė savo nuomonę, kad **vidurinio išsilavinimo pakanka**. Tai atitinka Galkienės (2005) išsakytoms mintims, kad mokytojo padėjėjas nėra atsakingas už mokinio mokymosi pasiekimus. Mokytojo padėjėjo veikla elementari - teikti pagalbą savitvarkos, savitarnos, maitinimosi srityje, padėti judėti, suteikti pagalbą atliekant mokytojo pateiktas užduotis.

Apibendrinant tyrimo dalyvių išsakytas mintis apie **patiriamus sunkumus darbe**, pastebėta, kad mokytojų padėjėjų įvardinti sunkumai yra sietini su turimų žinių apie specialiųjų poreikių mokinius, jų negalias ir sutrikimus, mokymo ir mokymosi ypatumus, specialiųjų mokymo metodų taikymu pamokose.

Patiriami sunkumai darbe: *sunkiai suvokia mokomąją, elgesio ir emocijų valdymas, prieštaravimas, sudominimo problema, lėtas tempas, savitvarkos problema, dėmesio stoka, užmaršumas.*

Problema - didelės klasės, kuriose sunku vienam mokytojo padėjėjui teikti specialiąją pagalbą keliems skirtingų poreikių mokiniams.

Apibendrinus kokybiniame tyrime dalyvavusių mokytojų padėjėjų nuomonę, galima teigti, kad didesnė dalis pasisakiusiųjų nuomonių sutampa su Nevin, Malian (2008), Giangreco, Doyle (2007) pateiktais tyrimo duomenimis apie užsienyje dirbančių mokytojų padėjėjų **patiriamus sunkumus darbe:** *mokytojai retai domisi mokytojo padėjėjo nuomone apie vaikus, su kuriais jis dirba, bendravimo ir bendradarbiavimo su mokytojais trūkumas, reta mokytojų pagalba teikiant patarimus darbo klausimais, sunku teikti pagalbą keliems skirtingų negalių ir poreikių mokiniams, teorinių žinių praktinių įgūdžių, kvalifikacijos kėlimo galimybių trūkumas, vaidmenų neapibrėžtumas klasėje, nepagrįstai dideli reikalavimai padėjėjų darbui, maži atlyginimai, didelės klasės.*

Vertinant tyrimo dalyvių **pasiūlymus darbo sąlygų pagerinimui** dažniausiai buvo akcentuojama tai, kad: *būtina kurti mokytojų padėjėjų rengimo bazę. Norint gerai vykdyti savo pareigas padėjėjas privalo turėti specialiųjų žinių, reikalingas specialus pasiruošimas; didinti darbo užmokestį, kad jis būtų adekvatus teikiamoms paslaugoms; trumpinti darbo dieną, nes aštuonias valandas išdirbti, su įvairaus sunkumo negalių turinčiais vaikais, yra labai problemiška; atostogas suvienodinti su mokytojų atostogomis; peržiūrėti mokytojų padėjėjų pavyzdinį pareigybės aprašymą, nurodyti jame pagrindines ir papildomas mokytojų padėjėjų funkcijas, diferencijuoti mokytojo padėjėjo funkcijas bendrojo ugdymo ir specialiosiose*

mokyklose, sumažinti papildomų darbų apimtį; kurti metodines mokytojų padėjėjų grupes; kelti mokytojo padėjėjo darbo prestižą; didinti mokyklose dirbančių mokytojų padėjėjų skaičių.

Įvertinus atlikto tyrimo rezultatus galima drąsiai teigti, kad mokytojo padėjėjo veikla ugdant specialiųjų poreikių mokinius yra labai aktuali, įvairiapusė ir reikalaujanti specialaus profesinio pasirengimo.

Išvados

1. Remiantis mokslinės literatūros analize, apibendrinant mokytojo padėjėjo sampratą, galima teigti, kad mokytojo padėjėjas, tai asmuo, teikiantis pagalbą specialiųjų poreikių turinčiam mokiniui ar mokinių grupei, negalinčiai savarankiškai dalyvauti ugdymo procese. Mokytojo padėjėjo teikiama specialioji pagalba, siejama su buitiniu asmens poreikių tenkinimu, socialinių įgūdžių formavimu, palydovo paslaugomis, aktyviu dalyvavimu specialiųjų poreikių mokinio ugdymo procese.
2. Empirinio tyrimo duomenimis, mokytojo padėjėjo pagalbą galima suskirstyti į dvi sritis, tai pagalbą specialiųjų poreikių mokiniui ir pagalbą mokytojui. Pagalba mokiniui teikiama įvairių mokomųjų dalykų, gyvenimo įgūdžių formavimo srityje, pagalba mokiniui judant bei orientuojantis aplinkoje ir pagalba mokiniui valdant emocijas. Pagalba mokytojui teikiama rengiant mokomąją medžiagą, organizuojant popamokinius renginius.
3. Tyrimo dalyvių teigimu, mokytojo padėjėjui būtinos tokios kompetencijos, kaip žinios apie mokinio negalias ir sutrikimus, gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti su mokiniais, jų tėvais, mokyklos specialistais, administracija; gebėjimas įtraukti mokinį į ugdomąją veiklą bei kurti saugią aplinką. Tyrimo dalyvių nuomone, mokytojo padėjėjui būtinos asmeninės savybės – kantrybė, emocinis ir fizinis stiprumas bei didelė meilė vaikams. Mokytojų padėjėjų sau priskiriamų vaidmenų įvairovė didelė. Jų teigimu, mokytojo padėjėjas – tai „mokytojas“, „ugdytojas“, mokinio „draugas“, „globėjas“, „patarėjas“, „prižiūrėtojas“, „slaugytojas“, „mama“ ir „auklė“.
4. Didžioji dalis tyrimo dalyvių mano, kad vidurinio išsilavinimo nepakanka, reikėtų daugiau ir gilesnių žinių. Jų teigimu, mokytojų padėjėjams tikslinga būtų įgyti specialų aukštąjį išsilavinimą, nes mokytojo padėjėjas turėtų būti išsilavinęs ir išprusęs žmogus. Tyrimo dalyvių teigimu, būtina organizuoti kvalifikacijos kėlimo kursus ir seminarus mokytojų padėjėjams, nes jiems trūksta dalykinių žinių. Jų nuomone, mokyklų administracija turėtų skatinti mokytojų padėjėjus gilinti savo teorines žinias ir tobulinti praktinius gebėjimus.
5. Tyrime dalyvavę mokytojų padėjėjai patiriamus sunkumus linkę priskirti specialiųjų poreikių mokiniams, neįvertindami savo pačių turimų žinių trūkumo apie šiuos mokinius, jų mokymo ypatumus, mokymo metodų taikymo būdus pamokose. Didelės klasės, tai problema, kuri apsunkina kasdienį mokytojo padėjėjo darbą. Tyrimo dalyvių nuomone, siekiant pagerinti mokytojo padėjėjo darbą, būtinas specialusis išsilavinimas bei profesinės kvalifikacijos kėlimas. Jie pageidautų didesnio atlyginimo, ilgesnių atostogų ir trumpesnės darbo dienos tokių pat kaip mokytojų socialinių garantijų; be to, tyrimo dalyvių teigimu, reikėtų koreguoti

mokytojo padėjėjo pareiginius nuostatus, diferencijuojant mokytojo padėjėjo teikiamą pagalbą ir funkcijas specialiosiose ir bendrojo ugdymo mokyklose; mažinti papildomų darbų apimtį.

Literatūra

1. Abromaitienė, L., Kaušpėdienė, R. (2009). Mokytojų padėjėjų veikla pedagogų bendruomenėje. *Socialinis ugdymas*, 9(20), 48 – 54.
2. Ališauskas, A., Ališauskienė, S., Gerulaitis, D., Kaffemanienė, I., Melienė, R., Miltenienė, L. (2011). *Specialiųjų ugdymo(si) poreikių tenkinimas: Lietuvos patirtis užsienio šalių kontekste*. Mokslo studija. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
3. Ališauskas, A. (2007). *Vaiko psichopedagoginis vertinimas: pokyčių perspektyva*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
4. Ambrukaitis, J., Ruškus J. (2002). Adaptuotos bei modifikuotos ugdymo programos: taikymo efektyvumo veiksniai. *Specialusis ugdymas*, 2(7), 6-23.
5. Ambrukaitis, J. (2005). *Specialiojo ugdymo kaitos bruožai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
6. Balnionytė, R., Kalibataitė, Š., Urbanavičienė, K., Zdanevičienė, V., Želionienė, R., Žiedienė, V. (2008). Pagalbos mokiniui teikimo programa. G. Kvietkauskienė (Sud.). *Metodinė veikla mokytojo ir mokinio kompetencijoms ugdyti* (p. 23-36). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
7. Čiužas, R. (2013). *Mokytojo kompetencijų nuolatinė kaita*. Mokslo darbų apžvalga. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla „Edukologija“.
8. Damkauskienė, R. (2001). Mokytojo padėjėjos darbas vidurinėje mokykloje. A. Galkienė (Sud.). *Keli integruotojo ugdymo aspektai*. Metodinių straipsnių rinkinys (p. 97-101). Vilnius: Viltis.
9. Dudzinskienė, R., Kišonienė, R., Luneckienė, A., Žičkienė, D. (2008). *Į pagalbą mokytojui ir mokyklai*. Vilnius: VIA RECTA.
10. Dudzinskienė, R., Kalesnikienė, D., Paurienė, L., Žilinskienė, I. (2010). *Inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT taikymas*. II knyga. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.
11. Galkienė, A. (2005). *Heterogeninių grupių didaktika: Specialieji poreikiai bendrojo lavinimo mokykloje*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
12. Galkienė, A. (2003). *Pedagginė sąveika integruoto ugdymo sąlygomis*. Monografija. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
13. Galkienė, A., Polučanskienė T. (2012). Mokytojo padėjėjo vaidmenys bendrojo lavinimo mokykloje. *Edukacinės studijos: jaunųjų mokslininkų darbai* (p. 264-277). Vilnius: Edukologija.
14. Giangreco, M. F., Doyle, M. B. (2007). Teacher Assistants in Inclusive schools. In L. Florian (Ed.). *The SAGE Handbook of Special Education* (p. 429-439). London: Sage.

15. Girdzijauskienė, S. (2006). *Kokybinis interviu. Metodiniai nurodymai*. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija.
16. Hallahan, D. P., Kauffman, J. M. (2003). *Ypatingieji mokiniai. Specialiojo ugdymo įvadas*. Vilnius: Alma littera.
17. Hemmingsson, H., Borell, L., & Gustavsson, A. (2003). Participation in School: School Assistants Creating Opportunities and Obstacles for Pupils with Disabilities. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 23, 88-98.
18. Jucevičienė, P., Lepaitė, D. (2000). Kompetencijos sampratos erdvė. *Socialiniai mokslai*, 1 (22), 44-50.
19. Kaffemanienė, I. (2004). Šiuolaikinės mokyklos klimatas ir jo veiksniai. *Specialusis ugdymas*, 1(10), 49-66.
20. Kaffemanienė, I. (2005). Pedagoginės sąveikos struktūra ugdant mokymosi negalių turinčius moksleivius bendrojo lavinimo klasėje. *Specialusis ugdymas*, 1 (12), 85-101.
21. Kaffemanienė, I., Šadbaraitė Ž. (2005). Pedagoogo asmenybė ir profesinė veikla. *Specialusis ugdymas*, 2 (13), 139-149.
22. Kardelis, K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
23. Kišonienė, R., Dudzinskienė, R. (2007). *Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo turinio individualizavimas*. Vilnius: VIA RECTA.
24. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2013 m. spalio 15 d., Nr. I-1489. *Žin.*, 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804; *Žin.*, 2013, Nr. 73-3655.
25. Linkaitytė, G. (2008). *Kompetencijomis grįsto ugdymo prielaidos Vilniaus mokyklose*. Vilnius: Garnelis.
26. Mažylienė, A., Gutauskienė, R., Tumelienė, R., Šapokienė, R. (2011). *Inkliuzinis ugdymas ir komandinė pagalba mokiniui*. Vilnius: Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras.
27. Nevin, A., Malian, I., Moores-Abdool, W., Marshall, D., Voigt, J., Salazar, M., ... & Liston, A. (2008). A Multi-Site Mixed Methods Study of Paraeducators in Inclusive Classrooms: Pilot Study Results & Preliminary Analysis of National Survey Data. Paper presented at the Hawaii International Higher Education Conference (Honolulu, HI, January 2008). *Online Submission*.
28. Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Metodinė knyga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
29. Ruškus, J. (2002). *Negalės fenomenas*. Monografija. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
30. Samsonienė, L. (2006). *Specialiųjų poreikių vaikai ir jų socialinė integracija*. Vilnius: Vilniaus universitetas.

31. Strolaitė, S. (2003). Specialiojo ugdymo teisinis reglamentavimas. *Specialiojo ugdymo pagrindai* (p. 50 – 76). Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
32. Vilkėlienė, A. (2003). *Ypatingųjų vaikų integruotas muzikinis ugdymas. Specialioji meno pedagogika*. Monografija. Vilnius: Kronta.
33. Vilkėlienė, A. (2004). Pedago padėjėjo veikla: socializacijos aspektai. *Pedagogika*, 70, 213-216.

THE ACTIVITIES OF TEACHER'S ASSISTANT IN THE PROCESS OF EDUCATION FOR PUPILS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Summary

Provision of special help necessary for children having normal, high and extreme special education needs is emphasized by multiple documents regulating special education. Nevertheless, we feel the lack of data reflecting occupational experience as well as areas to be improved.

The aim of given research is to reveal practice of teacher's assistant, which trains the pupils with special needs.

The research is pursuing the objectives as follows: to reveal concept of teacher's assistant based on scientific resources and analyse functions of teacher's assistant; with reference to the data of experiential research to analyse the experience of help, which teacher's assistant delivers to teachers and pupils; to find out, whether tenable professional knowledge, abilities, background and personal qualities of teacher's assistant seem being sufficient in order to perform his operational duties with reference to the fact that teacher's assistant are not qualified in Lithuania; to see, what difficulties used to arise for teacher's assistant during his daily performance as well as the ways to overcome them.

Research was performed by using interview method. Participants of research were 20 teacher's assistants that work in Vilnius secondary and special training schools.

Performance of teacher's assistant relates to the help provided to pupils with special needs, likewise it concerns communication and collaboration with parents, teachers, school professionals and school management.

By making qualitative research and using interview method two main areas were abstracted, where teacher's assistant is providing help. These are the following: help provided to pupil as well as help provided to teacher. For pupil the help is provided within the scope of various educational topics and shaping the skills of the pupil to live, also this help is rendered in order the pupil could move and orient in surroundings, and help becomes necessary for managing pupils' affective changes as well as pupils' behaviour. The help for teacher is rendered by arranging educational materials and organising after-school events.

Teacher's assistant must have urgent abilities, such as knowledge on disabilities and the disorders of pupil, also communication skills, ability to include pupil to training performance by creating his safe environment. Teacher's assistant must also have needful personal qualities, such as patience, affective and corporal strength; he must intensely love all children.

Teacher's assistant is required to have higher special education, because for provision of help for the pupils with special needs more extensive and deep knowledge is necessary about their diseases and capabilities, also their possibilities to achieve goals. Teacher's assistant should be educated and lettered one.

Key words: teacher's assistant, special needs, special help.

PRIEDAI

INTERVIU KLAUSIMYNAS

1. Prašyčiau trumpai papasakoti apie save?
2. Papasakokite kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?
3. Kas jus sužavėjo šiame darbe?
4. Ką jūs žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, veiklą su specialiųjų poreikių mokiniais prieš įsidarbinant?
5. Kiek metų dirbate šiose pareigose?
6. Norėčiau, kad papasakotumėte apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje jūs dirbate?
7. Kiek specialiųjų poreikių mokinių dabar yra jūsų klasėje?
8. Kokių specialiųjų poreikių mokiniai dabar mokosi jūsų klasėje?
9. Kokią specialiąją pagalbą teikiate pamokos metu savo klasės mokiniams, tenkinant jų specialiuosius ugdymosi poreikius?
10. Kokią specialiąją pagalbą teikiate šiems mokiniams popamokinėje veikloje?
11. Kiek jūsų klasėje mokinių su fizine negalia, epilepsijos priepuoliu, elgesio ir emocijos sutrikimais?
12. Papasakokite kokių sunkumų patiriate teikdama pagalbą šiems mokiniams?
13. Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę veiklą?
14. Papasakokite kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas klasėje?
15. Įvardinkite svarbiausias asmens stiprybes/silpnybes, kurios turi įtakos mokytojo padėjėjo darbe.
16. Jūsų nuomone, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?
17. Norėčiau žinoti, kaip jūs prisidedate prie pagalbos mokytojui?
18. Su kokiais sunkumais susiduriate aiškindami mokytojo skirtas užduotis mokiniams turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?
19. Kokie sunkumai kyla atliekant kitą su ugdymu(si), savitarna, savitvarka, maitinimu(si) susijusią veiklą?
20. Kaip padedate ribotų galimybių mokiniams orientuotis ir judėti aplinkoje - mokykloje ir už jos ribų?
21. Pasidalinkite savo maloniais išgyvenimais, gerąją patirtimi.
22. Kaip manote, ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas?
23. Kokie profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

24. Kokios temos būtų aktualiausios ir naudingiausios, kad įgytas žinias galėtumėte pritaikyti darbe?
25. Jūsų darbas sunkus, įtemptas ir atsakingas, sakykite, kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?
26. Kaip manote, kas jums darbe galėtų suteikti pagalbą kylančioms problemoms spręsti?
27. Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui?
28. Ar jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?
29. Kodėl?

INTERVIU PROTOKOLAI

Protokolas 1

Interviu su A_1¹⁷

Laba diena¹⁸.

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Taip, sutinku.

Tada norėčiau, kad Jūs papasakotumėte apie save, pasakytumėte - vardą, amžių, išsilavinimą.

Mano vardas yra A_1. Gimiau 1988 metais. Išsilavinimas: bakalaurą baigiau - socialinės pedagogikos studijas, o magistrą – pradinio ugdymo. Šiuo metu dirbu darželyje – mokykloje su pirmą klase.

Kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Taip, norėjau iš pradžių dirbti pradinį klasių mokytoja, bet kadangi aš neturiu mokytojos darbo patirties, todėl nusprendžiau padirbėti mokytojos padėjėja, kad pamatyčiau kaip vyksta tas visas darbas ir įgaučiau patirties.

Kas Jus žavi šiame darbe?

Darbas su vaikais. Gal būt jiems pagalba, įsisavinti tas visas žinias ko jie nesugeba, matyti kaip jie lavėja kasdien, auga ir sužino vis daugiau. Įdomu man.

Ar prieš ateidama dirbti į šitą darbą, Jūs jau ką nors žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą kaip tokį?

Taip, žinojau. Mes pradinį ugdymą kai mokėmės, susipažinome su šituo darbu.

Ir apie vaikus specialiųjų poreikių?

Taip, papasakojo ir apie specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus. Taip, kalbėjome.

Čia nebuvo Jums naujovė?

Ne. Man nebuvo tai naujiena.

Kiek dabar laiko Jus darbuojatės šiose pareigose?

Tris mėnesius jau dirbu.

Tai visai dar neseniai?

Visai neseniai.

Norėčiau, kad Jūs papasakotumėte apie mokytojo padėjėjo darbą būtent toje klasėje kurioje Jūs dirbate? Sakėte, pirmoje klasėje?

Taip pirmokai.

Kiek jų turite?

Turiu du vaikučius. Vienas yra autistas, kitas – kompleksinę negalią, ten kartu intelekto sutrikimai, protinis šiek tiek atsilikimas yra. Jiems yra individualizuotos programos, aš tiesiog jiems padedu suvokti tai ką jie rašo, išmokti rašyti. Ten kur kompleksinė - jis nelabai moka rašyti, tai stengiamės išmokti rašyti, motoriką jo lavinti.

Ar Jūs daugiau su jo ranka dirbate, ar jis labiau savarankiškai rašo?

Savarankiškai. Jis pagal punktyrą savarankiškai stengiasi vedžioti. O su autistuku yra lengviau – jisai ir skaito ir skaičiuoja, ir rašo, tik jam sunku dėmesį sutelkti, susikaupti tarkim taip.

Būtent dėmesio sukoncentravimas aktualiausia?

Taip. Jam reikia padėti susikonscentruoti dėmesį. Sukonscentruoti dėmesį į tą ką jis daro, nes jis išsiblaško greitai.

O tai jis kai blaškosi, tai ką, jis po klasę bėgioja, išbėga, įbėga?

¹⁷ Koduotas kokybinio tyrimo dalyvio vardas.

¹⁸ Mano vardas Daiva Audarienė. Šiuo metu rašau bakalauro baigiamąjį darbą tema „Mokytojo padėjėjo veikla ugdomą specialiųjų poreikių mokinius“. Atlieku kokybinį tyrimą, interviu metodu. Norėčiau užduoti Jums keletą klausimų.

Seniau būdavo, kad ir bėgiodavo. Jeigu triukšmas didesnis, jis dengiasi ausis, rėkia. Dabar jau šiek tiek aprimo, ramesnis, apsiprato.

Kaip aplinkiniai vaikai reaguoja į jo tokį elgesį?

Pripratę vaikai.

Ar neišbalansuoja jų?

Būna, kad išbalansuoja. Bet jau jie pripratę, kad toks yra, ir nekreipia dėmesio per daug.

Ar turite patalpas, kad galėtumėte išvesti jį iš kolektyvo, būtent tuo momentu?

Mes būdavo einame po koridorius pasivaikščioti, po mokyklą.

Popamokinėje veikloje Jūs taip pat teikiate pagalbą?

Ne. Tiktai pamokų metu.

Su fizine negalia, epilepsijos priepuoliu vaikučių turite?

Ne, nėra.

Kokių sunkumų patiriate teikdama šiems mokiniams pagalbą?

Kartais būna sunku suvaldyti jų emocijas, kai jie labai įsiaudrina, tai sunku nuraminti būna kartais. Bet pavyksta viskas.

Kaip Jūs bandote tai padaryti - nuraminti?

Paskatinimą kokį nors – jeigu tu pabūsi dabar ramiai, tai mes galėsime išeiti pasivaikščioti. Stengiuosi nuraminti.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo kasdieninį darbą?

Įvardinčiau kaip ir globėją ir patarėją, kartais tenka ir tuo tvarkytoju pabūti, padėti nosį išsipūsti ir rankas nusiplauti ir užtarti nuo kitų vaikų kai ten susipyksta jie ir tarsi konsultantas, patari kaip parašyti, kad geriau būtų, kaip išspręsti tą uždavinį.

Kaip tarpusavyje bendrauja vaikai? Ar jie priima kitokius vaikus, ar bendrauja, priima žaisti?

Ne visi. Į žaidimus ne visada priima. Tas autistukas nelabai ir kontaktuoja su kitais, tiesiog jis būna klasėje, individualaus žaidimo su kitais vaikais nėra. O tą kitą vaiką būna priima, jis kartais žaidžia, bet tie kiti vaikai būna jį atstumia. Sako, nelysk, eik iš čia.

Ar tai būtent dėl tos negalios?

Gali būti, kad ir dėl negalios, ar dar dėl kažko, bet būna, kad nenori priimti.

Jis agresyvus?

Turi agresijos. Būna vaikams prieina trinkteli, spiria ar dar kažką, todėl vaikai nelabai nori žaisti.

Ar gaunate daugiau kokių papildomų darbų?

Būna, gaunu, padedu ir kitiems vaikams. Jeigu neateina į mokyklą kuris nors suserga, tada ir kitiems vaikams padedu, nes ir kiti turi sunkumus, mokymosi. Yra tokių vaikų.

Kaip Jūs manote, ką turėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o ką ne?

Ką turėtų atlikti: turėtų padėti tiems vaikams, kurie priskirti ir jeigu mokytoja paprašo irgi kokią pagalbą suteikti, nes ne vien tik tiems dviem vaikams pagalbą turėtų teikti.

Kaip Jūsų darbas organizuojamas klasėje? Ar tai individualus darbas, ar komandinis darbas?

Labiau komandinis darbas. Nes vis tiek tariesi su mokytoja kokias užduotis duoti, kaip pateikti, ką papasakoti jam, tai nėra vien tai, ką aš pati susigalvojau ir va taip va mokau. Būna tariesi ir su psichologe ir su kitais darbuotojais kaip ten ką padaryti geriau.

Kokias įvardintumėte mokytojo padėjėjo stipriąsias savybes, kurios įtakoja jo darbą?

Turėtų turėti daug kantrybės. Nežinau net, šiaip va mokytojo padėjėju gali dirbti ir be profesijos žmogus, tiesiog jis turėtų tam tikrų kompetencijų ir išmanyti ir apie tą ligą, kuria serga tas vaikas, arba pasidomėti jeigu nėra mokėsis arba skaitęs, turėtų žinoti to vaiko silpnybes, kas jį gali suerzinti, kas jį gali nuraminti.

Kaip jums atrodo, ar pakanka vidurinio išsilavinimo, dirbant tokį darbą?

Mano asmeninė nuomonė – nepakanka.

Papasakokite, kaip Jums pačiai sekasi šioje veikloje? Ar Jūs save realizuojate šioje veikloje, ar Jūs daugiau galėtumėte tam vaikui duoti, atiduoti?

Žinoma, galėčiau daugiau atiduoti. Tiesiog kartais ir to laiko tam nepakanka, nes dirbu po keturias valandas per dieną, gaunasi keturios pamokos per dieną, tai po dvi pamokas kiekvienam vaikui skirti, tai kartais ir tos pamokos nepakanta atlikti kuriai nors užduočiai, nes jų darbo tempas yra žymiai lėtesnis, negu kitų vaikų, todėl daug ko ir nespėjame atlikti ko norėtusi.

Kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui, kad jis gebėtų gerai atlikti savo darbą?

Turi sugebėti paruošti tam tikras užduotis, nes jis daugiau laiko bendrauja su tuo vaiku ir mato ką jisai geba daryti ir kaip. Turėtų sukurti ir tą saugumą vaikui, kad vaikas jaustųsi saugiai, nestresuotų, bendrauti su mokiniu. Jeigu mokinys nenorės sėdėti šalia ir bendrauti, irgi nepasieksi jokių rezultatų. Taip pat bendradarbiauti su tėvais, kitais specialistais, nes kartais ateina tėvai kiekvieną dieną ir teiraujasi kaip sekasi, kokia pažanga, kas pavyko, kas nepavyko. Taip ir bendrauji.

Ar tėvai tiesiogiai į Jūsų kreipiasi, klausia?

Taip, taip ir manęs klausia. Bendrauju su tėvais.

Kokią pagalbą mokytojui teikiate?

Mokytojui – padedu pataisyti mokinių sąsiuvinius, parašyti raideles vaikams į sąsiuvinius. Kokią pagalbą paprašo, tokią suteikiu.

Gal ir mokomąją medžiagą kažkokią kartu darote, ar Jums paveda atlikti?

Taip. Būna paprašo. Vaikams pritaikome užduotis, paruošiame, parengiame, ieškome literatūros kur galima būtų gauti kokių nors pamokėlių ar užduočių.

Sakykite su kokiais sunkumais susiduriate aiškindami mokytojo jau pateiktą užduotį?

Sunkumas būna, kad nesuvokia vaikas ir bandais visokiais būdais išaiškinti ir matai, kad jis visai kitaip supranta nei tu jam sakai, tada reikia kažkaip per aplinkui pamėginti, kažkaip kitaip pateikti tą informaciją. Reikia rasti priėjimą prie vaiko, kad jisai suvoktų.

Vaikai patys juda, eina, randa klasę, valgyklą čia problemų nėra. Išvykose, ekskursijose, lauke tikriausiai taip pat jokių problemų nėra?

Su autistu problemų nėra. Su tuo kitu vaikučiu, jeigu lauke tai reikia už rankos laikyti, nes jis gali pabėgti ir bėgs tolyn. Tiesiog reikia saugoti, kad jis nepabėgtų. O taip problemų nėra, jie žino kur koks kabinetas, jeigu kur kitur išeina žino kur valgykla, tualetas, čia be problemų.

O atliekant kitą ugdymo veiklą, sakykim, savitvarką, savitarną, maitinimąsi čia irgi turbūt problemų nebus, nes jie patys atlieka savarankiškai?

Patys savarankiškai valgo. Taip jie patys atlieka savarankiškai.

Kokie Jūsų profesinės kvalifikacijos poreikiai ir galimybės?

Mano nuomone, visą laiką reikia tobulėti, gilinti savo žinias ir niekada ne bus taip, kad viską išmanytum ir viską žinotum, nes kiekvieną kartą, kad ir kitas vaikas ateina jau jis yra kitoks, reikia susipažinti su jo negalioja su jo ligomis.

Kokių žinių norėtumėte įgyti?

Būtų įdomu pasigilinti į autistus vaikus, Autizmą, nes tiesiog taip konkrečiai žinau kas tai yra, apie tai, bet giliau pasigilinti būtų įdomu.

Ar nemanote atsisakyti šito darbo?

Šiuo metu ne, bet ateityje planuoju keisti.

Kaip Jūs jaučiatės po darbo?

Būna įvairių dienų tikrai ir jauti tą nuovargį ir emociškai išsekusi, bet kaip aš tokia esu, baigiu darbą, išeinu, uždarau duri ir viską pamirštu. Kai aš neimu giliai į galvą, žinau, kad kita diena bus kita ir bus lengviau.

Ar per šiuos tris mėnesius buvo koks įvykis, kuris Jus maloniai nustebino, ko Jūs nesitikėjote?

Buvo tokių momentų, kai tas vaikas seniau negalėdavo vienas pasėdėti, lakstydavo ištisai, mes kiekvieną pamoką eidavome pasivaikščioti ir po to buvo toksai lūžis, kad jisai ramiai išsėdėjo visą pamoką. Tai buvo lyg stebuklas.

Kokių problemų, sunkumų kyla jūsų kasdieniniame darbe? Gal teko kreiptis pagalbos, kalbėti, svarstyti, sulaukti kažkokio patarimo?

Buvo tokių problemų su vaiku. Ne su autistu, o su kitu – su kompleksinę negalią turinčiu vaiku. Jisai nelaiko šlapimo ir laiku nepasako, kad jis nori į tualetą ir būna pridaro į kelnes, ne tik apsišlapina, bet ir rimčiau būdavo. Irgi kalbėjome su tėvais ir dabar jam, kažkokių vaistukų duoda, kad laikytų šlapimą, kad atmintį gerinančių, kad galėtų prisiminti ir pasakyti, kad į tualetą nori, tai dabar jau gal koks mėnuo, kaip nebedaro niekad.

Tai kas čia padėjo šitą problemą išspręsti? Ar Jūs pati tiesiog kreipėtės į tėvus ar kažkas daugiau padėjo?

Sakėme tėvams. Tėvai nevedė pas gydytojus ir kol kas kaip ir apraminta šita problema.

Bet į psichologą nesikreipėte, tiesiog viską išsprendėte su tėvais?

Ne į psichologą nesikreipėme. Sprendėme problemą drauge su tėvais.

Kas jums darbe galėtų suteikti pagalbą problemoms spręsti? Į ką galėtumėte kreiptis pagalbos?

Pradžioje kreipčiausi patarimo į psichologę. Eičiau, gal, pas pavaduotoją pasišnekėti, ką jinai patartų daryti. Ir su mokytoja pasitarti galima būtų. Bet visų pirma į mokytoją kreipčiausi - ką daryti.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui?

Manau, kad turėtų būti kažkokie apmokymai, kursai tam darbui, nes jeigu priimtų tiesiog žmogų iš gatvės tikrai būtų sunkoka jam dirbti. Žmogus su išsilavinimu, kuris išmano šias problemas, šias ligas, jam yra paprasčiau ir jis greičiau susiorientuoja, kaip jam padėti tam vaikui.

Kaip manote, ar kursai turėtų būti prieš pradedant dirbti tam žmogui, sakykim po vidurinės atėjusiam žmogui, ar tai turėtų vykti šiek tiek vėliau, padirbėjus?

Galėtų būti, kaip įvadiniai prieš darbą, kad yra tokių vaikų tam tikrų, nes kaip manau, kiekvienoje mokykloje yra skirtingos situacijos tų vaikai. O jau kai susipažintų konkrečiai kokius vaikus gauna, su kokiais dirba, galėtų tada gilinti tas žinias.

O darbo laikas nevargina – ne per ilgas, o atostogos ne per trumpos?

Ne. Man viskas gerai. Man viskas tinka.

Tai ar Jums patinka tas mokytojo padėjėjo darbas?

Patinka. Įsivaizdavau, kad bus baisiau, bet taip nėra. Kitiems gal nelabai patinka, bet man visai smagu pabūti su vaikais padėti jiems, pasistengti pagelbėti jiems.

Bet viso savo gyvenimo su mokytojo padėjėjo darbu tikriausiai nesiejate?

Ne, su mokytojo padėjėjo darbu, tikrai nesieju.

Ačiū Jums labai už atsakymus į klausimus. Linkiu sėkmės darbuose.

Ačiū.

Protokolas 2

Interviu su A_2¹⁹

Laba diena²⁰.

Laba diena.

Ar Jus sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Taip, sutinku.

Papasakokite apie save.

Aš esu A_2. Man 57 metai.

Išsilavinimas?

Išsilavinimas vidurinis.

Kurioje klasėje dirbate?

Dirbu 5B klasėje.

Papasakokite kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

¹⁹ Taip pat

²⁰ Taip pat

Taip. Mėgstu vaikus, mėgstu dirbti su vaikais ir kažkaip ieškojau darbo ir radus tokį variantą, pagalvojau, kad išbandysiu savo jėgas, nes kažkuo gal ir aš prisidėsiu prie jų ugdymo.

Kas Jus sužavėjo šiame darbe?

Nu šiaip įdomu dirbt, ir bendravimas su vaikais, su mokytojais tas pats ir su auklėtoja, ir bendravimas, ir padėjimas vieni kitiems, kažkokie tai. Jautiesi, kad tikrai kažkoks tai žmogus naudingas.

O tai kiek metų dirbate?

Dirbu šitoje mokykloje šeši metai.

O ką Jūs sužinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, veiklą su specialiųjų poreikių mokiniais?

Nu, kol nedirbus tokio darbo, tai šiaip jau buvo viskas nauja, nes tikrai tai specialūs poreikiai, iš tikrųjų reikia ir turėti kantrybės ir stiprybės, ir kažko tai išmokti, pamatyti visokių naujovių, tikrai.

Kada ir kur sužinojote apie tokius mokinius, kuriems nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai?

Nu, aš girdėjau, kai teko dirbti kitą darbą panašioj tokioj mokykloj specialioj ir paskui sakau išbandysiu savo jėgas ir čia. Aišku mačiau aš ten dirbdama, ką ir kaip reikia dirbt, ką daryt maždaug.

Norėčiau, kad Jūs papasakotumėte apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dabar dirbate.

Nu čia padėjėjo darbas, vaikai šiaip jau yra mažai kalbantys ir vežimėliuose, tai darbas, kai mokytoja užduoda kokias užduotis, padėt vaikam - kiekvienam ir ranką prilaikyt pavedžiot kažką, ką jie jau ten kartais rašo į sąsiuvinį ir ten knygutes pavartyt, ir kartu mokomės ir mokytoja ir aš iš karto su vaikais, stengiamės bent kažką, kažkiek išmokyti juos. Nu ir šiaip, kitas darbas tai padėt ir pavalgyt ir į tualetą, socialinius tuos įgūdžius pamokinti ir apsirengimas ir tie kiti reikalai visi.

Kiek specialiųjų poreikių mokinių dabar yra Jūsų klasėje?

Dabar yra šeši mokiniai mūsų klasėje.

Gal žinote kokių specialiųjų poreikių mokiniai dabar mokosi Jūsų klasėje?

Man atrodo, kad visi vaikai yra sutrikusio intelekto.

Judesio ir padėties sutrikimų?

Ir judesio ir padėties ir intelekto, visi vaikai.

Kokie ten sakykim su judesio ir padėties sutrikimais?

Trys manyčiau, labiausiai judesio sutrikimų turi, nes trys vaikai sėdi vežimėliuose ir praktiškai jie nevaikštantys.

O su Dauno sindromu yra?

Su Dauno sindromu vienas yra.

O autistų?

Autistų nėra.

Kokia specialioji pagalba reikalinga Jūsų klasės mokiniams?

Nu, tai čia ta pagalba tiems vaikam ir yra padėt pavalgyt, padėt apsirengti ir padėt kažkokį darbėlį padaryt, viską jiems reikia padėti, nes nei vienas pats beveik nieko, nepadaro.

Jūs konkrečiai, pavyzdžiui, pamokos metu kokią pagalbą teikiate tiems vaikams?

Nu, padedu, pavyzdžiui, rašyti, ranką prilaikau, vedžioju sąsiuvinį, kai ten kažką mes rašome, prilaikau ir sąsiuvinį, vienam padedu, ir kitam, kai kažką paduot reikia ar ten piešiam mes kažką, tai vis tiek prie kiekvieno vaiko reikia prieiti ir kažką jam padėti.

Kokią pagalbą teikiate popamokinėje veikloje?

Popamokinėje, tai irgi čia auklėtoja užsiima, visokius ten darbelius darome, visokius ten lipdinėlius, tai irgi padedu vaikam, paduoti ir ten paklijuojam kažką, ar ten kažką piešiam, viską kartu mes komandoj - bendraudamos padedam vaikam. Ir su vežimėliais taip pat irgi ir nuvežt, ir į lauką važiuojam, ir kažkur tai į valgyklą, visur su tais vežimėliais, nes trys klasėje vežimėliai tai rankų reikia daug.

O su epilepsijos priepuoliu, turite?

Taip, turime ir su epilepsijos priepuoliu.

O su elgesio ir emocijų sutrikimais?

Taip, turim ir tokių yra.

Papasakokite kokių sunkumų patiriate teikdama pagalbą šiems mokiniams?

Jeigu jau vaikui ištinka priepuolis, dažniausiai kviečiam mokyklos seselę, jina ten jau žino, jeigu vaistų kokių suleist, o jeigu koks lengvas priepuoliukas, tai jau pačios ten pasižiūrime, kad kažkaip sutvarkom, visada priežiūroj vaikai, vienų niekur nepaliekam, visada...

Sakykit kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę veiklą?

(Tyla).

Ar slaugytoja, ar ugdytoja, ar priežiūrėtoja? Gal globėja, kaip Jums atrodo?

Nu čia manyčiau, kad ir slaugytoja ir globėja ir priežiūrėtoja, nu daugumoj viską ką darai, viskas ir sueina.

Jūsų nuomone, kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o kokius ne?

Nu aš manau, tuos kuriuos atlieku, tie ir yra, ko gero visi reikalingi, nes tikrai ir auklėtojai darbo užtenka, ir mokytojai darbo užtenka, ir mes kažkaip visos gerai sutariam, ir manau viską, ką darai, viskas ir reikalinga.

Papasakokite kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas klasėje, ar tai individualus darbas ar tai komandinis darbas? Kaip Jums atrodo?

Aš manau, kad visas darbas čia yra komandinis, nes mes visa komanda jais visais rūpinamės.

O tą komandą kas sudarytų?

Komandą sudaro mokytoja Aleksandra, auklėtoja Daiva ir padėjėja aš. Manau, kad visos rankos labai tikrai reikalingos. Dar yra komandoj fizinio mokytoja, kaip čia ji vadinasi....

Kineziterapeutė?

Kineziterapeutė taip.

Ar ji irgi komandos narys?

Irgi, taip komandos narys ir kita mokytoja yra. Vaikus mokina molio darbelius daryti, tai irgi komandoj, nes visos bendraujam, visos tariamės, visos norim, kad vaikam geriau būtų.

Kokias įvardintumėte svarbiausias asmens stiprybės ir silpnybės, kurios turi įtakos mokytojo padėjėjo darbe.

Stiprybės. Iš tikrųjų, turėtum mylėti tuos vaikus, kad turėtum kantrybės ir stiprybės su jais užsiimti, dirbti ir tvarkytis. Nu šiaip, reikia ir jėgų, nu jeigu žmogus kažkoks labai jau piktas nervuotas su vaikais, jeigu pradės juos skriausti ar ką, tikrai negalėtų dirbti su vaikais toks žmogus, nes reikia į visas situacijas reaguot protingai, kad vaikų nenuskriaust, kad jų nesužeist.

Dabar papasakokite, kaip Jums sekasi mokytojo padėjėjo veikloje?

Nu aš manau, kad visai neblogai, sekasi, nes viską dirbu.

O kas sekasi daryti geriau, kas sekasi blogiau?

Nu šiaip vaikai tokie, nu visko būna, bet susitariam ir normaliai. Su vaikais ir pavalgom mes gerai, ir vis tiek ir prišnekinam. Jeigu kada ir kuris nenori - prišnekinam geruoju, ir pampersus kai reikia pasikeisti. Viską taip po biški ir padedi klasėje, ten kažkokius darbelius daryti po biški viskas tvarkosi.

Jūsų nuomone kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?

(Tyla)

Ar jisai turi gebėti analizuoti, vertinti specialiųjų ugdymosi poreikių taikymo galimybes?

Nu gal reikia ir to, bet šiaip jau yra mokytoja, auklėtoja ir visi kartu komandoj mes nusprendžiam ko kuriam vaikui labiausiai reikia.

Gebėti paruošti, sakykim, kompensacines priemones ar inventorių teikiant pagalbą?

Taip čia irgi reikalingas tas dalykas.

Padėti mokiniui įsitraukti į ugdomąją veiklą?

Taip, viską mes darom, po biškį mes stengiamės, darom. Kalbinam, šnekinam juos, jeigu kuris ar kažko nenori daryt, prikalbinam gražiai šnekinam, kad vaikas po biškį įsitrauktų į tokį, jau labiau, aktyvesnį gyvenimą.

Arba, pavyzdžiui, kurti saugią aplinką, kad vaikas nesusižalotų?

Taip. Taip, tai irgi labai svarbus dalykas.

Dar norėčiau žinoti, kaip Jūs prisidedate prie pagalbos mokytojui?

Tai kartais mokytoja kažką pasako, kad tokių ir tokių daiktų reiks, kažkokių tai padaryt reikia, tai mes ten iškarpinėjame visokias formas, figūras, ar kažką tai paruošiam, kad vaikai turėtų, kad vaikai labiau suprastų kažką, kad lengviau jiems būtų daryti kažkokių darbus.

Sakykit, kokius sunkumus patiriate aiškindama mokytojo pateiktas užduotis ar talkinate jas atliekant ir kokie sunkumai iškyla?

Čia tokių didelių sunkumų kaip ir nėra, nes vis tiek mes išsiaiškiname ko norim, kad iš tikrųjų vaikas darytų.

Ar vaikas visada klausos?

Nu, vaikas ne visada klausos, bet vis tiek po biškiuką, vieną kartą nepaklausė kitą dieną jau biškį labiau paklausė. Ir po biškį, vis tiek, pasiekiam tokių, manyčiau, neblogų rezultatų.

Kaip padedate ribotų galimybių mokiniams orientuotis ir judėti aplinkoje, sakėte, kad turite vaikų su fizine negalia?

Mes padedam. Juos mes vežame. Einame ir sakome, kad einam į tualetą, sakome kur tualetas, kur valgykla, kad ten pirmas aukštas, kad antras, kur rūbinė, kad patys kažkaip tai, jeigu jau... Bet, vis tiek, ta pagalba visada būna. Mes suaugę visada...

Sakėte, kiek turite tris vežimėlius. Kas jums padeda transportuoti, sakykim, jeigu jūs judat iš vienos patalpos į kitą?

Visada dar būna arba mokytoja šalia, arba auklėtoja. Visada būna dar kažkoks žmogus.

Sakykit kokie sunkumai kyla atliekant kitas su ugdymu(si) susijusią veiklą, sakykim, savitarna, savitvarka, maitinimu(si)?

Taip mokinam vaikus, kad būtų kuo daugiau savarankiški, kad patys sugebėtų apsirengti.

Bet kokie sunkumai?

Ai sunkumai?

Aš manau, kad jie nėra tokie geranoriški ir kurie patys rengtųsi.

Nu kartais labai prieštarauja, pavyzdžiui, pampersus keičiant vaikas vienas labai pyksta, prieštarauja, nenori. Bet gi gražiuoju, šneki kalbini, kad tikrai reikia pakeist, sutvarkyt, kad vaikui gerai būtų.

O su savitvarka, sakykim, dantukus valytis, šukuotis, rūbus persirengti, pasikeisti yra kažkokių sunkumų, kyla?

Nu kyla biški. Bet po biški viską irgi dantukus valyt padedam ir mokinam, kad patys išsivalytų ir drabužėlius ten patys pasidėtų toj vietoj, kad jau žinotų, kad iš tos vietos pasiimti reikia, kad viską laiką stengtųsi ir būtų labiau savarankiški.

Ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas kaip Jums atrodo?

Aš manau, kad užtenka, tikrai pakanka.

O žinių apie specialiųjų poreikių vaikus ar pakanka atėjusiam žmogui po vidurinės?

Nu šiaip dar čia mokykloje organizuojami visokie kursai, visokie seminarai, kad kuo daugiau sužinotume apie šituos vaikus, kad geriau būtų, lengviau. Kad kažką daugiau išmokytume apie juos, vyksta seminarai dažnai.

Kokie profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės, kaip dažnai dalyvaujate juose?

Nu būna per visas atostogas dažniausiai organizuojami. Būna po vieną ar po kelis seminarus.

Čia mokykloje?

Čia mokykloje dažniausiai ir mes visus juos lankom.

Sakykit kaip Jūs manote kokios temos būtų aktualios ir naudingos, kad įgytas žinias galėtumėte pritaikyti darbe?

Nu tai irgi taip pat apie autizmą, apie visas vaikų negalias, kaip juos transportuot patogiau, kaip su jais dirbt, kad darbas palengvėtų.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Ne, kol kas tai tikrai šito negalvoju.

Gal, sakykim, šitą darbą siejate su kitos specialybės įgijimu? Gal žadate studijuoti?

Ne studijuot tikrai nežadu, ir kol kas džiaugiuosi šita specialybe, kol kas nieko daugiau nenoriu.

Jūsų darbas sunkus, įtemptas ir atsakingas, sakykite, kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Nu tai darbe visko būna ir emocijų ir krūvio, bet šiaip tai manau, kad dirbt galima.

Truputėlį gal papasakokite plačiau kokius darbe išgyvenimus patiriate, kokia savijauta?

Nu čia vaikai dar nėra dideli ir nėra labai sunkūs taip, kad dar kol kas su jais lengviau susitvarkyt. Jau su didesniais vaikais aiškus sunkiau būtų.

Aš žinau. Aš pati dirbau tokį darbą ir puikiai suprantu. Man taip pat teko vaikus vežioti ir vežimus kilnoti ir tikrai tas nuovargis yra didžiulis, ir įtampa, ir krūvis didelis.

Taip visko yra, pasitaiko, betgi negali žmogus iškart nusivilti, vis tiek.

Ar būna dienų, kai nenori eiti į darbą?

Šiaip jau negalvoju. Aš taip negalvoju.

Kas Jums darbe galėtų suteikti pagalbą kylančiom problemom spręsti - į ką kreiptumėtės pagalbos?

Taip darbe visada galima kreiptis ir su auklėtoja bendraujant ir su mokytoja bendraujant yra mokykloje ir psichologė, galų gale. Jei dar kažkoks sunkumas galima eiti ir pas mokyklos direktorę ar pavaduotoją, bet kuris tikrai, kad ir mokytojai kiti, kad ir neiškomandos pas bet kurį kreipiantis, visi mielai padeda ir nori viską padėti.

Kaip dažnai kreipiatės į psichologą?

Būna kartais užėinu pasikalbėti pas psichologą, pasikonsultuoti ką konkrečiai daryt reiktų ar patarimų išklaust. Labai gera kai padeda, pataria, kažką tai pasako, jeigu kartais nesugalvoji kažko pats.

Kokia pagalba Jums dažniausiai reikalinga?

Bet ir to bendravimo... Paprastai pasikalbėti, išsikalbėti, išsipasakoti, ir kažką jie pataria tie žmonės ir matai, kad viskas išsprendžiama. Gali būti, aišku, ir tie kažkokie sprendimai kartais kažkokiems tai klausimams.

Ką pasiūlytumėte mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui?

Kad nebūtų labai didelės klasės, labai daug vaikų, nes jau tada tikrai būna labai sunku dirbt, jeigu jau daug labai klasėje vaikų, nes kiekvienoje klasėje, tokių jau kad labai būtų lengva dirbti tokių nėra. Visuose klasėse yra daugmaž vaikai panašūs ir visokių problemėlių visur atsiranda.

Ar Jums patogūs vežimėliai transportavimui, liftai, nusileidimas, pakilimas, tualetai?

Šiaip mūsų klasėje dar neturime mes visokių tokių, iškelt pavyzdžiui iš vežimo ar ko, bet kitur, kur yra dideli vaikai ir ten yra specialūs aparatai kaip juos čia pavadinti...

Keltuvai?

Oi, keltuvai iš tikrųjų yra keltuvai, kad nereiktų žmogui kelt to beveik suaugusio vaiko, ir kad palengvinti mūsų darbą. O šiaip yra liftai yra ir vežimėliai vaikams.

Pritaikyti vaikam?

Pritaikyti vaikam.

Tai ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Taip patinka.

Kodėl?

Tai vat ir pasakojau viską.

Ačiū Jums už atsakymus. Geros dienos.

Ačiū Jums.

Interviu su A_3²¹

Laba diena²².

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Sutinku.

Papasakokite apie save, tai yra pasakykite vardą, amžių, išsilavinimą.

Mano vardas A_3. Man trisdešimt septyneri metai. Išsilavinimas aukštasis, tiesą sakant net du, bet taip susiklosčius aplinkybėms šiuo metu dirbu mokytojo padėjėja.

Ar dirbate vienoje kurioje nors klasėje?

Tik vienoje, taip.

Sakykite, kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Atsitiktinai. Kartais būna ir taip.

Ar ateidama dirbti į šias pareigas žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą ir apie specialiųjų poreikių vaikus?

Taip. Pasidomėjau, pasidomėjau apie tai.

Norėčiau, kad Jūs plačiau papasakotumėte apie savo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Na, mano darbas iš esmės, iš tikrųjų, tai nėra, aš taip neskirstau vaikų – būtent čia sunkesnio kažkokio tai elgesio. Ai, pradžioje, gal būt, reikėtų įvardinti, kad mano darbo specializacija yra emocijos sutrikimų turintys vaikai, sunkesnio elgesio – va, štai tokie. Tačiau, na, kadangi vaikų yra vis dėlto nemažai – dvidešimt septyni, mūsų klasėje vaikai, va. Ir, na, dėmesio duodu, kaip sakant, kiek jau ten įmanoma aišku visiems. Na, bet, kai kuriuos vaikus teko, tiesa, šiuo metu problemų iš vis nebėra, nors pirmoj klasėj buvo, bet dabar nebesusiduriu su tokiom problemom, kad reikėtų kažką labai, na jau, stipriai ten spręsti.

Bet, ar klasėje yra specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų?

Ne. Nėra.

Nėra?

Tiesiog buvo su elgesio sutrikimais, tam tikrais, kuriuos atsinešė, nežinau, iš darželio, iš kažkokios tai aplinkos.

Jiems nebuvo paskirta, įrašyta, kad vidutiniai, dideli specialieji ugdymosi poreikiai?

Ne. Nebuvo tokių.

O gal prieš tai teko dirbti tiesiog?

Ne.

Neteko?

Ne, iš vis šitoje sferoje neteko. Ir aš, tiesa, truputėlį apsimelavau, ne septynis, o penki metai, nes kaip tik su kolege ką tik kalbėjome apie tai, kad ji septyneri metai dirba, tai, va, penki metai, lygiai penki.

Jeigu dabar plačiau pažiūrėtume, tai kokios tos specialiosios pagalbos reiktų Jūsų mokiniams? Na, sakykime, elgesio sutrikimai, kuo tai pasireiškia?

Na, konkrečiai, vienas pavyzdys. Vaikas, pirmoj klasėj, atėjęs buvo labai nedrąsus, jis vengė bendrauti tiek su vaikais, tiek su suaugusiais. Pamokų metu jis kategoriškai atsisakydavo ką nors daryti, mokytis ir kažkokią užduotį atlikinėti, slėpdavosi po stalą, buvo agresyvus, mušdavosi, pešdavosi, atsikalbinėdavo ir panašios, štai tokios, problemos. Bėgant laikui, bendraujant su juo, parodant, kad jisai laukiamas, mylimas, jam dėmesys yra kažkoks rodomas ir jisai yra toks kaip ir visi kiti, viskas susiniveliavo ir, ir, ir ... Tai yra visiškai puikus dabar berniukas. Tik per bendravimą, žinokit, tik per bendravimą. Nėra kažkokių formulių, nėra kažkokių taisyklių, kaip elgtis. Aš manau, jų ir negali būti. Čia ilga istorija. Galima visą dieną čia kažką pasakoti, bet konkrečiai kas Jus domina labiausiai. Tikrai, sakau, ką aš noriu pabrėžti ir ką galiu pasakyti visiems iš eilės, kad čia vargu ar kažkokios tai taisyklės, ribos, kažkokie pamokymai gali

²¹ Taip pat

²² Taip pat

pagelbėti. Yra kiekvienas atvejis individualus, kiekvienas vaikas individualus ir tu, tiesiog, eigoj matai ką su juo veikti, kaip dirbti.

Ar galėtumėte, labai konkrečiai, paimiti vieną vaiką ir papasakoti kaip Jūs su juo dirbate, kaip tas emocijas padedate jam įveikti?

Vaikui konkrečiai?

Taip. Vaikui. Ir koks Jūsų indėlis yra į tai, kaip Jūs su tuo vaiku dirbate?

Vaikai pradžioje, kaip jie reagavo, na, aišku baimindavosi ir stebėdavosi, kad yra jų tarpe toksai vaikas. Net gi, sakyčiau, gal bijodavo su juo bendrauti šiek tiek, nes nežinodavo kokia jo reakcija, ko sulaukt iš jo galima. Na, ir ką daryti su tokiu vaiku? Tai aišku, stegtis jį įtraukti į bendrą veiklą. Dirbti su pačia klase, ją įtikinti, reiškiasi, ją paruošti taip, kad viskas yra taip, kad mes visokie, mes skirtingi. Šitas vaikas yra toks pat kaip jūs. Ir, tiesiog, mums reikia jam pagelbėti, šiek tiek būti drąsesniam. Na, žodžiu, vat va, tokie visokie. Tik per bendravimą, tik per pokalbį visą tai, per kažkokį gerą pavyzdį. Tam pačiam vaikui, kiekvieną dieną, galų gale, pats pedagogas savo konkrečiu pavyzdžiu rodo, kaip reikia elgtis. Aha, atėjęs berniukas net nežinojo ką reiškia ačiū, atsiprašau, prašau, į sveikatą. Netgi tokių kartais atrodo elementarių dalykų jis nežinojo, kas paprasta. Šiai dienai, visa tai, pranyko visos tos problemos. Tai vat, įtraukiant į bendrą veiklą – kalbant, diskutuojant, tą vaiką skatinant, giriant. Jeigu vyksta konkursai, varžybos būtinai jį įtraukti ir įtikinti, kad tu juo tiki, ir kad jis tikrai gali tai padaryti.

Jūs pati, ką išgyvenate, ką patiriate, kaip ieškote priėjimo prie to vaiko, nes tas bendravimas nėra toks paprastas, kaip aš išsivaizduoju?

Na, žinoma, kad nėra. Sunku, žinokite, atsakyti į jūsų klausimą. Aš net nežinau kokį atsakymą parinkti. Kaip aš ieškau priėjimo? Aš, žinokite, jo neieškau.

Kokių sunkumų Jūs patiriate su juo dirbdama?

Kažin, ar man tai sunku. Aš tiesiog dirbu, dirbu ir tiek. Ta prasme, aš to nevertinu, kaip kažkokios tai naštos ar sunkumo. Man pačiai tai yra, nežinau, kaip išsūkis. Kaip aš galėsiu su šita situacija susigyventi, kaip aš galėsiu su tuo vaiku dirbti, kaip mes bendrausime. Tačiau, nežinau kaip čia suformuluoti, aš to nevertinu, kaip kažkokios naštos, kaip kažkokio sunkumo – man įdomu tai daryti.

Kaip Jūs apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę veiklą?

Mokytojo padėjėjas. Žinot, aš kažkada ir su direktore kalbėjau šia tema, kad mokytojas – jis iš tikrųjų, jo pagrindinis darbas išmokyti vaiką matematikos, lietuvių kalbos, pasaulio pažinimo, tai ką mes suprantame kas yra mokytojas. Ir net prie didžiausių norų, kai klasėje turi dvidešimt septynis ir daugiau mokinių, jis negali kiekvienam skirti to, to kitokio dėmesio. Na, tarsi mokytojas, tarsi draugas. Ir tas mokytojo padėjėjas, aš sakyčiau, kad yra kažkoks tai žmogus, kuris tarp suaugusiųjų pasaulio ir tarp vaiko pasaulio. Jis tam vaikui yra ir draugas, ir mokytojas. O mokytojui jis yra, na, tas pagalbininkas, kuris atras laiko pasakyti žodį, atras laiko tą vaiką paguosti, atras tam vaikui laiko, nes čia yra pradinukai, kažkur ir nosį nušluostyti ir visą kitą, ir visą kitą. Nes, kaip sakau, paprasčiausiai mokytojas nėra įgalus, šioje vietoje, įgalus kiekvienam iš dvidešimt septynerių skirti kažkokį dvasinį palaikymą, moralinį. Na, tiesiog, tai yra neįmanoma. Todėl, aš manau, padėjėjas yra būtent ta pagalba – dvasinė, moralinė, vertybinė. Kartais tu sėdi su vaiku, daug šnekiesi apie tai, na, apie tokius visokius dalykus, ko per paprastą pamoką net laiko nėra tokiems dalykams, tai va taip va.

Ar galėtumėte diferencijuoti darbą mokytojo padėjėjo ir mokytojo? Prieš tai truputėlį minėjote, kad mokytojo darbas daugiau siejamas su ugdymo(si) dalykais, o mokytojo padėjėjas... kas jam priklausytų ... visi kiti darbai?

Čia mano nuomone, čia mano nuomonė, tai yra kažkas artimo socialiniam pedagogui, artima psichologui. Čia mano tokia nuomonė. Kaip ten kitur traktuojama aš nežinau.

Aš tikrai Jūsų nuomonę ir noriu išgirsti.

Tai, va.

Tai mokytojo padėjėjui kokius darbus priskirtumėte?

Vėl gi pasakysiu, čia yra mano nuomonė, nors yra darbas toksai – tu turi vaikui padėti visokeriopai - nuo mokslo pradedant, tiek baigiant doroviniiais, vertybiniais dalykais. O, mano

asmeninė nuomonė, labiausiai, bent jau aš skiriu dėmesį, kad vaikams diegti vertybes kažkokias. Vat, šitoje vietoje, juos ugdyti.

Papasakokite, kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas jūsų klasėje, tai individualus ar komandinis darbas?

Mes dirbame visi bendrai. Bent jau mūsų klasėje yra taip.

Kokias asmens stiprybes įvardintumėte, kurių turėtų turėti mokytojo padėjėjas, juk ne bet kas galėtų dirbti šitą darbą?

Ne bet kas, kaip ir ne bet kuris pedagogas gali būti mokytoju. Stiprybės kartais atrandamos irgi ne tuoj pat, bet šiaip tai, noras kažką pakeisti, noras tai ką tu moki gero, gražaus, šviesaus įdiegti ir tiems vaikams. Noras. Nežinau. O, visą kitą, ko gero mummyse yra.

O kaip Jums pačiai sekasi šitame darbe? Ar Jūs pilnai save realizuojate šiame darbe?

Šitas darbas, šiuo metu, ko gero yra visas mano gyvenimas. Va, matyčiaus, taip va. Daugiau nėra ką pridurt.

Kokių kompetencijų turėtų turėti mokytojo padėjėjas? Ką jis privalėtų gebėti?

Privalėtų mokėti bendrauti su vaikais. Tiesą sakant, ne vien su vaikais. Su jų tėvais, taipogi su mokytojais, su mokyklos administracija. Turi būti jautrus.

Kas turėtų kurti saugią aplinką?

Saugią aplinką. Saugią aplinką, sakyčiau, mes visi pedagogai turėtume kurt. Matote, jeigu plačiau paklaustumėte, tuomet atsakyčiau.

O jūs be klausimo negalite atsiverti?

Ne. Aš irgi nesu labai iš tų atvirųjų. Ir taip pakankamai čia išsišnekėjau.

Tai labai gerai. Sakykit, kaip jūs prisidedate prie pagalbos mokytojui?

Man atrodo, kaip ir viską Jums čia išsakiau.

Mes daugiau kalbėjome apie vaikus, o dabar, pavyzdžiui, apie Jūsų ir mokytojos santykius?

Na, čia tie jau labiau sausesni dalykai. Kaip pagelbėti pamokų metu, kai vaikas susiduria su kažkokiomis problemomis, sakykim, ten skaičiuojant ar rašant, vat tokiais mokslo klausimais. Kai vykstame į išvykas, yra du pedagogai, jau gerai, nereikia tėvelių pagalbos lydint. Mokykloje ruošiant visokias šventes, pačios mokyklos puošybai, turiu omenyje, stendai, na va, konkursai visokiausi padedi ruošti, tokia ir pagalba. Bet jau aš darau.

Ar bendradarbiavimas su tėvais irgi vyksta? Ar Jūs tiesiogiai bendradarbiaujate su tėvai?

Tiesiogiai. Tiesiogiai.

Gal per mokytoją?

Ne. Tėvai, konkrečiai, ateina ir su manim pasikalba, ir skambina ir tikrai labai draugiška atmosfera tarp mūsų.

Ar galėčiau sužinoti, kuo tėvai daugiausiai domisi?

Visokių klausimų būna. Pirmas klausimas, kaip sekėsi visa diena. Na, ir tu jiems tikrai turi papasakoti, nes kitą vertus juos tai daugiausiai domina, kaip tam vaikui sekasi mokytis, kaip jisai elgėsi, kokie jo pasiekimai. Va, tokie dalykai. Taip, būna klausimų kuo galime padėti, kuo galime prisidėti. Tas pačias išvykas organizuojant ar sugalvojant kokią nors pramogą vaikams. Kad ir dabar, pas mus ketvirtokai – bus išleistuvės, kyla tėveliams klausimų kuo jie galėtų prisidėti prie šitų išleistuvių.

Jūs dirbate ne tik pamokose, bet dar ir dalyvaujate popamokinėje veikloje?

Taip, tai mano pagrindinis darbas.

Tai Jūs su vaikais visą dieną būnate?

Taip, visą dieną.

Sakykite kokių sunkumų patiriate savitarnos, savitvarkos, maitinimosi srityje? Ar šie vaikai labiau savarankiški, ar reikalinga pagalba?

Skatinamas savarankiškumas. Kadangi mano vaikai yra ketvirtokai, mes nesusiduriame su tokiais sunkumais. Jie išmokyti naudotis ir šakute, ir peiliuku kaip reikia, tvarka irgi yra išmokyta. Viskas. Neturiu daug ką čia pasakyt iš tikrųjų. Na, tiesiog nuo pat pirmos klasės buvo

nuosekliai viskas daroma taip, kad būtų jie tvarkingi, kad sugebėtų savimi pasirūpinti. Mūsų klasėje nėra tokių vaikų, kurie turėtų labai didelių problemų, gal dėl to man ir lengviau visa tai.

Sakykit, kaip Jūs galvojate, ar pakanka vidurinio išsilavinimo dirbant mokytojo padėjėjo pareigose?

Sunku pasakyti. Na, žinokit, ar vidurinio – tai abejočiau? Vis tiek turėtų būti aukštasis kažkoks išsilavinimas, orientuotas va į šitą pusę - pedagoginę. Tai tikrai turėtų būti kažkoks išsilavinimas, vidurinio - nelabai.

Manote, kad vis gi trūksta žinių?

Manychiau, kad trūksta. Apskritai, mano nuomone, kad ką tik mokslus pabaigęs žmogus nelabai galėtų iškart, taip profesionaliai dirbti su vaikais ir pateisinti tų pačių tėvėlių lūkesčius. Jaunas žmogus yra jaunas žmogus. Manychiau, kad ką tik po mokyklos šis žmogus, tegu pasimoko.

Ar nereiktų mokytojo padėjėjo darbo įvertinimo kartelę pakelti į aukštesnį lygį?

Aš pasakysiu savo pavyzdį. Paprasčiausiai, aš turiu teisinį išsilavinimą ir turiu mokytojo kvalifikaciją. Aišku, tai neprivaloma kiekvienam turėti po du aukštuosius išsilavinimus, bet, kad tai turėtų būti kažkaip surišta su pedagogika, norint dirbti mokytojo padėjėju. Juolab, taip dirbant, turiu omeny, tiek padedant vaikui mokslo atžvilgiu, tiek padedant vaikui kitose veiklose. Čia tikrai reikia žinių. Neužtenka vien tik tai gero noro. Aš išsivaizduoju šitaip ir taip darau.

Kokie profesinės kvalifikacijos poreikiai ir galimybės? Ar pakanka kursų tobulėti?

Aš pati ieškausi kursų ir seminarų. Išleis tai išleidžia. Tu pasiprašai ir tave išleidžia. Tiesą sakant, mokytojų padėjėjai, čia daugiau dėmesio yra skiriama mokytojams. Mokytojo padėjėjas, kaip sakyti, na, jo reikalas iš tikrųjų kelti savo kvalifikaciją, jeigu jam tai rūpi. Nes, mokytojų padėjėjai, ateityje – didžioji jų dauguma, tampa mokytojais. Čia jau viskas nuo jų priklauso – kokie jų tikslai, kokie jų siekiai.

Kokios temos šiuo metu jums aktualiausios, apie ką norėtumėte išgirsti?

Man įdomiausia būtų tai, kas susiję su psichologiniais dalykais, taip pat vaiko teisių apsauga mane domina, kadangi, anksčiau Jums sakiau, kad turiu teisinį išsilavinimą, tai norėtusi tą siėti su tuo. Tai, va, tokie man būtų įdomiausi kursai ar seminarai, kurie būtų susiję su tuo.

Ar nežadate atsakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Ne tai, kad atsakyti, bet ateityje, manau, kad pasitaikius palankiai progai bandysiu pretenduoti į valstybės tarnybą - į vaiko teisių apsaugą arba, na, bus matyt.

O gal dar studijuoti žadate, keisti specialybę?

Ne. Mokytoja būti aš nenoriu. Visi manęs seniai to klausia. Mane domina kiti dalykai.

Su kokiomis problemomis Jūs susiduriate savo darbe?

Problemomis? Problemos išsprendžiamos. Darbo klausimais nei su jokiais.

O nuovargis ar stresas jūsų nekankina?

Susidorojama. Tokio streso, kuris trukdytų darbui, niekada nesu patyrusi. Nuovargis, kaip ir visi normalūs žmonės, vakare tą nuovargį jauti, bet dienos metu – niekada.

O beviltiškumas?

Man tiesiog pasisekė - aš su tuo nesusidūriau.

Jūs tikrai laimingas žmogus. Pasidalinkite savo maloniais išgyvenimais, kuriuos patyrėte savo darbe.

Iš paskutinių, ką prisimenu. Šiaip vaikai, jų paklausk, tai jie tau atsakys patį tiksliausią ir nesumeluotą dalyką. O šiaip ir neklausiant vaikai visuomet pagiria. Man patiko, vat, dabar mes darome rytinę mankštą, sveikatingumo mėnuo yra vasaris, ir mūsų mankšta yra per pus su kita mokytoja. Ir mano vaikai priėję prie manęs sako: - mokytoja, mes turime pasirodyti taip, kaip už jus. Tai labai pamalonino širdį.

Matote, vaikai palaiko Jus.

Mes kartu viską ruošiame.

Vienas už visus, visi – už vieną.

Taip. Ir šiaip iš tėvų labai malonu gauti tiek žinutes, tiek kalbėtis akis į akį, elektroninius laiškus su padėka, ko nesitikėjau, iš tikrųjų, kad gausiu tokį laišką, kur buvo parašyta, jog mūsų vaikas įsimylėjęs Jus nuo pirmos klasės ir mes Jus irgi. Vaikas parėjęs namo, rašo tėvas, vaikas kalba

tokius dalykus, ko mes namie jam nekalbėdavome, bent jau taip nekalbėdavome. Sako, kad Jūsų kažkokie pamokymai, į save jau tai įsidėjo ir naudos visa tai, ar tai kažkokius posakius ar tai mokymus. Pasirodo, kad visa tai vaikuose lieka. Tai va. Tas yra labai malonu gauti tą įvertinimą ne tik iš pačio vaiko, kas yra labai svarbu, svarbiausiai, jeigu dar ir patys tėveliai pritaria tam, vadinasi pasiteisino.

Kiekviename darbe dirbant kyla problemų. Sakykite, į ką galėtumėte kreiptis pagalbos savo aplinkoje?

Žinote, priklausomai dar ir nuo atvejo. Pirmiausiai ir greičiausiai, kaip ir natūralu, kalbėti su savo kolege. Su kuria gali pasidalinti savo kažkokiais išgyvenimais, kažkokiom mintim, pasipasakot jai atvirai. O be to, priklausomai nuo problemos lygio ar čia reikia administracijos ar čia galima ir be jos apsieiti.

Ar į visus galėtumėte kreiptis?

Iš esmės, tai taip.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui?

Mane labiausiai domintų kvalifikacijos kėlimas, tie va, pasitobulinimo kursai, seminarai, kažkokia įdomi veikla organizuojama mokomoji mokytojų padėjėjams. O daugiau nelabai žinau ką. Visada malonu būti finansiškai įvertintai daugiau negu yra. Atlygis nelabai adekvatus darbui. Atostogos tokios pačios, taip kaip vaikams tai ir mes turime tas atostogas. Kartais tenka ateiti kažką nuveikti. Šitoje vietoje nieko neturiu ką pasakyti.

Dėkoju už atsakymus į klausimus. Linkiu geros darbo dienos.

Ačiū. Ir jums taip pat.

Protokolas 4

Interviu su D_4²³

Laba diena²⁴.

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Taip.

Papasakokite apie save, prisistatykite.

Trumpai papasakosiu apie save. Aš esu D_4, dirbu mokytojo padėjėja.

Koks jūsų amžius?

40 m.

Dirbate su vaikučiais vienoje klasėje ar skirtingose klasėse?

Skirtingose klasėse.

Sakykite, kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Turbūt, tai jau nuo vaikystės, tas pedagoginis darbas. Pradedant ir nuo pačios vaikystės, teko tiesiog pamačius mamą, stumiant vėžimėlį, pribėgdavau ir paprašydavau, kad leistų pavežioti. Tada brolis buvo gimęs. Tada tiesiog savo mielą širdžiai geidžiamą darbą... tiesiog padėjau mamai auginti brolių. Tas toks rūpinimasis ir mamos pamokymas ir mokymasis, kaip aprenkti ir tiesiog, kaip žaidimo pagrindu buvo visada skiepyta ir tiesiog, tai labai patiko. Patiko visada vaikai.

Tiesiog norėjote dirbti su vaikais?

Taip.

Sakykit, prieš ateidama dirbti į šitą darbą, Jūs jau ką nors žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, apie specialiųjų poreikių vaikus?

Ne. Pradžioje esu baigusi Vilniaus aukštesniąją pedagogikos mokyklą, esu įsigijusi ikimokyklinės srities specialybę. Dirbau ne vienerius metus ikimokyklinėje įstaigoje ir tuo metu

²³ Taip pat

²⁴ Taip pat

būdavo įvairių praktikos užsiėmimų. Teko, kaip ir ekskursijos buvo, į įvairias tokias mokyklas, ugdymo įstaigas, kur yra ugdomi vaikučiai, specialiųjų poreikių vaikučiai.

Kiek metų šiose pareigose dirbate?

Šiose pareigose dirbu šešeri metai. Nes savo dukrai skyriau vienuoliką metų auginimui.

Ar galėtumėte plačiau papasakoti apie savo darbą, būtent toje klasėje, su kuriais vaikučiais jūs dabar dirbate?

Papasakosiu apie savo profesiją ir jos pasirinkimo motyvus. Apie dešimtą dalį planetos gyventojų sudaro žmonės turintys didesnę ar mažesnę, fizinę, intelektualinę, sensorinę ar somatinę negalią. Tai

nemaža žmonijos dalis, todėl jos problemos tokios pat svarbios, kaip ir likusiųjų devynių dešimtadalių. Ši problema man pasirodė labai svarbi. Todėl rinkausi mokytojos padėjėjos darbą.

Dabar papasakokite apie savo darbą, ką jūs pati darote, kaip jūs užsiimate su tais vaikais, kokie sunkumai kyla?

Mano, kaip mokytojo padėjėjo tikslas padėti mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų dėl praleistų pamokų bei specialiųjų poreikių turintiems mokiniams. Tai pirmiausia dirbu su mokiniais, bendradarbiaudama su jų mokytojais, auklėtojais, specialiuoju pedagogu, psichologu, logopedu, kitais specialistais.

Kiek klasėje vaikučių yra?

Būna vienas mokinukas, du, trys.

Kiek klasių turite?

Yra sudarytas darbo grafikas, Pirmą pamoką aš esu 3G, antrą pamoką einu į 1H, trečią pamoką vėl 3G.

Tai nėra, kad vienoje klasėje, tai yra grafikas ir kiekvieną kartą vis į kitą klasę?

Taip yra grafikas.

Kokių specialiųjų poreikių mokiniai – vidutinių, didelių ar labai didelių?

Yra ir nedidelių ir didelių. Įvairūs. Yra kompleksinį sutrikimą turintys vaikai ir autistai, įvairių.

Su judesio ir padėties sutrikimais turite vaikų?

Ne nėra, tikrai galbūt, tą tokį nežymų, lengvą protinę negalią.

Kokia specialioji pagalba tiems vaikučiams reikalinga?

Labiausiai reikalinga pamokų metu, pertraukų metu, nepamokinės veiklos, renginių ir ypač išvykų metu. Žinoma, nepriklausomai nuo amžiaus, labai mėgsta vaikai žaisti, yra galbūt išskirtiniai momentai, kai žaidimo pagalba, vaikai yra nuraminami ir jų dėmesys yra nukreipiamas į žaidimą ir žaidimo pagalba, galima pasiekti nemažų rezultatų.

Ką jūs konkrečiai su tais vaikučiais veikiate per pamokas? Papasakokite plačiau apie tą darbą.

Tarkime, per lietuvių kalbą, kaip ir minėjau, bendradarbiaudama su mokytoja, ji man pateikia užduotis, tai būna pratybos, kaip ir visų vaikučių. Jeigu reikia atlikti ką nors iš vadovėlio į sąsiuvinį, mes neskubėdami, kartu darome. Jeigu reikia iš vadovėlio kažką nurašyti ar atlikti pratybų sąsiuvinuose užduotis. Jeigu tai būna pirmos klasės mokiniams, jeigu nesiseka, tai aš paimu jo rankelę ir gražiai jam parodau. Kartu mes rašome. Kiekvienam mokiniui ant stalo yra priklijuota abėcėlė. Vaikas mato, aš bandau priminti, kaip rašosi raidelė spausdintinė, rašytinė.

Tai kopijavimo principu?

Taip, kuo daugiau pasižiūri, tuo daugiau įsidėmi.

O per matematikos pamokas?

Per matematikos, taip pat, tik tiek, kad tai būna įvairūs skaičiavimai atimties, dalybos, daugybos. Pagal amžių, pagal klasę – pirma iki dešimties, po to didėja iki dvidešimties. O kai reikia rašyti skaičiukus, kartu su vaiku, su jo rankele, kartu, parodau, pradžioje kaip. Pradinėse klasėse, parodau su pieštuku. Tada vieną kartą pabando, po to antrą, daugiau kartų pabando.

Stengiatės turbūt daugiau per kartojimą?

Taip. Per kartojimą. Būna ypač geros pratybos, mokytojai kopijuoja tokias užduotėles, kur būna taškeliais sužymėta ir jie pradžioje gali tiesiog apvedžioti suprasdami esmę, tarkime, kaip rašosi vienetas, dvejetas, ar kažkokia raidelė, parodytos kryptys, nuo kur pradėti ir baigti ir ta pagalba,

labai gerai lavina vaiko ne tik rankų miklumą, judesius, bet žinojimą vaikas, įsidėmi, ir atmin,į ir pastabumą.

Jūs naudojate bendras knygeles, kaip visa klasė, visi mokiniai?

Kaip ir visa klasė, priklauso nuo apimties. Tarkim, vaikutis gali padaryti mažiau užduočių, negu visa klasė.

Mokytoja aiškina mokomąją medžiagą klasei, o tam vaikui sunku suprasti, kaip jūs padedate tam vaikui suprasti pateiktą informaciją?

Tokiu, būdu, kad vaikas sutelktų dėmesį, kažkiek paklaustyti, jam lipdymas, karpymas, lankstymas, rašymas galbūt patinka. Tada jis tuo metu rašo, lipdo, lanksto ar klijuoja ir tada jis klauso. Tai iš tikrųjų tikrai efektyvu, kadangi kartais jis įsiterpia ir dalyvauja kaip ir pokalbyje, atsako ir į mokytojo pateiktus klausimus, nors rankos būna užimtos. Dažniausiai tai būna susiję su lankstymu ir piešimu.

Ar turite klasėje mokinių, kuriems būtų epilepsijos priepuoliai, elgesio ar emocijų sutrikimai?

Elgesio ir emocijų – yra.

Kaip jie pasireiškia, ar turite kokią erdvę, kad galėtumėte išeiti iš klasės?

Taip, vaiko emocijos išraiška, veido išraiška, daug ką pasako apie jo būseną, šiuolaikinę jo būseną, kaip jis jaučiasi. Tikrai jeigu pastebiu, kad būtina išeiti, mes žinoma išeiname, turime metodinį kambarėlį, kur su vaiku išeiname, pasiūlau arbatos, ar kažkokį žaidimą pažaidžiame, turime stalo žaidimus, stalo tenisą, domino, šaškės, net yra lavinamieji pratimai, labai geri, specialiojo pedagogo žaidimai rašyti raideles. Specialiojo pedagogo žaidimai yra kompiuteriniai.

Kai vaikas nusiramina, jūs grįžtate į klasę?

Taip. Sugrįžtame.

Kaip kiti klasės mokiniai toleruoja tokį vaiko elgesį?

Vaikai geranoriškai priima, žaidžia, bendrauja ir nėra taip, kad vaikas būtų išskirtas. Kaip kiekvienas, nepriklausomas, pilnavertis asmuo – vaikas. Kaip ir kiekviena tobula asmenybė.

Atsižvelgiant į tuos sunkumus, kuriuos kiekvieną dieną patiriate, kaip jūs apibūdintumėte, kas yra mokytojo padėjėjas?

Tai, kaip ir minėjau, kad į mano pareigas įeina šie dalykai: padedu mokiniams orientuotis ir judėti susijusioje su ugdymu aplinkoje – mokykloje ir už jos ribų. Taip pat padedu ugdomosios veiklos, pamokų, pertraukų, renginių, išvykų metu.

Kaip jūs apibūdintumėte, kas yra mokytojo padėjėjas?

Ugdytoja, prižiūrėtoja ir globėja, ir net gi patarėja.

Viskas viename?

Taip, iš tikrųjų, ir draugas, ir draugė. Bendrauju, kaip vaikas su vaiku. Kaip lygus su lygiu.

Kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas klasėje – individualus ar komandinis?

Būna ir individualaus ir kolektyvinis. Jeigu kažko nebežino ir kiti, jeigu tai yra mano kompetencijoje aš padedu. Jeigu aš bijau suklaidinti, kreipiamės pagalbos į klasės mokytoją.

Jūs pati kokių sunkumų patiriate dirbdama su vaikais?

Dirbant su šiais vaikučiais, pasakyti, kad patiriu sunkumų, tikrai nėra. Tik būna jausmas, kad norisi surasti greičiau tą tinkamą išeitį, kad tam vaikučiui greičiau padėti. Niekada neslėgė nuovargis ar, kad man būtų sunku, visada šypsena. Žinoma, būna, kaip ir mes kiekvienas, turime kažkokių savo problemų, išgyvenimų ar slegia kažkokie sunkumai, bet stengiuosi to neparodyti. Savo buitį aš išėjau iš namų ir palikau viską namuose. Kai ateinu į kolektyvą, ateinu į mokyklą ir nesvarbu ar tai suaugęs žmogus, ar tai būtų vaikas, niekada neparodau, kažkokių savo negatyvių pozicijų. Visada šypsena ir malonus bendravimas ir iš tikrųjų tai yra svarbiausia, nes ir vaikai suaugusiame žmoguje nori matyti šypsena, kaip ir kolektyve, kiekvienas suaugęs nori matyti šypsena ir šiltą, malonų bendravimą.

Jūsų nuomone, kokias savybes - stiprybes turėtų turėti mokytojo padėjėjas?

Kantrybę. Žinoma, turi būti ir entuziastinga ir turėti didelį žinių bagažą, kad įdomu būtų žaidžiant, kad vaikams būtų malonu. Kaip vaikams patinka sukti šokdynę ir kiekvienas turi

peršokti tą šokdynę, tai visada, kai pertrauka, susirenka daug vaikų, kai ją suku, ir vaikai šokinėja, prašo, kad pasukčiau.

Tai ir kitus vaikus įtraukiate?

Taip. Kai užimi vaikus, kai nuteiki bendram žaidimui ir pati parodai norą, tai nebūna linksma.... Jie dalyvauja visi noriai.

O sakykite, jūsų nuomone, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?

Gebėjimai.... Žinoma gebėti analizuoti ir vertinti specialiųjų ugdymosi poreikių taikymo galimybes, vis dėlto, kad ugdyti. Turėtų turėti paruoštų priemonių ir inventorių teikiant pagalbą, ar stalo žaidimus, ar knygeles, ar rašymo, ar skaitymo, nes iš tikrųjų vaikučiai labai noriai patys mėgsta skaityti. Ypač tada, kai paprašau paskaityti ir nuteikiu juos, kad jie yra aktoriai, o aš esu klausytoja. Ir jie taip noriai skaito, visada akcentuoja, kad atsižvelgtų į skyrybą, klausukus, šauktukus. Kai visada akcentuoji, jie visada prisimena. Tada jie labai noriai dalyvauja ir jų nekantrumas pasireiškia – ir aš, ir aš, ir aš.

Visi norim pasirodyti tada...

Taip. Taip pat mokėti bendrauti su mokinių grupe, bendradarbiauti su įstaigos specialistais, darbuotojais, vadovais, mokinių tėvais.

Norėčiau paklausti, o su mokinių tėvais Jūs tiesiogiai bendraujate? Ar daugiau mokytoja bendrauja?

Daugiau bendrauja klasės mokytoja, auklėtoja. Kai reikia dėmesio labiau tam vaikučiui, tai aš tiesiogiai bendrauju su tėveliais.

Kuo jie daugiausiai domisi ir kokius klausimus dažniausiai užduoda?

Dažniausiai jie užduoda, kaip ir kiekvienas tėvelis, kaip sekėsi šiandien mano vaikui? Tai tas klausimas, kurį aš išgirstu dažniausiai. Nes ta savijauta tėvams yra svarbiausia.

Kaip jūs prisidedate prie pagalbos pačiam mokytojui?

Mokytojui aš padedu ekskursijų, išvykų metu. Padedu, kai reikia kažkokią veiklą organizuoti, paruošti priemones. Mokytojo padėjėjo pagalba ypač reikalinga šventėms ruošti. Šventės metu ir jai ruošiantis yra svarbus dalyvavimas mokytojo padėjėjo.

Ribotų galimybių mokiniai, kaip orientuojasi mokyklos aplinkoje, savarankiškai ar reikalinga Jūsų pagalba?

Kai pradeda eiti į pirmą klasę, kol susipažįsta su mokyklos inventoriumi, kur yra valgykla, sporto salė, su mokytojo pagalba jie atlieka. Bet vyresni jie jau savarankiškai. Bet būna atvejų, kai reikia vaikučių nuvesti į valgyklą, padėti nusipirkti ir pabūti su juo kol pavalgo. Truputėlį teko pagelbėti berniukui altistui. Tada aš atnešdavau bandelę, arbatą jam į klasę. Daugiau antroje klasėje.

Tik vienam?

Taip.

Kodėl jam į klasę?

Tuo metu jis nenorėdavo valgyti.

Kaip jūs manote, ar pakanka vidurinio išsilavinimo, norint dirbti mokytojo padėjėjo pareigose?

Yra įvairūs momentai, situacijos, kai vienose situacijose tikrai pakaktų ir vidurinio išsilavinimo, bet specialiųjų poreikių vaikučiai būna didelių poreikių, tada nelabai pakanka vidurinio išsilavinimo. Nes kiekvienas momentas yra itin atsakingas. Asmuo, dirbantis su specialiais poreikiais, turi nemažai išmanyti ir žinoti apie vaikučius.

Kokie profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės? Dažnai keliate kvalifikaciją? Pati susirandate, siūlo administracijai?

Gal būt šiuo metu svarbiausias momentas, kad studijuojau, studijuojau psichologiją. Žinoma, tenka dalyvauti įvairiuose seminaruose, kuriuos organizuoja M. Mažvydo progimnazija, tiek vykstame į įvairius seminarus ir atvyksta pas mus specialistai.

Jeigu dabar pasiūlytų jums važiuoti į seminarą, kokia tema būtų aktualiausia?

Kadangi dirbu toje srityje, tai ir tema turėtų būti apie tai - apie specialiųjų poreikių vaikus ir, kad būtų remtasi konkrečiais pavyzdžiais, patirtimi. Labai svarbi žmogaus patirtis.

Norėtumėte, kad kažkas pasidalintų, ta gerąją patirtimi?

Taip, kad būtų organizuojamas bendras, apskritas stalas, kur diskusijoje dalyvautų mokytojų padėjėjais iš įvairių mokymosi įstaigų ir kiekvienas pasidalintų savo patirtimi, tokiomis įvairiomis situacijomis. Praktiniai dalykai yra patys svarbiausi ir vertingiausi. Tai yra pagrindas kurti saugią aplinką, kad mokinys galėtų ugdytis saugioje aplinkoje ir būtų saugus.

Ir kitiems būtų saugu?

Taip, ir kitiems būtų saugu.

Kaip suprantu, šis darbas ir paskatino jus toliau studijuoti, gilinti savo žinias?

Taip, iš tikrųjų mano, kaip mokytojo padėjėjo pagrindinė funkcija, padėti įgyvendinti mokymosi įstaigų iškeltus tikslus ir uždavinius, susijusius su specialiųjų poreikių moksleivių efektyviu ugdymu bei ruošimu gyvenimui. Puoselėti mokinio pasitikėjimą savo jėgomis, iniciatyvumą, savarankiškumą, nusiteikimą imtis atsakomybės, nuostatą bei gebėjimą mokytis ir tobulėti visą gyvenimą.

Jūsų darbas yra sunkus ir įtemptas, o kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe? Nuovargį, stresą ar kitą?

Nelabai. Nepatiriu. Tarkim, mokinys šiandien nelabai yra nusiteikęs dirbti, galbūt sunkumas slegia, tada pasitelkiami žaidimai ar lipdymas, ar lankstymas, karpymas, piešimas, pasivaikščiojimas gryname ore.

Suprantu, jūs visą save atiduodate vaikui, bet nuovargis, stresas, įtampa, kai norisi išsiliesti? Ar jūs viską laikote savyje?

Ne, savyje aš nelaikau. Tai ir yra gyvenimas, kurį kiekvienas asmuo gyvena.

Noriu jūsų paklausti kokie jūsų išgyvenimai, savijauta šiame darbe?

Aš darbe jaučiuosi puikiai, savijauta visada pakylėta, niekada nesukelia jokių sunkumų. Stengiuosi pagelbėti vaikams. O dėl naujovių, stengiuosi dalyvauti įvairiuose kursuose, seminaruose, ir pati stengiuosi kuo įdomiau, kad vaiką sudominti, kad vaikui nereikėtų nerimauti, kad vaikas pamirštų tą nerimą, sunkumą ar skausmą, kad gyventų pilnavertį, vaikišką gyvenimą, kad vaikui širdelės neskaudėtų. Svarbu, ir man malonu, kada vaikas šypsosi, kolegės patenkintos. Aš jaučiu tvirtą sieną, mokytojo pečius.

Jeigu kyla problema, į ką jūs galėtumėte kreiptis?

Kaip jau minėjau, patys svarbiausi yra pedagogai, žinoma specialistai. Tiek logopedas, psichologas, klasės mokytojai, auklėtojai visada noriai padeda. Tikslingas, geranoriškas bendradarbiavimas, kai supranta, atrodo suteikia jėgų.

Ar jūs galite į kiekvieną kreiptis ir būsite išklaudyta ir suprasta?

Kolegės, pedagogės, kolektyvas tai yra nuostabus, jautrus... ir supranta, padeda - aš darbe gyvenu.

Ar galite pasidalinti maloniais išgyvenimais, kurie sužavėjo Jus?

Tokių pavyzdžių nemažai yra. Norėčiau pasidalinti apie autistą berniuką, kai pirmoje klasėje jis tiesiog manęs neprisileido, jis stebėjo ilgą laiką – gal mėnesį, tiek mane, tiek mano bendravimą su kitais vaikais. Ir prisimenu, kai mes ėjome į choreografiją. Šokome mes kartu, aš poroje buvau ir jis noriai šoko. Tada pastebėjau jo prisileidimą, jis į savo akiratį įsileido mane ir kai pavargo, mes nuėjome pasėdėti. Tada jis pradėjo žaisti, klausinėti. O jo gebėjimai matematinėje srityje yra aukšti, nes jis pradėjo manęs klausinėti, kiek 1 metras turi centimetrų. Tada buvo labai malonu ir netikėta. Į klausimus, kuriuose aš buvau kompetentinga, atsakydavau, bet klausimai, kurie buvo apie skaičiavimus, kurių negalėjau apskaičiuoti be skaičiuotuvo, o jis sugebėjo staigiai pasakyti atmintinai – man tai buvo nuostaba, tada juo labai žavėjausi. Tai talentas. Vis sakydavau: „Oi, palauk, man skaičiuotuvo reikia“, tada jis taip juokdavosi. Tada, po to mėnesio jis tikrai prisileido.

Gabumai būtent matematikoje, toje vienoje srityje?

Ne, jis žingeidus, tiek lietuvių, tiek įvairiose srityse, bet skaičiavimai – čia jau ne kiekvienas moka operuoti tokiais veiksmais. Jis atlieka tokius skaičiavimus, kur man be skaičiuotuvo sudėtinga.

Pateikite pasiūlymų, kaip pagerinti mokytojo padėjėjo darbą?

Kaip mano darbo patirtis byloja, kad mokytojo padėjėjo darbe dažnai reikalaujama įvairiapusių žinių, įgūdžių, kuriuos turėtų įgyti dar prieš pradėdamas dirbti šį darbą. Juk kalbama apie pagalbos teikimą vaikams su negalia, o tam, kad ji būtų veiksminga, kvalifikuota ir kryptinga, reikalingas specialus pasiruošimas. Manau, kad kiekvienas žmogus yra unikalus ir vertingas, todėl specialiųjų poreikių vaikas šiandieninėje mokymosi įstaigoje, turėtų jaustis saugiai ir jaukiai.

Kaip vertinate požiūrį į mokytojo padėjėjo pareigybę? Koks požiūris į ją?

Būdama mokytojo padėjėja, laikausi teisės norminių aktų, patvirtintų mokytojo etikos normų ir mokymosi įstaigos vidaus tvarką nustatančių dokumentų.

Ar negalvojate, kad tai sunkus, mažai apmokamas darbas, atostogų mažai?

Aš manyčiau, kad reikėtų daugiau žinių, kantrybės, jautrumo dirbant šį darbą.

O jeigu žinių, vadinasi reikia daugiau seminarų?

Taip, daugiau praktinis, specialisčių pokalbis, dalyvavimas kompetentingų žmonių, kuriems tenka daugiau būti su specialiųjų poreikių vaikučiais, jų pateiktos mintys, svarūs pastebėjimai.

Ar patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Esu laiminga, kad gyvenimas suteikė progą man dirbti šioje ugdymo įstaigose. Čia darnus, darbštus, nuoširdus mokytojų ir vadovų kolektyvas. Gera darbo atmosfera.

Mokymosi įstaigų pedagogai daug dirba, negailėdami nei savo laiko, nei jėgų, todėl yra ir rezultatai. Manau, kad neklystu sakydama, kad šios ugdymo įstaigos yra vienos iš geriausių.

Dėkoju Jums už išsamius atsakymus į klausimus. Linkiu sėkmės darbe.

Ačiū.

Protokolas 5

Interviu su E_5²⁵

Laba diena²⁶.

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Taip. Sutinku.

Tai gal tada galėtumėte trumpai papasakoti apie save: pasakyti vardą, metus, išsilavinimą.

Aš esu E_5. Šiaip esu psichologė. Dirbu mokykloje septyni metai jau. Mokytojo padėjėja dirbu laikinai, nes trūksta darbuotojų ir turime mokykloje labai daug vaikų specialiųjų poreikių. Tai, kad pagelbėti mokytojams apsiėmiau ir tokį darbą, tokio pobūdžio pagalbą.

Kiek Jums metų?

Man keturiasdešimt, jau yra.

Kas Jus žavi šiame darbe?

Žavi? Tokio žodžio aš gal būt nevartočiau, tiesiog, gal būt, kaip ir sakiau, pradėjau šiais metais tokio pobūdžio pagalbą dėl poreikių greičiau. Žavi tame darbe, žinoma kai pasieki rezultatą. Tai ne tiek žavi, kiek motyvuoja, galima pasakyti. O šiaip, yra sunkus darbas ir kantrybės dažnai pritrūksta ir labiausiai, tai manau, tokį darbą dirbantis žmogus turėtų turėti labai didelę empatiją, nes suprasti, įsijausti ir padėti vaikui, kur atrodo šimtas pirmą kartą kartoji tą patį per tą patį ir tas užduotis su kai kuriais darom, kartojam ir kartojam, tuos pačius paprastus dalykus, ir atrodo, na kaip jis gali nesuprasti to. Ir paskui, na kažkaip vis tiek bandai įvairiausius metodus, kaip dar paaiškinti ir kitu būdu, ir be abejo rezultatas kai jau matai, kad vaikas suprato, ką tu jam nori pasakyti, tai labai didelis pasiekimas ir tai džiugina.

Kiek dabar vaikučių turite, su keliais dirbate?

Aš dirbu šiuo metu, tuoj paskaičiuosiu, tikiuosi sugebėsiu. Taip, skaičiuoju – vienas, du, trys, keturi vienoj klasėj ir trys kitoj. Tai yra iš viso septyni.

Jūs, kaip mokytojo padėjėja, padedate šiems septyniems vaikučiams?

²⁵ Taip pat

²⁶ Taip pat

Taip. Dirbu su septyniais ir dar yra trys. Iš viso mes turime vaikų – vienuolika. Tai kadangi pirmokai yra sudėtingi vaikai, tai jiems turime skirtą mokytojo padėjėją klasėje kuri dirba, ne tik kaip padėjėja moksle, bet ir prižiūrėtoja, auklė ir kas tik tai nori. Kol jie augs.

Kokių poreikių šie vaikučiai?

Turim didelių, dabar galvoju, pagal dokumentus du, pagal realybę tris – didelių. O kiti yra vidutinių poreikių.

Ar tai daugiau intelekto sutrikimas būtų, judesio ir padėties, Autizmas, ar kiti?

Autistus turim du. Ne. Tris - meluoju. Tris autistus ir kiti intelekto sutrikimas. Lengvesnis, sunkesnis kažkokiose srityse.

Pagalbą teikiate savo kabinete ar einate į klasę?

Dažniausiai kabinete. Vaikai labiau susikaupia, susikoncentruoja, nesiblaško - ypatingai autistai, jiems labai svarbu yra ramybė, juos blaško garsai ir žmonės, net garsai už lango juos blaško. Tai rezultatą matau geresnį dirbant praktiškai individualiai.

Kaip Jums atrodo, turbūt ir klasėje vaikams yra lengviau, netrukdoma jiems kai dirbate atskirai?

Labai svarbu, manau, nuo paties vaiko koksai jisai yra. Bet kita pusė, jeigu čia plačiau kalbėti apie integraciją, kaip ir tokių vaikų į klasę reiktų labai žiūrėti į kiekvieną atvejį. Turime trečioje klasėje, labai du nuostabius pavyzdžius, kaip tikrai du berniukai autistai, labai skirtingi, labai gražiai integravosi į klasę. Bet tai, aš manau, yra mokytojo darbas, kuris sugeba taip pateikti visą tą situaciją, kad vaikai juos jau priima visiškai natūraliai, nėra jokių patyčių, padeda jiems, tiesiog, tikrai vienas iš jų elgiasi labai keistai, bet vis tiek, visiems tai yra įprasta ir niekas tikrai nekreipia dėmesio, jeigu reikalinga pagalba visuomet mielai padeda. Bet vėl gi, čia ir mokytojo, kaip pasakyti, gebėjimas tokią sukurti atmosferą, ne visi tikriausiai mokytojai geba ir beabejo vaikas, kuris na tikriausiai yra tokių vaikų, kurių neįmanoma integruoti, kurie negali būti su kitais kartu. Tą galimybę, reiktų kiekvienu atveju apsvastyti, nėra vienareikšmiškai, kad visus juos reikia ir būtina integruoti. Reikia atsižvelgti tiek į vaiko poreikius, tiek į visos klasės, kitų vaikų poreikius, tiek į mokytojo galimybes, ar jis sugebės, klasės dydį. Be abejo idealu būtų, kad kiekvienoje tokioje klasėje, kur bandoma integruoti mokinius, būtų mokytojo padėjėjas. Tuomet visa situacija keičiasi.

Kiek mokinių yra vienoje klasėje?

Pas mus nėra labai didelės klasės.

Kaip patys vaikai priima tą kitokį vaiką, ypatingą vaiką?

Labai svarbu vaikams kaip jį priima ir kaip viską pateikia suaugusysis – tas kuris yra mokytojas, tas kuris yra autoritetas, galų gale tėvai. Jeigu tėvai.. dažnai susiduriame su tokia situacija, kad ypatingai pirmoje klasėje, ateina tėvai, atveda vaikučius ir štai, keli yra kitokie vaikai. Kokia mums beatrodytų tolerantiška mūsų visuomenė ir išprususi, žinokite, pirmu reikalu, pirmą savaitę sulaukiame, aš su pavaduotoja dirbau kabinete, kurį laiką, pirmą savaitę sulaukiame tėvų, kurie ateina ir pareiškia – ką, daryt, kad šito vaiko čia nebūtų? Tiesiogiai šitaip. Tuomet taip darbas gaunasi ir su tėvais ir mokytojai, jeigu nežino iš anksto, kad klasėje bus toksai vaikas irgi yra šokas ir nežino ką daryt ir pasimetimas. Tiesiogiai mokytojas prieš faktą pastatomas. Tada turi visi kažkaip tai... Žinoma, tuomet pagalbą bandome visą įmanomą teikti.

Ar pasiseka pakeisti tėvų požiūrį po kurio laiko?

Taip. Jie supranta. Patys išmoka priimti, bet labai svarbu, kad tėvai vaikams kalbėtų apie tą kitokį vaiką. Nes tai yra tėvų nusistatymas, kartu ir vaikų nustatymas.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į tą kasdienį jo darbą?

Aš manyčiau, kad negalima atskirti mokytojo padėjėjo nuo mokytojo, tai yra antras mokytojas, pagal statusą jie turėtų būti lygūs. Ir manyčiau, kad daro tikrai nemažesnį darbą, negu pats mokytojas. Bėda, problema, manau, tai pat yra apmokėjime. Mes dabar ieškojome mokytojo padėjėjo dar vieno, ir, na be abejo, už tokią algą retai surasi žmogų, kuris dirbtų tokį sunkų darbą, nes darbas tikrai yra nelengvas.

Ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo darbą?

Labai priklauso nuo žmogaus. Išsilavinimo gal ir pakaktų, nes daug ko išmoksti, galų gale, vis tiek pagrindinius nurodymus darbo kažkokias gaires vis tiek nurodo mokytojas. Be abejo, jeigu žmogus nėra imlus, nėra aukšto intelekto, aukšto ar vidutinio, negali įsijausti, susivokti padėti, tai taip, tada mokyk nemokęs, bet jei turi noro, turi kažkokį tai gebėjimą, polinkį į tokį darbą, tai aš manau nebūtinas tas išsilavinimas. Be abejo, gal būtų, jeigu jau žmogus nusprendžia dirbti tokį darbą kažkoks tobulinimas šalia galėtų vykti. Gal būtų, tiesiog dirbant, jeigu žmogus dirba su keliais vaikais, gal būtų, svarbiau žinot konkretaus vaiko savybes, kažką apie tuos įvairius keistumus, ar plusus, minusus, stiprybes, kažkokius tai dalykus, nei turėti bendro pobūdžio žinias. Tai yra svarbiau. Nes, galų gale, tas bendro pobūdžio žinias, taip pat reikia mokėt pritaikyti.

Kaip dabar mokytojo padėjėjo darbas organizuojamas klasėje? Ar tai daugiau individualus, ar tai komandinis būtų darbas?

Manau, tai yra susitarimo reikalas. Vis tiek, kaip aš sakau, padėjėjas yra padėjėjas, kuris padeda mokytojui. Darbą turi organizuoti mokytojas ir mokytojas turėtų taip pat numatyti, kokios pagalbos ir kada jam jos reikia ir kaip tą visą pagalbos teikimą organizuoti.

Kokias įvardintumėte stipriąsias, žmoniškąsias savybes, kurios būtinos mokytojo padėjėjui?

Kantrybę milžinišką, empatiją, kaip jau ir sakiau, ir beabejo mokėjimą prisitaikyti tiek prie mokytojo darbo stiliaus, ir būdo, pobūdžio, tiek prie vaiko, kuriam jisai padeda, nes jie labai skirtingi, labai saviti kiekvienas iš jų.

Kaip padedate mokytojui pamokoje?

Kontaktuoju su mokytoju nuolat. Nėra taip, kad aš tik tai kabinete dirbu, bet ir klasėje, kurioje yra keturi vaikai, kuriems reikalinga pagalba. Labai lanksčiai derinuosi - kokių momentu ką padėti, kaip kartu būti, kai užeitumėte į klasę ir paklaustumėte vaikų tai jie tikriausiai labai Jums greitai pasakytų kas yra Elena ir ką jina čia veikia klasėje, pas juos. Iš to galima būtų matyt, kad tikrai jie mane mato, to darbo būna visokio. Sakau, iš tiesų, labai lanksčiai reikia į tai pasižiūrėti, negali tikslai pasakyt, liniją nubrėžti – tik kabinete, tik klasėje, tik priešklasėje, tik tokį darbą.

Kokie sunkumai dažniausiai iškyla su tais vaikučiais dirbant?

Nuo kiekvieno vaiko priklauso. Koks tas sutrikimas. Vienų tempas labai lėtas, kitų dėmesys labai šokinėja, kitų tiesiog labai žemas intelektas. Reikia rasti būdą, kaip paaiškinti kažkokius elementarius dalykus. Jeigu vaikas tuo pat metu dar turi ir elgesio, emocinių problemų, tai iškyla čia problemos, kaip pateiksi santykio problemą. Kaip aš sakau, vis tiek pradžioje tu turi kiekvieną iš jų „prisijaukinti“, kad būtų ryšys geras su mokytoju, tuomet ir darbas vyksta. Nes vaikai, ypačiai autistai, kurį laiką jie labai atsargiai į tave žiūri. Pradžioje su vienu berniuku, pradėjus dirbti, tai jisai pykdavo, kai aš prisėdavau prie jo pamokos pradžioje. Pamokoje dirbome kartu kurį laiką, kol jis priprato prie manęs, kaip prie žmogaus. Jis tiesiog išreikšdavo savo nepasitenkinimą tuo, kad aš prie jo ateinu. Su laiku viskas pasikeitė. Tam irgi reikia budrumo ir įžvalgos, kaip prie jų prieiti.

Kokių kompetencijų reikėtų mokytojo padėjėjui?

Kaip ir pagrindines susakiau. Be abejo, žmogus, vėl gi, turi tą lankstumą turėti, tą tokį gebėjimą improvizuoti. Jeigu jis dirba tik tai pamokoje kartu su mokytoju yra paprasčiau, nes mokytojas nurodo, jeigu jis imasi atskirai dirbti tas principines žinias kaip išmokinti, kaip pasiekti rezultatą, galų gale, ką su tuo vaiku veikti jeigu jis dirba atskirai. Aš manau, kad atskirai dirbant minimalų pedagoginį išsilavinimą ar psichologinių žinių jis privalo turėti, iš kitos pusės, jis gali tiesiog nežinoti ką daryti tam tikrose situacijose.

Jūs pagalbą teikiate tik pamokų metu? O popamokinėje veikloje?

Teikiame pagalbą tik pamokų metu. Dėl to ir yra sprendimas turėti du po dalį krūvio padėjėjus, ne vieną visam krūviui, nes vis tiek mokiniai mokykloje yra, dauguma mokinių, iki dvylikos, iki pirmos. Nematom prasmės turėti žmogų, kuris dirbs iki penkių vakaro, nes jis neturėtų su kuo dirbti.

Kokia pagalba teikiama ugdant savitvarkos, savitarnos, maitinimosi įgūdžius? Ar vaikai pakankamai savarankiški?

Ne visi. Iš tiesų, stengiamės labai stipriai patempti juos iki to lygio, kad jie galėtų jau tvarkytis. Nes vis tiek kartelę keliam, kad tai yra mokykla – ne be darželis, kad jie turi išmokti iš tiesų. O šiaip, neturime tokių vaikų, kur būtų labai jau šioje sferoje didelių problemų. Jie vis labai greitai šių dalykų mokosi. Ir būdami tarp kitų, kurie tai moka, pasitempia, sparčiau pasitempia, aišku.

Kokie profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės Jūsų įstaigoje?

Man sunku kalbėti dėl mokytojų padėjėjų, nes pagrindinės mano pareigos yra kitos. Bet, aš manau, kad jos, jos yra tos galimybės eiti į kursus, kažkokias kvalifikacijos kėlimo. Be abejo, reikia derinti prie darbo. Aš manau, kad pats pats patogiausias yra mokinių atostogų metas. Nes, be abejo, mokytojas, kuris niekaip negali susitvarkyti be mokytojo padėjėjo, jam išėjus savaitei į mokymus, tikriausiai būtų labai sudėtinga.

Kursus daugiau administracija siūlo, ar leidžia pačiam susirasti ir pasiūlyti?

Siūlo kartais. Kai susirandame patys, mes siūlom administracijai, ko mes norime, ir kur mes norime pasitobulinti. Tai va, tokiu bendru susitarimu.

Jeigu atsiranda kokios problemos darbe, į ką galėtumėte kreiptis pagalbos?

Labai gyvai bendradarbiaujam. Kolektyvas mūsų yra labai nedidelis. Padėjėjas pirmoj eilėj kalbasi su mokytoju, kaip spręsti problemą. Turime visus specialistus – ir psichologą, ir logopedą, ir specialųjį pedagogą. Jeigu kažkokios sudėtingesnės problemos, tai pavaduotojas, direktorė sprendžia. Kartu turime galų gale gerovės komisiją, kiekvieną problemą sprendžiame, kartu su tėvais sprendžiame, domimės bendraujame kasdien. Visos problemos yra išsakomos bandoma ieškoti reikiamų išeičių. Daug kur yra kreiptis, tik tai reikia noro kreiptis. Ir kreipiasi, ir sprendžiam ir net miesto valdžią pasitelkiame, jeigu klausimas vietoje sunkiai nebeišsprendžia.

Ar galėtumėte pasidalinti savo kasdieninio darbo džiaugsmu?

Tai va, džiaugsmas pats didžiausias, kaip ir minėjau, tai yra, kai kažkoks rezultatas pradeda matytis, tai yra didelis džiaugsmas. Daug mažų smulkmenų, kažkokio vieno didžiulio nėra. Be abejo, visada malonu, kai pats vaikas pripranta prie tavęs, pats nori ir ieško, nori su tavimi bendrauti. Užduoda klausimus, kur tu buvai praeitą savaitę, kodėl tu manęs nepaėmei, kodėl su manim nepadirbai. Visada malonu, kai tėvai vertina, mato darbą, mato pokyčius vaiko raidoje ir ateina padėkoja. Tai yra svarbu, nes darbas yra sunkus. Vien atlygis, finansinis, viso to neatperka, kiek tu įdedi pastangų čia. Ir tokio geranoriškumo. Ir kaip pastebi tėvai ir kolegos, viršininkai visada yra visada malonu ir tai yra vienas iš tokių motyvacinių dalykų. Šiaip, sakiau, toks sudėtingas pakankamai darbas. Ir šiaip dirbt vien tik iš savo geranoriškų paskatų kartais pritrūksta...

Mokytojo padėjėjo darbas yra sunkus, didelė įtampa, nuovargis, o užmokestis labai mažas, šis darbas nėra labai vertinamas ar ne?

Taip užmokestis labai mažas. Nesąžiningai mažas. Nes, kaip bebūtų, tai darbas su žmonėmis, ne šiaip su žmonėmis, o su vaikais. Jeigu žiūrėti politikų iššūkius, kad štai mūsų visuomenė, kuri čia užaugs ir kuri vėliau ateity bus, bet iš tiesų dėmesio jai yra labai mažai. Tai ne su šluota mojuoti, tai nenuvertinant kitų darbo, tai ne sniegą kasti, bet tu dirbi su gyvu žmogumi, kuris augs, užaugs ir tu turi jį kažkaip į tą visuomenę integruoti, kad jis privalo kažko siekti gyvenime. Prilyginti tą darbą, kažkokiam tokiam minimaliam, tikrai manau yra nesąžininga. Kitose mokyklose, privačiose, ar kažkokiose kitokiose struktūrose į kurias nesiremia mūsų švietimo sistema, mokytojo padėjėjas yra prilyginamas, kaip mokytojo asistentas, mokytojas numeris du. Jie panašaus yra lygio ir manau, kad tai tikrai turi prasmės.

Norėčiau, kad Jūs pateiktumėte pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui.

Tai visa ką aš jau išsakiau, kad mokytojo padėjėjas turėtų būti prilygintas mokytojui. Aš manyčiau, kad pabaigę universitetą studentai, mano žiniomis tokių dabar labai mažai, ne kurie renkasi mokytojo profesiją, ar tai būtų mokytojas, ar tai būtų psichologas, ar kitos srities, kas būtų susiję su žmogumi, specialistas, vis tiek, daugumoje mūsų universitetų mokoma teorijos ir kai tu ateini dirbti, tu nieko nežinai. Tai toks juokingas pasakymas, kad tu nežinai nieko. Todėl, kokius metus ar porą metų, tam mokytojui reikėtų padirbti mokytojo padėjėju, jeigu būtų sulyginata, daleiskim, atlyginimo atžvilgiu tos pareigos, tai būtų begalinė patirtis. Tu dirbi su žmogumi, tu matai kaip jisai dirba, tokių dalykų kokių pamatai universitete nemoko - kaip suvaldyti klasę,

kaip vienu metu matyti trisdešimt galvų, vaikų ir kaip įvertinti jų mokymosi lygį, kokius naudoti metodus. Labai greitai vyksta mokymasis, nes tu matai pavyzdį, ir iš pavyzdžio mokaisi, ir pats prisidedi. Tai vat, kažką panašaus mąstant, žinoma tai reikėtų gilintis į visą sistemą, galimybes... Bet gal būtų ir naudinga šitaip.

Ačiū Jums už išsamius atsakymus. Linkiu Jums geros dienos.

Ačiū.

Protokolas 6

Interviu su I_6²⁷

Laba diena²⁸.

Laba diena.

Ar Jus sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašomas?

Taip, sutinku.

Papasakokite apie save. Prisistatykite, koks Jūsų vardas, amžius, išsilavinimas?

Aš esu mokytojo padėjėja F, baigusi lietuvių filologiją LEU.

Kiek jums metų?

Dvidešimt aštuoneri metai.

Su kokios klasės mokiniais dirbate?

Kuruoju pradinukus, bet dabar turiu vieną pagrindinį vaiką, iš 2A klasės. Po pamokų turiu pamokų klubą, ten renkasi įvairaus amžiaus mokiniai, bet daugiausiai, pradinukai.

Kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Netyčia. Draugas pasiūlė padirbėti. Ir taip jau ketvirti metai, bet turbūt paskutiniai. Nes darbas yra sudėtingas.

O prieš įsidarbinant teko girdėti apie mokytojo padėjėjo darbą? Apie specialiųjų poreikių mokinius?

Apie specialiųjų poreikių mokinius teko, bet apie padėjėjo darbą ir ką man reikės veikti... Aš kitaip įsivaizdavau – gal kokius tvarkaraščius reikės padėti sudaryti... Mokytojo padėjėja, kaip sekretorė, o ne su vaikais užsiimti.

Gal galite plačiau papasakoti apie veiklą klasėje, su konkrečiu mokiniu?

Dabar dirbu pagrinde vienoje klasėje. Padedu atlikti vaikui užduotis, paaiškinu mokytojo užduotėles visas. Orientuotis aplinkoje padedu, pavalgyti, persirengti.

Kiek yra specialiųjų poreikių vaikų jūsų klasėje?

Specialiųjų poreikių – vienas vaikas.

Jam nustatyti nedideli, vidutiniai ar dideli specialieji ugdymosi poreikiai?

Man buvo keista, kad jis neturi iš vis programos. Jis turi programą tikrai iš muzikos, choreografijos ir kūno kultūros. O per visas pamokas turi sėdėti. Man labai keista, kad priskirti tik tie dalykai. Nors visas programas reikėtų skirti. Nes jo elgesys yra neadekvatus. Kartais net keliantis pavojų. Man baisu šalia sėdėti, kad akių neišbadytų, nes nepakaltinamas.

Kokius sutrikimus jis turi?

Jis jokios programos neturi, tai ir sutrikimų jokių neturi. Elgesio sutrikimų, tai yra begalės – ir bendravimo problemų, ir socializacijos. Po stalu ištiesai tupi. Jeigu „iškrapštai“ iš po stalo, tai jau yra pasiekimas.

Tai pagalba reikalinga visame kame?

Reikalinga. Reikia jį stebėti, kad kitų vaikų neskriaustų, nemuštų ir akyčių neišbestų. Ir kartais man pačiai yra nesaugu šalia tokio mokinio.

Jo agresija yra daugiau nukreipta į save ar išorę?

Gali įvairiai pasireikšti. Ir savo galvelę padaužo ir kitus pabaksnoja. Visko ten būna. Ir seilėm tepa, tarpais būna agresyvus. Sukasi, supasi, po stalu guli.

²⁷ Taip pat

²⁸ Taip pat

Ką veikiate per lietuvių kalbos pamokas, matematiką?

Pirmiausiai reikia ištraukti iš po stalo, atverčiu vadovėlį, ištraukiu visas priemones, pasodinu ir laukau, kad jis kažką veiktų. Užrašau, bandau sudominti.

O jis pats ką nors geba rašyti?

Jis yra labai protingas, netgi pernelyg protingas, bet jo elgesys yra neadekvatus. Labai protingas vaikas. Tik reikia jį laikyti, kad jis po stalu nelystų ir liepti rašyti, skaičiuoti.

Kaip į jo poelgius reaguoja aplinkiniai vaikai?

Sakyčiau, kad čia yra labai didelis, puikios mokytojos, įdirbis. Ji supažindino vaikus su visais jo elgesio motyvais. Ji pasakė, kad negalima iš jo tyčiotis, skriausti ir reikia jį priimti tokį, koks jis yra. Šitai man labai patinka.

Vaikai jį tokį ir priima?

Taip, nekreipia į jį dėmesio, kai jis ant stalo šokinėja, daužosi ar dar kažką veikia. Jie priima labai normaliai.

Jeigu jo elgesys darosi visiškai neadekvatus, ar turite kažkokią erdvę, vietą kur su juo galima būtų išeiti, kad jis apsiramintų?

Išeiname į koridorių. Keletą kartų teko jį išnešti, nes jis neina. Būna, kad jis taip rėkia, kad išeina aplinkinės mokytojos iš kabinetų. O atskiro kabineto nėra. Mes esame be vietos.

O klasėje, kurioje vietoje sėdi – priekyje, gale?

Mes sėdime priekyje dėl to, kad jis yra labai žemo ūgio. Mažytis „super mini“.

Kokius išgyvenimus jūs pati patiriate dirbdama su šiuo vaiku? Kas jums yra sunkiausia?

Man sunkiausia yra nesaugumas, gal net stresas, nes jo elgesys yra neprognozuojamas. Aš nežinau, ką jis man padarys. Nes jeigu jam kažkas nesiseka, pykti jam reikia išlieti kaip nors. Ir aš esu, kaip auka, nes nieko atgal negaliu. Aš grįžtu namo, pavargusi, išsekusi ir puolu miegoti.

Atsižvelgiant į jūsų kasdieninį darbą, kaip jūs manote, kas yra mokytojas padėjėjas? Kaip jūs jį apibūdintumėte?

Visokių pagalbinių darbelių atlikėjas. Tai ne tik su vaiku pabūti, bet ir papildomi darbeliai, kurie nepriklauso. Burbulų, karpinių karpymai, bibliotekoje dulkių valymas, vasarą – ravėjimas.

Jeigu vertintumėte atsižvelgiant daugiau į vaiką ir pagalbą jam ?

Kaip auklė. Perrengti, pavalgydinti, pasižiūrėti ar pinigėlius atsinešė, vadovėlį atversti. Auklės darbas. Ir labai mažai apmokamas. Itin mažai, nes yra 40 valandų per savaitę. Iš jų 70 procentų kontaktinių t.y. 28 valandos.

Kaip Jūs padedate jam įsisavinti dėstomą medžiagą, ar jis supranta mokytojos aiškinimą klasei?

Jis supranta, nes yra labai protingas. Tik elgesys. Jis nesusikaupia ir neatlieka tų užduočių.

Jūsų manymu, kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas?

Konkrečiai darbas su vaiku. Mokykla turėtų pasirūpinti padėjėjo saugumu. Nes jeigu vaikas agresyvus, be programos, jeigu kažką padarytų.... jis neatsakytų, o kas tada? Kas nepriklauso, tai kaip ir minėjau, visokios kvailystės, ypač ravėjimai vasarą.

Kalbėjome apie saugumą, sakykite, kur jūs galėtumėte kreiptis pagalbos?

Turėčiau galimybę pasikviesti specialiąją pedagogę ir išsivesti vaiką į atskirą kabinetą.

Kokiu būdu jūs pakviesite, jeigu nuo jo atsitraukti negalite?

Dar neteko kviestis, bet tikriausiai bandyčiau bėgti, lėkti ieškotis pedagogų pagalbos.

Jūsų darbinėje aplinkoje yra žmogus, kuris galėtų jums padėti?

Socialinė pedagogė. Kelis kartus teko kviestis.

O mokytoja ...?

Mokytoja turi nemažą krūvį – 22 vaikus.

Kaip darbas yra organizuojamas klasėje? Tai yra individualus darbas ar daugiau komandinis darbas?

Bendravimas su mokytoja – kokias užduotis su juo daryti, bendravimas su tėveliais.

Bendradarbiaujate su tėveliais?

Taip, bendradarbiaujam.

Tiesiogiai bendraujate?

Taip, kasdien.

Kokiais klausimais domisi tėvai atėję?

Dažniausiai pasako taip: „Namų darbų neatliko, nes slėpėsi už sofos“.

Tai konstatuoja faktą, o ne pasidomi, kaip jam sekasi mokykloje?

Jie mato, kaip jam sekasi. Yra įvertinimai.

Kokių stiprybių turi turėti mokytojo padėjėjas dirbdamas šį darbą?

Kantrybės ir nematyti to ko nereikia. Greitai neišsižeisti. Nes padėjėjas, kaip valytojas kartais jaučiasi. Vaikai kartais pasako – pagalbinis. Tai labai liūdina. Todėl nebenoriu dirbti.

Kas jums sekasi geriau dirbant šį darbą, o kas blogiau?

Gera sekasi – pagalba mokytojui. O darbas su vaiku ... reikia žinių, reikia prisitaikyti prie jo nuotaikos. Jeigu jis blogos nuotaikos, tai reiškia ir pati būsiu įsitempusi, o jeigu jam gera nuotaika ... tai džiaugiuosi, kaip savo pasiekimu.

Gal yra įvykis, kuris jus tiesiog sužavėjo?

Nelabai tokio įsimintino su šiuo vaiku. Tris metus dirbau su mergaite, kuri buvo adaptuota. Sulaukiau daug pagyrimų iš tėvelių, nes ji pradėjo rašyti raideles, skaičiuoti iki penkių. Čia buvo man pasiekimas. Ji batų apsiauti negalėjo, vėliau, netgi, persirengti pati sugebėjo.

Kaip jums atrodo, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?

Vienetai, kas galėtų šį darbą dirbti. Reikia kantrybės, labai nuolaidžiauti, tave gali trypti, kas tiktai nori. Ir tėvai priekaištauti, ir vaikas elgtis kaip nori. Tu turi sugerti blogas emocijas. O pagal aprašymus – gali dirbti, kas nori, tik reikia 12 klasių pabaigti.

Kaip manote, mokytojo padėjėjas turi kurti saugią aplinką?

Aš manau, kad mokytojo padėjėjui turi būti skirtas atskiras kabinetas, kad ir pats apsisaugotum ir tuos vaikus apsaugotum. Nes dabar klasės vaikai kenčia, dėl vieno vaiko emocijų. Turi taikytis prie jo. Taip, kurti saugią aplinką turi kurti.

Kaip jūs asmeniškai prisidedate prie pagalbos mokytojui?

Kaip ir minėjau, pagalba iš draugiškumo, smulkius darbelius padaryti. Konsultuojamės, kaip geriau su vaiku dirbti, kaip su tėvais bendrauti.

Ar tenka ruošti mokomąją medžiagą?

Šitam vaikui konkrečiai ne, nes jis neturi jokios programos, išskyrus muzikos, choreografijos ir fizinio lavinimo. Jis turi dirbti su klase ir visas užduotis lygiai taip pat daryti. O anksčiau, kai dribau su vaiku, teko ruošti individualias užduotėles, nes gebėjimai buvo, kaip darželinuko.

Kokių sunkumų patiriate dirbdama su vaikais?

Emocinis išsekimas, turbūt. Tiek stengiesi, tiek nori tam vaikui padėti, o niekas neįvertina. Pinigų, pagarbos atžvilgiu. Kai pagalbinėm vadina, tai jausmas ne koks.

O rašymo, skaičiavimo srityje...

Kai individualizuota programa mergaitei buvo, buvau, kaip asmeninė mokytoja. Užduotėles ruošiant, ranką vedžioji, kad ji vedžiotų, išmoko abėcėlę, vėliau pradėjo jungti skiemenis, išmoko skaičiuoti iki 5, pažinti skaičius.

Kaip jūs padedate judėti aplinkoje specialiųjų poreikių mokiniams?

Lydžiu į ekskursijas.

O mokykloje į valgyklą, sporto salę?

Kas be ko. Per pertraukas globoti, paduoti maistėlį valgykloje, perrengti kūno kultūros pamokai.

Jūs padedate ne vienam mokiniui, bet ir kitiems...?

Iš geros valios, taip.

Kokie sunkumai kyla, jeigu kalbėtume apie savitvarką, savitarną, maitinimąsi specialiųjų poreikių vaikui?

Jokių, su ankstesniu vaiku. Tik reikėjo mokinti, kad sriubą valgytų su šaukštu, kotletus su šakute. Kur nešvarius indus nunešti. Dabartinį vaiką, reikia stebėti, kad neapspjautų ko nors, neapipiltų arbata. Nes priklausomai, nuo jo emocijų, gali sriuba ką nors apipilti.

Ar pakanka vidurinio išsilavinimo, norit gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas?

Ir taip, ir ne. Aišku, vat, kad aš baigiau lietuvių filologiją, pedagoginiam buvusiam, tai aišku yra papildomos žinios ir psichologijos įvairios. O dvyliktokas taip pat galėtų puikiai, puikiai dirbt. Ir auklės juk dirba ir po dvylikos klasių ir po aštuonių būna klasių įsidarbina.

O žiūrint giliau - į ugdymo procesą, vaiko mokymą ar pakaktų vidurinės mokyklos žinių?

Šiaip realiai, tai nepakaktų, bet apraše, parašyta, kad gali dirbti ir 12 klasių. Reiškias pakanka. Taip įsivaizduojama yra. Bet reikia daug papildomų žinių. Praeitį kažkokį psichologijos kursą.

Kokie profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Poreikiai gal ir yra, tarkim, jeigu tu tobulėjai, tai gal ir tas atlyginimas kyla. Jokių kursų čia niekas neorganizuoja. Jokios motyvacijos nėra. Viskas tylu, ramu. Ir saugaisi, žodžiu, kad niekas neįbestų į akį. Tiek.

Tai gal norima, kad Jūs patys parodytumėte iniciatyvą ir pasiieškotumėte?

Pasiieškotume nebent kito darbo. Nes aš jaučiuosi, na, kaip sulyginta su valytoja, su pagalbine.

Kokia tema šiuo metu būtų jums aktualiausia? Ką norėtumėte sužinoti dirbdama šį darbą?

Šitą darbą dirbdama jau nieko nenorėčiau sužinoti.

Suprantu, kad Jūs nusiteikusi išeiti iš šio darbo, bet jeigu vis dėlto reikėtų dar padirbėti, tai apie ką norėtumėte išgirsti?

Nežinau. Net nežinau. Net nežinau.

Viską žinote?

Gal. Gal būt tikrai viską žinau. Nežinau ką atsakyti.

Bet jeigu Jūs sugebėtumėte suvaldyti šį vaiką gal požiūris pasikeistų į padėjėjo darbą?

Aš norėčiau, kad būtų reali kažkokia pagalba, kad pasimatyti ta pagalba. Ir ne per vienerius metus. Juk yra rezultatas. Bet, va tas, atrodo dirbi, dirbi rezultatas itin menkas. Nes tai yra specialiųjų poreikių vaikas, kad pasimatyti rezultatas turi dirbti kokius keturis metus, bent minimaliai. Porą metų vat dirbau pasimatė rezultatas. Va, čia pirmi metai su vienu vaiku dirbu, na, labai menkas, labai menkas rezultatas.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Jau ne kartą sakiau, kad manau. Liko, kaip pasakyti, trys mėnesiai darbėlio šito ir bus puiku.

Gal siejate šitą savo darbą su kažkokios naujos specialybės įsigijimu?

Dabar esu įstojusi į magistrą – specialioji pedagogika. Taip. Iš tiesų ir pastūmėjo šis darbelis link savęs tobulinimo, bet nestudijuojau, nes tiek neuždirbu mokslams. O va, ateityje nuo rugsėjo visai norėčiau keisti savo specialybę ir būti specialiąja pedagoge.

Kas galėtų padėti Jums spręsti kylančias problemas?

Specialioji pedagogė – Gražina. Na ir su tėvais mes konsultuojamės, bendradarbiaujame nemažai. Man praneša, jeigu jam vakar buvo bloga nuotakėlė, tai manęs laukia visa savaitė, kabutėse „linksma“.

Kokių pasiūlymų pateiktumėte, kad pagerinti mokytojo padėjėjo darbą?

Konkretizuoti patį darbo aprašą, kad jokių papildomų darbų nebūtų. Jeigu, tai yra darbas su vaiku, tai jokių papildomų klijavimų, nes vaikų akyse mokytojo padėjėjas yra kaip pagalbinis kažkoks valytojas, jokios, vat, pagarbos iš vaikų gali ir nesusilaukti. Pavyzdžiui, kartais eini vaduoti mokytojos kokios nors, tai į tave jau žiūri, kaip į pagalbinį kažkokį, kaip į dvyliktoką, į bet ką tik ne kaip į mokytoją. Nors iš esmės tu dirbi mokytojo darbą.

Ar aš teisingai supratau, kad Jūs norėtumėte, pakelti aukščiau mokytojo padėjėjo statusą, prilyginti mokytojo statusui?

Mokytojo statusui, gal ne, bet link to. Bet ne lygiuotis į kiemsargį. Aš nieko blogo nenoriu pasakyti, bet vis tiek, jeigu tu mokykloje dirbi su vaiku, tai ir tave vaikai turi gerbti. Bet jie mato, kad atlieki visokius pagalbinius darbus, ravi ten, tai jie tavęs nebegebia, kaip aukštesnio kažką. Ir familiariai bendrauja tada.

Ar jums patinka mokytojo padėjėjo darbas, ar reikalingas?

Reikalingas. Iš esmės patinka, man vaikai patinka, kas be ko, bet ta aplinka slegia. Vaikai man patinka ir galėčiau darželyje dirbti ir specialiąja pedagoge dirbti, kai išmoksiu kažką. Bet visas statusas – slegia ir požiūris į mokytojo padėjėją.

Dėkoju Jums už pokalbį. Linkiu Jums geros dienos.

Ačiū ir Jums taip pat.

Protokolas 7

Interviu su I_7²⁹

Labą dieną³⁰.

Labą dieną.

Ar Jus sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Prašau.

Trumpai papasakokite apie save. Pasakykite vardą, amžių, išsilavinimą.

Aš esu I_7, dirbu mokytojos padėjėja. Baigiau Vilniaus pedagoginį universitetą. Man yra 34 metai. Dirbu specialiojoje mokykloje 2 klasėje.

Kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Visada šiaip tai nuo mažens mėgau bendrauti, bet šiaip tai man pasiūlė. Galima sakyti mane pakvietė dirbti, nes dirbau kitoj mokykloje. Ir taip atsitiko, kad patekau.

Kas Jus žavi šiame darbe? Kodėl Jūs jį pasirinkote?

Dėl to, kad.... Manau ir visada galvojau ir dažnai tą klausimą girdžiu: „kas sužavėjo?“ Turbūt, kad yra kažkokia tai nauda, kad gali kažkam tai padėti.

O prieš pradėdant dirbti žinojote ką nors apie mokytojo padėjėjo darbą, jo veiklą?

Ne.

O apie specialiųjų poreikių mokinius?

Ne, nežinojau, tik tai mačiau. Kadangi mokyklos yra šalia, kur dirbau, mačiau ir pabandžiau save išbandyti.

Kada daugiau susipažinote ir sužinojote apie mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių?

Kada sužinojau? Šiaip aš nesu susidūrusi, tai buvo pirmas mano darbas čia.

Tiesiog atėjusi į darbą?

Taip, tiesiog atėjusi į darbą.

O kiek metų dirbuojatės šiose pareigose?

Kovo mėnesį bus lygiai keturi metai.

Papasakokite apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Na taip, mano klasė yra specialioji skaitosi, joje daugiau gal padėti reikia rašant, apsitarnavimo srityje, tiesiog nežinau.

Papasakokite vieną savo darbo dieną ir jeigu galėtumėte truputėlį nuosekliau?

Kuom prasideda rytai?

Taip. Kuo prasideda ir kaip rutuliojasi diena?

Atvažiuoja vaikai į pamokas, pasiruošiam pamokoms, susidėliojam, kaip visose manau mokyklose, kai prasideda pamokos tai aš, kuriam vaikui labiausiai reikia mano pagalbos tam aš padedu rašyti, vedžioti, karpyti, tą ką užduoda mums mokytoja ir taip pat apsitarnavimą. Plačiau tai čia reikia parodyti aš manau.

Ar Jūs juos pasitinkate prie durų? Ar padeda jiems išlipti iš autobuso?

Mano būtent klasėje jie visi vaikščiojantys ir visi ateina. Reikia padėti kartais nusirengti, bet pagrįdė aš juos ugdau, kad jie patys tai darytų.

Kiek specialiųjų poreikių mokinių dabar yra Jūsų klasėje?

Šeši vaikai - dvi mergaitės ir keturi berniukai.

Kokių specialiųjų poreikių mokiniai dabar mokosi Jūsų klasėje?

Yra du labai dideli, o kiti vidutiniai.

Su intelekto sutrikimu turite mokinių?

²⁹ Taip pat

³⁰ Taip pat

Visi beveik turi intelekto sutrikimų.

Judesio ir padėties sutrikimų?

Judesio ir padėties sutrikimų ne.

Dauno sindromą?

Ne, Dauno sindromo neturi.

Autizmo?

Autizmo turi.

Kiek?

Turim, du.

Kompleksinę negalią?

Keturi.

Kokia specialioji pagalba reikalinga Jūsų klasės mokiniams?

Specialioji pagalba? Šiaip tai, kaip mokytojo padėjėjas, trūksta tų rankų tikrai, nes kitą kartą kai veikla vyksta, ar pamokos vyksta reikia individualizuoti darbą, ir tarkim kai mokytojas individualizuoja tai prie vieno vaiko turėtų būti vienas žmogus, o nesuspėji visiems suteikti pagalbos, nors reikėtų pagalbos tikrai tuo metu keliems mokiniams. Jei kartu, tai kartu daryti.

Kokią pagalbą teikiate pamokos metu? Gal galėtumėte įvardinti.

Dar reikia daugiau žmonių tik tiek galiu pasakyti. Pavardinti galiu, jeigu aš vienam vaikui padedu jau kitas gali makaluotis, kitas gali su pieštuku žaisti, aišku prižiūrint mums, mes turim nuo vieno prie kito šokinėti. Tai vat tokia pagalba.

Kiekvienas vaikas reikalauja dėmesio?

Taip, kiekvienas vaikas individualus ir kiekvienas labai nori to dėmesio. Ir kitą kartą tikrai sunku.

Popamokinėje veikloje kokią pagalbą teikiate?

Visokeriopą. Lygiai taip pat kaip mokytojui taip pat padedu ir auklėtojui: atlikti užduotis, apsitarnavimo srityje, pamaitinti, ir išlydėti, nurengti aprenkti, jeigu to reikia. Tai viskas įeina, klasės švaros palaikymas, vaiko švaros palaikymas, būreliuose dalyvauti, visuose renginiuose, šventėse, taip ir gaunasi.

Ar turite mokinių su fizine negalia, epilepsijos priepuoliu, elgesio ir emocijų sutrikimais?

Turim vieną mergaitę, kuriai dažnai būna epilepsijos priepuoliai. Taip teko.

Kokius sunkumus patiriate teikdama pagalbą šiai mergaitei?

Kai nukrenta, tai jau supranti, kad yra sunku. Bet nieko, suteikiame, žinom, kad turi apversti ant šono, laukiam kol praeis, kviečiam greitąją, seselę, suteikiame tokią pagalbą, nunešam jeigu reikia greit į klasę.

Ar yra kas padeda Jums tai atlikti? Kažkokia pagalba iš aplinkos?

Jeigu kas pamato visada yra pagalba, visi padeda, visi greitai, operatyviai sureaguoja. Jau čia visi tikrai mokykloje padeda, nieko blogo apie tai negaliu pasakyti.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę veiklą? Kas tai yra?

Mokytojo padėjėjas yra labai plati sąvoka.. Mokytojo padėjėjo, kaip aš sakau, yra sunkus darbas, jis reikalauja tiek daug dėmesio, jis gaunasi ir draugas tam mokiniui ir psichologas, ir ugdytojas. Mokytojo padėjėjas labai daug sričių apima nuo švaros iki ugdymo. Mokytojo padėjėjas pirmiausia rūpinasi švara. Padeda tam mokiniui apsitarnauti, pavalgyti ir ugdyme. Tai tikrai labai platu.

Jūsų nuomone, kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o kokius ne?

Aš manau, kad mokytojo padėjėjas turėtų būti priskirtas vaikui. Kiti tokie darbai, kaip klasės švaros palaikymas, aš manau, kad tam turi būti priskirti kiti žmonės, tai valytojos darbas, mokytojo padėjėjas turi padėti būtent ugdymo srityje.

Kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas klasėje, ar tai individualus darbas ar komandinis darbas?

Mano klasėje, aš kai dirbu su mokytoja, tai yra komandinis darbas. Jeigu manęs paprašo aš ir padedu. Bet dažniausiai aš matau ir man jau nereikia sakyti, aš jau visada būnu savo vietoje ir žinau ką daryti, bent jau mano atveju.

Kas dar sudaryto jūsų komandą?

Mokytojas, auklėtojas ir mokytojo padėjėjas. Na dar kartais yra savanoriai tokie, kurie ateina ir padeda.

Ar šiuo metu jūsų klasėje yra savanorių?

Ne nėra šiuo metu.

Ivardinkite svarbiausias asmens savybes - stiprybes ir silpnybes, kurios turi įtakos mokytojo padėjėjo darbe?

Kantrumas, pagarba, meilė vaikams turėtų būti ir supratimas, aš manau labai svarbi savybė ir būtina – bendradarbiavimas, bendravimas vienas su kitu.

Kaip Jums sekasi mokytojo padėjėjo veikloje?

Na, aš manau, kad gerai, nes vaikai patenkinti.

Kas sekasi daryti geriau, kas sekasi blogiau?

Blogiau? Gal pradėsiu nuo blogiau. Kitą kartą blogiau sekasi tai, kad nori vaikui padėti, ir negali padėti, va čia yra blogiausia, pavyzdžiui matai, kad vaikui niekaip nesigauna rašyti ir matai, kad nesigauna ir tu vis tiek dedi visas pastangas, stengiesi. Čia kantrybės reikia labai daug. Ir bandai nors tą raidytę ar kažką, kad ta raidytė nors būtų panaši į raidytę, tai aš manau, kad tai yra sunkiausia, kai tu matai ir supranta, kad tam vaikui labai sunkiai sekasi, o padėti negali. O lengviausia, kai tu sulauki tam tikro rezultato, ir tu džiaugiesi ir tai atrodo yra lengva. Tas žvilgsnis vaiko, kai nusišypso ir tau dėkingumą rodo, tai yra svarbiausia, lengviausia, tada pamiršti viską.

Jūsų nuomone, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?

Žinių reikia, tobulintis, seminarų, nes nėra apibrėžtumo, niekas nerengia Lietuvoje mokytojų padėjėjų, ir labai yra sunku jiems atėjus dirbti be pasiruošimo. Galėčiau pavadinti - seminarų, psichologijos žinių reikia. Vien tik mokytojų padėjėjams reikia psichologijos, kadangi jie dirba visą dieną ir jie pervargsta, nes mokytojas dirba pusę darbo dienos, o mokytojo padėjėjas dirba visą darbo dieną ir tikrai yra krūvis didelis ir tiesiog emocionaliai išsenka žmonės. Reikia kelti ir kvalifikaciją.

Analizuoti ir vertinti specialiųjų ugdymosi poreikių taikymo galimybes mokytojų padėjėjų kompetencija ar tai daugiau mokytojų kompetencija?

Žinot, čia kaip apibrėžta pareigybėse kas yra mokytojo padėjėjas. Tada aš galėčiau išsamiai atsakyti į šį klausimą. Mūsų pareigybėse tai yra švaros prižiūrėjimas, klasės švaros, tai yra vaikui padėti, pamaitinti, apsistarnauti. Kas liečia to, tai net nežinau, kaip Jums atsakyti. Mano nuomone, gal ir būtų gerai.

Jūs dirbdama su vaiku pastebite, kad vienas mokymo metodas jam labiau tinka, kitas nelabai, ar jūs pasidalinate savo išvalgomis su mokytoju?

Mokytojas yra mokytojas. Jis žino tikslą ir siekia, o mes turim sutikti su tuo.

Kokią pagalbą teikiate mokytojui? Kaip padedate parengti ir pritaikyti, mokimosi priemonės, mokomąją medžiagą ar kitus dalykus?

Nu, galima sakyti, taip padedu, kad jei reikia kažką atšviesti, daleiskim, reikia kažkur kažką surasti, tai aš greitai operatyviai imuosi ir padedu. Trumpai ir aiškiai. Tai aš manau, kad tokia pagalba yra iš manęs. Vis tiek, mokytojas ugdo vaikus. O kažką tai parašyti, ar išdėstyti, ar kažką paimiti, tai yra jau mano rankytės tam skirtos.

Su kokiais sunkumais susiduriate aiškindama mokytojo skirtą užduotį ribotų galimybių mokiniams ir talkindama jas atliekant?

Žinote tie sunkumai... vis tiek yra individualizuota programa pritaikyta vaikui, tai aš tų sunkumų nelabai ir matau, nei iš mokytojos pusės ir iš savo pusės.

Kaip padedate ribotų galimybių mokiniams orientuotis ir judėti aplinkoje, sakykim, mokykloje ar už jos ribų, pertraukų metu, popamokinėje veikloje?

Nors vaikai vaikščiojantys, bet vis tiek einam visur drauge, taip pat einame pasivaikščioti aplink mokyklą, savo teritoriją aprodome, tai darome labai dažnai. Po mokyklą lygiai taip pat vaikštome, tai į valgyklą einam, tai į tualetus einam, tai į sporto salę einam. Vaikai pripranta, ir jie orientuojasi savo aplinkoje. Mano klasėje nei vieno nėra vaiko, kuris nesiorientuotų savo pažįstamoje vietoje.

Kokie sunkumai kyla atliekant kitas su ugdymu, sakykim, savitarna, savitvarka, maitinimusi susijusias veiklas?

Čia jau jo, čia yra platesnis klausimas, iš tikrųjų vaikai nemoka apsirengti. Buvo. Nemokėjo apsirengti, reikėjo mokyti juos nuo nulio. Daleiskim, kaip laikyti tušinuką, kaip užsirišti batą, kaip užsisegti sagą, kaip taisyklingai laikyti šaukštą. Tai tikrai manau, kad labai didelė investicija į vaikus padaryta, tiek mokytojos, tiek mano - mokytojos padėjėjos. Visi irgi kartoja, pastoviai rodom kaip tai daryti.

Viskas eina per kartojimą, taip?

Taip. Per kartojimą. Kiekvieną kartą vis tą patį pakartojant.

Kaip manote ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas?

Manau, kad pakanka. Tikrai, kad turi būti kažkaip tam darbui paruošti. Turi būti kažkokie tai kursai, turi būti pasiruošimas ir psichologinis ir žinios suteiktos kaip dirbti su tokiais vaikais, kas laukia, kokie iššūkiai galimi, kokios nelaimės. Žmogus turi būti informuotas, gal galima ir kažkokią video medžiagą parodyti ar dar kažką kitą.

Ar aš teisingai supratau, kad visgi nepakanka tų žinių apie specialiųjų poreikių vaikus baigus vidurinę mokyklą?

Vidurinėje mokykloje iš vis apie juos nekalbama, ten gauni tik žinias. Kaip aš sakau tik žinias apie gyvenimą, bet aš manau, kad turi būti kursai. Turi būti arba kursai, arba kažkoks tai...

O Jūs, kai pradėjote dirbti, iškarto siuntė į kursus?

Ne, manęs niekas niekur nesiuntė, aš pati studijavau trečiame socialinės pedagogikos kurse, tai ten aš praėjau ir apie tuos neįgalius vaikus ir apie senyvo amžiaus žmones ir taip toliau. Tai va.

Kokie Jūsų profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Kvalifikacijos kėlimo galimybės? Įdomus klausimas, iš tikrųjų, vat dabar reikėtų net ir pagalvoti. Norėčiau tobulėti šitoje srityje, norėčiau, gal net ir mokytis, vis tiek ir išmokti, kadangi tikrai daug darbo įdedam mes mokytojų padėjėjai. Taip pat galima būtų ir net kvalifikaciją kelti. Manau Švietimo ir mokslo ministerija turėtų apsvarstyti šį klausimą.

Kaip dažnai tenka dalyvauti seminaruose, kursuose?

Mokytojų padėjėjams niekas nerengia specialių seminarų ir kursų. Tenka dalyvauti psichologijos, daleiskim, kaip sutramdyti labai sunkius, ten pavyzdžiui, su autizmu susijusius vaikus, save žalojančius. Kai mokykloj rengiami būna tokie seminarai, tai mes labai mielai dalyvaujame.

Kokios temos Jums būtų aktualios ir naudingos, kad įgytas žinias galėtumėte pritaikyti darbe?

Agresijos, aš manau, tema būtų labai aktuali ir paranki, bet ir įdomu, kadangi būna tikrai labai sunkių vaikų, save žalojančių. Kaip tokiais atvejais elgtis? Aišku, kaip visada, nepamaišytų pirmos pagalbos pakartojimas dažniau. Paskiau taip pat, aš manai, kaip padėti ir kaip taisyklingai kelti, įkelti, iškelti nes irgi, kas turi su vežimėliais, kad žmonės nepasitemtų ar nesusižalotų, nes vis tiek tai labai kenkia sveikatai. Aš manau, kad tokių vat.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Ne. Kadangi aš dirbu pusę etato, tai aš nenorėčiau atsisakyti. Jeigu man reikėtų visą dieną dirbti, jo man būtų per sunku. Tikrai per sunku.

Gal mokytojo padėjėjo darbą siejate su kitos specialybės įgijimu?

Baigiau socialinę pedagogiką.

Pradėjusi dirbti pasirinkote šią specialybę ar atvirkščiai?

Ne žinokit, aš jau studijavau...

Pirma specialybė?

Jo. Paskui jau nuėjau dirbti. Taip.

Čia kažkoks ryšys yra ar ne?

Yra aišku yra.

Jūsų darbas sunkus, įtemptas ir atsakingas. Sakykite kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Kokių problemų patiriu? Čia su manim susiję?

Taip, būtent su Jumis.

Nuovargis didžiulis. Aš pavargstu labai psichologiškai išsenku, va, nes darbe reikia dirbti ne tik su vaikais, bet tenka kartais bendrauti ir su tėvais.

Papasakokite apie savo kaip mokytojo padėjėjo išgyvenimus, savijautą.

Nu kaip pasakius. Mokytojo padėjėjos darbas yra daugiau, mažiau Mes labai esam reikalingi, bet mes esam daugiau ir nuvertinti ir piniginiu atžvilgiu ir šiaip kaip aš sakau.

Maži atlyginimai?

Labai maži atlyginimai, ir iš tikrųjų neatitinka jokių reikalavimų, paskui tas nuovargis yra didelis, yra tikrai sunku. Atostogos labai trumpos iš tikrųjų. Per tas atostogas nesuspėji nei pailsėti, nei nieko. Psichologinis labai daugiau psichologinis. Kas turi vėžimėlius, tai aš manau, kad jiems ir su fiziniu. Labai sunku. Tai vat. Tikrai mes nesuspėjam pailsėti, bet jau taip yra, nieko negalime padaryti.

Kas Jums darbe galėtų suteikti pagalbą kylančioms problemoms spręsti? Ar turėtumėte į ką kreiptis, konsultuotis, išsakyti savo tas problemas?

Šiaip tai pas mus administracija yra tikrai nuostabi, bet galiu pasakyti, šiaip aš galiu pas psichologę visada nueiti tikrai priims, išklausys, patars. Bet aš manau, kad tokie kaip mokytojų padėjėjai turėtų turėti metodinę grupę, turi išsirinkti kažkokį tai pirmininką ir taip pat spręsti iškilusias problemas, dalintis patirtimis, pasitarti kaip kokioje situacijoje elgtis ir dėl darbo, ir dėl vaikų, ir dėl savęs.

Ar pas Jūsų mokykloje yra tokia grupė?

Ne, pas mus tokios grupės nėra.

Ar ruošiamasi ją kurti?

Žinokite, negaliu pasakyti, nebuvo pasiūlymo.

Kokia pagalba Jums dažniausiai reikalinga?

Psichologinė. Ir pailsėti, daugiau norėtusi tikrai norėtusi per atostogas. Gauti daugiau atostogų dienų, laisvų.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui.

Būtinai kurti metodinę grupę. Tikrai norėtusi gauti šiek tiek didesnę algą, atlygį, tikrai už tam tikrą sunkų darbą. Kadangi aš nesu tas žmogus, kuris, nu, viską skaičiuoja pinigais, ne, tikrai ne dėl to, bet vaistai yra brangūs, o **problema** vaikai tikrai yra labai sergantys ir labai dažnai tenka susirgti nuo jų pačių.

Nes vaikai kaip infekcijos šaltinis ir Jūs užkrečia, taip?

Taip. Taip, tai va. Tai atlygis ir atostogų norėtusi daugiau ir psichologo tokios vat, kaip aš sakau, ne pagalbos, o gal būtų daugiau seminarų suteikti žinių, kaip tai išverti, nes kiekvienam žmogui ateina laikas, kai jis ir nuvargsta psichologiškai ir morališkai, kaip aš sakau.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Patinka. Ar žinote, kodėl patinka?

Kodėl?

Vat galiu pasakyti kodėl, dėl to, kad aš matau naudą, kad aš esu kažkam tai reikalinga, ir tikrai yra, ateina tėvų tikrai padėkoja, pasako ačiū ir tas ačiū tikrai kitą kartą už visus atpildas.

Atsilygina?

Taip.

Gerai. Dėkoju Jums už pakalbą.

Prašom, nėra už ką.

Laba diena³².

Laba diena.

Ar jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Taip.

Papasakoti apie save. Kiek jums metų?

I_8. Penkiasdešimt devyni.

Koks Jūsų išsilavinimas?

Specialusis.

Kokioje klasėje dirbate su vaikučiais?

Dabar priimu vaikus atvykusius į mokyklą, o po to einu į klasę su vaikais.

Sakykite, kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Tiesiog neturėjau darbo atėjau ir pradėjau dirbti, prieš dvylika metų.

Prieš pradėdama čia dirbti žinojote ką nors apie mokytojo padėjėjo darbą ?

Ne, nevisiškai.

O apie specialiųjų ugdymosi poreikių mokinius?

Žinojau.

Ar teko jums susidurti gyvenime?

Ne. Neteko.

Kiek metų dirbaujatės šiose pareigose?

Dvylika.

Papasakokite apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Yra pamokos. Prie kiekvieno mokinio, prie kurio reikia, atsisėdi padėti jam dirbti, padėti tiesiog. Jiems suktu kažką parašyti, nupiešti kažką tai ar paskaičiuoti, tai va, pradedi individualiai su jais, su vienu su kitu klasėje. Klasėje šeši vaikai. Mokytoja nespėja su kiekvienu atskirai.

Kokių specialiųjų poreikių vaikai – nedidelių, vidutinių, didelių ar labai didelių?

Daugiausiai vidutinių poreikių.

Ar turite vaikų su judesio ir padėties sutrikimu, intelekto sutrikimu?

Tokių nėra. Su judesio sutrikimu vaikų nėra, yra tik su intelekto sutrikimais.

Su Dauno sindromu?

Yra su Dauno sindromu.

Kiek?

Klasėje vienas su Dauno sindromu.

Su Autizmu?

O autizmo yra du vaikai.

Su kompleksine negalia turite vaikų?

Nu, taip. Yra ir su kompleksine negalia.

Ar galėtumėte truputėlį plačiau papasakoti apie pagalbą mokiniams pamokos metu?

Pavyzdžiui, daunė pas mus yra klasėje, kuri pradžioje nemokėjo rankoje laikyti nei pieštuko, nei parkerio. Tai vat, pradedi nuo to, kad pradžioje jai rodai, po to jos ranka. Ir taip paskaičiuot raides ten. Tai tokios ir pagalbos.

Jūs dirbate visą dieną nuo ryto iki vakaro, taip?

Taip. Aš dirbu aštuonias valandas.

Iš ryto būnate pamokose, o po pamokų?

O po pamokų aš einu į auklėjamąją klasę. Į bendrabutį.

Ten dar kiti vaikai, taip?

Taip. Ten yra ir iš kitos - jungtinė klasė. Bet aš ten būnu ir su savo. Kai aš ten einu tai būna penki mano vaikai, kol išvažiuoja namo.

³¹ Taip pat

³² Taip pat

Kokią jiems pagalbą po pamokų teikiate?

Ten jie žaidžia ir tokios pagalbos daug nereikia. Nuvesti į tualetą jeigu kuri nenuėina, ten apsiprausti, va šitaip, tokia pagalba. Pas juos ten televizorius yra, įjungti, kad žiūrėtų ar papiešt kažką tai.

Sakykite, o su elgesio ir emocijų sutrikimais turite klasėje vaikučių?

Pas mus klasėje nėra.

Kokių Jūs pati patiriate sunkumų teikdama vaikams pagalbą?

Kitą kartą taip ir nerviškai išveda iš kantrybės per visą dieną. Taip tai sunku, nėra lengva su jais. Reikia prisitaikyti prie kiekvieno vaiko individualiai.

Kaip Jūs įvertintumėte mokytojo padėjėjo darbą atsižvelgiant į kasdienę veiklą? Kas tai yra mokytojo padėjėjas?

Tai sunkus darbas.

Kaip Jūs tai įvardintumėte, ar tai daugiau susijęs su ugdymo procesu, ar daugiau su pagalba vaikui, ar tiesiog draugas vaikui ar dar kažkas?

Tai daugiausia pagalba vaikui, nes reikia mokyti, padėti vaikui. Tai ir draugas, nes vaikas prisiriša ir žmogus prisiriša prie vaiko. Prižiūri, kad ir tvarkingai atrodytų ir pasišukuot, ir žiūrėk ar purvinas ar ką, vis tiek kiekvieną turi apžiūrėt.

Kaip Jūs manote, kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o kokius ne?

Jokių papildomų negauname. Prižiūrim, vis tiek, tos klasės vaikus, taip jau į kitas klases ... Na, bet jeigu reikia ką nors pakeisti, kai paprašo į kitą klasę nueiti. Nėra kam nueiti, tai nueini. O šiaip dažniausiai savo klasėje prižiūri savo vaikus. Jie pripranta prie žmogaus. Kai eini į kitą klasę, kaip padėjėjas, jie jaučia, kad ne tas žmogus.

Jūs manote, kad visus darbus, kuriuos Jūs atliekate tai ir priklauso mokytojo padėjėjui, taip? Ar teisingai supratau?

Nu, gal, nežinau. Būna, žinokite, ir pampersą reikia pakeisti, ir viską jiems kartais. Tai jau, aišku, purvinas tas darbas.

Kaip Jūs manote, tai priklauso mokytojo padėjėjui?

Gal ir neturėtų priklausyti. Turėtų kažkokia sanitarė būti arba kažkas... Bet reikia ir darom, niekas nepadarys už mus.

Kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas klasėje? Ar tai individualus darbas, ar tai yra komandinis darbas?

Komandinis, nes mes vis tiek su mokytoja būname kartu. Ką ji ima. Ji vieną paimą. Jeigu vaikas stipresnis ji su juo dirba daugiau, silpnesni vaikai, jeigu reikia padėti, tai aš jau padedu daugiau. Kai reikia ji prieina, prie jo, žinot. Bet vėliau man reikia prie jo pabūt.

Kokia savybes įvardintumėte, stipriausias savybes, kurias privalėtų turėti mokytojo padėjėjas?

Nu, reikia kantrybės turėti daugiausiai. Kantrybės tai reikia su visais. Pernai, tai išvis buvo labai sunki mergaitė, kaip reikėjo... ateini namo be kojų ir be rankų... be proto jau. Nes labai jau sunku.

O kame tas sunkumas?

Nu, žinokite, neišsėdėdavo klasėje nė minutes. Penkias minutes pasėdi, iš paskos reikia bėgti ir kitiems neduoda nei mokytis nei nieko. Prisimeni, buvo labai sunku. Šiomet, taip išėjo, kitoj klasėj jinai, tai lengviau, net vaikai tai jaučia tą. O, tai vat, dėmesio atkreipia į ją, ir nenori jie jau šita mokytis, bet visą laiką žiūri į ją - ką jinai daro, nukreipia dėmesį.

Ar tai elgesio sutrikimas?

Jo. Su elgesiu daugiau tai, ji dabar perėjo į elgesio sutrikimų klasę.

Papasakokite, kaip Jums sekasi dirbti šitą darbą? Ar pilnai save realizuojat?

Pilnai atrodo - kiek įmanoma.

O kas sekasi geriau, kas blogiau?

Nežinau. Su vaikais sutariu, šita, bendraujam. Jie myli mane lyg tai ir aš juos aišku. Ir saugai, kad jokių nebūtų nemalonumų, neįlįstų kur nors, nepadarytų kažko tai, neužgautų save ir kitų neužgautų.

Kaip Jūs manote, kokių kompetencijų turėtų turėti mokytojo padėjėjas?

Daugiausia su vaikais bendrauti, nes jeigu nebendrausi su vaikais, tai jie visai kitaip elgiasi. Jeigu nemėgsta vaikų, tai ir sunku tada. Pyktis atsiranda.

Sakykit, su tėvais jums tenka bendrauti, bendradarbiauti?

Aš su tėvais nelabai bendrauju, nes mokytoja viską ką reikia tai jinai subendrauja. Tai aš nelabai bendrauju. Mokytoja daugiau jau. Mes abidvi kaip dirbame kartu, tai viena kitai perduodame kas ką.

Kaip manote, o saugios aplinkos kūrimas kam labiau priklausytų mokytojo padėjėjui ar mokytojai?

Mes, galima sakyti, abidvi žiūrim – ir mokytoja, ir aš. Daugiau aišku, kai ten užsiėmusi mokytoja aš būnu su vaikais kartu. Kai aš būnu užsiėmusi, tai jinai būna prižiūri. Taip, kad kažkaip abidvi kai komandoje, tai...

Kaip Jūs prisidedate prie pagalbos mokytojai?

Nu, padedu. Padedu kiek įmanoma, kiek reikia.

Kame? Kuo?

Darbo eigoj viską, žinot, ką reikia tai padedi. Jeigu kažką tai galiu, jeigu kažką tai galiu su vaikais, tai visą laiką padedu. Tai tą, tai aną...ką reikia.

Ruošiate mokomąją medžiagą?

Nu, pagal programą, kai vyksta ar jeigu kokia veikla būna, tai ir aš prisidedu.

Kokių sunkumų patiriate vaikams aiškindama mokytojos pateiktą medžiagą?

Na ką, vis tiek kiekvieną dieną ten mokytoja pradeda aiškinti ir jau supranti ką mokytoja nori pasakyti, kitam perduoti tą patį, jeigu jie neišgirsta, nesukaupia dėmesio, tai jiems...

Ar Jūsų vaikai savarankiški, geba nueiti susirasti klasę, valgyklą?

Savarankiški. Jo savarankiški.

Ar reikia padėti?

Reikia padėti nueiti kitą kartą. Bet jie jau maždaug viską žino. Bet vieną neleidžiam. Vis tiek visi einame kartu.

O išvykose, renginiuose?

Jo. Jo reikia. Jo reikia padėti.

Kokių sunkumų patiriate ugdant savitvarkos, savitarnos, maitinimosi įgūdžius?

Taip jie jau daugmaž pripratę. Ir žino mokykloje, kad reikia atsinešti ir lėkštes, nors ir aš ten atnešu, bet jie irgi padeda. Ten šakutes ar peilius, šita, šaukštus. Kad paneštų. Kartu paskaičiuojame, sudedame ir aš ten išpilstau, sudedu jiems. Paskui sutvarko stalą, jie vis tiek žino, kuris budi.

Apsirengti, susitvarkyti jie geba savarankiškai?

Taip. Jie daugiau savarankiški.

Ar reikia padėti?

Savarankiški. Bet pataisyt kartais reikia ką nors: ar kalnieriuką, ar šalikėlį, ar kepurę, užsekti kažką tai padėt.

Kaip dažnai dalyvaujate kursuose, mokymuose?

Kursuose teko dalyvauti.

Ar čia vietoje daugiau organizuojami ar kitur?

Organizuojami ir vietoje. Buvo surengti ir išvykoje kursai.

Jeigu dabar jums pasiūlytų išklausyti kursų, kokia tema norėtumėte išgirsti? Kas aktualiausia, atsižvelgiant į kasdienį darbą?

Gal kartais apie Daunus daugiau, apie autistus kažką tai. Savotiškai. Kiekvieną kartą skiriasi vaikai. Kaip ir su kiekvienu individualiai reikia.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Na, žinote, jau beveik. Nes jau į pensiją greitai, tai turbūt jau toliau nedirbsiu, pakaks.

Dėl to, kad sunku?

Sunku. Jo.

Fizinė įtampa, nervinė įtampa?

Taip. Fizinė, nervinė įtampa.

Darbas sunkus, įtemptas ir atsakingas, sakykite, kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Ir stresas, ir nerviškai, ir beviltiškumas. Kiekvieną dieną kažką patiri. Sunkūs vaikai visi.

O darbo krūvis?

Didelis krūvis, aišku. Nėra lengva.

Kaip Jūs pati jaučiatės po darbo dienos?

Kaip išsunkta. Kai pareini namo, tai porą valandų reikia atsigauti.

Į ką galėtumėte kreiptis pagalbos, o gal ir kreipėtės patarimo ar paguodos?

Į mokytoją, į kolegą. Į psichologą, jeigu reikia vaikams, bet pati dar kol kas nesikreipiau.

Kokia dažniausiai pagalba reikalinga Jums pačiai?

(Tyla)

Ar visai nereikalinga?

Kada susitvarkai. Dirbi kiekvieną dieną savo darbą, taip jau įpranti, kad su tuo susiduri.

Kaip vertinamas mokytojo padėjėjo darbas, ar nėra jis žeminamas?

Taip, žemina, gal kiek. Norėtusi, kad ir atlyginimas būtų geresnis, kur minimumą mes gauname, tas pats kas valytojas. Valytojos darbas, ateina išplauna grindis ir išeina, ir jokio streso nepatiria, nei nervų tiek ir toks pats atlyginimas. Ir atostogos. Jeigu sulygintų atostogas su mokytoju, tai būtų visai gerai. O dabar mes gauname tik mėnesį. Aš dešimt metų kai atidirbau, tai man tris dienas dadėjo atostogų. O taip nespėjam pailsėti.

Kokių pasiūlymų galėtumėte pateikti, kaip pagerinti mokytojo padėjėjo darbą?

Finansiškai daugiausiai. Tai būtų visai tada kitaip. Atostogos. O taip, tai jau dirbam savo darbą, tai dirbam, bet jau iš to atlyginimo jau vos pragyvename. Svarbiausiai atlyginimas ir atostogos, nes darbas sunkus ir protiškai, ir fiziškai, vaikų daug. Va, matote kiek vaikų. Triukšmas didžiausias, jau į pamokas eini pavargęs.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Jau pripratau. Gerą mokytoją turiu. Gera mūsų komanda, viena kitą suprantame, tai taip ir dirbame. Ne kur dėsies, turi dirbti.

Ačiū už išsamius atsakymus į klausimus. Linkiu sėkmės ir stiprybės darbe. Geros dienos Jums.

Ačiū.

Protokolas 9

Interviu su I_9³³

Laba diena³⁴.

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašomas?

Taip. Sutinku.

Papasakoti apie save. Pasakykite vardą, amžių, išsilavinimą.

Aš esu I_9. Man 29 metų. Esu baigusi specialiąją pedagogiką – magistratūrą ir dirbu specialiojoje mokykloje. Dirbu su 5 klase.

Papasakokite, kaip pasirinkote šį darbą?

Na, mokytojo padėjėjo darbą iš tikrųjų, taip netikėtai pasirinkau. Tai nebuvo mano svajonių darbas. Tiesiog tuo metu neturėjau kitos galimybės - dirbt kitą darbą, tai atėjau į šią mokyklą ir dabar jau dirbu trys metai ir džiaugiuosi.

Kas žavi šiame darbe Jus?

Nuoširdumas, atsidavimas, kolektyvas labai šaunus. Turbūt didžiausias plusas šiame darbe yra vaikų nuoširdumas ir meilė.

Ką Jūs žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, specialiųjų poreikių vaikais prieš ateidama į šį darbą?

³³ Taip pat

³⁴ Taip pat

Man tai buvo nauja, nes baigiau specialiąją pedagogiką tik jau dirbdama šioje mokykloje. Taip, kad niekad nežinojau nei kas tai yra specialiųjų poreikių vaikai, nei kaip suprasti, tą patį žodį specialieji poreikiai, nei mokytojo padėjėjo darbas.

Kiek jau metų darbuojatės šiose pareigose?

Keturis metus.

Papasakokite apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Daugiausia turbūt mano pareigos tai yra higienos įgūdžių lavinimas, nuvedimas į tualetą, apsitarnavimas jame, pagalba pamokų metu, pagalba pasiimant priemones – rašymo, piešimo. Turbūt tiek ...

Kiek Jūsų klasėje yra specialiųjų poreikių mokinių?

Šiuo metu klasėje yra 9 mokiniai, turintys specialiųjų poreikių.

Kokie jie būtų?

Trys mokiniai yra su nedideliu intelekto sutrikimu, trys mokiniai turintys kompleksinę negalę, trys mokiniai turintys Dauno sindromą, viena mergytė turinti autizmą ir vienas mokinytis turintis cerebrinį paralyžį.

Kokia specialioji pagalba reikalinga Jūsų klasės mokiniams? Galbūt galėtumėte plačiau papasakoti?

Tai kaip ir minėjau, turbūt daugiausiai dėmesio ir reikalingiausia pagalba apsitarnavimas tualete, valgant, pamokų metu, kaip ir minėjau, padavimas priemonių, padėjimas parašyti. Kai kuriems mokiniams reikia pagalbos mokantis – parodyt kažką smulkiau, papasakot, nes vienai mokytojai, viena mokytoja nespėja su devyniais mokiniiais, tai aš kaip ir kartais pabūnu tarpininkė.

Kokią specialiąją pagalbą teikiate popamokinėje veikloje? Jūs dirbate visą dieną?

Taip visą darbo dieną. Tai turbūt ir yra tie patys kas pamokų metu, tas ir popamokinėje veikloje. Tiesiog popamokinės veiklos jos truputėlį skiriasi nuo pamokų, tai su vaikais popamokinėje veikloje žaidžiam, padedu auklėtojai įvykdyti tam tikras užduotis ar žaidimus ar išeinant į lauką, tiesiog kai kuriems mokiniams reikia pagalbos vaikstant tai būnu ramstis jiems.

Ar turite mokinių su fizine negalia?

Su fizine negalia – ne, bet su cerebriniu paralyžium vienas mokinytis. Tai jam yra reikalinga didesnė pagalba vaikstant, bėgiojant, lipant laiptais.

Jisai vežimėlyje?

Ne, jisai geba pats vaikščioti, bet sudėtingai.

Su epilepsijos priepuoliais turite mokinių? Su elgesio ir emocijų sutrikimais?

Šiais metais – ne.

Sakykite, kokių sunkumų patiriate, teigdama pagalbą šiems mokiniams?

Pavargsti emociškai, pavargsti fiziškai, nes vaikų yra tikrai daug – devyni mokiniai yra ne mažas skaičius ir su jais visais turi kažkokią tai dalį padirbėti, į tą patį tualetą nueiti... Tikrai būna sudėtinga vakare, grįžus namo, jautiesi tikrai pavargęs. Turbūt didžiausias nuovargis ir yra tas emocinis, ne kiek fizinis, bet kiek emocinis, nes išvargina vaikai.

Kaip Jūs apibūdintumėte, kas yra mokytojo padėjėjas?

Mokytojo padėjėjas – tai turbūt daugelių atvejų yra ir patarėjas, ir tvarkytojas, ir, tas žmogus, kuris su higiena susijęs, ir tarpininkais, kaip jau minėjau, tarp mokytojo ir mokinių, ir tenka ir paslaugyti, ir paguosti, ir..., ir..., ir prižiūrėti, ir pagloboti, ir kai kuriais atvejais ir patarti.

Labai daug funkcijų...(juokiasi)

(Juokiasi) Turbūt, kad daug funkcijų atliekam.

Kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o kokius ne?

Na mokytojo padėjėjas, manau turėtų padėti mokiniams pamokų metu, bet tikrai nedirbti už mokytoją, tikrai neskirti užduočių. Mokytojas tą turėtų daryti tikrai pats.

Pamokų metu ką padedate tiems vaikams daryti? Kaip įsiliegate į tą darbą?

Mokytoja, pavyzdžiui, užduoda kažkokią tai užduotėlę parašyti, vaikas dėl, pavyzdžiui, kuris turi cerebrinį paralyžį, jis dėl cerebrinio paralyžiaus jis nelabai geba valdyti ranką ir tušinuką rankoje, tai kartais tenka su jo ranka ir parašyti, ir papiešti. Kitais atvejais – per matematiką

suskaičiuoti, tai tenka ir su mokiniu paskaičiuoti ir sudėti, ir atimti. Per lietuvių pamokas – raidele parodyti ar žodelį parodyti, kurį turi skaityti, sekamo teksto vietą turi parodyti mokiniui.

Tai čia manote yra mokytojo padėjėjo darbas?

Taip ... Aš manau, kad tai turėtų daryti mokytojo padėjėjas.

O papildomų darbų gaunate?

Kartais tenka pabūti vietoj mokytojo mokytoju, nes mokytoja, kaip jau minėjau, ne visais atvejais spėja su visais devyniais vaikais, ir net ne visada tų vaikų lygiai labai skirtingi ir kartais tenka tuos mokinius, kurie silpnesni man su jais padirbėti, o mokytojai lieka stipresni arba kartais atvirkščiai. Tai kartais atlieku ir tokią funkciją.

kaip organizuojamas darbas klasėje? Ar individualus būtų?

Ne...

Ar tai komandinis darbas?

Ne visada pagal pareigybes viskas gaunasi, tai iš tikrųjų yra komandinis darbas. Mes kartais pajuokaujam „Ranka rankon“, nes kitaip neįmanoma turbūt, jeigu kiekvienas darytumėm tik tai savo darbą, tai vis tiek atsirastų tokia vieta, kurį kažkam reiktų padaryt, bet nebūtų kam. Tai, daugeliu atveju, pasidalinamos yra darbo sritys, darbai, ta prasme, veiklos su vaikais.

Kokias įvardintumėte stipriąsias mokytojo padėjėjo savybes?

Kantrybė, atsidavimas, nuoširdumas...Turbūt didelį dėmesį reiktų skirti – negailėti vaikų, tiesiog susitaikyti su jų tom negaliom, priimti juos, kaip normalios raidos vaikus, su jiems reikalinga šiočia tokia pagalba, nes jeigu tu gailėsi vaikų, tai negalėsi dirbti šio darbo, nes tu negalėsi jiems atsiduoti visa širdimi. Turi būti kartais ir griežtas, bet protingai griežtas, kad tai nebūtų, neperžengtų ribų. Turi, kartais nusileisti iki jų lygio, su jais pažaisti, pakvailioti, pašėlioti, bet kartais, turi būti ... Tu esi mokytojas arba mokytojo padėjėjas, o vaikas yra vaikas. Jis tave turi gerbti.

O kokias įvardintumėte silpnynes?

Sudėtingas klausimas iš tikrųjų. Na kaip ir minėjau, turbūt gailestis – visiškai nesiderina su šiuo darbu, po to neturi būt žmogus grubus, neturi būt....Na tu turi mylėt šitą darbą, tu turi mylėt vaikus, nes jeigu tu nemylėsi vaikų, tu tikrai negalėsi dirbti šio darbo.

Kaip Jums sekasi dirbti šiose pareigose?

Būna visko. Būna dienų, kada galvoji viskas, nebedirbsi šito darbo, būna dienų...

Kodėl? Kas taip verčia mąstyti?

Atrodo, kad tu nesugebi su jais susitvarkyti, kad jie tavęs negirdi, nors jiems kartoji tūkstantį kartų tą patį. Atrodo, kad tu neatlieki viso to, ką reiktų atlikti, nes nemoki jiems paaiškinti, nemoki jiems parodyti, bet būna dienų, kai atrodo jie tave girdi, kad netgi jie tave išgirsta net neištarus žodžio, tiesiog parodžius ar linktelėjus tave supranta. O kartais atsiskleidžia, aš manau, kad kiekviena diena yra kaip nauja diena, kaip atradimas. Kartais įgauni tokių savybių ir atsiskleidžia, tokios savybės, kurių net negalvojai, kad jas turi. Anksčiau nebuvo tokia kantri, pakanti. Dabar, manau, kad kantrybė tikrai didesnė ir turiu didesnį pakantumą visokiom negandom, visokiom ... net negaliu taip įvardinti, kaip... Tiesiog esu kantresnė, pakantesnė ir, daugeliu atveju, nuoširdesnė, netgi.

Tai Jūs netgi save truputėlį pakeitėte šiame darbe (juokiasi)

Taip. Iš tikrųjų šitas darbas ir vaikai, jie parodė daug savybių, kurias reiktų turėti žmogui, kaip ir minėjau, pakantumas, kantrybė, nuoširdumas. Tu negali būti nenuoširdus. Jie priverčia tave būti nuoširdžiu, mylinčiu ir tai pritaikai gyvenime, tiesiog.

Pasidalinti maloniais prisiminimais iš savo patirties?

Pati pirmoji pradžia turbūt buvo labai sudėtinga, nes kai pamačiau vaikus, tai nežinojau, nei ką su jais daryti, nei kaip jiems galiu padėti, nei iš viso ką aš čia veikiu šitame darbe, bet pradėjus dirbt, pažinus vaikus, pažinus jų poreikius, jų...ko jiems reikia, kokios pagalbos jiems reikia. Jie galų gale parodė ir man, ko jiems reikia, man net nereikėjo aiškintis, jie man patys parodė, kad vienam reikia daugiau pagalbos higienos klausimais, kitam pagalbos daugiau mokymosi srityje, kitam galbūt tiktais apkabinimo, švelnaus žodžio arba ten mirktelėjimo, kitam galbūt griežtesnės mimikos, liūdnesnio veido ir tas vaikas visai kitaip nušvinta. Atrodo, kad man liūdna, jam dar

būna liūdniau ir jis pats pradeda juoktis... O turbūt smagiausias ir maloniausias dalykas, tai kai tu net nesitiki, kai jie visi turintys specialių poreikių, galbūt nelabai suvokia aplinką, nelabai socialiai bendrauja, bet kai jie visi ateina ir apkabina ir chorą pasako „ Aš tave myliu „ , tai turbūt atperka visus sunkumus, visą nuovargį, visas blogas emocijas, mintis ir visą kitą.

Ar buvo atsitikimų iš kurių tiesiog reikėtų pasimokėt, gal ir kitiems būtų pamoka?

Pasimokyt ... kad net nežinau ... Turbūt tokių ... Galbūt turėjau prieš tai kitą klasę, su ta kita klase ten buvo berniukas, kuris epilepsijos priepuolius turėjo, tai tas šaltas reagavimas į vaiką esantį priepuolio metu, tai turbūt ir buvo didžiausia pamoka, nes pirmas susidūrimas su epilepsijos priepuoliu...Man tai buvo pirmas susidūrimas ir tikrai puoliau į paniką, tikrai nežinojau, ką daryt, kur kreiptis, bet šalia buvo kita padėjėja, kuri padėjo ir po to aš išmokau, kad reikia šaltai reaguoti, emocijas visas vylt į šalį. Tiesiog turi daryti tai, ką turi daryti, suteikti jam pirmąją pagalbą ar ten šauktis pirmosios pagalbos seselės, bet emocijos turi lik tavo... po to tu jau gali išsilipt, išsiverkt ar ten dar kažkas, bet tuo momentu tu turi būt šaltas ir reaguoti tik į tą situaciją. Šaltai ir su protu. Kaip čia pasakyt protingai.

Kompetencijų reikėtų mokytojo padėjėjui?

Oi, kompetencijų....

Ką jis turėtų gebėti daryti?

Gebėti ... Padėti mokiniams pamokų metu įsitraukti į veiklą, į mokymąsi, gebėti paruošti priemones, gebėti bendrauti su mokytoju, mokinių grupe, bendrauti tiek su įstaigos specialistais, tiek su mokinių tėveliais.

Ar Jūs bendraujat su mokinių tėveliais?

Tenka tikrai daug klausimų spręsti su mokinių tėvais, nes mokytojai dažniausiai ateina iš ryto, pabūna kelias pamokas ir išeina, o mokytojo padėjėjas tas žmogus, kuris būna nuo pat ryto iki vakaro su tais vaikais. Tai yra natūralu, kad mokytojo padėjėjas daugiau žino, negu mokytojas kas liečia ne mokomąją veiklą, bet tiesiog tą kasdieninę, buitinę veiklą. Tai tikrai tenka bendrauti su tėveliais asmeniškai.

Kaip, Jūs, padedate mokytojui?

Jeigu reikia, mokytojas kažko nespėja, arba tiesiog pasiūlo kartu padaryti, tai tikrai tenka ir užduotėlių pagyvoti kartu. Nes kaip jau minėjau, mokytojo padėjėjas būna visą dieną kartu, galbūt labiau atsiskleidžia vaiko tokios..., pamato vaiko menines savybes, galbūt meninius kažkokius tai dalykus, tai mokytojo padėjėjas yra kaip kelrodė žvaigždė. Kai kuriais atvejais, jisai pasako, daugiau mažiau, kas tam mokiniui patinka, kas nepatinka...

Tarpininkas ...

Tarpininkas, taip. Atlieka tarpininko funkciją.

Kokių sunkumų patiriate aiškindama mokytojo pateiktą medžiagą, užduotis?

Taip, jeigu jų neruoši, tai turbūt ir patiri. Prieš tai išklausai mokytojo instruktažą, kad galėtum perteikt užduotį, ar ten kažką tai padaryt..., kažkokį darbėlį mokiniui. Kontaktas tarp mokytojo ir mokytojo padėjėjo turi būt labai nuoširdus ir labai atviras, nes jeigu tu..., jeigu mokytojas kažką slėps arba nepasakys tau arba tu kažką slėpsi nuo mokytojo, tai nebus tikrai labai gerai tiems vaikams. Tai tarp mokytojo ir mokytojo padėjėjo tikrai turi būt labai atviras ir nuoširdus ryšys.

Kaip Jūs padedate mokiniams orientuotis ir judėti mokykloje ir už mokyklos ribų?

Taip. Tiesiog kuriems sunkiau, tai padedam eiti, paduodi parankę įsikibti ir panašiai. Jeigu einam tikrai dviese su mokytoja, kažkur išvažiuojame į kokią išvyką, tai dažniausiai pasiskirstom vaikais, su kuriais aš einu, su kuriais mokytoja eina. Arba einant gatve ar per gatvę, tai tiesiog stovime vienas priekyje, kitas gale. Renginių metu irgi drausmini, būni su jais.

kokių sunkumų kyla atliekant kitą ugdomąją veiklą - savitarną, savitvarką, maitinimąsi?

Ar jie savarankiški?

Mano klasėje yra tikrai pakankamai savarankiški mokiniai ir gana daug ką jau moka patys. Kartais tenka priminti, kad reikia nusiplauti rankas, pavyzdžiui, išsivalyti dantukus, kad reikia po savęs susitvarkyti stalą. Mokosi dar mokiniai valgyti su peiliu ir šakute. Kartais tenka parodyti į kurią ranką reikia imti peilį, į kurią ranką šakutę. Po pamokų susidėti daiktus, į jiems skirtas vietas – sąsiuvinius į vieną, penalus į kitą vietą. Rengiantis teisingai užsirišti šaliką, užsidėti

kepurę, užsirišti. Batai su raišteliai jiems kelia ne mažų problemų, tai tenka tiesiog padėti užrišti batus, pirštines užsidėti.

Žodžiu dar reikia pagalbos.

Reikia, tikrai reikia.

Kaip Jums atrodo, ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigą?

Manau, kad neužtenka vien tiktais vidurinio, turėtų žmogus dirbantis mokytojo padėjėjo pareigose, turėtų žinoti mokinių negales, jų specialiuosius poreikius, ko jiems reikia. Kokią pagalbą reikia teikti, kokioms ... kas gali nutikti, pavyzdžiui, epilepsijos priepuolio metu. Manau, kad reikia specialiojo išsilavinimo. Tikrai reikia.

Kokios Jūsų kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Mokytojo padėjėjo seminarų tokių kaip ir nėra. Ir iš tikrųjų labai gaila, kad nėra, nes būtų malonu ir gerai sužinoti, kaip tiems vaikams padėti, kaip mokytojui padėti. Galbūt būtų šaunu, kad būtų, kaip mokytojai turi savo tarybą, taip ir būtų mokytojų padėjėjų kažkokia tai taryba, grupė, kuri spręstų iškilusias...iškilusius klausimus. To trūksta, tikrai trūksta. Ir mokytojo padėjėjo kvalifikacijos seminarų nesu nei vieno radusi ar girdėjusi, kad toksai būtų.

Paminėjote grupes. Ar Jūsų įstaigoje tokia grupė yra?

Nėra.

Ar žadate kurti?

Būtų tikrai malonu. Ir aš manau, kad tai bus klausimas ateičiai, nes tikrai yra reikalinga grupė, kur mokytojai padėjėjai galėtų pasidalinti savo gerąja patirtimi, savo trūkumais kažkokiais darbe. Galbūt ...

Tiesiog čia gautų atsakymus į kylančius klausimus?

Taip, gauti atsakymų, pasidalinti gerąja patirtimi, kaip jau sakiau.

Kokia kursų tema, šiuo metu, Jums būtų aktualiausia?

Sveikatos srityje norėčiau pasitobulinti. Galbūt daugiau tokių specifinių dalykų, kaip reaguoti į vaiko emocijas, kaip reaguoti į susierzinimą, į agresiją vaiko. Kiekvienai negaliai specifinius, tai grupei.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo pareigų?

Tikrai ne, nes tikrai labai malonu dirbti su vaikais ir labai patinka ir ir labai gerai, kai gali kažkam padėti. Tiesiog gal reiktų...Norėtųsi didesnio atlyginimo, norėtųsi didesnio įvertinimo, nes ne visada mokytojo padėjėjas yra įvertinamas. Dažnai mokytojo padėjėjas lieka tik kaip padėjėjas. Ir jis nieko nemoka, nieko nežino. Turbūt tam ir reiktų ir didesnio išsilavinimo, kaip jau minėjom. Būtų tikrai smagu ir reikalinga, kad mokytojo padėjėjas turėtų ne tik vidurinį išsilavinimą, nes tai atsakingas darbas ir reikalaujantis daug pastangų. O jis yra dažnai nuvertinamas.

Ar žadate dar studijuoti, gilinti savo žinias?

Kol kas neplanuoju, o psichologiją turbūt patys vaikai išmoko ir ir suteikia tau, ne tai, kad spyri, bet pastangas ieškoti kažkokios informacijos internete. Internetu šiuo metu gali susirasti daug informacijos. Aš manau, kol kas to užtenka.

Kokių profesinių srities problemų patiriate savo darbe?

Taip, iš tikrųjų, kaip ir minėjau, ir nuovargis, ir stresas, ir emocijos tiek teigiamos, tiek neigiamos, ir kartais ir beviltiškas jautiesi – vaikai tavęs negirdi, mokytojai tavęs nesupranta, nevertina tavęs, kaip žmogaus. Ir krūvis iš tikrųjų yra ne mažas kaip mokytojo padėjėjui, nes ne visada atliekame tai, kas yra pagal mūsų pareigybes. Dažnai viršija veiklos, tai ką turėtume daryti.

Kas Jums darbe galėtų suteikti pagalbą kylančioms problemoms spręsti?

Dažniausiai ir daugiausiai tai turbūt padeda mokytojo padėjėjas kitas, kuris tave supranta, kuris supranta, kaip tu jautiesi. Žino tavo darbą, žino ką tu turi daryti. Tai turbūt daugiausiai iš savo kolegos – mokytojo padėjėjo gauni informacijos ir pagalbos.

Kokia ta pagalba jums dažniausiai reikalinga?

Daugiausiai tai turbūt patarimai, ką daryti vienokiu ar kitokiu atveju ir iškilus vienai ar kitai problemai...Su administracija...Aš manau, kad ir pats, jei tau kažko tai reikia, tai tu gali ir pats nueiti. Bet va tuos tokius kasdieninius klausimus, patarimus, tai turbūt daugiausiai suteikia mokytojo padėjėjai kiti ir jinai daugiausiai reikalinga. Ta kasdieninė pagalba, informacija, patarimas.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui. Ką Jūs pasiūlytumėte?

Turbūt pirmiausiai, tai pačio mokytojo padėjėjo kitoks požiūris į šitą pareigybę, kad tai nėra menkesnė pareigybė nei mokytojas. Tada turbūt atsirastų ir kitų pagarba ir vertinimas kitoks. Kaip jau minėjau, didesnis atlyginimas, tai būtų gera sąlyga, kuri pagerintų mokytojo padėjėjo darbą. Galbūt mažiau pareigų, kurios nepriklauso arba mažiau darbų, kurie nepriklauso tavo pareigybei. Taip pat mokytojai turi didesnes atostogas, tai norėtųsi, kad ir mokytojo padėjėjas turėtų didesnę laiką ilsėti. Motyvacija irgi augtų, jeigu...Motyvuotai atsirastų jaunesnių žmonių, kurie norėtų būti mokytojo padėjėjais, pagerinus jų sąlygas, kaip pavyzdžiui, padidinus jų atlyginimą, prailginus jų vasaros atostogas, nes mokytojo padėjėjas turi tiktais eilines 28 dienas atostogų.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Man patinka.

Kodėl?

(Juokiasi) Turbūt jau daug kartų kartočiau, kad...vaikų nuoširdumas, vaikų apkabinimas, vaikų pasakymas, kad jie tave myli, kad jie dėl tavęs padarytų viską ir...atperka tą, ne tokią didelę algą, ne tokias ilgas atostogas, kokių norėtųsi, nuoširdus kolektyvas...Turbūt tas ir suteikia daugiausiai jėgų dirbti šitą darbą.

Ačiū Jums už išsamius atsakymus į klausimus. Linkiu sėkmės darbe.

Ačiū. Ir Jums taip pat.

Protokolas 10

Interviu su J_10³⁵

Laba diena³⁶.

Laba diena.

Ar sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas ?

Taip, sutinku.

Gal galėtumėte trumpai prisistatyti?

Esu J_10, man 36 metai, turiu aukštąjį išsilavinimą, dirbu su pradinėmis klasėmis. Neturiu konkrečiai vienos klasės, tad dirbu su daugeliu vaikų.

Kiek vaikų turite?

Dabar apie 13 vaikų.

Papasakokite, kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Įsidarbinau netikėtai, nes ieškojau rusų kalbos mokytojos darbo, bet kadangi mokykloje tokios vietos neatsirado, buvo galimybė įsidarbinti mokytojo padėjėjo pareigose.

Kas Jus žavi šiame darbe?

Pirma labai išsigandau, nes nežinojau, kad dirbsiu su specialiųjų poreikių vaikais, bet paskui kai pradėjau dirbti, žavėjo pats bendravimas su vaikais, nes man atrodo, kad būtent tie vaikai yra šiek tiek kitokie. Jeigu tu surandi kelią prie to vaiko, jis yra labai atviras ir labai daug gali tau duoti.

Pradėdama dirbti mokytojo padėjėja Jūs žinojote apie specialiųjų poreikių vaikus?

Sužinojau pradėjusi dirbti ir tikrai neteko girdėti ir susidurti su tokiais vaikais.

Kiek jau metų dirbate šiose pareigose?

Dirbu antri metai.

³⁵ Taip pat

³⁶ Taip pat

Papasakokite apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje?

Pirmokų neturiu, tačiau yra vienas vaikas, kurio mokytoja dar nenori atskirti ir atiduoti į šią grupę, kad kiti vaikai nematytų, kad su juo kažkas negera, nors jis yra paliktas antriems metams ir dabar kartoja kursą.

Kuria prasme nenori atskirti?

Kad kiti vaikai klasėje nepradėtų sakyti – kodėl prie jo sėdi ta mokytoja, nes mokykloje labai dažnai pasitaiko tokių atvejų, kad tokius vaikučius pravardžiuoja, pasityčioja net maži vaikai, todėl nenori suteikti psichologinio streso tam vaikui. Kol kas laukiame kol jis patirs kažkokių sunkumų, o tada aš jau prisijungsiu.

Turiu vieną mergaitę antroję, jos lygis tikrai yra ganėtinai žemas palyginus su visais kitais vaikais. Visi kiti vaikai yra vidutinių specialiųjų poreikių ir kiekvienas turi savo kažkokių ypatumų.

Turiu vieną trečioką, jis labai sunkiai skaitantis, sunkiai kalbantis, matematikoje sekasi kaip ir su skaitymu – sunkiai skaičiuoja, naudojasi skaitytuvu, atminties neturi skaičiuodamas, kartais net nesugeba pasinaudoti daugybės lentele, nors jam trečioje klasėje daugyba jau turi būti, bet sunkumų yra.

Daugiausiai šiuo metu yra ketvirtokų, kurių yra po du po tris toje pačioje klasėje. Vienoje klasėje net trys.

Šiuo atveju yra paskirstytas laikas, nes vienam reikia, kad prie jo sėdėtų per lietuvių kalbos pamoką, kitam daugiau pagalbos reikia per matematiką, tai tiesiog gaunasi, kad kiekvienas gauna atskirai tą pagalbą.

Kitus du ketvirtokus prižiūriu vienu metu, aišku skiriu daugiau laiko tam, kuriam sunkiau tuo metu sekasi, tam ir padedu. Tokia yra situacija.

Kokio lygio specialiųjų poreikių mokinių Jūsų mokykloje yra – nedidelių, vidutinių ar didelių specialiųjų poreikių mokinių?

Pagrindė yra vidutinių ir nedidelių specialiųjų poreikių mokinių.

Kokia specialioji pagalba reikalinga Jūsų klasės mokiniams?

Čia būtų ir lietuvių kalbos pamokose padedant, ir matematikos. Šiaip galėčiau padėti ir per pasaulio pažinimą, bet tiesiog nėra tokios galimybės, skirti labai daug laiko kiekvienam vaikui, nes vaikų yra 13, kiekvienas vaikas turi po 5 pamokas per dieną ir pamokos dažnai sutampa, tai paprasčiausia nepavyksta taip sudėlioti tų pamokėlių, kada pas ką ateiti. Realiai gaunasi, kad kiekvienas mokinsys gauna dvi pamokas per savaitę.

Papasakoti, kaip Jūs padedate vaikams per pamokas?

Aš tiesiog tuo metu esu visada šalia to vaiko, tai paprasčiausiai visada padedu jam. Ne kiekvienas vaikas gali perskaityti užduotį. Jam yra tikrai sunku ir jis galbūt mokėtų išspręsti tą užduvinį, bet nemoka perskaityti ir įsisavinti. Tiesiog sėdi su juo atskirai, su juo pieši, aiškini, kad jam būtų aišku. Per lietuvių kalbą panaši veikla, tiesiog jeigu sunkiai sekasi su rašyta, jeigu praleidinėja raides, pradžioje pati diktuoju tuos žodžius, paskui pratinu vaiką, kad jis pats priprastų rašydamas diktantus ir t.t.

Kaip Jūs bendraujate per pamokas, ar netrukdate kitiems klasės mokiniams?

Aš manau, kad nelabai trukdau, nes stengiuosi labai tyliai bendrauti su tuo vaiku. Kažkaip mes susibendraujame jau suprantame vienas kitą labai gerai ir nereikia kažkokių ypatingų judesių ar dar kažko.

Kur sėdi vaikai klasėje? Priekyje ar gale?

Jie sėdi savo vietoje. Vieni sėdi gale, kiti sėdi kažkur viduryje. Priekyje tikrai nesėdime. Jeigu tai yra hiperaktyvūs vaikai, tai jie būna gale. Kartais mokytoja pasodina į priekį, kad jis geriau elgtųsi.

Ar turite atskiras patalpas, erdvę hiperaktyviems vaikams nusiraminti?

Sėdi savo suole, bet aišku priklausomai nuo situacijos, galima tą vaiką išvesti iš klasės. Taip, kad būtų įrengta kažkokia speciali vieta klasėje, būtent tiems vaikams, kaip ir nėra, nes tai yra pradinės klasės, tai ten yra kažkokie kilimėliai, ar dar kažkas. Viskas yra bendrai visiems

vaikams. Aišku gali ten atsisėsti, bet kažkaip iki šiol mes tokių neturėjome labai didelių sunkumų, problemų, kad jau reiktų išvesti.

O popamokinėje veikloje padedate?

Kai kurie išeina į namus, kai kurie pasilieka namų ruošai, tad kai kuriems padedu ruošti namų darbus.

Ar klasėje yra mokinių su fizine negalia, su epilepsijos priepuoliu, elgesio ir emocijų sutrikimais?

Su elgesio ir emocijų sutrikimais turime, o su epilepsijos priepuoliais ar fizine negalia turinčiais vaikais dar neteko susidurti.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę savo veiklą?

Visų pirma pasakyčiau, kad mokytojos padėjėjas kaip ir ne mokytojas, o vaiko draugas, kiekvienas vaikas turi jausti, kad tu esi jo draugas, tada jis atsiveria ir išeina gražus bendravimas, jeigu vaikas pasielgia negerai, jis priima tavo pastabą.

Tai galima sakyti Jūs kaip psichologas?

Na nors ir neturiu to psichologo išsilavinimo, bet dirbu grynai pagal nuojautą. Kaip jauti, taip bandai su tuo vaiku gražiuoju dirbti ir per tą gerumą bendrauji. Niekad nebaru vaikų, visą laiką stengiuosi palaikyti vaiką, net jeigu jam yra labai sunku. Ir aišku, be abejo, mokytojo padėjėjas vaikui yra ir kaip slaugytojas, ir ugdytojas ir prižiūrėtojas, ir globėjas ir patarėjas. Tiesiog kaip vaiko dešinioji ranka.

Tai turi būti viskas viename?

Taip.

Kokius darbus atlieka mokytojo padėjėjas?

Kartais mokytojos paprašo pagalbos, jeigu klasėje yra vaikų kuriems sunkiai sekasi pamokyti ir prieiti prie kito vaiko, pasižiūrėti kas jam neaišku. Tokie ir darbai. Jeigu kažkokios pagalbos prašo, visą laiką teiki tą pagalbą net ir negalvodama apie tai ar čia įeina į tavo pareigas ar ne, nes kaip aš suprantu, kad mokytojo padėjėjo darbas toks ir yra. Jis neturi galvoti kas įeina, kas neįeina.

Kaip mokytojo padėjėjo darbas organizuojamas klasėje? Ar tai daugiau individualus ar komandinis darbas?

Na gal būt labiau komandinis darbas, nes dirba ir mokytoja, o aš kaip padėjėja tik padedu šiek tiek mokytojai, kad mokytojai būtų lengviau mokyti tą vaiką ir pačiam vaikui būtų lengviau, kad vaikas nepasimestų pamokos metu.

Kokias įvardintumėte asmens stiprybes ir silpnybes įtakančias mokytojo padėjėjo darbą?

Žmogus turi suprasti, kad jis dirba su vaikais, kad tie vaikai yra ypatingi ir kad negali tų vaikų skriausti, aprėkti, nes vaikų reakcija yra labai skirtinga. Vaikai dažnai išgirdę net kažkokias pastabas užsidaro ir visiškai net nenori bendrauti. Su tokiais vaikais teko bendrauti, ypač kai ateini pas vaiką pirmą kartą, tai išbandai tą vaiką, vaikas išbando tave. Ne iš karto suprantai kas yra tam vaikui. Jauti, kad šitam galima kažkokią pastabą pasakyti, o kitam negalima, nes vaikas užsidaro ir tada vos ne pusvalandį turi tą vaiką iš tos būsenos kažkaip traukti. Turi būti emociškai stiprus žmogus, nes emocinis krūvis yra tikrai didelis. Kaip ir neturėtų mokytojas nuolat galvoti apie tuos vaikus, bet kažkaip neišeina, nes visą laiką tie vaikai yra galvoje, ir savaitgaliais ir visą laiką tu mąstai apie juos. Svarbiausia nervų sistema turi būti geležinė.

Kaip Jums sekasi dirbti mokytojo padėjėjo pareigose?

Kiekvienam žmogui visą laiką atrodo, kad atiduodi viską, bet dar yra ta riba, kurios norisi pasiekti.

Kokioje srityje sekasi geriau?

Gal būt sunkiau kartais bendrauti su mokytojais tų mokinių, nes mokinyš yra mokinyš. O yra mokytojų reikalavimai keliama tam pačiam mokytojo padėjėjui yra labai skirtingi, nes kiekvienas mokytojas turi savo požiūrį į padėjėjo darbą. Vienas nori, kad mokytojos padėjėjas viską išaiškintų ir padėtų vaikui, kitas kaip tik reikalauja, kad vaikas daugiau dirbtų savarankiškai ir, kad kuo mažiau tos pagalbos teikčiau. Sudėtingiausias yra ryšys su mokytoju, kuris moko tą vaiką. O su vaiku lengviau. Aš su vaikais jaučiuosi labai rami. O kas liečia tuos pasiekimus, aš

manau, kad neblogai man sekasi, nes yra kitų žmonių atsiliepimai labai geri. Iš tėvų sulaukiu labai daug pagyrimų ir tiesiog jauti, kad tau tas gerumas grįžta. Gal būt ne kiekvienas tau už tai padėkoja ir mato tą pažangą, bet dauguma.

Jūs pati matote tą pažangą dirbdama su vaiku?

Turiu vaiką, su kuriuos dirbu daugiau ir rimčiau. Mes dirbame kiekvieną dieną, aš ateinu į pamokas ir papildomai dar pasilieku namų ruošai, nes tėveliai paprašė, kad būčiau kiekvieną dieną ir padėčiau atlikti namų darbus, nes jie nenori su juo atlikinėti namų darbų, nes tikrai vaikas labai blaškosi, labai blogai atlieka namų darbus. Ten reikia ištvermės. Pradėjus dirbti su tuo berniuku kai jis buvo trečiokas, dabar jis jau ketvirtokas, tai sakyčiau, kad per pusantrų metų pažanga tikrai yra ir matematikoje sustiprėjo, nes buvo ir su skaičiavimu problemos ir su viskuo. Dabar jis labai klauso ką jam aiškini ir kartais net pats pagiria, kad jam patinka ir supranta ką aš jam aiškinu.

Kokių kompetencijų turėtų turėti mokytojo padėjėjas?

Sunku aišku čia kalbėti. Žinot kaip yra, kartais žmogus, turintis tas kompetencijas negeba dirbti tokio darbo, nes tai tiesiog ne jo darbas, o kartais yra taip, kad žmogus, neturintis tų kompetencijų, ar specialiojo pedagoginio išsilavinimo, bet jam tiesiog Dievo duota dovana, ką gali tas žmogus duoti vaikams.

Bendravimas ir bendradarbiavimas taip pat labai svarbūs?

Mano manymu, kad tas bendravimas ir bendradarbiavimas yra pats svarbiausias dalykas, nes jei to nėra, bendravimo ir supratimo su mokiniu, tada aišku, kad jokio darbo nebus.

Kokią pagalbą teikiate mokytojui?

Mokytojui ko gero palengvinu šiek tiek darbą, kad jam nereikėtų kiekvieną kartą blaškytis, jeigu vaikui kažkas neaišku, kažko negeba atlikti, o jei negeba iš karto vaikas pradeda žaisti ar trukdyti pamokai. Tiesiog kai vaikas yra ramus ir mokytojas yra ramus. Vaikas niekam netrukdo ir vaikas dirba. Jis gauna kažkokių žinių iš pamokos, o ne šiaip sau atsėdi tą pamoką žaisdamas.

Ar prašo parengti mokomąją medžiagą?

Prašyti niekas dar neprašo, bet pati dirbdama su vaikais, kažką kuriu, - tai linuotes sukuriau mažiems vaikučiams, kad nereikėtų su paprasta skaičiuoti. Kirmėlytes visokiausias, kad atsirastų noras mokytis. Vieną vaiką turiu trečioką, kurio mama pasakė, kad kai aš pradėjau su juo dirbti, pas jį atsirado noras mokytis. Tiesiog visą laiką kažką pati sugalvoju.

Tai iš Jūsų pačios išplaukia?

Taip, nes reikalavimų jokių nėra. Pati jaučiu poreikį tam vaikui ir parengiu kažkokias lenteles, kad jam būtų smagu ir aišku.

Kokių sunkumų patiriate aiškindama mokiniui užduotį?

Nebūna, kad vaikas iš karto suprastų ir iš karto norėtų net girdėti ką jam aiškini. Ypač jeigu užduotys sunkesnės, nors mokytojas labai sunkių užduočių stengiasi neduoti, bet kai kurias, kur nenori išskirti, tai duoda ir tas sunkias užduotis. Tuomet tikrai yra problema. Vaikas neturi žinių ir supratimo, ir jis negali tos užduoties atlikti, čia yra tikrai sudėtinga, nes tu turi grįžti atgal, vos ne metus laiko ir nuo pradžių pradėti aiškinti. Bet būdamas pamokoje tu to padaryti negali. Ir reikia papildomai įdėti daug darbo. Labai daug problemų su dėmesiu, nes vaikai nesusikaupia, kartais reikia 20 minučių, pusvalandį tiesiog bendrauti su vaiku, kad atsirastų tas noras kažką atlikti. Visą laiką vaikai yra pagiriami – už kiekvieną žingsnį. Jeigu vieną veiksmą parašo – visada pagiri, reiškiami visokiausi pagyrimai. Gal ir negerai, bet praktikuoju tokius paskatinimus – ar kažkokie saldiniukai, ar smulkmenos kažkokios, kaip dovanėlės.

Vaiką reikia motyvuoti, kad jis įsijungtų į veiklą

Taip. Tiesiog tada prisijaukini vaiką.

Kaip jiems padedate orientuotis mokyklos teritorijoje ar už jos ribų?

Daugumoje atvejų jie jau yra savarankiški vaikai. Aišku yra mažesnių, pavyzdžiui, antrokė mergaitė – ją vertėtų palydėti, nes gali pasiklysti, nes mokykla nemaža. Nors visi jie būna pirmame aukšte, kartais tenka nueiti kažkur toliau, nors gali būti, kad ir kitas vaikas pasiklystų. Bet tokių vaikų, kad galėtų pasimesti ar pabėgti kažkur – tokių neturime. Jeigu tenka lydėti į

išvykas, tai irgi nėra tokių vaikų, kurie norėtų pabėgti, tiesiog turi stebėti kaip jis elgiasi, kad nepadarytų kokios žalos.

Kokie sunkumai kyla atliekant kitą su ugdymu susijusią veiklą, pavyzdžiui, savitarną, savitvarką, maitinimąsi?

Gal būt tvarkos palaikymas, sakyčiau, kad dauguma vaikų nepalaiko tvarkos ir yra nuolat chaosas, pieštukinėje, ant stalo, ir tiesiog po truputį pratini tą vaiką, prašai, kad susitvarkytų savarankiškai, bet priklauso nuo vaiko. Pirmą kartą kai susitinki tai matai ar reikia jam dabar tavo pagalbos ar matai, kad geba susitvarkyti pats. Visą laiką akcentuoji ir prašai, aišku labai gražiuoju ar per žaidimą, kad jis pats susitvarkytų. Už tai jis pagiriamas ir gal būt su laiku tą tvarką sugebės palaikyti. Aišku stengiuosi kuo mažiau pati kištis į visus darbus, kad vaikas kuo daugiau galėtų pats daryti.

Kaip manote ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti savo darbą?

Kaip aš ir minėjau – viskas priklauso nuo žmogaus. Gal būt kažkas susidūrė gyvenime su žmonėmis, kurie turi kažkokių sutrikimų, gal šeimoje turi tokių žmonių. Ir tikrai jaunas žmogus kitaip žiūri į tuos vaikus ir gal būt neturėdamas tų žinių, bet turi nuojautą ir jis geba dirbti šį darbą. Manau, kad su laiku prisiskaitai literatūros, ieškai kažkokių šaltinių iš kur gali pasisemti kažkokių žinių ir jeigu tau tas dabas patinka, tai be abejo, sugebės.

Tai manote, kad pakanka vidurinio išsilavinimo?

Gal labiau sakyčiau, kad nepakanka, nes retas atvejis, kai yra toks žmogus, kuris iš karto viską supranta, reikia subręsti pačiam žmogui, nes iš karto po mokyklos nemanau, kad jis supranta kokį darbą jis dirbs, juk galima sakyti, kad jis dar paauglys. Nors būna tokių atvejų, kai dirba jaunimas, bet aš manau, kad jie gal būt patys turi kažkokią bėdą – gal būt susidūrė su tuo gyvenime ir tokie žmonės gali neturėti kažkokio specialiojo išsilavinimo.

Kokie kvalifikacijos kėlimo poreikį ir galimybes?

Į kursus jokių nesiuntė, kai aš įsidarbinau, teko pačiai išmokti dirbti, nes šalia mūsų esančioje mokykloje yra dar viena mokytoja padėjėja, bet su ja neteko bendrauti. Pati pradėjau domėti, skaityti literatūrą.

Ar teko kur nors vyksti, dalyvauti kursuose?

Neteko, bet aš su mielu noru išklausyčiau ir kelčiau tą kvalifikaciją, nes tikrai kai pradedi dirbti, tai jauti, kad norisi vis daugiau sužinoti apie tokius vaikučius. Aišku yra visokie seminarai, bet į juos siunčiama specialioji pedagogė.

Seminaruose esate dalyvavusi?

Seminaruose taip, bet kursuose nedalyvavau.

Kokia šiuo metu būtų aktualiausia kursų tema?

Žinių niekad nebūna per daug, nors atrodo, kad ir moki bendrauti, bet gal būt to bendravimo ir norėtusi daugiau išmokti, nes visi vaikai skirtingi ir negali visiems taikyti tokio paties bendravimo metodo. Kadangi pati bendrauju pagal savo nuojautą, tai norėčiau sužinoti, kokie bendravimo būdai su skirtingais vaikais yra patvirtinti moksliškai ir tikrai veikiantys. Turiu vieną vaiką, kuris painioja skaičius. Skaitytuvo pagalba suskaičiuoja gerai, parašo irgi gerai, bet kai reikia pačiam skaičiuoti – jis painiojasi. Tai galbūt norėčiau kažkokių metodinių žinių, kaip tam vaikui padėti prisiminti. Gal būt reikėtų kažkokių metodinių žinių. Aišku aš pati dabar ieškau tų metodų, skaitau literatūrą, domiuosi, su vaikais ir lankstome tuos skaičiukus ir mokomės, bet kažkaip sunkiai sekasi prisiminti ir sunkiau judam iš vietos.

Ar nežadate atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Buvo toks metas kai norėjau, buvo labai sunku, pirmus metus kai pradėjau dirbti, pirmi mėnesiai, kai ne visai suprantu ko norima iš tavęs ir ką tu gali duoti ir ką privalai atlikti, o paskui palaipsniui prasimuši. Aišku būna visokių dienų kai pagalvoji, jog jau nebeoriu, o paskui kažkaip pasiilgsti to darbo. Man atrodo, kad aš save atradau dirbdama būtent tokį darbą ir gal būt net būtų dirbti įdomu specialioje mokykloje su dar sudėtingesniais vaikais, tiesiog yra tas nors sužinoti apie juos daugiau ir suvoki kai tu žmonėms padedi, tai tu gyveni gyvenimą ne šiaip sau ir esi žmogus.

Gal Jūs savo dabą siejate su kitos specialybės įsigijimu?

Šiuo metu aš tiksliai neatsakysiu, kad aš norėčiau studijuoti. Gal būt ir norėčiau, bet laiko stoka ir jėgų stoka, bet šiaip būtų įdomu.

Jūs gi dar jaunas žmogus, tai gal dar pasiryšite?

Gal ir pasiryžčiau.

Kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Problemos būtų tokios, kad kartais negali surasti kelio prie vaiko ir nežinai iš kurios pusės prie to vaiko prieiti reikia. Būna labai uždarų vaikų, kurie nenori su tavimi bendrauti, nenori tavęs matyti, nors giliai viduje jie labai džiaugiasi, kad tu su jais bendrauji. Ir apie tą džiaugsmą gali sužinoti tik tada, kai ateina to vaiko mama ir papasakoja, kad vaikas atėjęs namo laimingas ir džiaugiasi, kad susipažinome, kad gražiai dirbome, o kai ateina mokyti vaikas, tai visiškai to neparodo ir aš jaučiu, kad gal būt jis kitaip jaučiasi, bet to neparodo ir tas man labai yra sunku suvokti, kaip tą vaiką atskleisti, kaip parodyti jį tokį, koks jis yra, kad jis neužsidarinėtų savyje, kad būtų atviras, linkęs bendrauti. Bet tas vaikas bendrauja ir su bendraamžiais panašiai ir su mokytojais ir tikrai yra tokių uždarų žmonių. Vienas vaikas turi močiutę, kurios jis nekenčia ir per tą močiutę, jis nesimokė visą savaitę, o su manimi nebendravo tris dienas, nes močiutė gyveno pas juos namuose.

Ar nekankina nuovargis, stresas, didelis darbo krūvis?

Be abejo yra, nes darbas yra be jokių langų, pamoka po pamokos, nuo 8:00 iki 15:00 dirbti be jokio poilsio.

Kokie Jūsų išgyvenimai, savijauta po darbo savaitės?

Kartais būni kaip išspausta citrina. Ketvirtadienį, penktadienį ypač jaučiasi nuovargis, išsekimas.

kas Jums padeda spręsti problemas susijusias su darbu? Į ką galėtumėte kreiptis patarimo?

Stengiuosi mokykloje bendrauti su socialine pedagoge, su psichologėm. Net apie tuos pačius vaikus pašneki. Ir atrodo pasikalbi ir gera būna, kai tave kažkas palaiko, paguodžia.

Ar jos pasidalina savo darbo patirtimi?

Taip pasidalina ir darai tada pati savo išvadas ir gali pasinaudoti darbe.

Tai daugiau einate pas socialinę pedagogę ir psichologą?

Taip, bet einu pas tokią kuri yra. Aišku mes visada bendraujame, pasitariame ir su mokytojomis. Kartai norėtusi tiesiog žmoniško palaikymo. Ir iš vaikų norėtusi palaikymo. Nors kai matau, kad vaikas šypsosi, kai jam yra gera, kad aš esu šalia, tai man yra pati geriausia dovana ir padėka ir atrodo, kad daugiau nieko ir nereikia. Ir kad ir koks bebūtų nuovargis tai yra dovana.

Pateikite pasiūlymų kaip pagerinti mokytojo padėjėjo darbą?

Gal būtų neblogai, kad tas padėjėjas turėtų savo erdvę, savo patalpą, kur galėtų kartais ir išsivesti vaiką, kažką jam paaiškinti, nes vaikai, pavyzdžiui, per lietuvių kalbos pamoką labai blaškosi, nes ten daug kalbama, o tas vaikas tiesiog nepriima to triukšmo. Arba didesnė patalpa, kad galėtų net ne su vienu, o su dviem vaikais išeiti, bet čia aišku čia svajonės.

Kartais svajonės realizuojasi, tiesiog reikia jas išsakyti.

Aš juk esu padėjėjas, bet gal kalbu kaip apie mokytojos darbą. Būtų visai gerai turėti savo erdvę, kur galėtų vaikas ateiti ir jaustis ramiai. Ir manau tokioje aplinkoje būtų pasiekiami geresni rezultatai.

Koks klasėje mokinių skaičius?

Tikrai nemažas, nes kiekvienoje klasėje yra po 25 mokinius.

Kiek tokioje klasėje yra mokinių turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių?

Ir po du ir po tris mokinius. Gali būti vienoje klasėje po du hiperaktyvius vaikus. Jie gali būti ramūs, bet jie nieko nesupranta.

Jeigu būtų mažesnė klasė, ar būtų lengviau?

Manau būtų lengviau pačiai mokytojai.

O Jums?

O man įtakos neturi bendras vaikų kiekis, nes aš atsiribojau ir dirbu su tuo vaiku ir nekreipiu dėmesio. Ar kartais kai vaikas pradeda blaškytis tiesiog nuramini ir tiek.

Kiek turite atostogų?

Kadangi esu ne mokytoja, kaip visas kitas personalas vasaros atostogų metu buvau išleista neapmokamų atostogų. Tiesiog buvo išsaugota darbo vieta, nes galvojau, kad noriu darbą tęsti čia. O tokių atostogų kaip mokytoja aš neturėjau.

Jūs dirbate pusę dienos?

Dirbu visą dieną, nuo 08:00 ir 15:00. Tai tas uždarbis minimalus yra.

Tai ar Jums patinka mokytojos padėjėjos darbas?

Sakyčiau, kad taip.

Kodėl?

Tiesiog man patinka būti su vaikais, nors jie kartais būna ir nepakenčiami, bet mes visi tokie būname. Tiesiog čia radau save. Gal vis dėl to yra kažkokia pedagoginė gyselė.

Ne be reikalo baigėte pedagogiką?

Nenoriu girtis, bet daug kas pastebi iš šono ir sako, kad tavo darbas yra gera. Ir aišku, kai sulauki iš vaikų šypsenų, meilės ar apkabinimo koridoriuje – tai atrodo ko gi dar reikia.

Ačiū Jums labai už atsakymus ir sėkmės darbuose.

Jums taip pat.

Protokolas 11

Interviu su J_11³⁷

Laba diena³⁸.

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Taip.

Papasakokite apie save. Prisistatykite.

Esu J_11. Dirbu mokytojos padėjėja. Esu baigusi – pradinį ugdymą, su spec. kryptimi, esu baigusi magistrą – teisės edukologija ir šiuo metu studijuojau anglų ir antrosios užsienio kalbos pedagogiką, galima sakyti.

Žinių bagažas pas Jus didelis.

Žinių bagažas tikrai nemažas, iš tikrųjų taip. Mokykloje dirbu dėl patirties, galima sakyti. Ir šiuo metu, kadangi studijuojau, dėl to ir mokytojos padėjėja, kol kas.

Kiek Jums metų?

Man trisdešimt metų.

Kokioje klasėje Jūs dirbate.

Dirbu bendrojo lavinimo mokykloje. Dirbu su pradinukais, nuo pirmos iki penktos klasės. Labai įvairiai. Pas mus klasėse yra po vieną, du mokinius klasėje su specialiosiomis programomis su išvadomis iš PPT, kad jiems reikalinga mokytojos padėjėja.

Kaip Jūs pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Kai dirbi mokykloje ir pamatai, kad iš tikrųjų vaikams yra sunku, ir ne visada vienas mokytojas klasėje gali susitvarkyti su tais vaikais ir nevienodai paskirstyti savo dėmesį. Tai dėl to ir norėjosi padėti.

Ateidama dirbti, žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, specialiųjų poreikių vaikus?

Taip.

Kiek metų dirbate šiose pareigose?

Šiaip, po dekreto, tai pirmi metai.

Papasakokite apie savo veiklą klasėje, kurioje Jūs dirbate?

Įvairiose klasėse. Pagalba iš tikrųjų vaikams, na, žiūrint kokia pamoka, nes mokytojo padėjėjas iš tikrųjų padeda mūsų mokykloje. Padeda tikrai per pagrindines pamokas, tai yra, matematiką,

³⁷ Taip pat

³⁸ Taip pat

lietuvių kalbą. Jeigu mokytojams yra sunku, gali kreiptis ir kitų dalykų iš tikrųjų, tai yra, istorija, anglų kalba, rusų kalba, pavyzdžiui, antroji užsienio kalba arba kitokių dalykų. Tai vėl gi, mokytojo darbas mūsų mokykloje yra specializuotas tuo, kad mokytoja duoda užduotis, kurias tas vaikas privalo atlikti per pamoką, tiesiog kai kurios yra palengvintos. Mokytojas, na, pasako, parodo arba perskaito klausimą, jeigu vaikas nesupranta, bando paaiškinti kokią žodį, jeigu vėl kas neaišku. Tokia kaip bendra pagalba, nes ribotų galimybių, kaip sakoma – invalidų, mes neturime arba su kažkokiais tokiais sutrikimais mes neturime. Visi vaikai geba savarankiškai viską atlikti, pasirūpinti savimi, tai tik belieka parodyti pirštu kur reikia, ką atlikti ir paaiškinti kažką kai jau labai kažko nesupranta.

Sukoncentruoti dėmesį į kažkokį tai darbą?

Taip. Į siauresnį, sukonkretintą darbą ir parodyti tą siaurą, siaurą takelį, kuriuo jis turi eiti.

Jie dirba savarankiškai?

O toliau jie jau savarankiškai. Iš tikrųjų mūsų mokykloje vaikai, jiems, vat, paaiškini, nukreipi juos tam tikra kryptimi, kuria reikalinga, ir jie iš tikrųjų sugeba ir paskaičiuot, ir parašyt, ir viskas tvarkoj.

Kiek iš viso mokinių Jūs turite?

Tris.

Kokių, specialiųjų poreikių mokiniai?

Penktokė pas mus yra su autizmu. Pirmokas – man atrodo vidutinių, ir trečiokas, na, ten yra didelių, nes ten yra kompleksiniai visokie sutrikimai.

Ar turite vaikų su elgesio ir emocijų sutrikimais, gal būtų nerimas?

Tai būtų ne nerimas, bet kartais pasireiškia tas, kad jie nenori dirbti. Ten, na, gal kai kurios užduotys paduodamos, na, pavyzdžiui gal per sunkios. Tada jas bandai palengvinti savo nuožiūra iš tikrųjų, tada bandai keisti darbo kryptį ir tada bandome atlikti tas užduotis.

Tokių, kad būtų elgesio sutrikimų nėra?

Ne nėra, kad būtų labai stiprių nėra.

Jūsų bendravimas, kalbėjimas su vaiku pamokos metu neišbalansuoja kitų klasės vaikų?

Ne. Na, vaikai, kaip ir pripratę prie to. Viskas buvo akcentuojama nuo rugsėjo pirmos, kad ta prasme, vaikas yra, na, ne tai, kad kitoks, bet jam reikia daugiau pagalbos, negu kitiems vaikams, tiesiog. Vaikai, man atrodo, jau yra su tuo susitaikę ir jie jau pripratę. Stengiesi, aišku, nekelti nei savo tono, nei trukdyti klasei.

Kaip vaikai priima tuos ypatingus vaikučius?

Jie priima tuos vaikus. Jie ir bendrauja su jais per pertraukas, ir žaidžia kartu, ta prasme, ir kviečiasi. Jokių tokių išskirtinumų nėra ir nebuvo.

Ar kitiems klasės vaikams, kurie jums nepriskirti, padedate?

Ne. Tik tai tam kam paskirta.

Kaip Jūs įvertintumėte darbą klasėje – ar tai daugiau individualus darbas būtų, ar tai daugiau komandinis darbas?

Su specialiųjų poreikių vaikais klasėje dirbame, kaip ir atskirai. Tik labai integruotai, na, jeigu ten kažką reikia papasakoti savo išgyvenimus ar ten per savaitgalį patirtus nuotykius kažkokius, tada jie yra įtraukiami, jie pasakoja.

Kaip Jūs bendraujate su mokytoja?

Su mokytoja mes bendraujame. Mokytoja pateikia visas užduotis, kurias vaikas turi atlikti pagal visas programas, ko jis turi pasiekti. Aišku, užduotys yra palengvintos, supaprastintos iki tam tikro lygio, kurio reikalauja vaikai, tai yra vaiko galimybės. Bet taip, mokytoja pasako ko reikia ir paklausia kaip sekasi. Na, bendravimas vyksta. Taip.

Kokių sunkumų patiriate dirbdama šį darbą?

Na, šiaip, iš tikrųjų sunku kartais priversti tą vaiką dirbti. Reikia labai daug įkalbinėjimų su tuo vaiku. Na, galima sakyti, ir psichologinis kartais spaudimas sau pačiai, nes vis tiek, jeigu vaikas ten kažko nesupranta gali tau tekti ilgai įkalbinėti, laikas prarandamas ir ta darbo kokybė nelabai gaunasi. Šiaip darbo krūvis nemažas. Jeigu tai būtų atsižvelgiama ir atlyginimo atžvilgiu, nes darbo daug, o pinigų nelabai. Nėra motyvacijos. Ir kai pradėdi skaityti mokytojo padėjęjo

pareigybės aprašą, ten yra rašoma, kad ten gali dirbti dvylika klasių baigęs mokinys. Iš karto po mokyklos. Bet, iš tikrųjų su tokiais vaikais, reikėtų daug pasirengimo arba bent jau kursų kažkokių labai išklaudyti – psichologinių visokių, konfliktų sprendimo ir taip toliau, ir panašiai. Nes darbas yra neišlegvųjų. Ir baigęs dvylika, kai ateina šiuolaikinė karta, tai tikrai ne kiekvienas susitvarkys.

Manote, kad vidurinio išsilavinimo nepakanka?

Vidurinio išsilavinimo nepakanka, iš tikrųjų. Reikėtų gilesnių žinių.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienį Jūsų darbą?

Mano manymu, jis yra lygiai toks pats mokytojas, kuris dirba ne su visa klase, o su kažkokia atskira žmonių grupe arba su vienu vaiku kuris turi, na, kažkokių sutrikimų, intelekto sutrikimų ar kažko nesupranta. Iš tikrųjų yra vaikų, kurie nelabai ir orientuojasi. Jiems pasakai kažkokį įdomesnę ar sunkesnę žodį, tai jiems gali savaite laiko aiškinti tą patį kol jis supras. Tai, kad iš tikrųjų sunku. Tai gi, tai tas pats mokytojas, tik kad dirba ne su visa klase.

Kokias svarbiausias asmens stiprybes įvardintumėte, kurias privalėtų turėti mokytojo padėjėjas?

Iš tikrųjų, tai turėtų būti, kaip sako – mokytojas iš pašaukimo, nes bet koks žmogus dar turintis ir silpnesnę nervinę sistemą iš tikrųjų neiškentės. Nes kiekvienas vaikas yra skirtingas, kiekvienas vaikas yra su savo principais, tai dirbant tokį darbą reikėtų jau ir prisitaikyti prie to vaiko. Reikėtų žinoti ir tų metodų, ir gudrybių, ir specialybių visokių, kad galėtum sudominti ir, kad vaikas galėtų saugiai jaustis per pamoką, kad vaikas galėtų dirbti ir kažko pasiekti.

Kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?

Kūrybiškas turi būti, nes reikia mokėti sudominti, ir paaiškinti mokėt, ir priversti dirbti. Turi gebėti aiškinti vaikui suprantama, aiškia kalba. Kartais reikia nusileisti iki tokio paprasto lygio, kad gal nekiekvienas sugebėtų. Ypač atėjęs žmogus po universiteto ir girdėjęs tik tą kalbą aukštesnėm frazėm ir pats taip kalba žmogus, tai vaikui nelabai ką ir paaiškinsi. Kaip sako – jeigu, neturi savo vaikų, tai gali neiti į tokį darbą. Tai, va.

Kaip Jūs padedate mokytojui ruošti pamokai? Ar darote kokią mokomąją medžiagą ar dar kažką?

Su mokytoja bendrauji. Mokytoja papasakoja, ką ji planuoja nuveikti, kokia yra tema kitai pamokai. Tai tu tai pamokai pasiruoši. Bandai pasiruošti pats, ieškai kažkokių užduočių, pasitari su mokytoja, jeigu tas tinka, vadinasi darom, jeigu netinka, vadinasi, nedarom.

Kokių sunkumų patiriate besiruošdama pamokai?

Na, sunkumų, gal ir nelabai, tiesiog reikia laiko pasiruošti tai pamokai, rasti tų įvairesnių metodų, lengvesnių užduočių, tekstukų, ten matematikai sprendinių, uždavinių kažkokių. Tiek, sakyčiau. Jeigu vaikas pirmokas, tai jo lygis dar žemesnis ir nevisos užduotys jam tinkamos. Dėl to turi žiūrėti matematikos pirmąją dalį ir pagal ten pateiktus uždavinius ieškai pats.

Kokių sunkumų patiriate kitoje su ugdymu(si) susijusioje veikloje – savitvarkoje, savitarnoje, maitinimosi srityse?

Kadangi pas mus nėra, kaip sakoma, sunkių vaikų su negalia, tai mūsų vaikai patys apsitarnauja save. Jie patys ir valgo, ir visą kitą.

Ką veikiate popamokinėje veikloje?

O papildomos popamokinės veiklos pas mus, kaip ir nėra. Mūsų vaikai nelanko.

Tai Jūs būnate tik per pamokas?

Taip. Aš būnu tik per pamokas.

Ar vykstate į išvykas?

Taip. Į išvykas aš vykstu. Tas įeina į mano mokytojos padėjėjos pareigybės.

pasidalinkite maloniais išgyvenimais, kuriuos patyrėte savo darbe?

Iš tikrųjų malonu buvo per mokytojo dieną gauti gėlių ir vat, mama buvo atėjusi pirmoko, ir sakė, kad vaikas pats rinkosi ir sakė, vat, šitą puokštę išsirinko mokytojai, o šitą - mokytojai Jolantai.

Kaip vyksta bendravimas ir bendradarbiavimas su tėvais, Jūs kontaktuojate, palaikote ryšius?

Taip. Jeigu tėvai kokių klausimų turi jie kreipiasi.

Kaip tėvai, Jus palaiko, jie patenkinti?

Nežinau. Labai nieko blogo nežinau, negirdėjau iš jų. Girdėjome, kad jie patenkinti. Jokių išskirtinimų apie mokytojus nebuvo.

Žinote, kitą kartą tėvų lūkesčiai būna didesni negu galimybės.

Taip. Bet vėl gi, reikia realiai žiūrėti į tą vaiką, jeigu vaikas - penktokė, pirmokas ar trečiokas, ta anglų kalba, kaip antroji užsienio kalba, jiems nereikalinga. Kai jis lietuvių kalboje sunkiai gaudosi, tai ką kalbėti apie anglų. Bet tėvai nori. Tėvai leidžia tuos vaikus.

Ar galima būtų atsisakyti šių pamokų?

Aš nežinau. Gal atsisakyti nelabai eina, bet mokytojai tada reikia rašyti programą. Mokytoja vėl turi kažką lengvinti. Anglų kalboj nelabai ką ten ir palengvinsi. Raides išmokti. Duoti paspalvinti kažkokius paveikslėlius, duoti spalvinti raides, paišalioti. Bet tik tiek. O per anglų kalbos pamokas nėra mokytojų padėjėjų, tai ta mokytoja nelabai ir susitvarkys. Gerai jeigu klasė į grupes suskirstyta, o jeigu visa klasė – daug vaikų. Nelabai.

Kokie būtų profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Seminarų yra nemažai – tų psichologinių visokių, tų konfliktų sprendimų, yra nebent tikrai tokių, kaip tą stresą suvaldyti, emocijas numalšinti, jeigu vaikui kyla kažkas. Šiaip, visi pradinių klasių, jeigu ten yra tie kursai. O, kad specialiųjų kažkokių tai nežinau.

Kaip dažnai pačiai tenka dalyvauti? Ar mokykla siunčia ar Jūs pati išreiškiate savo pageidavimus?

Jo, dalyvauju, čia priklauso. Jeigu pasižiūri ir mokykloje nėra nieko tokio tinkamo, tai ieškaisi pati. Būna, kad nueini į tą seminarą ir žiūri, kad kalbą tą patį, per tą patį, ką jau tu žinai. Praktikoje tu įgyji daugiau žinių, tai gaunasi kaip ir beprasmis tas seminaras.

Jeigu dabar Jums pasiūlytų vykti į kursus, kokia tema būtų aktualiausia atsižvelgiant į Jūsų kasdienį darbą?

Nežinau. Gal kokios naujovės, kaip dirbti su tokiais vaikais, jeigu yra atsiradusių. Nes sėdėti vienoje vietoje ir dirbti pagal tą patį seną metodą, tai ir pačiai labai neįdomu ir norėtusi kažkokios naujos veiklos.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo pareigų?

Na, taip, iš tikrųjų. Bus matyti, kaip ten toliau kas klostysis.

Greičiausiai atsisakysite mokytojo padėjėjo darbo?

Aš toks žmogus, kad negaliu vienoje vietoje ilgai sėdėti. Man reikia daugiau veiklos, dalyvavimas visokiuose projektuose, pavyzdžiui. Ten išvykos kažkur su vaikais. Na, su tokiais, nelabai ką gali nuveikti, padaryti. Pažiūrėsim, kaip ten bus toliau. Niekas nežinom, kaip susiklostys.

Sakykite, kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Iš tikrųjų varginantis darbas. Jeigu susikaupia streso daugiau, daugiau darbų vienu metu ar taip kažko, tie šventiniai minėjimai kai būna, stresą čia visi, man atrodo, patiriame. Vaikų emocijos, kaip kada vėl gi. Sakoma, ne ta diena būna ir mums. Reikia prisitaikyti tiesiog. Didelis krūvis, na, nuo jo tai niekur nepasidėsi. Yra, taip, kaip yra. Greičiausiai tai būtų vienas vienintelis, tai nuovargis. Toks darbas yra varginantis.

Kaip sprendžiate kylančias problemas? Kas Jums padeda spręsti kylančias problemas?

Pirmas žingsnis, tai bandai su mokytoja viską suderinti, bandai kažkokius metodus pritaikyti. Jeigu, tai nepavyksta eini tuomet pas psichologą, socialinę darbuotoją. Šiaip su mokytoja, nes nėra kažkokių labai, labai didelių problemų. O tai, ką galima išspręsti, galima išspręsti vietoje.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo pagerinimui?

Ką aš žinau. Gal, didesnė motyvacija būtų, jeigu atlyginimai būtų didesni. Jeigu jau po dvyliktos klasės nuspręstų iš tikrųjų eiti, būtų tas pašaukimas ir visa kita, tai kursus būtinai kokius reikėtų palankyti. Nes žmogus atėjęs iš gatvės nelabai čia galėtų išdirbti, man atrodo. Turėtų būti stiprių nervų ir mylėti savo darbą.

Tai ar Jums patinka mokytojos padėjėjos darbas?

Taip. Iš tikrųjų yra įdomu pažinti šitą darbą, sužinoti kažką naujo, o nedirbti, ta prasme, tą kasdienį mokymą. Iš tikrųjų stengiesi, ieškai, rengiesi, vis dėlto, ir išvykos visokios, o dalyko mokytojas ne visada kažkur išvažiuoja. Čia truputėlį daugiau ir dažniau galima paiškylauti. Norisi vaikui padėti, norisi vaikui pagelbėti, kad jis nors kažkokių žinių turėtų.

Dėkoju mums už išsamius atsakymus. Linkiu geros dienos.

Ačiū.

Protokolas 12

Interviu su M_12³⁹

Laba diena⁴⁰.

Laba diena.

Ar sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Taip.

Papasakokite apie save. Prisistatykite, pasakykite savo vardą, metus, išsilavinimą?

Aš esu M_12. Baigiau - pirmą specialybę mano buvo lietuvių kalbos filologija, dirbau projekte su specialiųjų poreikių vaikais, po to turėjau pavadavimą gimnazijoje. Dirbau kaip mokytoja, o vėliau čia, kaip mokytojo padėjėja. Dabar mokausi specialiosios pedagogikos magistrą. Ir manau, paskutiniai metai čia.

O kokioje klasėje dirbate?

Įvairiai. Šiaip su trečiokais dažniausiai, dabar.

Turite daugiau vaikų, ar ne?

Taip.

Papasakokite, kaip pasirinkote šitą darbą?

Kadangi nebuvo galimybės. Aš niekad ir nesakiau, kad norėčiau. O dabar galimybė įsidarbinti mokykloje, jeigu turi pažinčių. Nes čia yra daug ir be diplomų dirbančių, kurie gali gauti daug geresnes pareigas.

Kas Jus žavi šiame darbe?

Kadangi man patinka bendrauti su vaikais, visai gerai sutariu, tai tuo aspektu man dirbti patinka, būtent su vaikais.

Ar prieš ateidama nedirbti Jūs žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą apie specialiųjų poreikių vaikus?

Taip. Žinojau. Žinojau. Dirbau ir projekte, tai apie specialiųjų poreikių vaikus, žinojau. Galbūt nežinojau labiau apie patį darbą, patį darbo pobūdį. Truputį kitaip įsivaizdavau.

Tai kiek laiko dirbate šiose pareigose?

Antrus metus.

Dabar norėčiau, kad Jūs papasakotumėte apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Pastovai būti prie vaiko ir padėti jam daryti tam tikras užduotis. Klasėje žiūrėti, ką jis daro. Čia iš tikrųjų nuo vaiko priklauso, kadangi aš pagrįdė dirbu su vaiku, kuris yra protingas, turi jisai įvairiapusį raidos sutrikimą, jo elgesys - nelabai, ta prasme, nelabai jis klausosi ir garsiai kalba per pamokas ir šiaip nori kalbėti, tai tada pagrįdė man į ausį jis kalba, nes kitaip labai trukdytų visą pamoką. Ir jo pagrįdė problemos yra elgesio. Nepasiima knygų, sąsiuvinų, pats užmiršta, jam turi nuolat sakyt „daryk tą, daryk aną daryk“, nes kitaip sėdi, žaidžia ir viskas. Tai pagrįdė padėti vaikui klasėje.

Kiek yra specialiųjų poreikių mokinių dabar Jūsų klasėje ?

Du.

Kokių specialiųjų poreikių?

Vidutinių.

³⁹ Taip pat

⁴⁰ Taip pat

Ar su intelekto sutrikimu, judesio ir padėties sutrikimais turite?

Ne, nėra.

O su Dauno sindromu, autistu?

Yra viena mergaitė mokykloje su Dauno sutrikimu.

Bet Jūs su ja nedirbate?

Ne.

Ir kaip manote, kokia specialioji pagalba reikalinga Jūsų dviems mokinukams?

Būtent tas užduočių paaiškinimas, padėjimas. Jie patys, nežinau, taip galbūt labiau pasitiki savim ir geriau jaučiasi, kai žino, kad gerai padarys, kad gali paklausti.

Konkrečiai kokią pagalbą teikiate pamokos metu?

Kartu darau užduotis.

Su jais kartu viską rašote, skaičiuojate, skaitote?

Taip, taip.

O popamokinėje veikloje taip pat su jais užsiimate? Ir kokia tai būtų veikla?

Popamokinėje veikloje, tai sugalvojo pas mus, kad mes turime padėti namų darbus daryti, pamokų klubą ir ten jau ateina vaikai visokie.

Tai čia jau nebūtinai tie du, su kuriais dirbate per pamoką?

Ne, nebūtinai. Čia ką nori jie, tą ir sugalvoja.

Ar šitie vaikučiai irgi ateina?

Būtent šitie ne.

Tai dirbate po pamokų jau su visai kitais vaikais. Taip?

Taip.

Ar turite klasėje mokinių su fizine negalia, epilepsijos priepuoliu?

Ne neturine.

Su elgesio ar emocijų sutrikimais?

Ne. Na čia yra tas elgesys tarkim, nes įvairiapusis raidos sutrikimas, bet tokio kažkokio labai ypatingo elgesio, tai ne.

Papasakokite kokių sunkumų patiriate teikdama pagalbą šiems mokiniams?

Iš tikrųjų galbūt problema būtų ne patys vaikai, o pati administracija, kad sunkiau yra į darbą eiti, kai tau prideda ten darbų, kurių tu neprivalai atlikti. O vaikams tos pagalbos nėra iš tikrųjų. Galbūt net ta pati įtampa darbe labiau trukdo, negu tie vaikai.

Kokie būtų tie kiti darbai?

Bet ką gali sugalvot atostogų metu. Pavyzdžiui: tvarkyt biblioteką, plauti lentynas, klijuot langus ten visokiais piešiniais ir kas šaus, tą ir gali sugalvot.

Jūs manytumėte, kad mokytojo padėjėjui tai neprivalomi darbai?

Pagal pareigybę nėra tai neįrašyta – nėra nei lentynų plovimo, nei burbulų klijavimo, nei dar kažko. Iš tikrųjų tai nėra.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę Jūsų veiklą? Kas yra tas mokytojo padėjėjas?

Šiaip, iš tikrųjų, tai yra labai panašus darbas, jeigu norėtum, kad vaikas gautų tą pagalbą, kurios jam reikia, tai tu turi būti kaip mokytojas ir visus dalykus žinoti ir paaiškinti. Ir nors rašo, kad tu gali būt ir vidurinio išsilavinimo ir tau neprivaloma mokyt, bet iš tikrųjų, tai visi tikisi, kad tu darysi lygiai tą patį ir mokysi, ir aiškinsi tą pačią pamoką lygiai taip, kaip mokytojas. Nors tai ir nepriklausytų.

Kas yra tas mokytojo padėjėjas? Ar ugdytojas, slaugytojas, tvarkytojas ar dar kas toks?

Čia priklauso nuo mokyklos, jeigu specialioji mokykla, tai – taip. Žiūrint kokie yra vaikų poreikiai. Pas mus mokykloje tokių nėra, kurie negalėtų patys pasiimt kažko pavalgyt ar užsidėt kuprinės. Jie gali užmiršti, bet jei pasakysi, jie vis tiek eis ir tvarkysis ir dėlios, nes jie yra bendrojoje mokykloje ir bendrojo ugdymo klasėje ir labai didelių specialių poreikių nėra, kad jie negalėtų patys kažko labai stipriai padaryt, tik reikia prižiūrėt, kad jie tai darytų.

Tai manytumėte, kad bendrojo lavinimo mokykloje mokytojo padėjėjas yra kaip ugdytojas?

Taip. Taip.

Kokius darbus priskirtumėt mokytojo padėjėjui?

Pagal pareigybines instrukcijas mokytojo padėjėjas padeda, o ne moko. Mokiniui aiškinti turi mokytojas, o ne duot temas, o jūs darykit – vieni sau, kiti sau, vos ne taip. Ir tokių visokių pašalinių darbų, bet kas ką sugalvoja. Galbūt, čia gal nuo mokyklos ir administracijos priklauso. Galbūt reikėtų labiau apibrėžti tas funkcijas ir ką tu turi daryti, ko neprivalai.

Mokytojo padėjėjas turi padėti vaikui išmokyti rašyti, skaičiuoti dar kažką daryti?

Mokytojas prie kiekvieno negali stovėti, o mokytojo padėjėjas padeda, kaip Jūs manote?

Taip, bet tarkim čia rašyti, skaityti, skaičiuoti tai yra labai elementaru. Pirmos klasės tarkim kursas, o jeigu vyresnėse klasėse ir tie, pavyzdžiui, anglų kalbos dalykai, tai mokytojo padėjėjas neprivalo mokėti pavyzdžiui anglų kalbos.

Ar Jūs dalyvaujate tose pamokose?

Taip. Taip. Ir čia jau, man atrodo, vis tiek reikia žinių.

Dar kokiose pamokose būnate? Maniau, kad tikrai lietuvių ir matematikos - tose pagrindinėse, o tai jūs dar ir kitose pamokose būnate?

Taip ir anglų ir dailės ir visose praktiškai.

Tai visą dieną būnat?

Taip. Visą dieną nuo ryto iki pietų.

Papasakokite, kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas klasėje?

Paprastai iš tikrųjų organizuojamas. Nes ateini ryte ir ką daro visi vaikai, tą daro ir mano vaikai, lygiai tą patį. Nes kadangi jie turi tik pritaikytą programą. Jiems yra tie patys vadovėliai, tos pačios užduotys. Tai viską jie daro, taip pat, kaip ir visi kiti vaikai ir jiems papildomų jokių, kažkokių nėra.

Ar mokytoja užduočių nediferencijuoja, kadangi pas jį yra specialieji ugdymosi poreikiai.

Galbūt jiems palengvintos užduotys, galbūt mažiau tų užduočių? Ar jisai dirba taip, kaip visa klasė?

Taip, kadangi mama nori. Jis gali dirbti kaip visi vaikai, nes aš ir sakau, čia yra ne protinis sutrikimas, ne kažkokia atminties, ar dar kažkas, o grynai elgesio. Nu kaip, ne elgesio, bet raidos, bet pagrinde elgesys, rutina, kad turi būti padaryta viskas, nuo pirmo iki paskutinio, nieko nepraleidžiant. Tai jam ir nemažina kol jis gali padaryti. Tarkim tiems vaikams ir nėra mažinamos tų užduočių apimtys. Pagrindė ir daro viską, ką daro klasės draugai. Nu kartais jeigu ten kažko ir nespėja arba atsisako, būna blogos nuotaikos taip, tada yra sumažinama ir leidžiama jam ten kažko nedaryti, ar mažiau ar ten jeigu atmintinai neišmokyti. Nors ten jeigu atsisako tarkim vietoj trijų du posmelius ar ten vieną ar dar kažką. Šiaip tai stengiasi, kad būtų viskas taip pat kaip visi. Nes ir mama to pageidauja, kol gali, kad mokyėtųsi.

Kokias stiprybes turėtų turėti mokytojo padėjėjas, dirbdamas šitą darbą?

Kantrybės galbūt. Kantrybė, atsakingumas, galbūt neimti viską į galvą, kaip sakant, toks terminas.

O silpnybės?

Aišku reikia mėgti vaikus, nes kitaip... Ir turėt kantrybės su jais dirbti, nes kitaip ilgai nepadirbsi. Nes yra ir atvejų kada ateini kitą dieną ir tas pats triukšmas iš tikrųjų kiti sako, kad vieną dieną išėini ir reikia priprast, nes galva skauda ta prasme, nes vis tiek ir būni ir per pertraukas. Praktiškai be jokių langų, kaip sakant.

Papasakokite, kaip Jums sekasi mokytojo padėjėjo veikloje?

Jei atvirai, tai aš jau nebeketinu, kitais metais dirbti mokytojo padėjėja, bet šiaip sakau, kas liečia iš tikrųjų tuos pačius mokinius ir vaikus ir man tikrai padėti patinka ir viskas yra gerai, bet tiesiog ir dėl kitų priežasčių.

Sakykite, kas sekasi daryti geriau, o kas blogiau? Gal koks įvykis įsiminė?

Nu kaip. Man patinka tai, kad aš pagrindė dirbu su vienu berniuku. Ten viena mergaitė yra, bet jai kaip ir nepriklauso pagal dokumentus, nors yra toje pačioje klasėje. Mokytojo padėjėjas tik kai jai reikia turi priėiti. O su šituo berniuku, nu, kad jis mane priėmė, mes susidraugavom. Tapom draugai. Visada jau pasiilgsta savaitgaliais arba per atostogas skambina tarkim, arba

prašo mamos, kad aš jau noriu paskambinti, klausia, ar tu manęs jau pasiilgai? (juokiasi). Klausia iš tikrųjų. Vaikas tikrai labai geras. Bet iš tikrųjų pradžia buvo labai sunki, nes jis ir atsisakė dirbti ir jam nepatiko, ir darė, ką nori, ir su užuolaidom žaidė, ir jeigu lietus, jis ten norėjo žiūrėti. Ta prasme, tai džiaugiuosi, kad bent jau dabar jisai išsėdi visas pamokas. Nevaikšto per pamoką be reikalo. Nebent, ten šiukšles kažkokia išmest ir taip toliau. Rašo ir gali kartais padaryti kokią pratimą ne iš eilės, praleisti kokią vieną kitą užduotį (juokiasi).

Matote savo įdirbį?

Taip, bet čia iš tikrųjų nuo kiekvieno vaiko individualiai priklauso, nuo tų jų specialiųjų poreikių.

Taip, bet nuo Jūsų taip pat priklauso. Kiek jūs įdedate į tą vaiką, tiek jis jums grąžina. Ar nemanote?

Taip. Iš dalies ir taip.

Kaip manote, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui, kad jis gebėtų tinkamai atlikti savo darbą?

Praktiškai turėtų turėti vos ne tas pačias kompetencijas kaip ir mokytojas. Tik turėtų suprasti, kad niekas tavęs neskaitys mokytoju ir kad nu ta prasme..

Statusas kitas ar ne?

Taip, statusas kitas. Nors reikalavimai jeigu nori dirbti gerai, tai yra lygiai tokie patys, nes iš tikrųjų, ar aš vesčiau pamoką, ar mokytoja. Kai dirbau mokykloje ir vedžiau. Nėra labai didelio skirtumo tarkim nuo dabartinio. Ar tau paaiškint, tarkim temą. Nu galbūt lengviau dėl to, kad nereikia ten sąsiuvinį taisyti. Bet čia jau iš tikrųjų smulkmena nu manau, bent jau man.

Jūs aiškinat vienam vaikui, kad jis suprastų, o mokytojas jau visai klasei aiškina. Ir iš tų visų vaikų vėl vieni suprato, kiti nesuprato, tretiems reikia dar kartą pakartoti.

Taip, bet čia sakau, kai tu aiškini vienam vaikui, jeigu tu stengiesi, kad suprastų, kažką paišai jam ant sąsiuvinio, tai tu gali tą patį piešti ant lentos ir stengtis, kad visi suprastų. Čia, man atrodo, labai didelio skirtumo nėra.

Kaip Jūs prisidedate prie pagalbos mokytojui? Ar padedate ruošti mokomąją medžiagą?

Šiaip iš tikrųjų man patinka... kadangi baigusi lietuvių kalbą... Nu man patinka tai ... Aš visada stengiuosi taisyti sąsiuvinius nors tai nepriklauso, bet diktantus, nu man patinka. Taip padedu mokytojui, kad jei būtų truputį mažiau. Jeigu yra laisvesnė pamoka ten dailė, jeigu vaikas piešia, tai kažką pažiūrėti. O šiaip mes tas pačias užduotis, ta prasme, taikom. Tai ir testų, ir dar kažkokių, labai specialių nereikia, tos medžiagos pritaikyti, nes sakau tik va galima leisti naudotis ten daugybės lentele jeigu užmiršta. Ar pasižiūrėti, ar per kontrolinį atsiversti galbūt knygą, sąsiuvinį - jam leidžiama arba paaiškinti užduotį per tą patį atsiskaitymą, kad jis suprastų. O šiaip tai nelabai pritaiko, nu kartais va žodinius uždavinius ant lapelio surašom, kai susideda iš dviejų klausimų. Kai yra uždavinys, kad pirma atsakai į tą klausimą, po to į kitą, nes vaikas susimaišo. Jam būna geriausia kai, nu tarkim, laipteliais būna. Dabar jau trečiokai, tai kur per vieną veiksmą nesužinosi to atsakymo tai išskirstyti iš tikrųjų. Su skaitymu, rašymu problemų jis neturi, tai labai jam pritaikyt nereikia tokio ypatingo. Galbūt reikėtų daugiau žiūrėti, kad jis sėdėtų ir rašytų, nes jeigu tu nueini jis automatiškai irgi.

Jam tiesiog trūksta dėmesio, susikoncentravimo?

Jo jis labai, nu neturi. Taip, labai trumpą laiką gali sukonzentruoti. Rašyk, va žiūrėk, čia ar tau nebus namų darbų, jeigu tu viską gerai padarysi. Tai tada labai stengiasi. Geriausia motyvacija jam būna, jeigu jau namų darbų nebus. Bet irgi ne visada. (juokas)

Šie vaikai, savarankiškai geba susirasti klasę?

Nu šiaip jie visada vienoje klasėje, tai nereikia.

Ar nereikia jiems padėti orientuotis aplinkoje?

Iki valgyklos taip. Nors va pavyzdžiui, prieš išeinant iš mokyklos, tai reikia pasižiūrėt, kad būtų užsidėjęs kepurę, ten šaliką, kad kuprinės nepamirštų, nes jeigu nepasižiūrėsi tai būna atvejų, kad išeina be kuprinės ir tada reikia.

Kokie sunkumai kyla atliekant kitą su ugdymu(si) susijusią veiklą - savitarną, savitvarką, maitinimąsi?

Susižiūrėti kas spintelėje, po to liepti išsiimti, jeigu nesuvalgė bandelės ar ten sulčių. Vėl sakai, neškis, dėkis į kuprinę, neškis namo.

Jūs turite kontroliuoti, kad jis darytų ?

Nu aš stoviu, kai jis tą daro, nes jis gali užmiršti (juokiasi). Va paimk iš ten ir padėk dabar čia. Šitą paimk ten, šitą išmesk. Ir jisai tada daro..

Ar pakanka mokytojo padėjėjui vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti savo pareigas?

Manau, kad ne.

Kodėl?

Todėl, kad vis tiek reikia tų pedagoginių žinių, ir tas vidurinis nu taip labai. Net nežinau, tarkim, kaip pakomentuoti, nes aš įvairių atvejų girdėjau. Ir, kad galima vos ten ne rusų mokyklą baigti ir ateit į lietuvių mokyklą dirbti mokytojo padėjėju ar ten dar kažką. Tai nei tavo kalbos žinių, nei...Nežinau, vis tiek man atrodo, kažkokius pagrindus turi turėti, bent jau tas pagrindines...Nežinau, taisykles, pradinių klasių kurso, nes jeigu visai nemokėsi nei to daiktavardžio, nei to būdvardžio ir ten elementarių taisyklių, manau, mokytojas vargs daugiau, kol tai padėjėjai išaiškins, ką reikėtų atlikti. Ir kaip tą užduotį padaryti, negu tam vaikui, manau tada...tam mokytojui su pagalba iš tikrųjų būtų sunkiau. Jeigu tikrai žiūrėt...Nors pagal pareigynes taip ir yra – svarbiausia savitvarka, orientavimasis aplinkoje ir ten tų žinių kaip ir...nereikėtų. Pagal dabar patvirtintas.

Dabar pareigybės nelabai atitinka realios bendrojo lavinimo mokyklos situacijos?

Taip, taip, taip. Bendrojo lavinimo nuo specialiosios, taip skiriasi. Galbūt joms tai ir yra, kad jeigu jie nevaikšto, tai nežinau, juos vežioja ten dar kažkas, bet bendrojo ugdymo mokykloje, tai visi stengiasi, kad jie ir mokytųsi, tam tikrą lygį pasiektų, pagal pritaikytą programą įvykdyt tai, kas jiems yra numatyta. Ir manau, kad taip. Ir tarkim atostogų atžvilgiu, dar kažką tai, jeigu mokytojo padėjėjas turi dirbti su vaiku ir jam padėti, o mokytojo padėjėjas gauna tik 28 dienas atostogų, o ką tada jis turėtų veikti mokykloje visą likusią vasarą? Tada sugalvoja darbų, tokių pat, kaip ne vos valytojų, galima pasakyti (juokiasi).

Kokie būtų profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Ta prasme, dabar kokios yra?

Taip, dabar. Ar siunčia?

Ne, nesiunčia. Gali netobulėti, iš tikrųjų. Neprašo. Mokykla to neprašo. Jeigu tu nori, tai gali eit, bet ir tai stengsis, kad tu eitum po pamokų. Nes iš tikrųjų išleisti per pamokas ar dar kada. Nes tave į mokslus tarkim nelabai nori išleisti ir jiems tai nėra svarbu – ar tu tobulėsi ar tu netobulėsi.

Jūs taip manot?

Nu taip yra. Bet ta prasme, jei pats norėsi, tai tada turėsi eit labai jau direktorės prašyti, kad tave išleistų. Išleistų, jeigu imsi neapmokamas dienas, atostogas.

Ar neišleidžia dėl to, kad nėra kas pavaduotų Jus?

Tada niekas nenorės pakeist. Tą dieną vaikas bus vienas. Vienas su mokytoja.

Kokią kursų temą Jums būtų aktualiausia šiuo metu?

Aš ir sakau, dabar aš studijuojau magistrą, aš ketinu išeiti, nes manęs netenkina šita situacija. Aš neišėjau dėl to, kad man reikėjo, tarkim darbų prisikaupė. Šiuo metu aš jau nežinau, ar papildomai rasčiau laiko tiems kursams, nes po pamokų vakarais aš lankau paskaitas. Ir manau sužinau daugiau čia per tuos du metus, negu ten kažkokiuose kursuose. Bet iš tikrųjų, tai yra visokie ir psichologinio, ir specialiosios pedagogikos pagrindai, ir kaip reikėtų dirbti, kaip kažkokį elgesį gal būtų koreguoti, išmokyti ten tų kažkokių strategijų, didaktikos ar panašiai. Taip man atrodo...

Reikėtų?

Kart nuo karto...Taip.

Studijuojate magistrą. Šias studijas siejate su būsimu darbu?

Aš specialią pedagogiką studijuojau magistrą. O darbo ieškosimės. Ta prasme, manęs netenkina toks atlyginimas.

Kaip vertinamas mokytojo padėjėjo darbas mokykloje?

Ne, ne, nėra vertinamas mokykloje.

Kodėl?

Nėra vertinamas, nes tau gali pasakyti - turiu padėjėją arba gali dar sugalvoti, kaip tave išnaudoti. Galbūt net nepadėkoti, bet vat tiesiog, galit pabūt va su tais, galit vat tą padaryti, galit... ir panašiai.

Kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe? Kas neramina?

Net nežinau, kaip atsakyti kas? Iš tikrųjų tas darbas yra praktiškai be pertraukų, nes nėra tau nei langų, nei pertraukų, jeigu tavo vaikui šokiams persirengti ar dar kažkas ir tas triukšmas ir iš kart po to dar eiti į tą pamokų klubą ar ten dar kažkas...Tu automatiškai pats net nebenori ir tau nebepatinka ir tu... Aš taip manau, galima sakyti, nors žinai kad tai administracijos sugalvoja, tie vaikai nėra kalti, bet tu pati pradedi pykti ant tų vaikų, nes tu esi pavargusi.

Jaučiate didžiulį nuovargį?

Taip. Nes iš tikrųjų, tai yra ...jeigu pagalvoji, tai aštuonias valandas turi išbūt. Jeigu mokytojas...aš ir pati dirbau pilnu krūviu, yra dvidešimt pamokų, jas padalinus į penkias darbo dienas, tai būtų keturios pamokos į dieną. O jei, tarkim, nori, kad tu aštuonias išbūtum tame triukšme, tai... aš.

Tai gal čia viskas ir susideda, susiveda į tuos išgyvenimus, į tą savijautą. Ar teko kreiptis pagalbos dėl kylančių problemų arba į ką kreiptumėtės?

Turbūt į klasės mokytoją. Geriausiai būtų, ta prasme, pagalba ir suprastų, o daugiau...nežinau. Pirmiausiai į mokytoją, o po to, jei reikia labiau, tai į pavaduotoją?

Padėjo?

Taip, padėjo. Bent jau tuo metu. (juokiasi)

Kokios pagalbos norėtumėt sulaukti?

(Pauzė)

Kad nereikalautų daryti to, už tą patį atlyginimą, ko nori iš mokytojo. Ir jeigu tu dirbi aštuonias valandas, tai reikėtų pažiūrėti ir įvertinti, tas galimybes ir tą pamokų klubą ar dar kažką, ką tu popamokinėje veikloje darai. Jeigu mokytojo padėjėjas, nemoko, o tik padeda, ir jeigu vaikas nesupranta, tai kas turėtų tada mokyt? Tada ir aš galėčiau sakyti, jeigu aš nesuprantu? O mokytojo nėra. Tu vienas lieki su tais vaikais. Tai irgi ... Turėtų būti kažkoks paskirstymas ir kažkoks, nežinau... labiau apibrėžti tie dalykai ir tos sferos, kas taip, ir kas kitaip turėtų būti.

(Pauzė)

Galbūt labiau motyvuot mokytojų padėjėjus?

Ne nebus (juokiasi)

Bet tai pasvajot mes galim, ar ne?

Taip, bent jau atostogų metu paleistų, kaip mokytoją (juokiasi)

Pateikite pasiūlymų kaip pagerinti mokytojo padėjėjo darbą?

Apibrėžti tiksliau, ką gali ir ką turėtų daryti mokytojo padėjėjas. Apibrėžti tas pareigybės, funkcijas ir galbūt tą darbo laiką, galbūt labiau suvienodinti su mokytojo ir, nežinau, atostogų tą klausimą išspręsti, ir kad labiau visi žinotų, o ne taip, kad kai tu lieki, gali kas ką turi tau ir duoti kokį darbą, kas ką nori, kas ką nori ir panašiai...Manau, kad reikėtų pačias pareigybės peržiūrėti.

Peržiūrėti?

Peržiūrėt...

Pareigybės pačias?

Taip. Ar jie nori tik tais tos pagalbos, tarkim, tik savitvarkos ir panašiai, kad padėtų. Ar jie nori žinių. Na nežinau, kaip čia – suskirstyti. Nežinau, gal ir reikėtų žiūrėti, juk padėjėjas bendro ugdymo mokykloje ir tarkim, specialiojoje, yra du skirtingi dalykai. Ir jų nesulyginsi iš tikrųjų.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Dėl vaikų – taip, dėl administracijos požiūrio – ne.

Supratau. Gerai. Dėkui Jums už interviu. Geros dienos. Iki.

Iki.

Interviu su M_13⁴¹

Laba diena⁴².

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas.

Taip, sutinku.

Prašyčiau trumpai papasakoti apie save.

Aš esu M_13. Man yra devyniolika metų. Visai neseniai baigiau dvyliką klasių. Studijuoju kino ir teatro pedagogiką ir dirbu progimnazijoje.

Ar galite pasakyti kokioje klasėje dirbate?

Viena mergaitė yra šeštoje klasėje, o kitas berniukas yra ketvirtokas.

Papasakokite, kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Na, mane visuomet kažkaip žavėjo tas darbas su mokiniais ir, kaip tik čia su specialiųjų poreikių mokiniais, man taip gavosi. Šiaip, man labai patinka, nes specialiųjų poreikių mokiniai nėra jau tokie talentingi, kažkuo pasireiškiantys, tai, kaip tik labai sužavėjo vien dėl to, kad dirbti reikia su kitokio pobūdžio vaikais.

Ar, prieš ateidama į šį darbą, Jūs jau žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, veiklą su specialiųjų poreikių mokiniais?

Taip. Žinojau anksčiau, nes ir giminaite yra dirbusi, tai kiek pasakodavo, tai tikrai, patikdavo. Ir teko matyt, vos ne diena iš dienos tai.

Kiek metų dirbuojatės šiose pareigose?

Tai, va, šie metai pirmi.

Papasakokite apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Dirbu dviejose klasėse, bet labai skirtingi du variantai. Yra labai sudėtinga. Šeštoje klasėje yra mergaitė su Dauno sindromu, tai su ja gal kiek ir švelniau gaunasi, nes ji be galo yra miela, ateina apsikabina, išbučiuoja, visad labai malonu su ja dirbti. Aišku, būna, kad labai užsisvajoja, būna, kad išdaigų pridaro klasėje. Bet, čia ją visi labai myli ir klasėje jaučiasi puikiai, nes čia bendrauja kaip viena didelė šeima. O ketvirtoje klasėje yra iš globos namų berniukas, tai su elgesio problemomis. Bet, dabar taip pat labai fainai pradėjome bendrauti, labai draugiški ir šilti santykiai.

Tai jeigu mes dabar truputėlį grįžtume prie tų specialiųjų ugdymosi poreikių, tai mergaitė kokių tų specialiųjų poreikių turi?

Pas ją jau dideli specialieji poreikiai.

O berniukas?

O, berniukas, tiesiog, elgesio problema, gal būt, tingėjimas mokintis. O, šiaip, galėtų jei norėtų.

Kokią konkrečią pagalbą, pamokų metu, teikiate mergaitei ir berniukui?

Mergaitei būna taip, kad aš turiu jai kažką padiktuoti, atversti knygą, galų gale, parodyti kur šiuo metu yra skaitoma, nes labai didelis išsiblaškyimas, neišgirsta ką mokytoja sako, ne visada seką kas vyksta per pamoką. O berniuką, tiesiog, sudrausminti reikia, kai kažko nesupranta prieinu, padedu matematikoje, jeigu kokio sprendimo nesupranta, reikia paaiškinti.

Ar mergaitė pati rašo, skaičiuoja, skaito?

Taip. Taip. Rašo ir skaičiuoja, ir kai rašo, dažnai rašo be klaidų – tobulai rašo.

O berniukas?

O berniukas?... Na, pas jį, tiesiog, tingėjimas labai didelis. Šiaip, irgi viską daro, kaip normalus vaikas, kaip visi klasėje.

Kokių sunkumų, Jūs, patiriate teikdama pagalbą šiems mokiniams?

Sunkumų kartais būna, kad gal būt ne visada išsina perteikti tą visą paaiškinimą, gal būt nesupranta arba neišsina taip paaiškinti, kad suprastų tą užduotį.

⁴¹ Taip pat

⁴² Taip pat

Ką tada darote?

Bandau visaip mąstyti, išradinėji kažką tai. Ir, vis tiek, reikia kažkaip prisiderinti prie to vaiko ir išaiškinti visą situaciją.

Ar pavyksta?

Taip. Žinoma. Reikia pasiekti, nori – nenori.

Kaip vertintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienį savo darbą?

Na, nėra lengva. Vis dėlto, darbas yra darbas, kitaip nebus.

Ar jis daugiau kaip ugdytojas, ar prižiūrėtojas, ar dar kažkoks?

Ugdytojas. Tikrai ugdytojas. Ne vien per pamokas, bet ir per pertraukas tenka, šiaip, apie gyvenimą pasikalbėti, tai iš tikrųjų ugdytojas gaunasi.

Bet tuo pačiu Jūs ir globojate tuos vaikus, ar ne?

Na, taip. Ištiesai būnu su jais kartu, kaip ir mama antroji.

Jūsų nuomone, kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o kokius ne?

Oi, aš net nežinau, kaip reiktų atskirti tokius dalykus. Tiesiog, ko reikia vaikui, kokios pagalbos, tą ir suteikiu. Tiesiog, jeigu matau, kad tam vaikui kažko trūksta, tai kodėl gi nepadėjus, kodėl to nepanaudojus. Nežinau kaip atskirti tuos dalykus – reikia, nereikia, kas privaloma.

Sakykite ar tai daugiau pagalba vaikui, ar tai labiau kažkam kitam, na, gal būt mokytojai, ar dar kažkam?

Na, mokytoja, būna pasako, paprašo, pavyzdžiui, ar gali padėti šiuo metu, šią pamoką su ja užsiimt - su Aistute, su ta mergaite, su šeštoke. Ar gali su ja užsiimti, aš duosiu darbo ir Jūs dirbkite su ja atskirai. Tai taip. Tada mokytojai padedu. Arba, būna, kad per pamoką sėdžiu ir tiesiog žiūriu, kaip vyksta darbas. Labai skirtingai – priklauso nuo pamokos.

Sakykit, o ta pagalba pamokos metu yra konkrečiai tik tam vienam vaikui, ar, būna, kad ir kitiems reikia padėti, kurie neturi specialiųjų poreikių?

Taip. Taip reikia ir kitiems padėti. Reikia. Pavyzdžiui, toje šeštoje klasėje, dar yra keli vaikai su specialiaisiais poreikiais, tai būna, kad paprašo irgi pagalbos, informatikoj ypač, labai didelių problemų atsiranda – reikia padėti. Mokytoja paprašo – padedu. Bet būna, net neprašius mokytojai – padedu. Būna, kad ir gabių mokinių problemų atsiranda, irgi reikia padėti.

Kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas klasėje, ar tai daugiau individualus darbas būtų, ar komandinis?

Šiaip, labai įdomiai. Priklauso, nuo to kas dėsto, kaip veda pamoką. Būna labai skirtingai. Būna, kad duoda individualiai – imkite ir dirbkite arba būna, kad visi kartu dirbame. Labai skirtingai.

Įvardinkite, Jūsų nuomone, svarbiausias asmens stiprybes, kurios įtakotų mokytojo padėjėjo darbą?

Galbūt pasitikėjimas savimi visų pirma. Jeigu tu savim tiki, tuomet nebus problemų. Stiprybės, kantrybės, tiesiog atsilaikyti ir nepalūžti svarbiausia.

Papasakokite, kaip Jums sekasi mokytojo padėjėjo veikloje? Kas geriau sekasi, kas blogiau?

Labai įdomus klausimas. Aš asmeniškai, sakyčiau, kad, taip, sekasi. Jeigu darbą myli, tai vadinasi tau ir puikiai sekasi. Su vaikais nuolat bendraujam, jeigu jie man patys rašo. Ir su tėvais bendraut tenka, su Aistutės tėveliais, irgi palaikom ryšius. Mes turim tokią knygutę. Į kurią mėgstame parašyti, linkėjimus perduodu, gero savaitgalio palinkiu. O su tuo ketvirtoku, paima į feisbuką man parašo. Na, tiesiog, jeigu myli darbą, tai viskas bus labai gerai.

Tai Jūs tiesiogiai bendraujate su tėvais?

Taip, taip, taip.

Sakykite, kuo domisi tėvai, kokius klausimus užduoda?

Ateina, pavyzdžiui, ir domisi kaip Aistutei diena praėjo, kas nutiko, kokį pažymį gavo. Ateina, tiesiog, paklausia tokių paprastų dalykų. Ateina seneliai arba mama. O pas ketvirtoką, tai nėra tėvų. Jis iš vaikų globos namų. Auklėtoja tenai daugiau su globėjais bendrauja, susirašinėja. Aš - jau tik su vaiku.

Jūsų nuomone, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?

Galbūt mokėti bendrauti su tuo vaiku. Nes, jeigu nemokėsi bendrauti, tuomet neišeis niekaip prie to vaiko prieiti, neprisileis jisai.

Norėčiau žinoti, kokią pagalbą Jūs teikiate savo mokytojui?

Mokytojui? Būna. Mokytojas būna, net kartais vaikui nepateikia specialiai paruoštų užduočių, tai aš jau pati turiu jas sumąstyti, sukurti ir padėti mokiniui. Tikrai būna tokių situacijų.

Ar tenka ruošti mokomąją medžiagą?

Kartais tenka. Taip.

Kokių sunkumų patiriate aiškindama mokytojo pateiktą medžiagą, užduotis?

Būna. Tarkime, galbūt ir kokia matematika. Kartais kai užduoda, ir tu pati sėdi ir mąstai, kaip čia išspręsti tą užduotį. Būna, kad kokia geografija. Tikrai irgi galvoji, reikia atsiversti knygą dabar pačiai pasiskaityti į užduotį įsigilinti ir tada pradėti aiškinti. Tikrai būna.

Sakykite, jūsų vaikučiai patys gerai orientuojasi aplinkoje ar jiems reikalinga pagalba?

Orientuojasi patys. Na, mergaitei reikia kartais į tualetą padėti nueiti, pamiršta, būna, tai per pamoką prisidaro. Ją reikia nuvesti ir perrengti. Šiaip, per pertraukas jie patys klasėje būna. O berniukas, tai po visą mokyklą duodasi. Jam tai problemų nėra. Visą jis puikiai geba susirasti.

O išvykose dalyvaujate?

Taip. Priklauso irgi, kokia yra išvyka, nes mergaitei ne visada tėveliai leidžia važiuoti kartu, nes būna per sunkios kelionės. Bet reikia vis tiek su ta pačia klase būti, nes yra dar kiti mokiniai su specialiaisiais poreikiais. Tai tenka juos globoti, kaip bendrą klasę.

Kalbant apie kitas ugdymo(si) veiklas - savitarną, savitvarką, maitinimąsi, kokie čia sunkumai kyla?

Gal tų sunkumų, kaip tokių, ir nėra, iš tikrųjų Nes mergaitė, turi įsidėjusi pietus, atsisėda gražiai pavalgo, savim pasirūpina kuo puikiais. Berniukas irgi taip pat. Ateina pas mus atsigeria ... Labai mėgsta rytais ateiti pas mus atsigerti arbatos. Visada atsigeria ir tada eina. Sako, aš būsiu šiandien geras mokinytis, ir išeina.

Jie savarankiški?

Taip, taip. Dėl to tai problemų nėra. Ir aš labai džiaugiuosi.

Kaip galvojate, ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas?

Aš manau, kad užtenka, jeigu yra suvokimas bendravime. Jeigu išeina bendrauti, tu sugebi pateikti viską ir paaiškinti vaikui tas visas užduotis, aš manau, kad užtenka.

Tikriausiai Jūsų pavyzdys, tai rodo?

(Juokiasi) Na, taip.

Kokie profesinės kvalifikacijos poreikiai ir galimybės?

Net nežinau. Gal ir yra, žinoma. Nes praktika, tai labai gerai, iš tikrųjų, nes tokia patirtis įgaunama. Manau, kad galima.

Ar Jus siuntė į kokius nors apmokymus prieš pradėdant šį darbą?

Na, gal ir turėtų būti kažkas paaiškinta iš pat pradžių. Bet tai irgi priklauso nuo to kokį tu tą vaiką gauni, su kokiom problemom, ir labai į tai reikia atsižvelgti.

Jeigu jums dabar reiktų pasirinkti kursų temą, apie ką Jūs norėtumėte išgirsti, kas Jums būtų aktualiausia atsižvelgiant į kasdienį Jūsų darbą?

Gal būt, vėl gi paminėsiu, tas pats bendravimas, bendravimas tarp mokinių, kaip reikėtų bendrauti. Į tą, vat, labiausiai turėtų būti įsigilinta. Nes nesvarbu kokia bėda pas vaiką yra. Na, bet tu turi prie jo kažkaip prieiti. Reikia kažkaip mokėti. Bet, jeigu tu nemokėsi bendrauti, nu, tu neprieisi, niekaip.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Ne. Tikrai, ne. Tikrai džiaugiuosi ir ne, ne, ne. Kitos minties net nėra.

Gal mokytojo padėjėjo darbą siejate su kitos specialybės įgijimu?

Ne. Turiu dar dramos būrelį, tai aš savo kvalifikaciją kaip ir keliu su studijom. Man čia yra papildomas darbas, kuriuo be galo džiaugiuosi. Man nieko netrūksta.

Jūsų darbas sunkus, įtemptas ir atsakingas, sakysite, kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Psichologinių. Tikrai psichologinių, nes taip išvargina kartais. Na, bet kuris darbas yra lengvas. Na, net neįdomu būtų dirbti lengvą darbą. Tiesiog, kartais gerai kai tave taip išsekina, išvargina, grįžti namo ir pailsi, tam ir yra skirtas vakaras. Šiaip, tai taip – psichologiniai.

Ar galėtumėte plačiau papasakoti apie savo išgyvenimus, savijautą?

Na, man iš pradžių buvo labai sunku prie to ketvirtoko, Žilvino, priprasti, nes pas jį priešprieša buvo. Labai neigiamai žiūrėjo. Jeigu aš tik bendrauju su vyresniais, su aštuntokais, pavyzdžiui, nes pas mane per pertraukas ateina irgi vyresni - bendraujam, būnam, tai jam pavydas. Tu neskiri man dėmesio, tu dabar bloga, tu šiokia, anokia, prasideda agresija, net baisu sėdėti šalia, nes nežinai ką jis gali man padaryti. Nes kiek kartų norėjo ir pro langą iššokti mokykloje ir čia buvo tokių dalykų... buvo labai baisu ir tikrai kartais sėdi per pamoką ir baisu... o, jeigu kokį peiliuką išsitrauks, o jeigu kažką... bet šiaip, tai... Dabar bendraujame labai gerai (pastuksena į medinį suolą). Dabar tikrai problemų tokių nėra.

Ar galėtumėte papasakoti kokį nors įvykį, kuris Jus sujaudino ar pamalonino?

Tai čia būtų galbūt su šeštoke Aistute. Kuomet prieina apsikabina, visą veidą išglosto, išbučiuoja. Sako, kaip aš myliu Jus, kokia Jus nuostabi, kokia Jus miela. Na, tuomet jau net faina, gera, būti su tokiais žmonėmis.

Kaip manote, kas jums darbe galėtų suteikti pagalbą kylančioms problemoms spręsti?

Kreiptis į specialųjį pedagogą arba į auklėtoją ir sakyti – taip, yra problema, padėkit. Jeigu per pamoką, tai automatiškai klausiu mokytoją, jeigu per pertrauką – bėgiu pas auklėtoją arba pas tą kas yra šalia iš specialistų.

Ar mokyklos mikroklimatas - santykiai tarp mokytojų, kitų darbuotojų geras?

Man asmeniškai, nusiteikiu aš gerai ir man gerai.

Kokia dažniausiai Jums pagalba reikalinga?

Dažniausiai, tai būtų per pamokas, kuomet vaikui reikia kažkaip paaiškinti labiau, negu kitam mokiniui. Tiesiog, kad jis suprastų kas vyksta pamokoje ir kažkiek įsigilintų į tą temą.

Pateikite pasiūlymų kaip pagerinti mokytojo padėjėjo darbą?

Na, nelengvas. Na, aš nežinau, kaip galima dar palengvinti, kai esi pati padėjėja ir dar palengvinti tą darbą. Dabar kažkaip aš to net nežinau. Tikrai nežinau, nes ir taip yra palengvinamas darbas pamokoje - esu mokytojo padėjėja, tai dar vieną atvesti mokytojo padėjėją. Na, nežinau, žinokite. Mokytojai irgi sunku vesti pamokas, tai ir mokytojo padėjėjui automatiškai yra sunku, bet ir nebus lengva.

Ar Jus tenkina požiūris į mokytojo padėjėjo atliekamą darbą?

Aš net nežinau. Manau, kiekvieno žmogaus galbūt bus skirtingas tas požiūris, mane tai tenkina.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Taip. Labai, žinokite.

Dėkoju Jums už išsamius atsakymus į klausimus. Linkiu geros dienos.

Ir Jums.

Protokolas 14

Interviu su O_14⁴³

Laba diena⁴⁴.

Laba diena.

Ar sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Gerai.

Papasakoti apie save. Pasakykite vardą, amžių, išsilavinimą.

⁴³ Taip pat

⁴⁴ Taip pat

Esu O_14, praeitais metais ištekėjau. Esu baigusi pedagoginį universitetą, socialinę pedagogiką, specializacija – specialiųjų poreikių asmenys. Dirbu specialiojoje mokykloje jau keturis metus. Nuo praeitų metų dirbu auklėtojos padėjėja.

Kokioje klasėje?

Socialinių įgūdžių ugdymo antrieji metai.

Papasakokite, kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Mokytojo padėjėjo darbą pasirinkau, nes norėjau daugiau pabūt su vaikais, sužinot, ką vaikai rytais daro, nes dirbau tik po pietų, tai mažiau to laiko būdavo ir pamatyti, ką vaikai gali, o ko negali.

Kas žavi šiame darbe?

Darbe sužavėjo, kad vaikai maloniai bendrauja. Prie kiekvieno daugiau laiko skiri.

Ką žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą ir specialiųjų poreikių mokinius prieš ateidama dirbti?

Labai mažai.

Kada ir kur sužinojote?

Kada atėjau dirbti į mokyklą, tada pamačiau, pradėjau domėtis, nes iki to momento nežinojau.

Kiek metų dirbate šiose pareigose?

Antri metai.

Norėčiau, kad Jūs papasakotumėte apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Mokytojo padėjėjo pareiga, tai padėti vaikui, kuriam reikia tos pagalbos, kuris pats negali padaryti kažkokio darbelio. Arba jeigu tas vaikas nori to dėmesio, kurio jis negauna iš mokytojo, tai tu automatiškai turi tam vaikui padėti, jisai gauna tą dėmesį ir kitą kartą jau pats galės kažkokį darbelį padaryti.

Kiek specialiųjų poreikių mokinių dabar yra Jūsų klasėje?

Devyni.

Kokių specialiųjų poreikių mokinių dabar mokosi?

Kompleksinė negalia, cerebrinis paralyžius, protinis atsilikimas.

O su intelekto sutrikimu?

Intelekto sutrikimas.

Tai čia būtų dideli ar labai dideli specialieji poreikiai?

Labai dideli specialieji poreikiai.

Kokia specialioji pagalba reikalinga Jūsų klasės vaikams?

Specialioji pagalba, tai būtų, kad daugiau vaikas...Galėtų jam padėti, kur jam pačiam nesiseka padaryti kažkokio darbo.

Kokią specialiąją pagalbą teikiate pamokos metu savo klasės mokiniams?

Pamokos metu, tai jeigu reikia kažkokį žodį parašyti, vaikas pats nemoka, tu parašai pieštuku, jisai bando apvedžioti. Yra, kurie patys geba, bet daugiausiai, kuriems reikia pagalbos.

O apvedžiot sugeba visi?

Taip, apvedžiot visi.

Kokią pagalbą teikiate šiems mokiniams popamokinėje veikloje?

Popamokinė veikla, daugiau vaikai patys spalvina, bando už ribų neužlysti. Patys bando kažkokį darbelį daryti, pavyzdžiui, su tom pačiom žirklėmis, kuriems nesiseka, daugiau klijuoti...

Atliekate kažkokius darbelius?

Taip, taip.

Ar klasėje turite mokinių su fizine negalia, epilepsijos priepuoliu, elgesio ir emocijų sutrikimais?

Taip, taip yra tokių vaikučių.

Papasakokite, kokių sunkumų patiriate teikiant jiems pagalbą?

Vienas pas mus klasėje yra berniukas vežimėly, tai jam yra kairė pusė paralyžuota. Tai jam labai sunku dirbti su ta puse, tai jam reikia parašyti žodžius ir, kad pabandytų jisai apvedžioti tą viską. Tai jam va tas reikia.

O jeigu epilepsijos priepuolis, kaip Jūs padedate vaikui? Kokią pagalbą suteikiate?

Jeigu priepuolis, tai reikia paguldyt tą vaiką, suteikt jam iš karto pagalbą. Kviesť medicinos seselę, jeigu ten priepuolis pasikartoja ten nepraeinantis.

Jeigu Jūs viena, ar yra kas padeda?

Viena lieku, po pietų viena lieku.

Tai kaip pasikviesti pagalbą, jeigu Jūs liekate viena?

Per mobilųjį telefoną kviesčiausi.

(Juokiasi)

O jeigu elgesio ir emocijų sutrikimas, tai kaip tada su tuo vaiku? Kur jį izoliuojate? Turite kažkokią patalpą?

Ne, tokios patalpos neturim. Tada išvedam tik iš klasės, kad pabūtų tas vaikas vienas. Kada jisai apsiramina, tada ir grįžta į klasę. Nes toks berniukas yra pas mus klasėj.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę veiklą? Kaip Jūs įvardintumėte?

Čia daugiau irgi kaip auklėtojos padėjėjas ar mokytojo padėjėjas, tai irgi tu turi ugdyt tą vaiką, ir tu jam automatiškai padedi padaryt kažkokį darbą, tą patį žodį parašyt. Tu prižiūri tvarką ir klasėje, ir pertraukų metu, ir visą laiką.

Jūsų nuomone, kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o kokius ne?

Turėtų atlikt, tai padėt vaikui, kuriam tikrai reikia tos pagalbos. Na, žinoma, per pertraukas jeigu reikėtų prižiūrėt, bet kaip jau čia ir mokytojo pareiga yra. O tokio, kaip nereikėtų, net ir nežinau.

Papasakokite, kaip organizuojamas darbas Jūsų klasėje? Ar tai individualus, ar tai komandinis darbas?

Komandinis darbas. Nes viskas priklauso nuo klasės komandos nuo auklėtojo, nuo mokytojos, nuo pačios mokytojo padėjėjos, nes mokytojai gal tos pagalbos nelabai daug reikia per pamokas, bet daugiau reikia popietinėj veikloj tos pagalbos.

Jūsų komandą kas sudarytų?

Šiuo metu sudaro ar sudarytų mokytoja, auklėtoja, mokytojo padėjėja.

Įvardinkite asmens stiprybes ir silpnybes, kurios turėtų įtakos tiesioginiame mokytojo padėjėjo darbe?

Turėt geležinius nervus. Mūsų darbe čia svarbiausia. Žiūrėt sveikatą, pirmoj vietoj. Na, o silpnybės, tai būtų, kad fizinis darbas, tas daugiau. Ir kažkaip, ir viskas. Protinis, fizinis darbas.

Papasakokite, kaip Jums pačiai sekasi mokytojos padėjėjo veikloje?

Sekas gerai. Paskirstai per pamoką tą dėmesį, kuriam vaikui to dėmesio reikia daugiau.

Kas konkrečiai sekasi geriau, o kas blogiau?

Geriau sekas, kad tu tik prie vieno vaiko būni kartais, kuriam tikrai reikia pagalbos. Visi jau kas gali pats jau viską padaro, o dėmesys, tai...Irgi dėmesio reikia visiems vaikams per tą pačią pamoką. Mokytoja pristato viską, o ten tai vienas, tai kitas vaikas matai, kad nori to dėmesio, tai prieini, kažką padedi, jeigu reikia. Bet daugiausia, tai vaikai taip nori dėmesio.

Blogumas yra tame, kad negali visiems iš karto suteikti to dėmesio? Ar teisingai supratau?

Taip, taip.

Kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui? Ką jisai turėtų išmanyti?

Darbą su specialių poreikių vaikais, svarbiausia. Jeigu ateis žmogus, kuris nei vienos dienos nebuvo susipažinęs ir nematęs to mokytojo padėjėjo darbo, tai jam bus tikrai labai sunku. Bet svarbiausia, kad žiūrėtų, ką vaikas gali ir pats. Jaustų ar tikrai pasirinko tokį darbą, kurį nori ar iš širdies dirbt, ar ateina atsėdi tas valandas ir pamiršta apie tą darbą.

Kaip Jūs prisidedate prie pagalbos mokytojui? Kaip padedate parengti, pritaikyti mokiniui reikalingą mokomąją medžiagą?

Tai viskas irgi nuo pačios komandos priklauso, pasiskirstome tais darbais, ką reikia padaryt, kokių laiku, kokių priemonių reikia vienam ar kitam vaikui, pagal to pačio vaiko sugebėjimą. Kartais galima tam vaikui pačiam padaryt, kuris tikrai gali. Tada visi jau padaro savo darbą, ką turi.

O su kokiais sunkumais susiduriate, sakykim, aiškindama užduotį pateiktą mokytojos?

Kartais sunku yra perduoti tą vaikui, kuris yra nekalbantis.

Tai kokių būdu Jūs tada bendraujate? Kaip jam aiškinate?

Parodai jam tą patį darbą, pasakai, vaikas išgirsta ir bando su tavo pagalba padaryti tą darbą.

Kaip padedate ribotų galimybių mokiniams orientuotis aplinkoje – mokykloje, sakykime, ar už jos ribų?

Padedame, kai važiavimas, į tą patį transportą įlipti, išlipti. Per kūno kultūros pamokas dirbi individualiai su tuo vaiku.

Ar Jums reikia iškelti vaiką iš vežimo?

Taip, reikia, taip.

Per fizinio pamokas?

Taip.

Po fizinio?

Irgi reikia padėti.

Ar nepadedate mokytojas?

Mokytojas padeda, bet irgi ... čia padeda, čia automatiškai dirba su kitais vaikais, nes klasėje yra daug vaikų.

Sakykit kokie sunkumai kyla atliekant kitą ugdomąją veiklą, sakykim, savitvarką, savitarną, maitinimąsi?

Daugelis vaikų, patys pas mus valgo, nes yra jau suaugę, pagal sugebėjimus jau gali. Tik vienam vaikui, kuris vežimėly, tai sunkiau.

Kokio amžiaus?

Dvidešimt metų.

Jūsų pagalbos jiems nereikia? Jie valgo savarankiškai?

Taip, tai va dėl vieno vaiko.

Ar jie geba apsirengti, nusirengti, susišukuoti, nusiprausti?

Taip, daugelis vaikų gali.

Ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas?

Tikrai ne, nes vidurinį išsilavinimą, kaip aš suprantu, gauna žmonės mokykloje tą vidurinį. O jau čia, su specialiųjų poreikių vaikais, gali susipažinti universitete, tam pačiam internete gali informaciją perskaityti, bet daugiausia tu turi per praktiką visas tas žinias gauti. Tu gali perskaityti, bet praktikoje pritaikyti, gal nelabai tą galėsi. Jeigu ten perskaitei vieną apie tą sugebėjimą, kad vaikas galės, o realiai pamačius tą vaiką, visai skirtumas yra ir negalės tas vaikas padaryti tą patį darbą.

Kokie kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Kad būtų daugiau seminarų auklėtojos padėjėjams, nes tikrai labai mažai yra, kur žmonės galėtų pakelti savo kvalifikaciją. Ir tų centrų nėra tokių. Jeigu tik, kur privačiai. Bet čia irgi, manau, ne Vilniaus mieste, jeigu ir būtų kažkur seminarai.

Kaip dažnai tenka dalyvauti seminaruose ar kursuose?

Labai mažai. Retai.

Kokia tema Jums būtų aktualiausia ir naudingiausia šiuo metu, kad galėtumėte iš karto pritaikyti savo darbe?

Nu, jeigu žmogus neseniai, kaip sakėt, vidurinį išsilavinimą turi, jis norėtų dirbti, jam daugiau reikėtų, kaip galima dirbti su specialiųjų poreikių vaikais ar suaugusiais. Galima būtų tas teorines žinias praktikoje išbandyti.

Jums, šiuo metu dirbančiais, norėtumėte kursų?

Norėtumėte, tikrai norėtumėte.

Būtent kokia tema? Aktualiausia kokia būtų?

Vaikų bendravimas tarp vaikų, pagal vaikų sugebėjimus. Nes komandinis toks darbas, nes visi vaikai gali prieiti vienas prie kito, padėti kitam.

Tai nėra bendradarbiavimo tarpusavyje?

Taip, bendradarbiavimo, kurio tikrai norėtumėte tarp vaikų.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Ne.

Ar nesiejate mokytojo padėjėjo darbo su kitos specialybės įsigijimu? (Juokiasi)

Ne, neplanuoju.

Kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Ir nuovargis, ir įtampa. Turi kiekvieną vaiką prižiūrėti kiekvieną minutę. Ir atsakomybė už vaiką.

Papasakokite plačiau apie savo išgyvenimus, savijautą, po darbo dienos, savaitgaliais? Kaip jaučiatės?

Nu...

(Juokiasi)

Kada savaitgalis ateina, visi poilsiauja. O darbo dienom, tai įtampa, kad vienas vaikas kitam ko nors nepadarytų. Tu kiekvieną minutę turi prižiūrėti. Ir taip nuovargis jaučias.

Kas Jums galėtų padėti sprendžiant tas problemas?

Kolega gali pasidalinti savo patirtimi. Ir iš tos pačios administracijos galima pasimokyt, kažkokių pasiūlymų, pageidavimų, palaikymo.

Jūs einate ir prašote pagalbos?

Taip. Jo ir nuo klasės komandos. Auklėtoja, mokytoja gali padėti kažkokius klausimus spręsti susijusius su vaikais.

Kokia pagalba Jums dažniausiai reikalinga?

Dažniausiai, tai kada reikia kur nors išbėgti ir kolega tada padeda. Pavaduoja.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui.

Pasiūlymai, tai būtų...Tikrai daugiau poilsio, kad nelabai ilga darbo diena būtų, atostogų dar, nes mažai atostogų turi auklėtojų padėjėjos. Na ir pinigėlių, žinoma. Kaip ir būtų tokie pasiūlymai.

Tai ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Taip.

Kodėl?

Įdomus. Gali pabendrauti su tais pačiais tėveliais, su pedagogais. Problema viena – įtampa, nes kiekvieną vaiką turi prižiūrėti, nieko negali, net atsikvėpti.

Ir atsakomybė?

Taip, ir atsakomybė už kiekvieną vaiką.

Ačiū Jums už išsamius atsakymus į klausimus. Geros Jums dienos.

Jums taip pat.

Protokolas 15

Interviu su R_J_15⁴⁵

Laba diena⁴⁶.

Laba diena.

Ar sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Taip, sutinku.

Prisistatykite, pasakykite vardą, amžių, išsilavinimą?

Esu R_J_15, man 54 m. Esu baigusi Vilniaus universitetą. Esu įgijusi lietuvių kalbos ir literatūros dėstytojos specialybę.

Kokią klasę turite?

Šiuo metu dirbu 1 klasėje.

Papasakokite, kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Na, čia labiau susiečiau su savo asmeniniais reikalais, su šeimyninėm aplinkybėm. Nusprendžiau rugsėjį žūt būti išeiti iš namų ir oficialiai įsidarbinti. Nes iki tol dirbau namuose – redaguodavau įvairiausius leidinius.

Ar Jūs ateidama į šį darbą žinojote apie specialiųjų poreikių vaikus?

⁴⁵ Taip pat

⁴⁶ Taip pat

Žinojau. Žinojau, juolab, kad aš gyvenu šiame rajone ir matydavau juos vedant ir pasivaikščirot, ir apskritai teko susidurti su tokiom grupelėm. Žinojau.

Kiek laiko dirbate šiose pareigose?

Šiose pareigose nuo rugsėjo. Taigi dar metų nėra.

Plačiau papasakokite apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Dabar bandau taip, labai glaustai...Na nuo pasitikimo vaikų, kai jie atvyksta į mokyklą ir sodinimo į suolus, iki jų išlydėjimo, praktiškai, kada jie jau pajuda namų link. Taigi darbas visą dieną „petys į petį“ su pedagogu ir su auklėtoju. Labiau užsiimu vaikais su stipresne negalia, nes mūsų klasėj yra keturi autistai, vienas pusiau lengvas, nedidelis tas sutrikimas, vienas sunkus. Na žodžiu keturi autistai, kurie reikalauja itin didelių jėgų ir fizinių, ir psichinių. Ypač vienas berniukas labai agresyvus.

Turi elgesio sutrikimų?

Taip, turi elgesio sutrikimų.

Ar į save nukreipta agresija?

Ir į kitą ...

Ir į kitą?

Taip. Draskosi, žnaibosi, spjaudosi. Be to puola ir kitus vaikus, kai jam yra negerai.

O kiek iš viso klasėje yra mokinių?

Septyni.

Kaip Jūs manote kokia labiausiai pagalba jiems reikalinga?

Manychiau, kiek įmanomas didesnis supratimas, jų pačių, kad jie čia yra laukiami ir mylimi. Kad mes norim jiems padėti. Na, tiesiog gerumą išskirčiau vienu tokiu didžiausiu, tokiu didžiausiu stygium, kurio reikia šiems vaikams, nes...konkrečiu atveju yra du iš vaikų globos namų, kiti iš šeimų. Galbūt ten truputėlį per didelė globa, ne kuriose šeimose, tai vėl gi reikia labai pasverti ir atskirti tokį begalinį rūpestį, perdėtą, ir tam vaikui suteikti didesnių galimybių būti savarankiškesniam. Ir atvirkščiai, kada matai, pradėkim net gi nuo asmens higienos ...kai šeimoje ne itin kreipiamas dėmesys ir norisi tam mažyliui padėti. Tai vadinkim dabar mažylis, pirmokiukas, kuris turi suprasti elementariausius dalykus.

Kokią specialiąją pagalbą teikiate pamokos metu?

O specialioji...Tai, kad pas mus visi jie...

Kuo užsiimate? Ką veikiate pamokos metu? Kokią veiklą vykdate?

Daugiau turbūt tenka dirbti su tais silpnesniais vaikais. Yra ženklų sistema, kurie nekalba, reikia rodyti. Reikia dažnai padėti piešti. Ar tiesiog liniją vedžioti. Yra vaikų, kurie bijo dažų. Vadinasi ieškai alternatyvos - pieštuką renkiesi ar atvirkščiai. Apskritimai – vieniam patinka, kiti to vengia. Nu yra trys šioje klasėje vaikai, su kuriais reikia va tokio individualaus priėjimo. Su vienu, su kitu, su trečiu. Tikrai to nepakanka.

Paminėjote simbolių kalbą?

Taip, simboliukai.

Kaip sekasi mokytis simbolius?

Neblogai, žinokit, neblogai. Vienintelis tik tai yra berniukas, bet su juo nedirbama namuose, taigi čia mes stebuklą kol kas nepasiekiam.

Ar galite susikalbėti? Jie galėtų parodyt?

Taip. Nuo pat pradžių, nuo rugsėjo mėnesio bandėm tiesiog žinot, kad reikia sėdėt per pamokas, kada reikia atsikelt, kada į tualetą. Taip priešdavau, tada rodydavo jis man elementarų ruloniuką popieriaus, kad jau pribrendo reikalas. Ir pas nykštukus nueit. O simboliukai kitiems padeda. Tikrai.

Jūs dirbate visą darbo dieną ir tenka po pamokų turėti dar kažkokios veiklos?

Popamokinėje veikloje kaip ir yra tąsa, tai kas vyko pamokų metu. Dar labiau mes įprasminam, kas buvo mokytasi per lietuvių kalbą, ir per matematiką ar per darbelius, arėjimu į lauką. Beje, dažnai einam į lauką, kadangi yra rekomenduotina. Pirmokėlius kuo dažniau vest į lauką, nežiūrint net koks oras būtų. Visi turi specialią aprangą. Ir stengiamės tai daryti.

Klasėje su fizine negalia turite mokinių?

Ne. Neturiu.

Su epilepsijos priepuoliu?

Irgi nėra epileptikų.

Su elgesio ir emocijų sutrikimais?

Su elgesio ir emocijų sutrikimu, taip yra.

Ar turite kažkokią erdvę, jeigu pasireiškia elgesio ar emocinis priepuolis? Ar yra galimybių juos išsivesti?

Taip, teko susidurti. Tiesiog pasiimu už rankos ir mes išeiname. Išeiname arba ramiai pasivaikščiojame, arba atsisėdame susiradę tokį ramų kambariuką, pasišnekam. Bandžiau visokiais būdais. Prie kiekvieno, kaip sakant, yra specialus tas priėjimas ir kiekvieną tą mažą žmogutį suprasti tiek, kiek pajėgi. Kiek gali, net tas ir glaudimas ...visi jie labai mėgsta. Prie širdies priglaudi, tas širdies dūžis, na kiek man teko susidurti, juos labai veikia. Arba stovėjimas apsikabinus. Net gi glostant galvą vėl gi veikia. Kalbėjimas. Žiūrėjimas pro langą, nes pas mus, beje, labai graži aplinka, irgi ramina. Ir tonas, balso tonas. Tai ką aš galiu iš savo patirties pasakyti.

Atsižvelgiant į kasdienę veiklą, kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas?

Iš tikrųjų tai yra dešinioji mokytojo ranka. Tai yra labai atsakingas darbas, sunkus darbas. Reikia turėti ir žinių, išmanyti ir vaiko psichologiją. Kartu tiesiog su tuo neįgaliuku daug ko mokytis. Kaip ir mums visiems.

Mes irgi iš jų mokomės.

Taip, taip ... Jie mums padeda kitu kampu pažvelgti į gyvenimą. Labai gerai pasakyta – kitokie, ypatingi tie vaikai. Yra be galo, be galo reikalingas tas pedagogo padėjėjas. Padėti kiek įmanoma. Ir žinių, pagal galimybes, įgytų vaikas ir jis būtų apgaubtas ta šiluma ir meile. Tai kas čia ir daroma.

Kokius darbus turėtų atlikti mokytojo padėjėjas? O kokius gal ir neprivalėtų?

Na pirmiausia mokytojas padėjėjas labai sėkmingai galėtų pavaduoti patį pedagogą jam susirgus, nes jisai kiekvieną dieną petys į petį su juo dirba. Ne paslaptis, yra daugelis baigęs mokslą, yra išsilavinę, išprusę žmonės. Stokoja gal tų specialiųjų žinių. Bet manyčiau, kad tai yra tiesiog gero noro... Geri norai, kad jisai būtų skatinamas. Ir mokyklai būtų geriau, ir visiems būtų geriau, kažkokie kursai. Juk žmonės atėję į šias pareigas ir sutikę dirbti turi būti labai stiprūs. Išvermingi. Turėtų atsisakyti visokių valymų - čia nesąmonė.

O Jums priklauso valyti?

Taip valyti klasę priklauso. Žiūrėti ten, žodžiu, langus, klasę. Tai stebina. Ar per kažkokias atostogas vis tiek valymo darbai, grėbstymai kažkokių lapų, dar kažko. Yra sumenkintas požiūris į šias pareigas ir į žmones dažnai, jose dirbančius.

Kaip pas Jus organizuojamas darbas klasėje? Tai yra daugiau individualus ar komandinis darbas?

Mūsų klasėje sakyčiau kaip komanda. Niekas taip per daug neskirsto ir aš...Bent aš asmeniškai nepajutau ar būtų į mane iš aukšto žiūrima, ar kažkaip neįvertinama. Na, darai tai, kas tau priklauso. Stebina tai, kas tau priklauso. Tas balastas vadinamas. O šiaip viskas ...niekuo negalėčiau skųstis. Iš ties, kitą vertus, aš ir neturiu patirties tokios.

Kokias įvardintumėte žmogaus stiprybes ar silpnybes, kurios turėtų įtakos mokytojo padėjėjo darbui?

Na pirmiausia aš turėčiau pasakyti, tai žmonės mylintys vaikus, be abejonės. Matau, kad čia daugelis dirba, kurie šeimoje turi tokį vaiką, augina. Gal būtų ir tai juos skatina čia prisidėti, norėdami padėti tokiom pačiom šeimom. Ar tiesiog pasisemti žinių, aš negaliu pasakyti. Bet žmonės pirmiausia turi būti labai stiprūs. Stiprūs psichiškai, fiziškai. Ir mylėti vaikus. Ir aišku žinios. Žinios, be abejo. Jos aišku įgyjamos, bent tos pradinės – kaip, kas? Kad nebūtų ant vieno kurpaliaus maunama. Kiekvienas tas vaikas su negale, jis yra individualus. Jis yra savotiškas ir savitas. Ir su juo tas individualus darbas turi būti, sunku nubrėžti, sunku, kaip sakant, aprengti vienodais marškiniais.

Kaip Jums sekasi dirbti mokytojo padėjėjo pareigose? Ar Jūs pilnai save realizuojate šiame darbe?

Ne. Iš kart pasakysiu, pirmiausiai ne, nes iš tiesų kitaip įsivaizdavau tą darbą.

Kodėl?

Ne tai, kad visiškai kitaip, bet buvo dalykų, kurie mane nustebino, kad mokytojo padėjėjas turi tai daryti.

Ką daryti?

Tai apie tą patį valymą ir tą tokį laiką ir energijos švaistymą dulkėms ar ten klasei plauti. Ar ten, galų gale, yra kai vaikas iš tikrųjų su fizine negalia, na kažkas rūpintis jo higiena...aš suprantu, turi tai daryti, bet tai galbūt arba visos komandos ir tai nesibijant, ir tai nesigėdijant. Ir to... Net nežinau, kaip tai įvardinti. Kas iš tikrųjų tai turėtų prižiūrėti. Čia kaip slaugučių, slaugytojų darbas irgi. Manychiau, kad mokytojo padėjėjo darbas turėtų kitoj kartelėj tupėti. Nes tai yra... Tai reikalauja ir emocinių, ir intelektinių gebėjimų.

Kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui, kad jis gebėtų gerai atlikti savo darbą?

Gal būtų kažkada tai ir pasakiau anksčiau... Manychiau, turėtų turėti ir aukštąjį išsilavinimą, arba ten tą, mano laikais, buvusį specialų vidurinį. Žiūrėti, aišku turi žiūrėti, nes tai kitokio mąstymo žmogus, juk būkim biedni, bet teisingi. Bet žmonės ragavę mokslo jie ir mąsto, ir kalba, ir mato kitaip. Ir tada tik galėtų tobulintis ar per kursus...seminarus, įvairiausius susitikimus. Tai va vienas iš tokių irgi reikalavimų - turėtų būti tas aukštasis išsilavinimas. Antra, labai svarus, sveikatos pažymėjimas, kad iš ties psichinė, psichika stabili, kad fiziškai stiprus žmogus, nes ir jam ir aplinkiniam nuo to tik geriau. Visi pedagogai ir ypač mokytojo padėjėjai, moka labai didelę kainą, dirbdami su šiais vaikais. Tai savo sveikatos kainą. Bet tai čia jau būtų kita kalba, kad iš tikrųjų nėra vertinami ir įvertinami. Ir kaip sakiau, nu tiesiog, kitaip negali net ir nepaminti, ir begėdiškai atlyginimai dirbant šitokį darbą.

Kyla konfliktai ne tarp mokytojo padėjėjo ir vaiko, bet tarp padėjėjo ir mokytojo?

Na taip. Čia yra irgi daug tokių dalykų, kaip sakant, biolaukai gali atitikti, neatitikti. Visko būna. O jeigu, pažvelgi, ir labai gan jaunas kolektyvas, tai vėl gi čia visokie prioritetai, visokių ambicijų karai, čia kovos. Norėtusi, kad vyrų daugiau dirbtų.

Beje, tikrai, kažkaip vyrų nepastebima šiame darbe.

Nelabai. Na aišku, kaip aš sakau, na kur gi vyrui ištverti tokį darbą? Vyrų...čia jau reta.

Kaip Jūs padedate mokytojui ir kokia Jūsų pagalba mokytojui reikalinga?

Čia krūva variantų. Tai tiesiog jinai, jinai groja pirmuoju smuiku, jos sugalvotos temos, yra parengta mokomoji medžiaga. Tiesiog aš padedu. Individualiai einu su kiekvienu iš tų vaikų. Kaip minėjau, mano konkrečiu atveju, su tuo silpnesniu. Prie kiekvieno sėdies ir tiesiog dar sykį aiškini. Ar tu padedi rašyti, ar tu padedi tiesiog emociškai suvaldyti, kad nekiltų didelis skandalas. Neprasidėtų ten, žodžiu, triukšmas. Čia yra pirmiausia. Pirmas smuikas, be abejo, yra mokytojas. Jisai žino visas, pagal savo planus matyt, vėl iš anksto sudarytus, ir tos pamokų temos yra taip dėstomos. O aš padedu.

Kokia Jūsų pagalba išvykų metu? Ar Jums pakanka rankų?

Labai džiugu, kad mūsų mokykloje savanoriai dirba.

Ar turite savo klasėje?

Ne, mes neturim. Mes kažkaip gal ir keistai pasielgėme, iš pradžių negalvoji, kad šitaip bus sunku, mes atsisakėm jų, iš pradžių. Galvojom, kad ne, ne, ne, mes tai jau susitvarkysim, tai tikrai susitvarkysim. Čia nieko panašaus. Susitvarkyt tai susitvarkėm, bet labai, labai sunku.

Reiktų savanorių?

Reiktų vien todėl, kad daugiau dėmesio galėtum skirti jau kitam vaikui. Nes reikia prie vieno prisėst, prie kito per pamoką, prie trečio. O jų yra septyni. Ir jeigu vienam staiga, mūsų berniukui, pasidaro blogai, ir jisai nusprendžia viską draskyt, plėšyt, rėkaut ir panašiai, tu jau automatiškai iškrinti su juo iš bendros klasės. Tai va dėl savanorių. O išeiti, labai gerai į miestą, kad būtų dar viena rankelė, kaip sakant, laisva. Be to turim tokį žmogiuką, kuriam ir savanoriai nepadėtų. Reikia artimųjų pagalbos, nes jam išeit į svetimą aplinką yra tragedija. Mes bandėm tai daryti ir tiesiog patyrėm fiasko visiškai, nes jis buvo nevaldomas. Jisai buvo agresyvus, teko

kviesti mamą. Kad jau tikrai be tėvų, jeigu tas vaikas bus, mes tikrai neisim. Nedrįsim važiuot kažkur, į kokią išvyką, išvykoj dalyvaut. Tai jau yra kita istorija.

Kokius patiriate sunkumus vykdant kitą su ugdymu(si) susijusią veiklą: savitarną, savitvarką, maitinimą(si)?

Ne kiekvienam. Yra porą vaikų, su kuriais reikia ilgiau pavargti. Kadangi laikas ribotas, tu turi per tam tikras minutes, kiek skirta, persirengti kūno kultūros pamokai ar apsirengti į lauką, ar nusirengti, ten t.t. Turim tai daryti gana greitai. Ir vienas vaikas tikrai patogiai sėdi ir laukia kol tu jį ten, žodžiu, nuausi, numausi kelnes, apausi ten ir panašiai. Jisai gal ir pasidarytų, bet tam reikia laiko. O stovėti, sakyti ir priminti visą laiką, kad tu pats, pats, pats to nėra. Taip, kad tenka. Dėl tualetų, dėl savitarnos lygiai tas pats. Keli taip, keli kitaip. Vieni arba įlekia ir tu nespėji iš paskos pasižiūrėti, kad be popierėlio išlėkė. Ir tiesiog tai jau asmens higienos įgūdžiai tokie prasti jau iš šeimos atėję ir čia bandai kažką perlaužt, žiūrėk grįžta po atostogų tas pats. Ir truputėlį nusivilo, kad kaip su vėjo malūnais kova. Dabar dar minėjot klasėj savitvarką.

Taip, savitvarka.

Labai irgi pastabu. Vaikai, kurie šeimose mokomi, jie taip pat elgiasi ir klasėje. Turim konkrečių pavyzdžių. O kurie ir namuose, tėvai nekreipia dėmesio, tai ir klasėje su tuo būna sunkiau. Būna priešgyniavimo daug, prieštaravimo iš vaiko pusės, kol jisai tai padaro.

Ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti savo pareigas?

Mano nuomone, tikrai ne. Aš jau minėjau, bent tas spec. vidurinis, nežinau kaip šiais laikais jisai dabar vadinamas, turėtų būti. Turėtų šias pareigas užimti išsilavinę ir išprusę žmonės. Aišku, ir į tai turėtų būti kitaip reaguojama, kitaip vertinamas žmogus, dirbantis šį darbą ir kitoks mokamas atlygis.

Šių pareigų prestižas?

Žinoma, žinoma. Bet aš manau, kad turi pirmiausia pradėti keistis ir vadovo tas elgesys, ir mąstymas. Na viskas iš mūsų eina, kaip kad pradėtų nuo viršaus permąstyt, pergaltvot daugelį dalykų. Ir įvertinimas. Pradėti reikia pirmiausia iš ten.

Kaip dažnai tenka dalyvauti seminaruose, kursuose?

Ne, neteko. Apie ką ir kalbu, kad susiduri daug ...su tokiais įdomiais reiškiniais ir tau trūksta tų tokių specifinių žinių. Nemanyčiau, kad čia reikėtų dar antrą aukštąjį dėl to studijuoti mokslą, bet galėtų būti kiekvieną mėnesį rengiamos kažkokios konferencijos ta tema, nes tai yra naujovės. Ir čia vaikai, na kaip ir sergantieji, jiems ypatinga globa, ypatinga priežiūra. Ir tos naujovės ar medicinos pasaulyje, ar tiesiog mokslo pasaulyje, su tuo turėtų būti supažindinama ir dalyvaujama, gilinamasi. Manau, kad rastų. Kas norėtų, tikrai rastų ir laiko, ir lėšų. Bet manyčiau, vis tiek ta įstaiga turėtų būti suinteresuota pati švieti savo darbuotojus.

Kokia kursų tema Jums dabar būtų aktualiausia?

Na galėtų būt kursai, kaip ir sakiau kursai ir konferencijos apie įdomesnius atvejus – autizmo, ir pavyzdžiui, kur gali konkrečiai pats užduoti klausimą vienu ar kitu atveju ir sulaukti atsakymo arba kažkokių tokių samprotavimų įdomesnių. Nes sakau, čia yra ir labai individualūs dalykai.

O šiaip nemanote palikti šito darbo?

Buvo visokių, žinokite, minčių, nes negalvojau, kad jis toks sudėtingas. Sudėtingas. Buvo visokių minčių, bet dabar kol kas ne. Aš niekada taip kažkaip greit nepasuoju, nesudėdu ginklų.

Nepasiduodate?

Nepasiduodu.

Čia kuo sunkiau, tuo įdomiau.

Labai taip pasakiau, nesudėdu ginklų, nes čia dažnai taip jautiesi kaip apkasuose, fronto linija, iš tikrųjų.

Kokių profesinių srities problemų patiriate savo darbe?

Problemų profesinių? Čia gal būtų charakterio savybės. Aš kartais būnu per gera ir matau, kaip jie ima manim manipuliuoti. Ko negalima daryti.

Kaip manote, kas Jums galėtų padėti spręsti darbe kylančias problemas?

Čia dėl darbo problemų?

Taip, taip, taip ...

Manychiau, kad turėtų būti tokia jungiamoji tokia stipri grandis mokykloj. Šiuo atveju tai nežinau kas tai yra ar psichologas, ar direktoriaus pavaduotojas ugdymo reikalams, negaliu pasakyti, bet turėtų būti kažkoks žmogus, kaip tarpininkas, kuris kaip ir kuruotų darbuotojus...Na tokius, aš nežinau...kaip pačių darbuotojų savijautą darbe. Spręstų, padėtų spręsti arba jau keltų problemas aukštesniu lygiu, sprendžiant jas ir ieškant būdų įvairesnių, tai jau su direktoriumi. Per visuotinį galbūt susirinkimą arba mažesnėmis grupėmis. Negaliu pasakyti. Tik turėtų pirmiausia dirbti tokioje mokykloje labai stiprus psichologas.

Problemų turbūt pasitaiko?

Be abejo. Aš tikiu. Aš tikiu, kad pasitaiko ir pasitaikys ir čia yra labai natūralu. Tik vieni sprendžia, kaip sakant, turi gerą psichologą šeimoje, vieni labiau intravertai, kiti, na, ekstravertai gal mažiau sielojasi.

Išsilieja?

(Juokiasi)

Jo išsilieja, viskas gerai. Iššoka, išdainuoja dar iškalba ten per visus.

(Juokiasi)

Įvairiausiom temom ir baigtas kriukis.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui?

Pirmiausia peržvelgti, realiai įvertinti jo darbo krūvį. Antra – labai stipriai pamatuoti, iš tiesų jų atliekamą darbą, prioritetus kokius suskirstyti. Norėčiau paminėti, kad tikrai išbraukčiau visus valymus, valymo visas operacijas iš pareiginės instrukcijos. O labiau, labiau norėčiau, kad būtų kreiptinas dėmesys į jo tobulėjimą. Nes tai tik geriau, o to labai reikia mokyklai, vaikams, ypač vaikams, pirmiausia vaikams. Skatinčiau net gi tai. Valandos labai ilgos. Tai va turbūt tokia realybė. Nes aštuonias valandas išdirbti, su įvairaus sunkumo negalią turinčiais vaikais, yra labai problemiška. Atima daug jėgų, sveikatos ir sutrumpina gyvenimą. Be jokios abejonės.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Žinokit patinka, įdomu.

Gal galėtumėte papasakoti kokį nors įsimintiną įvykį, kuris sujaudino ir praskaidrino gyvenimą arba atvirkščiai, kurio nenorėtumėte prisiminti, bet tai gyvenimo mokykla?

Ne, gal kalbėsiu apie šviesesnius, nes jeigu būtų tokių įvykių kur, kur...Tai turbūt jau nebedirbčiau. O dėl ko tas varikliukas manyje dirba ir skatina, dėl ko norisi...Kai tu pamatai, kiek įdėjęs pastangų ir savęs į vieną ar kitą vaiką ir tas vaikas, galų gale, padaro tai, ko tu nesitiki, bet gerąją prasme, tuomet suvoki, kad štai dėl šitų dalykų – verta.

Dėkoju Jums už išsamius atsakymus į klausimus. Na ir belieka Jums palinkėti tikrai gero darbo ir geros kloties.

Dėkui. Jums taip pat.

Ačiū.

Protokolas 16

Interviu su R_16⁴⁷

Laba diena⁴⁸.

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Sutinku.

Papasakokite apie save. Prisistatykite, pasakykite vardą, amžių, išsilavinimą?

Esu R_16. Man 44 metai. Esu baigusi interjero dizainą.

Ar tai aukštasis, aukštesnysis?

Čia aukštasis neuniversitetinis.

Kokioje klasėje dirbate?

⁴⁷ Taip pat

⁴⁸ Taip pat

Turiu socialinių įgūdžių klasę, tai yra vaikai jau 16, 17, 18 metų. Tokie jau didesni.

Papasakokite kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Čia žinokite, ne aš pasirinkau, čia gyvenimas mane pasirinko, taip išėjo. Taip išėjo, o kai atėjau į darbą, pas mus, žinot kaip sakoma taip, arba išeini iš karto, arba lieki ir lieki ilgam. Nu tai vat ir likau. Ir likau jau 4 metus čia.

Ar ką nors žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, apie specialiųjų poreikių vaikus prieš pradėdant šį darbą?

Nu žinokit, man teko apie šį darbą girdėti, kadangi šitoj mokykloj 20 metų mano mama dirba, tai apie šitą mokyklą aš esu girdėjusi ir tėvelis čia mano vairuotoju buvo šitoj mokykloj ilgai. Ir gyvenu aš šalia mokyklos, kad tokia mokykla egzistuoja aš žinau jau seniai ir apie tokius vaikus irgi žinau jau.

Kiek metų darbuojatės čia?

Keturis.

Papasakokite, kaip jums sekasi šiame darbe?

Čia žinokit aš sakyčiau labai priklauso kiekvienais metais, kokius vaikus turi. Praeitais metais aš turėjau, sakykim, nelabai sunkius vaikus, o praeitais metais turėjau sunkius vaikus, kur skraidė šluotos ir kėdės ir visa kita. Šiais metais aš turiu gerus vaikus, kurie jau yra, sakykim, suaugę, tik vienas yra toksai iš sunkesnių, kuriam reikia daugiau dėmesio skirti. Asmeniškai jam, nes jisai reikalauja to. O visi kiti tokie daugmaž savarankiški vaikai.

Kiek Jūsų klasėje vaikų?

Šeši. Vienas sunkiausias, o 5 va tokie, sakykim, nu, savarankiški. Kuom savarankiški? Patys moka pavalgyti, patys nusiprausti, patys į tualetą moka, va tuo savarankiški, o kas liečia aišku mokymąsi tai...

Kokių specialiųjų poreikių vaikai?

Aplamai, ar mano klasėje?

Jūsų klasėje konkrečiai.

Gal sakyčiau vidutinių, jeigu bendrai visus imt, vidutinių.

Ar turite vaikų su intelekto sutrikimu?

Ką aš žinau, kaip pasakyt.

Ar turite su judesio ir padėties sutrikimais, Dauno sindromu, Autizmu, kompleksine negalia?

Autistas yra. Autistas, vienas autistas yra. Nu, bet suprantat pas mane vaikai, kaip sakyti, pavyzdžiui, nu vienas autistas yra. Bet kaip jūs suprantat, taip jisai vaikšto, bet vat kai ką sunkesnio jo rankytės nelabai daro, nemoka dirbt. Su kojom irgi jam, nu va tokie vat yra, nepasakyčiau, kad jie visi sugeba viską, bet ir kad nieko nedarytų irgi nėra. Vienintelis sakau tas ir yra tas, kuris yra toksai vat sunkesnis.

Kokią pagalbą mokiniams teikiate?

Pradedant, aišku, padėt kai daro klasės darbus, nes vaikams reikia padėt ir kirpt, nes kai kurie vaikai nesugeba iškirpt vis tiek bandai mokyt kaip, ką daryti, kaip laikyti, o Arnoldui, tai iki to, kad ir į tualetą. Su juo būname kartu.

Ar jie savarankiški?

Jie savarankiški, bet pagalbos reikia visiems. Sakykim, savarankiškas tuo, kad tu nepasakai imk, daryk ar ne. Tu turi parodyti, ką mes darysim, kaip mes darysim, kaip mes kirpsim, kaip mes klijuosim, kaip mes dėsime. Sakykim iš mano klasės iš šešių vaikų yra du, kurie labai gražiai moka iškirpt, tiktai du. Visi kiti to, nu, jie nesugeba, aišku padėti.

Su elgesio ir emocijų sutrikimais turite mokinių?

Ne.

Kaip Jūs padedate jiems popamokinėje veikloje?

Mano klasėje, žinokit, praktiškai popamokinės veiklos nebūna, kadangi jie pavalgo ir juos autobusas išveža į namučius. Ir mano darbas baigiasi, jų pamokos baigiasi ir mano baigiasi.

Kokių sunkumų patiriate teikdama pagalbą mokiniams?

Na, šiais metais, tai jokių sunkumų, kadangi, sakau, tai vaikai, kurie supranta ko iš jų nori, kaip nori. Prieš du metus tai turėjau sunkią klasę. Ten skraidė šluotos, skaidrė kėdės, skraidė viskas. Tai vat. Tai šiais metais pas mane sunkumų nėra.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę savo veiklą?

Tai yra viskas. Nuo A iki Z. Ir su pamokom, su švara, su prausimu, su rankų plovimu, su viskuo, yra viskas, viską padedi.

Ar Jūs jiems draugas?

Tai žinokit taip ir yra. Vaikai žinokit irgi ne iš karto vat tokie, bet jie visą laiką išsirenka. Ar tu būsi, visą laiką žinokit, Jūs irgi turbūt pastebėjot, kad jeigu ateini naujokė - tave visi vaikai išbanda, ar tu būsi jiems nuolaidi, ar tu pasiduosi, ar jie tau pasiduos, čia žinokit ... ooo ...

Kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o kokie, gal būt, jam nepriklausytų?

Nu žinokit... Ką aš žinau, tiesiog aš pati kiek anksčiau žinau, tai kai aš tik atėjau, pas mus buvo moteris, kuri tikrai atlikinėjo tas pačias pareigas, kur reikėjo atsiprašant vaikams plauti subinę. Tai žinokit buvo atskira, aišku čia nieko baisaus, nueisi išplausi, čia ne problema. Negaliu skirstyti į tai kas tau priklauso, kas tau nepriklauso, nėra to. Nežinau, negalėčiau konkrečiai pasakyti, kas tau priklauso, kas konkrečiai man priklauso.

O pagal pareigybes?

Nu ką aš žinau, žinokit. Iš tiesų tai kai reikia, tai ir atlieki.

Bet Jūs norėtumėte, kad tai atliktų kas nors kitas, galbūt sanitarė ar dar kas nors?

Nu sakykim, geriau būdavo, kai čia buvo moteriškė kuri būtent tą dalyką ir atlikinėjo, kuri grynai buvo tam.

Tai ji kaip sanitarė buvo?

Taip, ji buvo sanitarė, tai būdavo vaikai, ... nes vis tiek tai yra vaikai, kurie neišlaiko ar ką. Šiaip mes rūpinamės pačios.

Kaip organizuojamas darbas klasėje ar tai yra daugiau individualus darbas ar tai komandinis?

Vyksta pamokos. Bandom rašyt, bandom skaičiuoti, vis tiek tai pamoka. Aš, sakyčiau, kiekvienas tikrai stengiasi. Prie kiekvieno vaiko tu turi prieit, sakykim, toks darbas. Suprantat, yra vaikai visokie šitie, pavyzdžiui, yra K jam reikia daugiau pagalba, nei O, teoriškai aš būsiu daugiau prie K, bet jeigu matau O pakėlusią akis, vadinasi ir jai pagalbos reikia, tai aš pas ją einu. Tai yra, apskritai vis tiek visais rūpiniesi, nes tai yra mokytojos ir mokytojo padėjėjos darbas, esi ne vienas.

Kokias įvardintumėte asmens stiprybes, kurios įtakotų mokytojo padėjėjo darbą?

Kurį turėtų turėti žmogus ar ne? Tai žinokit, kantrybės. Kantrybės, nes ta kantrybė reikalinga visur ir ramybės, atrodo pagrindinės tos savybės, nes šitiem vaikams, tai kantrybės labai reikia. Ir ramiai reikia, nes aš jau pasižiūrėjau, juos tada priešingai veikia. Reikia taip ramiai, gražiai.

Kaip Jums pačiai sekasi šitoje veikloje? Ar Jūs pilnai galite save realizuoti?

Manau, kad taip, žinokit, nes aš nežinau, kodėl, bet jie, va šitie vaikai, jie man patinka. Man jie patinka. Ir ir va direktorė sakė, arba išeisi iš karto arba jeigu liksi, tai jau ir liksi.

Kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui, kad jis gebėtų gerai atlikti savo darbą?

Bendrauti. Čia turbūt pagrindinis dalykas. Surasti priėjimą prie kiekvieno vaiko. Bendravimas su kiekvienu vaiku. Žinokit, kiekvienam reikalingas atskiras bendravimas. Vienam gal griežčiau reikia, tada jis supranta, kitam gal meiliai, trečiam... Aš manau, kad bendravimas yra pagrindinis, mokėsi bendrauti, mokėsi su kiekvienu vaiku surasti bendrą kalbą.

O kurti saugią aplinką yra mokytojo padėjėjo kompetencija?

Be abejo, nes vaikai skirtingi, žinokit, ir sakau, kai aš turėjau prieš du metus klasę, kai metė šluotą, ir kai tu turi matyt ne tik save, bet ir kitus vaikus, kad neužgautų, ir matyt, po to išmokai. Aišku, išmoksti prieiti prie to vaiko, surandi jo, sakykim, silpną vietelę ir tada su juo pradedi bendrauti kitaip. Ir visai kitaip jisai žiūri.

Padėti mokiniams įsitraukti į ugdomąją veiklą?

Irgi turėtų. Tai jeigu, tu jo neįtrauksi, tai jis tau nedirbs.

Ruošti mokomąsias priemones?

Nu tai čia jau, aš manau, tas priemonės, sakykim, dalį priemonių, kaip visi vaikai jie patys turi turėti. O jau po to žiūrėt, ką jau daryt, tai jau, sakykim, su mokytoja, kadangi tarpusavyje su mokytoja labai gerai bendraujam, tas priemonės, mes bandom pasidaryti, kažkaip atsinešti, ar bandyt kažką gauti, ar kažką vėl, bet tai yra vėlgi, tai yra bendras kolektyvinis darbas, tai yra pagrindas, manau.

Ar Jums tenka bendrauti su mokinių tėvais?

Jo.

Ar jūs tiesiogiai bendraujat su jais?

Žinokit, aš pagrinde daugiausiai bendrauju, kadangi, sakykim dviejų vaikų tėvai visą laiką atvažiuoja vaikus pasiimti, tai kadangi aš juos palydžiu, tai aš visą laiką su jais bendrauju. Žinokit, ir skambina, kad vat Diana, pavyzdžiui, šiandien, neateis, nu ir skambina. Tiek mokytojai skambina, tiek man skambina, žinokit tikrai bendrauju.

Sakykite, kas jiems labiausiai rūpi, kokius klausimus dažniausiai užduoda? Kuo jie daugiausia domisi?

Čia žinokit irgi iš tikrųjų priklauso nuo tėvų, nes sakykim vienas tėvas tikisi, kad vaikas turėtų siekti kažkokių tai pasiekimų, o kitas nori, kad tiesiog vaikas jaustųsi gerai, jam pasiekimų nereikia. Tai čia vėl gi kaip. Ta pati Arnoldo motina nori, kad jos vaikas tikrai jaustųsi gerai mokykloje, jai nereikia tų pasiekimų. Jai gerai. Kitas gal nori, aš noriu, kad knygas skaitytų, aš noriu kad tą darytų. Tai čia ne nuo manęs priklauso, čia nuo tėvų priklauso, ko jie tikisi iš to vaiko.

Kaip Jūs padedate mokytojai ruošti pamokas?

Sakykim, jeigu mokytoja suranda kokią temą ir daugmaž vis tiek, čia priklauso nuo mokytojų, nes sakykim, gal viena mokytoja, kur aš, pavyzdžiui, praeitais metais buvau, tai ji tiesiog, nu kaip sakyti, tai jinai, žinot kaip, pastatė ribą, kad tu esi padėjėja, o aš esu specialusis mokytojas, reiškias aš į tavo darbą nesikišu. Šiais metais aš turiu mokytoją labai fainą, kur praktiškai pasitariam, o kaip mes tą temą geriau, o ką mes galim pasiruošti, o ką mes galim padaryti, tai vis tiek kažkokią dalį, sakykim, ne viską bet gal, kažkokią dalį vis tiek pasitariam su mokytoja ir padarom. Tai žinokit yra be galo malonu, nes, nu, vis tiek neateini taip ir nelauki – hm, ką mes šiandien darysim? Ne, mes žinom, mes jau, pavyzdžiui, daugmaž žinom ką šią savaitę darysime, apsitariam, ką mes darysim pirmadienį, antradienį, ką mes susiplanavę.

Kokių sunkumų patiriate aiškindama mokytojos pateiktą medžiagą mokiniams?

Sunkumų? Sunkumų, aš nežinau, gal jokių, tai sakykim, tavo problema, tu turi ją išdėstyti taip, kad vaikas suprastų, ko aš iš jo noriu. Tai yra ne sunkumas, tai yra tiesiog pateikti jam paprasčiau, kad jisai suprastų, ko aš iš jo noriu.

Ar Jūsų klasės mokiniai savarankiški?

Taip. Be abejo. Vienintelis tai yra Arnoldas, kur sakykim aš praktiškai esu prie jo pririšta, mes kartu einam su juo visur. Aš jo negaliu palikti, nes jis ir laiptais kai kada bijo nultipti vienas, o tie visi kiti vaikai yra savarankiški. Jie žino kur valgykla. Bet mes taip įpratę, kad einam kartu, einam tenai kartu, grįžtam tenai kartu, tik vat vienintelis yra vaikas kuriam, nu reikia su juo būti.

Kokie sunkumai kyla atliekant kitas ugdymosi veiklas, sakykim, savitarną, savitvarką, maitinimąsi?

Jokių. Su šiais vaikais. Vienintelį ką, tai, kad reikia pamaitinti K., nes jeigu jisai pradeda krapštyti pirštus, tai jam niekas tuomet neegzistuoja, žinokit. Viskas, nors tu ką jam darytum. Tai tada jisai krapšto, o aš jį maitinu.

Ar pakanka vidurinio išsilavinimo dirbant šį darbą?

Žinokit, net ir negalėčiau pasakyti. Nes vėl gi yra žmonės, nuo prigimties turi pašaukimą, o kiti mokykis tu kiek besimokęs, bet jeigu tu neturi tos gyslės, to bendravimo su tais vaikais, tu jo ir neturėsi. Taip, kad čia tas išsilavinimas, nu nežinau. Be abejo žinių, žinokit reikėtų, su tokiais vaikais dirbant žinių reikėtų. Kas be ko, nes vis tiek, pasiskaityt, pasidomėt.

Ar baigus vidurinę mokyklą pakanka bendrų žinių ir supratimo apie specialiųjų poreikių vaikus, jų ugdymą?

Žinokit aš sakau, negaliu pasakyti, kadangi yra žmonių, kurie yra iš prigimties. Yra išimtys, kurie ir be visokių išsilavinimų, ir moka bendrauti ir visą kitą, o yra, kurie... Tik tai be abejo vienintelių tų

pačių žinių... bet čia pačiam žmogui, jisai jeigu norės, jis pats pasidomės, pasiskaitys literatūrą, kaip tokie vaikai, kaip su jais geriau bendrauti, ko iš jų tikėtis, kaip tie patys autistai turi savo pasaulį, Daunai vienaip, nu čia yra...

Kokie profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Pas mus?

Taip.

Padėjėjoms?

Taip.

Jokių. Nori pati žinokis, ieškokis, mokėkis. Šiaip tokios iš, iš tokios veiklos nėra, o šiaip tai gal ir, gal ir reikėtų.

Čia palikta Jūsų iniciatyvai?

Taip.

Kaip dažnai teko dalyvauti seminaruose, kursuose?

Šiaip tai aš dalyvavau galima sakyti, aš pasitiksiu.

Tai kaip dažnai teko dalyvauti seminaruose ir kursuose?

Nu aš tai dalyvavau keliuose? Dviejuose seminaruose, būdama šitoj mokykloj, bet tai vėl gi sakykim čia ne mano iniciatyva buvo, tiesiog taip išėjo, kad man pasiūlė, aš sutikau, be abejo. Sutikau bet tik tai tiek, suprantat, tuose seminaruose nu kaip jums pasakyt, jeigu aš nedirbčiau šitoj mokykloj, gal man būtų, nu sakykim, pusę ant pusės, ane? Bet kadangi tu dirbi šitoj mokykloj ir tau teorija sako vienaip, o praktika neatitinka praktiškai tos teorijos, tai nu tiesiog gal toms nu, tiems kas dirba paprastose mokyklose, jiems įdomu su tokiais vat vaikais, jie nematę, bet mes žinokit tai neatitinka tikrovei.

Ką Jūs manote apie tai, kad būtų pasidalinimas gerąja patirtim?

Be abejo, čia žinokit būtų gera. Kadangi, vis tiek, kiti vaikai, skirtingi vaikai, skirtingos mokyklos. Atrodo viena mokykla, kita mokykla, bet jos kitą veiklą veda, kitaip daro, nes dabar vat atėjo žinokit tie vaikai pas mane, mano vaikai iš kitos mokyklos ir tėvai tiesiog nustebę, kad mes važinėjam su jais į miestą. Toj mokykloj jie nevažinėjo, jie nustebę. Mes ir į kinus važiuojam, mes važiuom į tokią ... ten darėm iš stiklo, mes važiuom į Katedrą eglučių pažiūrėt, nu, mes važiuojam ir jie taip nustebę. Jūs važiuojat? Tai žinokit nu ką aš žinau. Tiesiog be abejo, žinokit, vis tiek taip, vieni kitaip dirba, kitą programą gal daro, kažką gal įdomaus sukuria, kažkaip kitai, mes vėlgi kažkaip kitaip darom. Čia būtų be abejo įdomus eksperimentas.

Jeigu dabar Jums pasiūlytų į kokius nors kursus?

Nueičiau.

Kokia tema būtų aktualiausia?

Be abejo norėčiau apie Autizmą daug daugiau sužinoti.

Tai būtų aktualiausia šiai dienai taip?

Taip. Nu vis tiek aš manau autistų daugėja, jų atsiranda daugiau, o čia žinokit, nu kaip sakyti, autistai tai yra kamuoliukas, kurio viduje, tu nieko nežinai, kas ten pas jį viduje. Taip tu žinai daugmaž, kad jie turi savo pasaulį, bet aš noriu dar daugiau sužinoti. Ir pas mus nu vis tiek autistai. Autistai aš manau, kad atskirai turi būti nuo visų kitų vaikų, visai kitaip. Tie patys Daunai, vėlgi turi būti atskirai nuo kitų vaikų.

Siūlytumėte sugrupuoti juos?

Taip sugrupuoti. Daunai - Daunai. Jie vis tiek jie turi daugmaž vienodas galimybes tiek Daunai, tiek autistai. Vis tiek autistai, žinokit, nu va prieš tai aš kur buvau klasėj, jam triukšmas, jam jau viskas - veikia, jis turi tyloj, jis turi būt ramybėj, o kiti gi vaikai, kaip tik nori judesio, muzikos, šokių jie nori. Nu bent aš tokios nuomonės.

Ar nemanote atsisakyti šito darbo?

Ne. Nežinau, žinokit. Mano jau ir šeima juokiasi, nu man patinka jisai, man patinka tie vaikai, aš nežinau kodėl.

Geras buvo Jūsų tas posakis, kad jeigu jau atėjai ir išlikai, tai jau ir dirbsi.

Taip. Taip, žinokit, taip ir yra, jie tiesiog traukia ir aš jau čia šeštadienį nu, jau vasaros metu, tai, be abejo, jau tie šeštadieniai, sekmadieniai prabėga, bet žiemą, kai nelabai turi ką veikt, tai ir galvoji,

nu, kada čia eit, nu, kada čia kada? Nu vat vis tiek vat yra tie. Ir kai vaikas ateina ir pasako „Rasa, aš tave myliu“, tai žinokit malonu, nu, malonu.

Pasidalinkite maloniais savo išgyvenimais darbe.

Nu, žinokit vat dabar, žinokit ,nu vat, netgi Virginija juokiasi, sako, nu, ir klasė pas mus kaip praeinamas kiemas, pas mane kiekvieną pertrauką ateina kiti vaikai, jie ateina pas mane. Mes su mano vaikais pasidarėm tokią lentą, kur šaškės didelės, ateina šaškėm su manim pažaidžia, ateina šiaip pasėdėt, paplepėt, ateina nu vat kaip Virginija sako, nu pas mus kaip praeinamas kiemas, nu sakau bet jeigu nori, juos traukia, nu tegu eina.

Ar nesiejate savo atliekamo darbo su kitos specialybės įsigijimu?

Aš tiesiog žadu, eiti į pedagogus toliau mokytis.

Būtent specialioji pedagogika domintų?

Jo, jo. Bandysiu. Bent pradžiai paprastą pedagogiką, sakykim, susijusią su mano specialybe. Po to, gal dar bandysiu eit į specialiąją pedagogiką.

Tai iš kart į specialiąją pedagogiką stokite.

Tai mano vaikas sakys, mama, ir vėl tu mokytis eisi.

Žmogus mokosi visą gyvenimą.

Mokosi be abejo, mokosi.

Kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Praeitais metais, žinokit, turėjau vaiką, kuris įsimylėjo mane. Tai mes ir su psichologu kalbėjom, žinokit, nieko nepadėjo. Taip atrodo psichologas lyg tai pasako, kad taip elgtis, taip elgtis teisingai, o praktikoje tas neveikia. Neveikia ir viskas ir va iki šiol visą laiką aš jau stengiuosi neit į valgyklą, kai jis valgo, nes kita auklėtoja sakė tu jam sutrukдай, jis į tave tada tik žiūri, jis nieko nevalgo, o vat. Va tokie, vat, sunkumai.

Problema neišspręsta?

Ne.

Tiesiog vengiate kontakto?

Tiesiog taip, tiesiog aš stengiuosi, kad jisai manęs nu nematytų, stengiuosi nebūt tenai, kadangi jie vat šitam korpuse, tai man, vat, pasisekė, o taip tai, vis tiek, žinokit būna ir būna, čia buvo tokia pavydo scena, kad skraidė kėdės salėj, jis paskui mane vaikščiojo, aš jau stengiausi pabėgt, nes dabar tas yra berniukas K., su kuriuo aš vaikštau, aš su juo vaikštau už parankės, aš kai kada valgykloje maitinu, o tu žinai, kad tas vaikas mato. Taip yra. Aplamai sakyčiau, tiek mūsų specialybė, tiek ir mokytojoms reikia, sakykim, bendravimo tokio atsipalaiduojančio, nepriverstinio bendravimo, tai priklauso vieną kart į metus, tu turi eit pasišnekėt, bet tokio, kad visi be nervų, be nerimo tokie būtų pedagogams. Kažkur pasidalinti tuo skausmu, vis tiek susikaupia, ir ne tik dėl vaikų susikaupia, sakykim, labai priklauso nuo kolektyvo, žinokit.

Kas padėtų kolektyve spręsti kylančias problemas, į ką galėtumėte kreiptis?

Yra. Yra sakykim viena padėjėja, su kuria aš labai gerai sutariu, su kuria aš galiu pakalbėt, sakykim, bet kokia tema, visų pirma skaitau, kad tai yra protinga moteris be galo, kuri gali duot gerų patarimų. Nu psichologė, nu galima ir su psichologe, jeigu sakykim tai liečia, sakykim, mano ir vaiko sakykim kažkokį tai santykį.

Papasakokite apie savo išgyvenimus, savijautą?

Oi, žinokit, geriausias gydymas tai yra šuniukas. Kadangi aš namuose jų turiu 5, tai žinokit pats geriausias gydymas. Tu ateini namo, jie tiek tave išlaižo, išbučiuoja, tokie patenkinti, tu viską pamiršti. Tai vat, aš turiu kur atsipalaiduoti, aš išėjau, aš pamiršau ir viskas. O žmonės tiesiog, nu, gal kitas neturi. Atėjau į butą - aš viena.

Ar kažkokį nuovargį, stresą, beviltiškumą patiriate darbe?

Ne. Šiuo metu ne, vat tada man buvo stresas, kai aš dirbau su sunkia klase, kai aš sakiau skraidė kėdės, ten buvo du berniukai, kuris vienas iš jų mokosi sutrikusio elgesio klasėje, o kitą jau išvežė į Kauną. Patys sunkiausi, sakykim, buvo pirmi du mėnesiai, kada aš įrodžiau, kad aš stipresnė esu. Tada aš jiems ir suradau tai, sakykim, kas juos sudomino. Po to, kai aš susirgau, tai sakė atėjo berniukas į klasę ir pasakė Rasos nėra ir aš neisiu į pamokas, apsisuko ir išėjo. Suprantat, iš vienos

pusės, kaip ir negražiai pasielgė, iš kitos pusės reiškias, kažką jisai man, vat, jautė, turėjo bendro su manim, kažką surado, kad jis taip elgėsi.

Jūs suradote priėjimą prie jo.

Tai vat, žinokit, turbūt yra sunkiausias dalykas, kada tu turi surasti prie kiekvieno vaiko, kas jam įdomu, kad tu jį sudomintum, kad jis pas tave grįžtų, kad su tavim bendrautų. Tai turbūt sunkiausia pradžioj, tai būna. Jeigu, sakykim, vaiką, seniau pažįsti, tai yra daug lengviau.

Kokia dažniausiai reikalinga pagalba?

Žinokit, aš stengiuosi būti stipri, aš stengiuosi tokia būt, nes būsi silpna, tokiai nēr ką čia veikt, tokioj mokykloj. Šitai mokyklai reikia turēt stiprių žmonių, nes jeigu būsi silpna, ateisi namo ant vaikų, ant vyro išsiliesi. Nukentės kas? Šeima.

Kaip vertintumėte požiūrį į mokytojo padėjėjo darbą?

Čia žinokit, gal netgi ne pati vertinčiau, o tai yra kaip susidariusi žmonių nuomonė, ir kaip jie tave vertina ir kaip jie, nu tipo, tu esi mokytojo padėjėja ...bet. Bet aš esu pagrindas, mokykloj, vaikai yra nuo ryto su manim, mokytoja atėjo pora pamokų pavedė, tuo labiau kai pamokos keičiasi, teisingai. Pagrinde aš, galų gale, padėjėja apie tą vaiką žino daug daugiau negu ta pati mokytoja. Jeigu jinai sakykim yra ateinanti mokytoja, aišku. Jei mokytoja yra kaip pradinių klasių, pavyzdžiui, viską veda pati, taip jinai tada tą vaiką žinos. Bet kai vaikai turi skirtingas mokytojas pamokose, tai kaip buvo tokia situacija, su mergaite, buvo toks incidentas. Aš skambinau mamai ir po to psichologė paprieštaravo, kodėl padėjėjas skambino, o ne mokytojas, tai mokytojas tada ir sako, žinot sako, padėjėja daugiau žino apie vaikus, negu aš. Tai tada buvo tylą. Ji, sako, daugiau žino apie vaikus, daugiau su jais bendrauja, daugiau bendrauja ne tik su vaikais, o su vaikų tėvais. Tai aš nežinau, aišku, statusas kaip padėjėjo, tai visi galvoja - tu padėjėja, tai tu tik nosis ir subinės valai. O, kad ta padėjėja daugiau laiko būna su vaikais ir daugiau praktiškai žino, neskaitydama tų bylų, tai va čia ir yra. O dar vat sugrįžtant dar prie to sakot, kad padėjėja būtų su išsilavinimu, ane? Tai jeigu ji bus su išsilavinimu, tai ji norės ir algos didesnės, be abejo, taip kaip jai priklauso, kuri mokytoja sutiks, kad padėjėja gaus daugiau už mokytoją? Ne.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui.

Tai žinokit, sąlygos, ką aš žinau, aš turiu geras sąlygas, aš dirbu tik tiek ir tai pagal tai, kaip mes turim atsakomybę tokią, mūsų alga žinokit, yra nu juokas. Juokas, aš sakau, tai gal visos parašom pareiškimus ir einam pas valytojus dirbt nu kodėl ne? Aš nesakau, kad valytojos nesunkus darbas, sunkus valytojos darbas ir aš valiau, sunku ir valyt, bet tik tiek. Atėjo žmonės, padarė fizinį darbą ir išėjo. Aš dirbu 8 valandas, ir aš gaunu ne tik tai fizinį, emocinį, stresinį, aš visus krūvius gaunu ir aš gaunu tokią algą, kuri juokas, tiesiog juokas. Be abejo ir atostogos, norisi aišku ne mėnesį, o kaip priklauso pedagogam, dviejų mėnesių, nes vis dėlto 8 valandas su vaiku būt, su kitais vaikais, o dar žinot, kaip tie vaikai sako išsiurbia energiją. Siurbia, ateina viena prisiglaudžia, kitas prisiglaudžia, trečias prisiglaudžia, be abejo. Be abejo. O kas tas mėnesis, ir aš žinokit, dar sakyčiau, kad tokiems vaikams, jiems irgi reikėtų daugiau atostogų, tiek jiems, tiek pedagogams ir mums visiems. Mes, žinokit, mėnesio gale pavargstam, iki tų atostogų jau vaikai būna, va, tokie ir mes jau pavargę tikrai, mes norim vaikams ir mums truputį daugiau tų atostogų. Ne taip, kaip kitose mokyklose, o būtent specialiosiose mokyklose, kad būtų daugiau.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Nu jau žinokit, jeigu čia likau, tai jau likau. Atėjau trumpam, kaip sakoma, galvojau kol susirasiu kitą darbą pagal savo specialybę, o pasirodo užstrigau. Užstrigau.

Dėkoju Jums už išsamius atsakymus į klausimus, linkiu stiprybės, gero darbo ir geros dienos.

Ačiū ir Jums sėkmės jūsų darbe.

Ačiū.

Laba diena⁵⁰.

Laba diena.

Ar sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Sutinku.

Papasakokite apie save. Pasakykite savo vardą, amžių, išsilavinimą.

Esu R_17. Man 65 metai. Dirbau mokytoja, o paskutiniu metu dirbu mokytojo padėjėja, todėl, kad 2 klasėje nuo praėjusių metų yra mergaitė su kuria aš turiu dirbti pastoviai, nes jai yra kompleksinis sutrikimas, elgesio problemos, emocinis sutrikimas. Mano išsilavinimas greičiausiai aukštesnysis, nes aš nebaigiau aukštojo ir būdama penktame kurse išėjau.

Kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Pasirinkti net nebuvo kaip, nes atsirado viena mergaitė, kuriai reikėjo patyrusio padėjėjo, o kadangi esu viena iš vyriausių mokytojų, direktorė pasakė, kad greičiausiai turi daugiausiai patirties ir gali su ja dirbti. Taip ir pradėjau dirbti su ta mergaite.

Apie mokytojo padėjėjo darbą jau žinojote?

Teko girdėti ir apie mokytojo padėjėjos darbą ir apie specialiųjų poreikių mokinius, nes kiekvienoje klasėje, kiekvienais metais tokių mokinių būna ir net iš patirties galiu pasakyti, kad paskutiniu metu jų vis daugėja.

Kiek metų dirbate šiose pareigose?

Man atrodo, kad bus jau šešti metai.

Jūs pagalbą teikiate tik vienai mergaitei?

Turiu vieną, bet klasėje yra ir daugiau tokių mokinių, kuriems tikrai reikia pedagogo padėjėjo pagalbos, nes mokytoja viena per pamoką negali prieiti prie visų vaikų, nes tokių vaikų klasėse, kuriems reikalinga pagalba yra paprastai 4-5 vaikai. Mano 2B klasėje yra 4 vaikai, kuriems tikrai reikalinga tokia pagalba. Ir tiesiog pamokos metu reikia labai dažnai prieiti, atsisėsti, paraginti kažką daryti.

Šiems mokiniams nėra nustatyta sutrikimų?

Nėra, bet mergaitei su kuria aš dirbu yra nustatyti sutrikimai. Yra visi reikiami dokumentai.

Koks specialiųjų ugdymosi poreikių lygis nustatyti mergaitei?

Sakyčiau, kad didelių poreikių.

Kokią pagalbą tiems vaikams teikiate?

Konkrečiai su ta mergaite aš pastoviai būnu per pamokas. Jei reikia padėti skaityti, nes ji neskaito. Rašyti kai ką moka. Ši mergaitė labai nori mokytis, jos mokymosi motyvacija yra daug didesnė, nei kitų vaikų. Ji nori viską atlikti tai ką mokytoja sako ir aišku jai nereikia to, ir jai užtektų ir mažiau darbų, bet ji labai nori mokytis ir todėl aš su ja padarome daugiau negu jai priklausytų. Mes mokomės skaityti. Ji dar tik antroje klasėje, bet raides pažįsta, moka rašyti, bet neskaito. Aš turiu perskaityti jai užduotis, aš turiu kažkokį tekstą perskaityti, kad jis galėtų atsakyti į kažkokių klausimų. Kai rašomi kažkokie darbai, diktantas rašomas tai ji nerašo kaip kiti vaikai, bet kadangi labai nori aš stengiuosi jai diktuoti bent jau skiemenimis arba raidėmis, kad ji parašytų. Ir per pertraukas kartu ir žaidžiame ir stebiu ją visą laiką kadangi yra elgesio problemos ir emocinis sutrikimas. Tai jos nuotaika labai dažnai keičiasi.

Kuo pasireiškia mergaitės emocinis sutrikimas?

Pasireiškia dažniausia nuotaikų kaita. Jos elgesio gali nesuprasti, nes gali būti, kad ji rami, bet gal būt žodis ar veiksmas kito vaiko jai nepatiko ir ji tada gali ir užgauti vaiką, gali trukdyti per pertraukas žaisti, jeigu per pamokas, gali trukdyti vesti pamoką. Tada mes išiname į žaidimų kambarį, ten raminau arba skaitome.

Turite atskirą erdvę?

Taip, turime atskirą žaidimų kambarį, kur galime išvesti nuo kolektyvo.

⁴⁹ Taip pat

⁵⁰ Taip pat

Kaip toleruoja aplinkiniai?

Priima mergaitę, neišskiria iš kitų visiškai. Galiu pasakyti, kad toks integravimas tokių vaikų į normalią klasę yra tikrai labai geras ir kiti vaikai tolerantiškai pradeda žiūrėti į tokius kitokius vaikus.

Popamokinė veikla vyksta?

Taip vyksta ir po pamokų yra būreliai, ji lanko šokių būrelį.

Ar Jūs jai ir ten padedate?

Taip ir ten padedu, kadangi jos reiktų nepalikti vienos, bet nuvesti į būrelį. Su namų ruoša taip pat reikia padėti.

Ar turite vaikų su epilepsijos priepuoliu?

Tokių vaikų neturime.

Kokių sunkumų patiriate pati teikdama pagalbą tokiems vaikams?

Kitą kartą, nežinau, kaip kokioje situacijoje elgtis, nes vis dėl to, ta mergaitė yra kitokia toje klasėje ir kaip pasielgti, kad nesukelti kažkokio šoko kitiems vaikams, nes ji kartais negražiai kažką pasako prieš mokytoją, pavadina negražiai. Tada tiesiog kiekvieną kartą reikia psichologinių žinių. Pačiai reikia daug skaityti, ieškoti kaip tokiose situacijose pasielgti ir pačiai labai reikia nujausti. Kartais sunku, atrodo viskas buvo gerai ir staiga elgesys pasikeitė ir nebežinau ką daryti, kaip suvaldyti situaciją, kad niekam nebūtų šoko.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėją atsižvelgiant į kasdienę Jūsų veiklą?

Net nežinau kaip pasakyti. Man atrodo, kad mokytojo padėjėjas yra turbūt toks pats mokytojas tik dar prisideda kažkoks mamos vaidmuo, auklėtojas, slaugytojas, globėjas, patarėjas.

Kokie darbai priskirti mokytojo padėjėjui? Ar ne per daug papildomų darbų?

Negalėčiau pasakyti, kad daug papildomų darbų. Sakykim niekada mokytoja neprašo, kad reikia kažkokį standą padaryti. Tai yra daugiau darbas su vaiku, kuriam reikalinga padėjėjo pagalba ir iš tikrųjų mokytojai dirbant su tiek vaikų yra gana sunku būti mokytojo padėjėja, nes klasės didelė, ir tokie vaikai paprastai reikalauja labai daug dėmesio ir visą laiką skirti jiems dėmesį tikrai mokytojas negali. O mokytojas padėjėjas turėdamas tik kelis vaikus gali daugiau prie jų prieiti, daugiau padėti jiems, kur sunkiau sekasi.

Jums priklausytų tik tas vienas vaikas?

Taip.

Jūsų rūpestis kitais vaikais yra iš geros valios?

Žinoma.

Kaip organizuojamas darbas klasėje – individualus darbas su tuo vaiku ar labiau komandinis?

Manau daugiau komandinis darbas, kadangi aš individualiai dirbu tik tada kai jai reikia padėti. Mokytojas skiria užduotis kažkokias ir jeigu aš atskirai su ta mergaite turiu dirbti, tai man neišeina, nes mes vis dėl to visą laiką klasėje esame ir mokytoja užduoda bendrai klasei, tai jai yra tik tai mažiau tų darbų. Iš kelių pratimų jai užtektų ir vieno, tačiau ji labai nori labai daug dirbti, tai mes ir darome daugiau.

Kokių stipriųjų savybių turėtų turėti mokytojo padėjėjas?

Kantrybės labai daug. Visi mokytojai myli vaikus, bet kantrybės turi turėti labai daug. Toks turbūt pagrindinis dalykas, nes be kantrybės su tokiais vaikais nepadirbtum. Juk vaikas nori, bet jam neišeina ir tu turi aiškinti jam nors ir dešimt kartų tą patį kol jis supras.

Kaip Jums sekasi dirbti šį darbą? Kas sekasi geriau, kas blogiau?

Iš pradžių aš galvojau, kad tapsiu tokia pati. Viskas ėjo žemyn. Dabar sekasi geriau, nes praktikos atsirado daugiau, daugiau domiuosi ir trūksta kažko. Norisi kažko daugiau.

Kokias įvardintumėte mokytojo padėjėjo kompetencijas?

Man atrodo, kad mokytojas padėjėjas turėtų būti toks pats kaip ir mokytojas, auklėtojas. Jis turi mokėti ir bendrauti su vaiku ir viską daryti taip kaip mokytojas. Aišku, mokytojas dirba su daugiau vaikų, bet mokytojo padėjėjas dirba su vienu ar keliais vaikais, kuriems reikia tokios pačios informacijos mokymui.

Ar vyksta bendravimas su tėvais?

Žinoma, kad vyksta, nes mokytojo padėjėjas bendrauja ir su mokytojais ir su psichologais, su logopedais, pedagogais. Su visais pagalbininkais.

Tiesiogiai su tėvais Jūs bendraujate ar daugiau mokytojas?

Kartu su mokytoja.

Kas tėvams labiausiai rūpi, kuo jie domisi?

Tėvai paprastai domisi, kaip vaikas elgiasi, nes emocinis sutrikimas, tai gal būt jiems tai svarbiausia yra ir dėl to labiausiai domisi kaip elgiasi kiekvieną dieną. Kaip pavyko spręsti užduotis. Klausia daugiau dėl mokymosi problemų nei dėl žinių. Kadangi dirbu su ta mergaite, tai negaliu pasakyti, kad jai žinios yra labai svarbu.

Kokią pagalbą teikiate mokytojui?

Net negaliu pasakyti kokią, kadangi aš dirbu su mergaite, tai, jai yra jau pati didžiausia pagalba. Mes bendraujame ir kai kalbamės sprendžiame, kaip kažkokį darbą padaryti, tai būna pagalba pati kyla iš manęs arba mokytoja paprašo.

Kokie sunkumai iškyla aiškinant mokytojos pateiktą užduotį?

Žiūrint kokia užduotis, nes kartais nesupranta ką reikia padaryti, tai tada aiškini kol supranta, nes kaip mano mokinė neskaito ir nerašo, tai jei reikia konkrečiai pasakyti ir parodyti užduotį, ar konkrečią raidę. Taip ir skaičiuoti bandomė patys ir naudojame skaičiavimo mašinėlę ir šimtalangę, kažkokias priemones vis tiek naudojame. Parodai, paaiškini kaip naudotis. Kartais pavyksta kartais ne. Visai būna.

Jeigu kalbant apie kitas ugdymo(si) sritis - savitvarką, savitarną, maitinimą(si). Ar mergaitė yra savarankiška?

Ji pati daro viską savarankiškai. Mes reikalaujame, kad jis susitvarkytų. Kad nepalikėtų daiktų. Kad socialiniai įgūdžiai būtų įtvirtinti, ir ji tai daro. Čia pagalbos jai nereikia.

Kaip Jūs manote, ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti šias pareigas?

Pradinėse klasėse gal būt ir pakanka, bet vis tiek turėtų būti kažkokie psichologiniai kursai, nes meilės vaikui ir kantrybės vaikui neužtenka. Reikia domėjimosi vaiko liga ir sutrikimais. Jeigu reiktų vaikui tik paskaityti, tai tokio išsilavinimo užtektų.

Kokie kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Kursų tikrai yra. Kaip ir sakiau, kursai, suteikiantys psichologinių žinių, kaip bendrauti su tokiais vaikais. Tik reikia juos lankyti.

Jus pasiūlo ar pati susirandate?

Ir pati susirandu ir pasiūlo. Kadangi pas mus visą laiką būna kažkokie kursai kas mėnesį, tai į juos išleidžia.

Kokių žinių norėtumėte įgyti, kas aktualiausia?

Turbūt metodika, kaip išmokyti skaityti, rašyti tokį vaiką.

Ar nežadate atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Čia tikrai labai tikslus klausimas, bet nežinau kuo turėčiau būti. Turbūt retorinis klausimas. Kadangi man jau daug metų, tai aš atsisakyti tikrai nebėgaliu.

Kokių profesinės srities problemų patiriate šiame darbe?

Iš pradžių buvo beviltiškumas, kad nieko negali padaryti, bet po truputį pasimiršta, pamatai, kad iš tikrųjų geriau, kad kažkas vyksta. Iš pradžių nežinomybė, paskui viskas gerėja.

Nuovargis, įtampa, stresas nekankina Jūsų?

Ir nuovargis ir stresas yra gyvenimas, tai net dėmesio nekreipiu.

Stipri moteris?

Turiu daug kantrybės.

Pasidalinkite savo išgyvenimai, savijauta po sunkios darbo dienos?

Kai pradėjau dirbti su šita mergaite iš pradžių buvo labai, labai sunku ir tikrai buvau nuleidusi rankas, galvojau, kad man niekas nepavyks, nieko neišeis, bet pradėjau daugiau domėtis, skaityti, su psichologe pradėjau daugiau kalbėti ir tada po truputį mes susidraugavome ir susibendravome. O su tokiais vaikais labai sunku rasti kontaktą. Kol nerandi kontakto niekas nesidaro.

Turi vaiką atverti?

Taip. Su ta mergaite viskas atsitiko labai staiga. Mes žiūrėjome filmuką, ji atėjo, prisiglaudė ir nuo tos dienos tiesiog prasidėjo tas kontaktas. O mes jau bendravome trejetą mėnesių.

Kiek laiko jau dirbate su mergaite?

Su ja dirbu jau dvejus metus. O iš viso šį darbą dirbu 6 metus.

Ar mergaitė daro pažangą?

Taip, sakau, kad iš pradžių buvo liūdesys, kad nieko nesigaus, kad nieko nepadarysiu, buvo praėję keli mėnesiai ir vis jos elgesys buvo nieko nepriimantis, o paskui staiga radome bendrą kalbą, pradėjome draugauti. Tiesiog ji pasakė, tu būsi mano draugė.

Paminėjote, kad kylančias problemas sprendžiate su psichologe. Kas dar galėtų padėti spręsti darbe kylančias problemas?

Mes su mokytoja labai daug kalbame apie šią mergaitę, labai daug diskutuojame. Visą laiką paklausiu mergaitės mokytojos ir ji pati papasakoja, kaip sekasi. Visą laiką bendrauji su kažkuo, tai su direktore, tai su mokytoja. Direktorė visą laiką sako, kad jeigu su ta mergaite kažkas blogai – visada galite atvesti pas mane. Tiesiog bendradarbiavimas vyksta su visais.

Ar kolektyvas darnus?

Taip. Vienas kitą palaikome ir padedame vienas kitam.

Kokia pagalba reikalinga Jums pačiai?

Kokia ta pagalba. Man, atrodo, pagalba visada reikalinga - geras žodis, paguoda, pasakymas ir tai padeda. Nes darbas labai susijęs su emocijomis.

Pateikite pasiūlymų, kaip palengvinti mokytojo padėjėjo darbą ?

Kai dirbu, tai man atrodo, kad viska lyg ir yra. Ir pagalba iš kitų ir visi pokalbiai ir parama iš mokytojo pusės. Tiesiog net nežinau. Piniginė pagalba labai reikalinga tai tikrai, nes toks atlyginimas mažas, kad siaubas.

Koks darbo krūvis?

O darbo krūvis didelis. Atrodo dirbi kaip mokytojas, bet uždarbis dvigubai mažesnis. Tai yra pasytyčiojimas.

Koks požiūris į mokytojo padėjėjo darbą?

Anksčiau labai dėl to pergyvendavau ir labai galvodavau. Galvodavau, kad nedirbsiu čia, kad nenoriu, bet pripratau ir dabar galvoju, kad esu kaip mokytojas ir pradėjau nebekreipti dėmesio.

O atostogos?

Per ilgos atostogos irgi blogai, nes paskui nebegali dirbti. Aišku norėtusi ir atostogų, nes aš galvoju, kad dirbi kaip mokytojas, tai tau atitinkamai turi būti ir atostogos ir atlyginimas kaip mokytojo ir prestižas kaip mokytojo turėtų būti.

Jūs dirbate pilną darbo dieną?

Taip. Diena mano yra ilgesnė.

Įtampa ir nuovargis taip pat daro savo.

Taip, žinoma.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjos darbas?

Tokia yra abejonė. Palikime be atsakymo kaip retorinį klausimą.

Labai dėkoju už išsamius atsakymus į klausimus ir linkiu geros darbo dienos.

Ačiū.

Protokolas 18

Interviu su R_18⁵¹

Laba diena⁵².

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašomas?

Taip.

Papasakoti apie save. Pasakykite savo vardą, amžių, išsilavinimą.

⁵¹ Taip pat

⁵² Taip pat

Aš esu R_18. Aukštasis išsilavinimas. Prieš mėnesį laiko pradėjau dirbti mokytojo padėjėja. Taip, visą laiką, dirbau pedagoginį darbą.

Dirbate vienoje klasėje?

Vienoje klasėje yra vaikučiai – penktos, septintos, aštuntos, devintos klasės mokiniai.

Tai jungtinė klasė?

Jungtinė klasė – aštuoni vaikučiai yra.

Kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Pasirinkau visai atsitiktinai. Paprasčiausiai, šiuo metu, šiek tiek noriu susidarius šeimyninėms aplinkybėms ir taip truputėlį, pasižiūrėti koks yra tas padėjėjo darbas. Ar, tiesiog, kitos srities darbo, šiek tiek. Norėjau susipažinti. Gal būt, laikui bėgant, grįšiu į kitas pareigas, bet kol kas, arba papildomai, gal būt, dar turėsiu kitų pareigų. Norėjau pasižiūrėti. Dar, tiesa, turiu vaikelių taip pat su problemomis. Kadangi dar žiūrime, kaip paskui, nes kadangi, kitais metais baigs dešimt klasių irgi taip pat noriu apsižvalgyti, kaip čia tose mokyklose yra padėtis, su tais mūsų vaikučiais tokiais.

Žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, specialiųjų poreikių vaikus prieš ateidama čia dirbti?

Žinojau tiek. Kadangi mano mergaitė – dukrytė mokosi bendrojoje mokykloje, specialiojoje - lavinamojoje klasėje, tai aš šiek tiek pažinojau, kas yra tas mokytojo asistentas ar padėjėjas. Bet jis tik iš šalies buvo.

Papasakokite apie savo darbą, klasėje kurioje Jūs dirbate?

Kadangi yra aštuoni vaikučiai, tai kiekvienas vaikutis turi savo problemėlių, daugiau, mažiau ir jos yra skirtingos. Vieniems reikalinga pagalba didesnė, kitiems reikia mažiau jos, kitiems reikia ištiesai, praktiškai prie to vaikučio būti arba negali visiškai nuo jo atsitraukti, nes, kaip pasakyti,... nėra visai prognozuojami. Priklauso nuo nuotaikos, nuo, tiesiog, net nuo mėnulio fazės, būna ta savaitė sunki daugumai vaikučių. Nors kitiems gal nėra problemų, mažiau pajunta vaikai ar tiesiog ir suaugę žmonės.

Kokių specialiųjų poreikių vaikai dabar mokosi Jūsų klasėje?

Vidutinių, didelių.

Ar turite su intelekto sutikimais, judesio ir padėties sutrikimais, su Dauno sindromu, Autistų?

Su Dauno sindromu nėra. Autistų yra. Su judesio sutrikimais yra. Šiek tiek, problemos vaikstant su kojytėmis. Jis vaikšto. Vaikšto, bet jam reikia padėti irgi taip pat. Kitų yra kompleksinė negalia yra.

Kokia specialioji pagalba reikalinga Jūsų klasės vaikams?

Konkreči pagalba. Susirasti pamokėlių priemonės. Padėti susirasti, jeigu yra vadovėlis ar kokios užduotės, greičiau, kad visa tai būtų. Patikslinti, pavyzdžiui, kokią pasakymą, parašymą, paskaičiavimą. Tai vat, kokia būtų turbūt.

Ar jie patys geba rašyti?

Šiek tiek padėti vieniems reikia, kiti geba.

Ar klasėje turite vaikų su pasireiškiančiais epilepsijos priepuoliais? Elgesio ir emocijų sutrikimais?

Su emocijų sutrikimais manau, kad yra. Dar, sakau, kadangi mėnesį dirbau, tai mes čia su mokytoja bendrai, kiek aš pamačiau ir kiek mokytoja sakė, tai yra, ne visi, aišku, yra. Bet epilepsijos tai, kaip ir nebuvo dar. Nežinau. Tiesiog nebuvo, šiaip dar, nemačiau. Gal net ir nėra tokių vaikučių. Nes esu girdėjusi, kad kitose klasėse yra. Buvo, bent jau man, per mėnesį laiko dirbant.

Kaip Jums sekasi suvaldyti netinkamą vaikų elgesį, emocijas?

Žinot, kaip. Žiūrint kuri savaitės diena. Jeigu tai yra savaitės pabaiga, tai bandai tuos artimiausius vaikelio žmones priminti, kad vat jau baigiasi, kad atvažiuos arba ką mėgsta, pavyzdžiui, kad tą darysime, pasakyt. Tiesiog tik tai geruoju, bloguoju negali net pagalvoti.

Ar turite kokią nors erdvę, vietą kur galėtumėte išeiti jeigu kyla kokia nors įtampa, kad kiti nematytų, kad nusiramintų?

Taip, turime. Na, gal ir būna. Žinoma būna, kad per maža erdvė. Būna išeinam, žinoma išeinam. Vat, su autistu, kuris yra, būna einame mes per visą mokyklėlę, būna užeiname į svečius daug kur. Tiesiog, pasivaikštom ir sugrįžtam.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę veiklą?

Manau, kad vaikui, mokiniui tai yra tikrai, kaip pasakyti, ne tai kad, padėjėjas, nu ir padėjėjas, didžiulis padėjėjas, bet taip pat ir pagalbininkas, ugdytojas, kartu ir draugas, norėjau pasakyti. Nežinau, kaip ... bet man jau bent mokytoja sakė, kad kažkaip mėnesis praėjo, bet atrodo dirbate čia jau eilę metų. Kažkaip vaikai pamilo ir dar taip atsitiko, kad aš tris dienas padirbau, paskui, dar jų nelabai pažinojau, turėjau dvi dienas dirbti viena. Žodžiu, dėl laidotuvių. Tai tikrai pergyvenau namuose, bet viskas puikiai sekėsi. Ir direktorė buvo atėjusi, viskas tvarkoj, bet žinot, kaip būna, kad išeina iš klasės ir reikia vaikščioti. Bet, kažkaip viskas puikiai – priėmė vaikai, gal dėl to, kad pedagoginis darbas mano tas vis dėlto lėmė, trisdešimt penkerius metus su vaikais bendrauju.

Kaip Jūs manote kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas? Kokius darbus jam priskirtumėte?

Klasėje turite omenyje?

Taip. Klasėje.

Manau, kad turėtų visus turbūt padaryt, kas yra susiję su vaiku.

O papildomų darbų ar tenka atlikti – valyti, plauti, ravėti ar dar kažką daryti?

Žinokite, nežinau kaip šitos mokyklos yra, kas čia būtent yra, kadangi čia yra daugiafunkcinis centras. Dar nesu su viskuo ..., bet jeigu reikės, nu, tai... Kažką tai girdėjau dar, kad ten turi žemės kiekviena klasė truputėlį, tai manau, kad mes visi tai darysime kartu.

Kažką auginat?

Tai taip. Mačiau čia ir ant palangės, ir čia vėl lyg tai žadam kažką sodinti, auginti, žodžiu.

Sakykite, kaip organizuojamas mokytojo padėjėjo darbas klasėje? Ar tai daugiau individualus, ar tai labiau komandinis darbas?

Tikrai komandinis darbas.

Kaip manote, kokių stiprybių turėtų turėti mokytojo padėjėjas dirbdamas šitą darbą?

Pirmiausia mylėti vaikus, turbūt, koks jis bebūtų. Ir aišku kantrybės visiems. Po to reikia pasižiūrėti į kiekvieną vaikutį atskirai. Su kiekvienu reikia atskirai, ... individualus darbas. Kiekvienas vaikas yra individualus, kiekvienas skirtingas pasaulis. Bent jau man taip atrodo. Nors mes ir sveiki žmonės, esam visi skirtingi. Ir mes tikrai negalim pakeist, jeigu tam žmogui yra jau taip duota. Tai va, man taip atrodo.

Bet dar reikia, matot, niekam nedavė raktelio, atrakinti tą pasaulį. Mes turim surasti jį.

Tai, vat, reikia pažinimo ir manau, kad tai įvyksta ... eilę metų. Nes keičiantis metams, keičiasi ir įėjimas į kiekvieną žmogų skirtingai. Pasikeičia kažkas tai, kažkas tai išryškėja galbūt daugiau, kažkas nublanksta.

Kaip Jums sekasi mokytojo padėjėjo veikloje? Ar pilnai save realizuojate?

Aš kaip padėjėja, tai tą darbą, manau, kiek iš manęs reikalauja atlieku, bet kadangi aš esu muzikos mokytoja, tai aišku man, kažko trūksta. Bet mes su vaikais, buvo užgavienės ir nebuvo kas ten labai padeda groti akordeonu ir lauke, tai mes ten visai puikiai parepetavom. Šiek tiek ir klasėje. Atsivežiau savo instrumentą ir puikiai praėjo šventė lauke, kurioje aš grojau ir ne tik buvau kaip padėjėja.

Jūs dar ir muzikos terapiją galite vaikams pravesti?

Taip. Taip. Aš anksčiau pamokose, kadangi būdavo irgi, kai jau ypatingai trimestras būdavo kitoj mokykloj, į trimestro pabaigą atsiskaitymų daug vaikams. Gal būt pervargimas, nuovargis toksai yra, va, ir tiesiog ateina į mano pamoką verkiantys, aš čia truputį nuklydau nuo savo dabartinių pareigų, ir atliekam muzikos terapiją, todėl, kad ateina pusę klasės verkiančių. Tada mes baigiam visus kitus darbus, vyksta muzikos terapija klausantis muzikos.

Šiems vaikučiams ji taip pat reikalinga.

Kiekvieną pertrauką vyksta muzikos terapija mūsų klasėje.

Puiku.

Turim dainininkų.

Kaip Jūs manote, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?

Turėtų turėti labai įvairiapusiškus gebėjimus, kiekvieno dalyko, kaip ir mokytojas. Faktiškai dabar - aš esu, kiekvieno dalyko puse mokytojo. Todėl, kad turi pažinti tą dalyką, jį suprasti ir padėti vaikui.

Ar Jums tenka bendrauti su tėvais?

Taip, tenka.

Jūs tiesiogiai bendraujate su jais?

Tiesiogiai galim bendrauti. Kadangi juos atveža kiti tėveliai ir pasiima kiti tėveliai, irgi, taip pat.

Kas labiausiai tėveliams rūpi ir kokie klausimai jiems kyla pokalbio metu?

Pokalbio metu. Kaip sekasi. Pavyzdžiui, buvo dainininkų, turėjome koncertą, tai ar visus žodelius mokam, ar kaip ten pamokoj yra, visokių, žinote, yra. Kiti, kurie labiau skuba tai būna, kad apie kitą truputėlį užsimena, bet irgi taip pat susiję su vaikų reikalais.

Kaip Jūs manote ar tėvų lūkesčiai yra adekvatūs tam, ką vaikas čia gauna?

Manau, kad turėtų būti, todėl, kad nepasirinktų tokios mokyklos. Yra tokių vaikučių mūsų klasėje, pavyzdžiui, kad mamytės prašo, žinoma nėra čia privaloma šitiems vaikučiams, namų darbų užduoti į namus. Bet yra kurie, prašo ir mokytoja tai daro. Užduoda ir yra atliekami namų darbai namuose kartu su tėveliais, todėl, kad tėveliai prašo.

Ar tuos namų darbus atlieka, tai nėra tik prašymas?

Prašo, manau, kad už tai, kad juos vykdytų. Ne tai, kad paprašyt ir jų neatlikti. Aš asmeniškai turiu neįgalų vaikutį, aš irgi prašau. Mes tikrai atliekam. Labai retai būna, pavyzdžiui, gimtadienis, svečiai tą dieną užplūsta, mes atsiprašom, padarome kitą dieną, bet padarome.

Sakykite, kokią pagalbą teikiate mokytojai?

Pagalbą teikiu tokią kokia ji reikalinga, tuo metu - būtent toj pamokoj. Ar pasiruošt pamokai, pavyzdžiui, reikalinga, ar vaikutį kažkur tai nuvesti, jeigu negali ji palydėti. Ne tik kai jam reikia iki logopedo, psichologo, bet ir iki tualetu, iki seselės, iki maitinimosi - visur kur reikalinga mes jau žinome, reikia palydėti. Tiesiog, mes visur jį palydime, vieno nepaliekame niekur.

Kokių sunkumų patiriate aiškindama mokytojos pateiktą medžiagą?

Jeigu, tai yra kažkokie tai dalykai... Šiaip tai, kol kas dar neturėjau ir nesusidūriau su tokiais dalykais. Jeigu kažkas tai būtų neaišku manau, kad paklausčiau.

Ar Jūs aiškindama medžiagą naudojate papildomas priemones, kad vaikas geriau įsisavintų pateiktą medžiagą?

Jeigu man būna kažkas neaišku, aš tuo metu paklausiu, pavyzdžiui, paskui pasidomiu atskirai internete. Kadangi aš iki šiol, sakau, nedirbau to darbilio, tai pasiteirauju toliau, giliau, plačiau.

Jūs dirbate tik pamokų metu ar ir popamokinėje veikloje?

Po pamokėlių taip pat dirbu iki mūsų susitarto laiko, kadangi aš etato nebeturiu, tai jeigu pamokėlės baigiasi anksčiau, pavyzdžiui, yra šešios pamokos, o penktadienį būna keturios, tai pasibaigus pamokoms aš kartu su vaikučiais einu toliau pas auklėtojas. Su vaikais mes bendraujame, kartu būname, valgome - reiškia maitinam juos.

Jeigu yra išvykos?

Taip, taip. Einam. Jo, jo dalyvauju. Jeigu koncertas ar išvyka į lauką kur tai, ar dar kažkur tai vykstant - dalyvauju.

Kokie sunkumai kyla atliekant kitą su ugdymu(si) susijusią veiklą – savitvarką, savitarną, maitinimąsi?

Vaikai daugmaž geba patys, savarankiškai, bet mes prižiūrime, reikalui esant pakoreguojame, padedame, pasakome, patariam tiesiog. O taip jie neblogai tvarkosi, visiškai neblogai. Leidžiame jiems kuo daugiau savarankiškai, kad jie patys viską atliktų. Stebėdami. Aišku stebime, kaip jie tvarkosi, kad būtų taisyklingai viskas, teisingai viskas padaryta. Viską stebim ir keпам. Ir žiūrime po to. Aišku, po to jie ten viską studijuoja – ką dedam, kaip dedam, kokie ten ingredientai, kas būna. Bet viską kartu. Na, žinoma, ruošiam gyvenimui, daugiau, mažiau bet, kad jie kažką tai galėtų patys, kiek daugiau savarankiškai, žodžiu. Kuo labiau būtų savarankiškesni gyvenime.

Ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas?

Vidurinio išsilavinimo, na, nebent jeigu labai gerai sekėsi tas vidurinis išsilavinimas. Bet po to būtina, man atrodo, turėtų būt tas praktinis darbas. Nes jeigu tik po vidurinio išsilavinimo pradėti su tokiais vaikučiais, jie visai nėra lengvi, iš karto dirbti, kaip sako žmogus pats savęs dar nepažįsta darbe ir nežina kaip tu vienu ar kitu atveju gali pasielgti su tokiais vaikučiais. Man atrodo praktinio, dar turėtų būti – kažkur padirbėti. Ar tiesiog grynai praktiką atlikti. Bet manau, kad to nelabai pakaktų iš karto po vidurinio. Yra tik tai žinios, o turi būti praktika. Teorija, va ... Man taip atrodo. Nežinau, kaip ten po ilgos praktikos, man tokia nuomonė susidaro. Kaip ten iš tikrųjų būtų, gal būt kitiems, gal būt ir pakaktų, įvairių žmonių yra. Bet daugiau linkstu link to, kaip sakiau pradžioje, kad turėtų būti praktika.

Sakykite, kokie kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Šiaip iki šitos darbovietės būdavo ir bendri siūlomi ir atskirai ieškodavomės. Ateidavo ir lankstinukai ir šiaip medžiaga, kokie yra seminarai, kokios konferencijos ir tikrai dalyvaudavome. O čia tai dar nežinau. Kaip padėjėja nesu dalyvavusi, nes dirbu tik mėnuo.

Kokia tema šiuo metu Jums būtų aktualiausia?

Šiaip tai viskas įdomu. Todėl, kad nežinau, kas gyvenime gali laukti. Gal daugiau tos patirties, kurie turi žmonės. Nes, pavyzdžiui, ekstra atveju, jeigu kas nors įvyktų, nes manau, kad čia toks dalykas yra neprognozuojamas, kaip reiktų elgtis vienu ar kitu atveju. Tada negali galvoti, o reikia ekstra - iš karto priimti sprendimą.

Koks Jūsų amžius?

Jau penkiasdešimt treti eina.

Ar nesiejate mokytojo padėjėjo darbo su kitos specialybės įgijimu?

Tai praktiškai aš jau pradėjau kitą specialybę, tas mokytojo padėjėjas jau yra kita specialybė.

Ar specialiąją pedagogiką studijuotumėte?

Tai gal būt. Dar neatmetu tos galimybės, jeigu išeis.

Kokių profesinės sritys problemų patiriate savo darbe?

O ką turite omeny daugiau?

Tai gal būtų nuovargis, stresas, beviltiškumas, didelis krūvis, emocijos ar dar ką.

Nežinau, tiesiog. Aš jaučiuosi, tiesiogine to žodžio prasme, kad vaikam gali padėti, tai tokio nuovargio nejaučiu, kadangi iki šiol dirbau tikrai su daugiau vaikučių. Čia, kaip sako, žinai daugiau, mažiau žinai, ko gali iš vieno ar kito vaiko laukti, sulaukti. Aišku, ne visai gali prognozuoti vaikutį vieną ar kitą, bet... Visokiausių dalykų būna. Viena diena ir sunkesnė būna, kaip vaikučiai po išeiginių būna ar po kito bendravimo, po savaitgalio su kažkuo ta. Ta pirmadienio diena būna nelengva, sunkesnė negu, kad visos kitos savaitės dienos, palyginus jas visas. Po išsiskyrimo su tėveliais, ne tik su tėveliais, bet ir iš globos namų yra, tai vat gal būt taip galėčiau apibūdinti.

O ar galėtumėte pasidalinti savo maloniais išgyvenimais?

Pamalonino mane tikrai. Tik pradėjus dirbti, pačioj pradžioj, galvojau, kaip vaikučiai pripras prie manęs. Vaikučiams reikalingas ilgesnis laikas pripratimui, kaip sakė mokytoja, kad ilgesnis tas terminas praeina, o mane priėmė labai šiltai. Ir mūsų, turimas autistas, stambokas, jis apsikabino mane ir sako „Ją liubliu tebia“. Aš vos ant kojų laikausi. Pirmą dieną taip, o tiesiog tą pirmą savaitę, jau ketvirtą darbo dieną turėjau dirbti viena ir mes visiškai gražiai draugavom. Bendrauti man buvo tikrai malonu. Tai va ir ne vienas, ir vakar vaikutis atėjęs pasakė „jūs graži“, tai aš klausiu „ką toliau man daryt?“. Na visokiausi tokie dalykai - pamalonina. Jie tikrai geriečiai yra. Dauguma jie atviraširdžiai, nori išsiliesti, pasipasakoti.

Kas jums darbe galėtų suteikti pagalbą kylančioms problemoms spręsti?

Kol kas visas pagrindines problemas mes aptariame su mokytoja. Aišku, jeigu po to dar kažkas tai kyla ar kažkokios psichologinės problemos, tai atitinkamai su tuo specialistu. Ir su tėveliais pasikalbame, jeigu vaikas piktesnis, ar jis miegojo namuose, ar kas ten vyko namuose. Šiaip tai su tais visais.

Kokių problemų daugiausia kyla?

Visokių emocinių būna, psichologinių būna. Ir būna sunkiausia pirmas savaitės dienas. Pirmąją dieną. Nes žiūrint, koks tas bendravimas namuose, yra visokių šeimų, būna, kad ir šeimose

vaikai skriaudžiami ar išgeriantys tėvai yra. Ir vaikai būna nepailsėję, gal net ir nepavalgę. Žodžiu, jie būna skriaudžiami. Todėl jie paprasčiausiai būna piktesni, gal būt, tomis dienomis ir tokie neramūs.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo palengvinimui?

Jeigu čia dirbi tokioj mokykloj, manau, kad čia ateini ne, kad lengviau dirbtum, o kad dirbti kokie vaikai čia yra.

Ar nėra nuvertintas mokytojo padėjėjo darbas?

Aš manyčiau, kad gal būt, kad nuvertintas ... dabar visi, kaip sako daugumas pirmiausiai į finansus atsižvelgia. Gal būt aš irgi tai vertinčiau, dar nežiūrėjau tiesiog, bet šiaip jeigu yra faktiškai yra minimumas pragyvenimo lygis ir atlyginimas toks pats, mokytojo padėjėjo tai yra tikrai maži pinigai, kadangi dabar ir gatvės kiemsargiai tą patį gauna, tai čia tikrai nėra palygintini dalykai, kur yra dirbama su sunkiais ir net gi labai sunkiais vaikais. Dėl atostogų taip pat irgi. Labai ten dar nežinau ir nesusipažinau, nes neseniai pradėjau dirbti, man atrodo, kad tų dienų ten nedaug visiškai. Mokytojų ilgesnės, aš žinau. Kai mes dirbom – 56, o padėjėjo tai jau tikrai, kad ne kas. Aš taip suprantu, kad mokytojo padėjėjas, tai yra, kaip antras mokytojas, kadangi viską darome kartu, tik gal būt to išsilavinimo, tokio, bet kaip aš ir sakiau tas išsilavinimas irgi nebūtų pro šalį. Gal būt ir tas mano išsilavinimas mokytojo aukštasis, kaip pasakė, kad neatrodo, jog Jūs čia mėnesį, o ne metus dirbate, tai gal būt tas mano išsilavinimas pasako, kad ...

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Taip, patinka.

Kodėl?

Man patinka bendrauti su vaikučiais. Padėti jiems, kada reikia. Aišku jeigu nereikia, tai nereikia. Reikia duoti ir vaikui pačiam. Šiaip ar taip aš ir anksčiau pasirinkau pedagoginį darbą ir, tiesiog, norėjau dabar pasižiūrėti kas čia yra per tas mokytojo padėjėjas, kiek jisai yra svarbus klasei su vaikučiais. Aš labai užjaučiu ir mokytojus su tokiais vaikais, nes jis nori duoti kuo daugiau tiems vaikučiams, kiek jie geba, kuo daugiau duoti jam gyvenime. Bet vienam mokytojui dirbti su tokiais vaikučiais yra neįmanoma. Kiek yra sunkesni, kiek lengvesni, suprantu su trim, keturiais, penkiais maksimum vaikučiais gal ir gali vienas mokytojas dirbti, bet jeigu yra daugiau, tai turi būti padėjėjas.

Ačiū Jums už išsamius atsakymus į klausimus ir linkiu sėkmės darbuose. Ir geros dienos.

Ačiū. Ir Jums geros dienos.

Ačiū.

Protokolas 19

Interviu su V_19⁵³

Laba diena⁵⁴.

Laba diena.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašytas?

Sutinku.

Papasakoti apie save. Prisistatykite, pasakykite vardą, amžių, išsilavinimą.

Esu V_19. Dirbu šešti metai. Turiu septynis, aštuonis vaikus klasėje. Iš jų - du autistai, trys su Dauno sindromu.

Koks Jūsų amžius?

Šešiasdešimt metų.

Koks išsilavinimas?

Aukštasis.

Kokioje mokykloje dirbate?

Mokykla daugiafunkcinis centras.

⁵³ Taip pat

⁵⁴ Taip pat

Ar Jūs dirbate vienoje klasėje?

Iki pietų yra viena klasė. Po pietų dirbu auklėtoja. Klasės dvi apsijungia – apsijungia 1/2 klasė, ir mūsų 3/4 klasė, tada turime 14 vaikučių.

Sakykite, kaip pasirinkite mokytojo padėjėjo darbą?

Nepasirinkau. Aplinkybės privertė. Pasirinkimo nėra jokio. Kadangi su regėjimu pasidarė labai blogai, su dešinės akies regėjimu, herpis. Netikėtai visai atsirado. Matomumas krito - su kompiuteriu dirbt nelabai galiu ir negaliu fizinio darbo dirbti, todėl aplinkybės privertė.

Ar prieš ateidama į šį darbą Jūs žinojote, ką nors, apie mokytojo padėjėjo darbą?

Absoliučiai nieko. Mano darbas buvo absoliučiai nesusijęs su ugdymu.

Apie specialiųjų poreikių vaikus taip pat nieko nežinojote?

Iš viso, nieko. Man lėmė sėkmė, nes aš čia atėjau dirbti į biblioteką. Paprašė manęs. Tada, dirbdama bibliotekoje, du metus, aš susipažinau su tais vaikais ir tik po to pradėjau dirbti mokytojos padėjėja. Jeigu būčiauėjusi iš karto, tai man būtų buvę žiauriai sunku.

Kiek laiko čia dirbate?

Penkti metai mokytojo padėjėja.

Papasakokite plačiau apie savo, kaip mokytojos padėjėjos, darbą klasėje.

Vaikams esu dešinioji ranka, jų nuotaika, kad jiems būtų gerai. Stengiuos per pamokas, kiek reikia mokytojai padėti. Prie kiekvieno prieit, pas mus yra keturi sudėtingesni mokiniai, prie jų užduočių. Bet šiaip daugiau, tai įgūdžių: rankas nusiplauti, į tualetą nueit, nes pas mus yra keli vaikai su pampersais. Primint vaikams, kad valgytų gražiai, apsirengtų, rūbus patikrinti. Ir, žinoma, pamokos metu dalyvauji – kam padėti skaityt, kam padėti rašyt, kam padėti pildyt, kam padėti piešt. Yra vaikams kuriems reikia šalia jų būti, nes kitaip jie nedirba. O mokytoja viena. Mes esame dviese su aštuoniais vaikais. Tai žinokite, tikrai darbo užtenka.

Kokių specialiųjų poreikių mokiniai?

Čia gal reikėtų kalbėti su mokytoja, bet yra ir labai didelių, yra didelių, yra su kompleksiniais sutrikimais. Bet čia Jums labiau reikėtų kalbėti su mokytoja. Mes turime tris vaikus su Dauno sindromu, bet jie visi yra labai skirtingi. Praktiškai, nei vienas jų nekalba. Kol išmoksti su jais bendrauti, kol išmoksti juos atpažinti, kol sužinai ko jie nori, supranti jų emocijas. Tai nėra blogi vaikai, bet jie priešinasi tuomet, kai jiems yra kažkas negerai. Ir tą visą turi perprasti, suprasti juos.

Ar turite su judesio ir padėties sutrikimais?

Aš manau, kad yra kompleksinio sutrikimo, tokie hiperaktyvūs. Mes turime hiperaktyvų S., kuris nenusėdi vietoje. Priverst jį pasėdėt, priverst jį kažką atlikt, išmukt, daleiskim, elementarų dalyką, kad ir paltą pasikabint, ar striukę užsidėt, ar kuprinę. Čia, žinokite, yra kosmosas, kol išmoksta. Mano pasiekimai yra tokie labai elementarūs, kaip sakoma, aš džiaugiuosi, kad pats vaikas nueina į tualetą, kad pats nusimauna, man tai yra pasiekimas. Man yra pasiekimas, kad vaikas atėjęs į klasę nusimauna batukus, persimauna. Aš džiaugiuosi. Man yra pasiekimas, kad vaikas valgykloje žino savo vietą. O mokymuisi, aš nežinau, kaip mums gaunasi per tas pamokas. Šiaip tai pamokas mums daugiausia reguliuoja vaikai. Jeigu jis atėjo nenuotaikoje ir mes negalime tos nuotaikos jam suformuot ir mokymuisi sunkiau sekasi. Aš manau, kad jeigu būtų daugiau žmonių klasėje viskas būtų paprasčiau.

Daugiausia Jūsų pagalbos reikia savitvarkos, savitarnos ir maitinimosi srityse?

Taip. Čia ta pagalba viena iš pagrindinių. Bet pagalba reikalinga ir mokytojai, nes ji niekaip negali būti vienu momentu prie trijų, keturių vaikų, nes tai vaikai, kurie visiškai nedirba vieni, reikia būti prie jų, ištiesai sėdėti. Yra Mantas, Simas, Dominyka prie jų reikia būt, faktiškai reikia pastoviai. Nes, jeigu mokytoja dirba su stipresniais, stengiasi daugiau, užduoda užduotis silpnesniems, tai jie to nedarys jeigu nebūsi šalia jų. Tai va, nežinau, veikla kokia.

Ar tai būtų daugiau individuali veikla ar komandinė?

Aš nežinau tų terminų. Mano veikla, tokia, ką pats matai, kam tuo momentu reikia daugiau padėti. Kai tiek laiko dirbi jau pats matai kam tuo momentu reikia daugiau padėti. Taip ir eini ratu - prie vieno, prie kito, prie trečio. Tame tarpe eini į tualetą, nes pas mus nėra taip griežtai, tame

tarpe kažkam kažko reikia, tai kažkam nosytės bėga, kažkam atsitinka, kažkas nelaimingas pradeda verkti ir reikia išsiaiškinti dėl ko.

Sakykite, ar turite vaikučių su epilepsija?

Ne. Mes klasėje neturime.

Su elgesio sutrikimais, kaip supratau yra, taip?

Yra, yra, yra. Taip.

Ar turite kokią erdvę, kur galima būtų išeiti kai jis labai įsijautrina?

Turim. Turim. Turim. Jo. Bet iš kitos pusės, išeinu su vienu vaiku, daleiskim aš išeinu, visi kiti lieka. Tas išėjimas irgi labai ribotas. Pavyzdžiui, Mantas, jeigu aš išeinu, tai jis man iš paskos eina. Aš manau, kad tą dieną viską sprendžia vaikai. Nuo jų priklauso - ką tu šiandien darysi, kiek tu darysi, kuriam daugiau padėsi, negali nuspręsti, kad darysi tą, tą ir tą.

Kokių sunkumų Jūs pati patiriate dirbdama su šiais vaikais?

Sunkiausiai būna su naujais vaikais, kadangi kol juos perpranti, man reikia kokių metų. Mes turime naują Simą. Močiutė klausia: - ką patartumėte, ką galėtumėte mes daryt? Niekas negaliu pasakyti, nes aš pati jo dar neperpratau. Sunkiausia yra tada, kada turi vaiką ir jo nesupranti. Ir negali dasibelst iki jo, kad kaip jam padėt, tas yra man sunkiausia - kai nepažįsti vaiko. O kai pažįsti vaiką tada visas sunkumas, visos problemos būna išsprendžiamos. Sunkiausia yra su naujais vaikais arba su tais vaikais, kuriuos sunkiau perprasti.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo darbą atsižvelgiant į kasdienę veiklą?

Sunku man ir pasakyti. Ugdytojas, gal būt ne, čia daugiau mokytojas yra. Aš tik mokytojai padedu su tais vaikais, tai tikrai ne. Nepavadinčiau mama, kaip auklė. Artimas žmogus – po mamos, po auklės, po močiutės. Nes kitaip neįmanoma, jeigu tu su vaiku nesugebėsi susidraugauti, to vaiko nepažinsi. Vis tiek tas vaikas turi rūpėti. Ten tos emocijos būna, bet tau tas vaikas turi rūpėti. Jeigu tu su vaiku nepagausi ryšio, nesuprasi ir negalėsi paprasčiausiai su juo dirbti. Ir jam bus sunku ir man bus sunku. Tai aš, manau, esu toj eilėj po močiutės, po auklės, po visko, sekanti. O mokytoja, žinoma, tas ugdymas vis tiek. Visą ugdymą, viską daro mokytojai. Aš tik tai stengiuosi jai padėti kiek galiu. Ir tai, būna momentų, kai aš jai padėti negaliu, nes, kadangi, kažkam kažkas nutinka iš tų vaikų. Kažkam reikia tos pagalbos jam asmeniškai. Tai va, kiek galima, tai jaučiu, čia mano darbas, bet pagalba yra mano tiek, kiek leidžia vaikas padėti.

Įvardinkite, kokių stiprybių reiktų šiam žmogui dirbant šį darbą?

Gal tų stiprybių ypatingų nereikia dirbant šį darbą. Reiktų, kad tam žmogui, kuris dirba šį darbą, tas vaikas rūpėtų. Jeigu, tam žmogui tas vaikas nerūpės, pagal mane, jam jokios stiprybės nepadės. Vaikas turi rūpėti. Tai yra pirmiausias dalykas, kuris man taip atrodo. Nes jeigu tau vaikas nerūpės, tu nesigilinsi į tas problemas dėl ko jisai toks ar kitoks tu niekada nerasi to ryšio, nesuvoksi jo gyvenimo, žmogaus savybių. Jos nepadės. Nu tai ką, drausmė čia nepadės. Čia drausme yra visai kas kita. Kai randi kontaktą su vaiku, tada gali ir drausmės rasti ir visą kitą. Kai nerandi to ryšio tai, jau nežinau. Aš neesu specialistas, negaliu taip konkrečiai pasakyti, bet man atrodo, kad svarbiausiai turi rūpėti vaikas. Jeigu jis man rūpi, aš stengiuos daryti viską, kad su juo suartėtumėte, kad pažintumėte vienas kitą labiau, kad nebijotų jisai, tikėtų. Man taip atrodo, bet nežinau ar aš teisi, negaliu pasakyti.

Kaip Jūs pati vertintumėte savo pasiekimus šioje srityje? Kas sekasi geriau, o kas blogiau?

Ar pilnai realizuojate save šioje srityje?

Šiaip, tai vertinti save negaliu. Turėtų vertinti administracija ar mokytoja su kuria aš dirbu. Bet tik tiek galiu pasakyti, jeigu aš tą vaiką pažįstu, pavyzdžiui nuo pirmos klasės, tai ir tam vaikui yra žymiai lengviau. Aš manau, kad tas lengvumas priklauso nuo to, kokia yra tų vaikų kaita. Ir aš būčiau linkusi, kad tie vaikai būtų nuo pirmos klasės iki dešimtos klasės, kad nesikeistų nei mokytojai, nei padėjėjai, jeigu atsiranda ryšys su tuo žmogum.

Tai, kaip komandinis darbas?

Taip. Turi būti komandinis darbas. Jeigu nėra komandinio darbo, tai tikrai nieko nebus. Ir mokytojai bus sunku dirbti su padėjėja ir padėjėjai bus sunku dirbti su mokytoja, jeigu neatsiras kontakto, ryšio. Aš manau, kad pagrindinė problema, kurią aš išvelgčiau, bet negaliu komentuoti taip specialistė, nes aš nesu specialistė, bet kad turėtų būti nuo pirmos klasės tęstinumas. Negali

vaikai keistis dažnai. Nes ir jiems sunku adaptuotis ir mums sunku pažinti tą vaiką. Nes vaiko pažinimas trunka ilgai ir tu sužinai, kaip prie to vaiko prieit, jau tampame draugai. O kiti, atėję neseniai, žiūri kitaip. Man dabar problema, kad tie vaikai kurie atėję su manimi eitų toliau, eitų iki galo. Tai, man taip atrodo.

Jūsų nuomone, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui? Ką jis turėtų gebėti?

Vis tiek, aš susipažinau būdama bibliotekoje, skaičiau apie tuos vaikus, nes ką tik atėjusiam žmogui, kai nieko nepažįsti, ir, pavyzdžiui, kaip ten būna kitose mokyklose turi po vieną, du, vis tiek, būna lengvas šokas. Kadangi jie tokie - kitokie. Jie yra labai faini, ir viska, bet jie yra kitokie. Ir kiekvieną priimt individualiai yra labai sudėtinga. Pavyzdžiui man, kai turėjome tokią sunkoką mergaitę – man buvo labai sunku. Aš ėjau į psichologijos kursus, ne todėl, kad man sunku su ta mergaite, bet kaip man perprasti tą mergaitę ir kaip aš turiu reaguoti į tą mergaitę, kad dar labiau jos nesuerzinčiau. Buvo tokie psichologiniai kursai, bet jie turėtų būti daugiau praktiniai. Kad galėtum pasipasakoti žmogui, kaip tokioje situacijoje elgtis. Vaikas elgiasi taip, nes jis toks yra. Bet kaip tam žmogui elgtis, kai tas vaikas taip elgiasi. Reikia tokių dalykų. Reikia ir psichologinių, reikia žinių kažkiek tai žinoti, vis tiek reikia žinoti, reikia žinoti apie Dauno sindromą, tų dalykų reikia žinoti, na, vis tiek.

Kaip Jūs manote, ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas?

Aš niekada gyvenime negalvojau, kad dirbsiu šitą darbą. Tikrai, negalvojau ir niekada nemąščiau. Ir aš niekada neturėjau tokio išsilavinimo - pedagoginio, tiems būtent vaikams. Išsilavinimas žinoma. Bet jeigu širdies nėra – išsilavinimas joks nepadės. Vis tiek, žmonės turi eiti, eiti ir jausti tą vaiką, rūpėti tas vaikas. Manau, kad išsilavinimas reikalingas, bet didžiąją dalį lemia - kiek tu sugebi su juo susidraugaut, man taip atrodo. Yra žmonės, kurie turi tą išsilavinimą ir neieško tų priėjimo būdų prie vaiko, nes jiems ir taip gerai. Aš taip manau, čia mano asmeninė nuomonė, kaip žmogus priima tą vaiką ir, kaip priima visą tą dėmesį, nuo to viskas priklauso, man taip atrodo.

Kokią pagalbą teikiate mokytojai?

Mokytojai asmeniškai?

Na, taip. Gal priemonės kokias darote ar dar kažką?

Ruošiamės šventėms. Ruošiamės karnavalams. Visas vaikų šventes švenčiame, ruošiamės. Ir karpom, ir klijuojam. Vaikams būna gimtadieniai, tai stalą ruošiam, atvirutes vaikams ruošiam. Visur dalyvaujame. Ir einame į ekskursijas visur, taigi, na, tas pat kaip elgtumėtės su savo šeima. Viską ką darot šeimoj, viską tą patį darot ir su vaikais. Tik žymiai daugiau, negu aš dariau savo šeimoj, nes tiek laiko neturėjau. Nieko išskirti negalima. Tai yra maža šeima ir tai ką darai savo šeimoj ar šventes ar ką, viską darai kartu su mokytoja. O mokytoja visą tai sugalvoja, aš padedu jai įvykdyti.

Kokių sunkumų patiriate vaikams perteikiant mokytojos skirtas užduotis, medžiagą?

Visų pirma, kas yra sunkiausia, tai, kad vaikas susidomėtų tuo, ką mokytoja nori jį išmokyti. Sunkiausia, kad jis susidomėtų. Kiek laiko dirbame kartu su šia mokytoja, tai svarbiausia sužinoti, ko vaikas nori. Tada tą daiktą padedi, kai padarysi tą gausi tą ir tą. Dažniausiai tai būna žaidimai, tai dėdelės, tai dar kas. Sunkiausiai surasti raktą – ko jis šiandien nori. Ir jį sudominti, kad jis atsisėstų ir padarytų darbą. Čia yra sunkiausias dalykas, bent man. Kad tą vaiką sudominti, aš turiu omeny, tuos silpnesnius vaikus – su Dauno sindromu, autistus. Turi juos šiaip taip sudominti, kad jie norėtų tą darbą padaryt, kad jie nori to žaisliuko ar kokį nors ten daiktą, ar ten būna atsineša kokius nors diskelius, tokius žaisliukus – dėdeles. Man yra sunkiausiai sudominti tą vaiką. Ir mokytoja ir aš svarstom visokius variantus. ... svarbiausia sužinoti, ko vaikas nori. Tada tą daiktą padedi, kai padarysi tą gausi tą ir tą. Dažniausiai tai būna žaidimai, tai dėdelės, tai dar kas. Sunkiausiai surasti raktą – ko jis šiandien nori.

Kaip padedate ribotų galimybių vaikams orientuotis ir judėti aplinkoje, einant į valgyklą? Kiek suprantu čia pagalba taip pat reikalinga?

Taip labai reikalinga. Vaikai dažnai užsispiria. Nenori eit valgyt. Na, jis nenori eit valgyt ir viskas. Jo klasėje palikti negali, vienas dalykas. Kitas dalykas, vaikas turi kažką pavalgyti.

Nebūtinai viską. Aš nesu už tai, kad vaikas turi suvalgyti viską, kad vaiką maitinti per prievartą. Bet, vis tiek, tas vaikas turi pavalgyti. Kaip ir šeimoje, jeigu vaikas nevalgo, tai ieškai visokiausių būdų, kad jis nors kažkiek pavalgytų. Čia lygiai taip pat. Yra problemų, yra būdų. Kitas dalykas, ne visi gražiai sėdi prie stalo, pavyzdžiui, ypač naujokai kurie būna. Reikia išmokyti, kad jisai gražiai sėdėtų, kad jisai valgytų ir netrupintų, kad kąstų, kad jisai šaukštu, ne iš lėkštės gertų. Tikrai yra. Ir mokytojai ir man užtenka veiklos. Paskui kol nueiname yra išbandymas, kai kada, kai kada labai sėkmingai nueinam. Viena mergaitė labai ilgai valgo. Tai nepriversi to vaiko valgyti greičiau. Sakau, maža šeima, kaip ir namie. Žiūrėk, juk neliepsi tam vaikui eiti nuo stalo jeigu jisai dar nespėjo pavalgyti. Tai yra visokiausių būdų. Sugalvot, ką daryti, kad jisai būtų sotus.

Sakykite, kokie profesinės kvalifikacijos poreikiai ir galimybės?

Šiaip, kaip ir kursų mokytojų padėjėjams nėra. Kai man yra problemų, aš pati susigalvoju, savo šeštadienių, sekmadienių sąskaita kažkur stengiuos dalyvauti. Na, šaltuoju periodu, nes vasarą nesinori tų dalykų. Kur man trūksta arba kur matau, kad man kažko labai reikia ir be to neapsieisiu, tai aš pati. O kursų padėjėjoms aš nesu mačiusi ir nesu mačiusi per penkis metus kol aš čia dirbau. Jeigu pasakytumėte aš su mielu noru pasižiūrėčiau. Šiaip tai reikėtų, labai reikėtų tokių praktinių, kad būtų nedidelės grupės, kad galėtum išsipasakoti savo problemas ir sužinoti kaip kitos sprendžia.

Ar tai turėtų būti pasidalinimas gerąja patirtimi?

Taip. Bet, kad tas pasidalinimas būtų nuoširdus. Praktinis. Ne tai, kad ateiti ir padėti pliusiuką – ne to nori, bet tikrai reikia tokių konkrečių dalykų. Žinoma, mes ir su mokytoja labai dažnai bendraujame ir mokytoja padeda, ir knygas paskaitai bibliotekoje, bet nieku nėra tų dalykų, kurių... Na, tikrai, man kiekviena diena yra naujovė, todėl niekada nenusibosta, nes nežinai... Na, kiekviena diena vis kitokia. Tai vat, man reikėtų tokių kursų. Tokių kursų, glaudžių, nedidelių, šiltų, kur žmonės tikrai norėtų padėti man toje situacijoje. O ne tai, kad atėjai kažką išklausiu ir išėjau. Man tokių nesinori. Bet, kad man padėtų - aš labai norėčiau.

Kokią temą šiuo metu Jums būtų aktualiausia?

Aš gal labiausiai dabar norėčiau išgirsti apie šitą..., dabar turiu S., naują autistą. Aš tikrai, pavyzdžiui, nesuprantu jo. Ir mokytoja stengiasi ir aš stengiuos. Aš norėčiau vis tiek kažkaip bandyt rasti tą ... Jis jau išmoko - ateina apsirengia ir nusirengia, bet vat toksai... Aš to ryšio nejaučiu su juo dar. Man labai jo reikia ir jam reikia, kad aš jį jausčiau.

Ar nežadate atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo, gal sunku?

Kad lengva, tikrai nepasakysiu. Tikrai yra labai sunku. Aš išmokau kursų dėka, kad aš išėjau iš darbo ir ... Ir viskas – atsiribojau nuo visko. Aš nieko neatsinešu į šeimą. Absoliučiai nieko. Visą palieku. Ir čia kai ateinu, žengiu laiptais viskas aš jau įsijungiu, tada žiūriu kur mano vaikai, kur susirasti, kur susigaudyti. Aš tai išmokau kursuose. Todėl aš ėjau į vienus kursus, į kitus kursus, kad aš namie negalvočiau apie juos. Kai aš išeinu yra kam apie juos galvot. Tikrai. Tai jie namo grįžta, tai čia miega. Bet man buvo sunku atsiribot. Kažkaip, kai praeina diena, būna visokiausių ir gerų dalykų ir pusiau gerų dalykų, malonių ir sunkesnių dienų būna, tas atsiribojimas man buvo labai sudėtingas. Kai grįžti namo, man būdavo gaila tų vaikų, kuriuos lieka, kurie iš asocialių šeimų ir būdavo labai nesmagu, kodėl tos jų mamos nepasirūpina jais, kadangi sakydavo kad tie pinigai yra jųsų, mamos gauna ir tie pinigai yra jums. O kitos turi mamos užsidirbti. Vat toksai, buvo... Buvo labai sunku atsiriboti nuo tų vaikų. O taip darbas sunkus, bet visi darbai yra sunkūs. Nėra lengvų darbų.

Kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Kuria prasme?

Ar tai nuovargis kankina, ar stresas, ar kitą kartą kažkoks beviltiškumas, ar dar kažkas.

Beviltiškumas yra šiuo momentu, būtent dėl S., kadangi nežinau kaip su juo... tai randi su juo kažkokį kontaktą, bet niekaip neišmokstu... dar labai su juo sunku. Tikrai su juo yra sunku. Tikrai sunku. Beviltiškumas gal būt yra tada, kada tu viską atiduodi, o tu nieko negauni, bet tu supranti, kad tu užtai čia ir dirbi. Bet būna dienų, kai tau grąžina su kaupu.

Pasidalinkite ta gerąja savo patirtimi.

Čia nėra jokio recepto. Bet būna, kad grįžta su kaupu. Matai kad vaikas daro ir padaro viską su nuotaika, nereikia labai didelių pastangų, pats nulekia, parlekia į visas gerąsias vietas suvaikšto. Tai tokie dalykai – gražiai pavalgo, išėini į lauką ir nėra jokių problemų, neina nei per gatvę. Yra tokių dienų labai fainų. Tikrai, nemažai jų yra. Matai, kad nemažas ir komandinio darbo indėlis yra. Ir dar džiaugsmo yra kad vaikui smagu, pavyzdžiui kai jis su rogutėmis važinėjosi, tiesiog jie spindi. Arba pavyzdžiui jie ten šoka, mokom šokti, nesvarbu. Kad jie nepataiko į taktą, sako, kad valsa blogai vaikai šoka, man nesvarbu, kad jie nepataiko į taktą, bet pamatai spindi akys, šypsena – jų nesuvaldintos emocijos, čia yra svarbiausia, bent man.

Jūs pati, ką išgyvenate, kokią savijautą patiriate?

Dabar jaučiuosi gerai. Jau išmokau jaustis gerai. Anksčiau griauždavausi, kad nori visiems padėti o tu negali padėti. Aš turiu omenyje daugiau asocialias šeimas. Kažkaip norisi juos namo parsivesti, norisi jiems ir kažką nupirkti, kažką padaryti, bet tu suvoki, kad tu nieko padaryti negali, nes negali vaikui suteikti vilčių. Tai vat tas savęs vertimas, tam vaikui nesuteikti vilčių, nes jie kiekvieną dieną šito iš tavęs lauks, o tu nori jam kažką nupirkti, kažką atnešti, kažką padaryti, kažkur nusivesti, o tu negali šito daryti. Tai va, tas beviltiškumas veda iš proto. Nes tu nori jam padėti, bet tu žinai, kad to negali daryti kiekvieną dieną, nes jis tavęs lauks kiekvieną dieną, kad tu gal savaitgaliais galėsi pasiimti – va, tai, varė iš proto.

Kas jums darbe galėtų suteikti pagalbą kylančioms problemoms spręsti?

Mes su mokytoja labai gerai sutariame. Visą labai gerai apmąstome. Per kokią pertraukėlę, kai vaikai ramiau žaidžia mes galvojame, nu, ką,... ką,... ką dar galime daugiau padaryti. Ir jai labai rūpi vaikai. Aš džiaugiuosi, kad ir jai labai rūpi vaikai. Nes, tikrai yra laimė kai sutampa abiejų norai. Nes ryšys, turi būti, ryšys ir tarp mokytojos ir padėjėjos.

Sakykite ar palaikote ryšius su vaikučių tėveliais?

Mokytoja daugiau bendrauja, bet jau daugiau ugdymo, o kitais – jeigu reikia nosinaičių, pampersų, drėgnų servetėlių, ten ko nors reikia ar atsarginių rūbėlių atneštų, maža ką, jie sako pas mus namie nebūna, nu maža, kad nebūna, nu atsitiks kažkas, palik prastesnius rūbelius. Arba ten palik kokius šiltesnius rūbelius kai einame žiemą į lauką, nereikės aš iš tikrųjų nemausiu. Tai va, tokiais mes esame daugiau, mokytoja vienais, o aš kitais dalykai. O ugdymo, tai žinoma, mokytoja.

Jums pačiai, reikalinga kokia nors pagalba?

Aš, apie tai, dabar nesusimąščiau. Tikrai nesusimąščiau. Gal ir yra, bet dabar aš jų tikrai neįvardinsiu. Manau, kad yra.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui.

Kaip pagerinti? Manau, kad neįmanoma. Gal būtų būtų palengvinimas, kad vaikai eitų iš vieno... iš pirmos klasės iki dešimtos ir panašiai. Kad nebūtų tokia vaikų kaita, nes taip ir dirbantiems ir vaikams geriau.

Ar vertinamas mokytojo padėjėjo darbas?

Na mokytojo padėjėjo darbas nėra labai, nu, kaip ... Čia mokykla nekalta. Atostogos turėtų būti tikrai ilgesnės. Aš, pavyzdžiui, aštuonias valandas prabūnu su vaikais ir kiekvieną dieną. Į savaitę 40 valandų. Turėtų būti ir atostogos ilgos, kaip mokytojom. Atlyginimas, žinoma, turėtų būti žymiai didesnis už tokį darbą. Atlyginimas ir atostogos tai taip, nes, vis tiek, mes išbūname 40 valandų per savaitę. Ilga darbo diena. Tai manau, kad atlyginimas ir atostogos neatitinka toms ką turime.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Normaliai. Yra ir teigiamų bruožų ir neigiamų bruožų. Gal tų teigiamų yra daugiau negu neigiamų. Žinote, jeigu vaikai nerūpėtų aš nedirbčiau. Tikrai nedirbčiau. Bet, žinote, čia ir pats kažko tai išmoksti iš jų.

Dėkoju jums už atsakymus. Linkiu Jums geros darbo dienos. Iki malonaus!

Iki!

Labą dieną⁵⁶.

Labą dieną.

Ar Jūs sutinkate, kad mūsų pokalbis būtų įrašomas.

Aš sutinku, kad būtų įrašomas.

Trumpai papasakokite apie save. Pasakykite savo vardą, amžių, išsilavinimą.

Mano vardas V_20. Man penkiasdešimt keturi metai. Baigiau technikumą. Ir dirbu mokytojo padėjėja.

Sakykite, kaip pasirinkote mokytojo padėjėjo darbą?

Čia buvo vienuolika metų atgal, reikėjo keisti darbą ir pasirinkau.

Ką Jūs žinojote apie mokytojo padėjėjo darbą, apie veiklą su specialiųjų poreikių mokiniais?

Prieš ateidama žinojau, kad yra tokia mokykla netoli mūsų. Bet, kad yra mokytojų padėjėjos, tai nežinojau.

Kiek metų dirbujatės šiose pareigose?

Jau šiais metais bus vienuolika.

Norėčiau, kad Jūs papasakotumėte apie mokytojo padėjėjo darbą klasėje, kurioje Jūs dirbate.

Šiaip, nuo praeitų metų gavau antrą klasę. Visa klasė autistai. Šeši mokiniai. Vis autistai. Klasė labai sunki. Vienas hiperaktyvus. Vežimėlių neturiu. Bet, labai, kaip sako – lakstantys. Negalima, tiesiog vienam, negalima sulaikyti visų. Vienas lekia į tualetą, kitas į koridorių. Jeigu ne dviese, tai labai negali. O šiaip, tai nuo pat ryto, pavyzdžiui, aš turiu sutikti vaiką, iš autobuselio paimti, nuvesti į rūbinę, susitvarkyti ir ateiti į klasę, paruošti viską, kad būtų ant stalo – penalas ir priemonės ir su mokytoja pradėdame darbą.

Koks tai darbas klasėje, ką Jūs padedate tiems vaikučiams daryti?

Aš, pavyzdžiui, prieinu prie vaiko, jeigu tas negali vaikas pats atlikti užduoties, dar kartą paaiškinu, padedu, paimu ranką, paimu pirštą kas negali susikoncentruoti, duodu pieštuką, duodu flomasterį, duodu dažus, galim kartu nueiti atnešti vandens, jeigu netyčiom išsipila tas vanduo, jeigu tai akvareliniai dažai, tai irgi reikia patiestuką patiesti. Na, žodžiu, yra daug tokių darbų, kur vienas mokytojas negali visko atlikti šešiams.

Ar mokinatės kažkokias raideles rašyti, skaičius?

Mokinamės ir skaičiukus, ir raideles.

Ar jie geba patys rašyti, ar turite padėti?

Vienas iš tų autistų, tai yra toks ... daugiau su juo dirbama, ir reikalauja daugiau tiesiog dėmesio, ir jis gali atlikti daugiau užduočių. Bet su juo, tiesiog, turi, ne tik su juo, bet su kiekvienu, prie kiekvieno reikia stovėti, pavyzdžiui, negali jo vieno palikti, jeigu jis hiperaktyvus, tai negali atsitraukti. Vienas atsitraukia... mokytojas nueina, tai mokytojo padėjėja turi būti. Tai taip iš eilės ir keičiamės.

Popamokinė veikla pas Jus taip pat vyksta ?

Taip. Pas mus dvyliką valandą ateina auklėtoja ir vyksta popamokinė veikla.

Jūs dirbate po pamokų?

Iš aš taip pat dirbu antroje dienos pusėje.

Kokią pagalbą teikiate popamokinėje veikloje?

Čia pagalba irgi tokia – nuvesti pavalgyt padėti, ir viską sutvarkyti, rankytes išplauti, ir padėti paimti tą rankšluostį, ir pakabinti rankšluostį. Auklėtojai irgi sunku vienai. Dantukus valom dar, tai reikia ir tą puodelį palaikyti, ir paduoti šepetuką, paduoti pastą, nes pastą labai norisi kažkodėl tai valgyti, vandenį norisi daugiau išgerti, negu paskalauti. Tiesiog parodai, kaip tai daryti. Nu, va taip.

Norėčiau sužinoti ar turite klasėje mokinių su epilepsijos priepuoliu?

⁵⁵ Taip pat

⁵⁶ Taip pat

Mūsų klasėje vienas serga epilepsija, bet kol kas priepuolio nebuvo.

Kokių sunkumų patiriate teikdama pagalbą šiems mokiniams?

Sunku psichologiškai, tiesiog. Tiesiog, psichologiškai.

Kaip apibūdintumėte mokytojo padėjėjo pareigas atsižvelgiant į kasdienę Jūsų veiklą?

Sunku net ir pasakyti, kad padėjėjas. Nu, padėdi tikrai mokytojui. Aš taip įsivaizduoju, kad labai net padėdi.

Ar tai ugdytojas, ar slaugytojas, ar prižiūrėtojas ar dar kažkas?

Ai, viskas viename. Kadangi nueini į tualetą ir apsitvarkai, ir pampersus keiti, ir kartais... Vat, penktadienį, tas vaikas hiperaktyvus buvo labai suirzęs, kol ne pridėjo, atsiprašant į kelnes, nu, ir ką ir ėjom, ir tvarkėmės ir tiek. Tai ir padėjėjas, ir globėjas, ir patarėjas, ir draugas – viskas. Tenka ir pabučiuot, ir priglausti, ir kaip mama tiesiog...

Kaip manote, kokius darbus privalėtų atlikti mokytojo padėjėjas, o kokių ne?

Nežinau. Man atrodo, kad padėjėjas tai ir padėdi viską iš eilės. Matai kas, kur ir padėdi.

Kaip Jūs manote, ar darbas klasėje labiau individualus, ar komandinis?

Visur, man atrodo, daugiau komandinis. Vis tiek, mokytojas, auklėtojas vadovauja, o tu jau...

Įvardinkite asmens stiprybes, kurios padėtų mokytojo padėjėjui gerai atlikti savo pareigas?

Tokių pačių, kaip ir mokytojui. Išvermės. Tiesiog, geros sveikatos ir tiek.

Kaip Jums sekasi šioje veikloje?

Tiesiog nežinau. Man atrodo, kad yra mokytojas, yra auklėtojas – visi patenkinti.

Kas sekasi daryti geriau, kas blogiau?

Kad man atrodo, jog mes viską suspėjame. Blogiausia, tai aišku, mums išsėdėti per šventes. Tada tenka jau trims būti. Dėl to, kad kyla vaikams emocijos, tai vienam norisi išeiti, palikti tą salę, kažkur tai lakstyti. Kitam labai įdomu, tas kuris hiperaktyvus – jam labai įdomu. Autistas – pirmūnas, jam iš vis neįdomu, jam reikia tik lėkti, kad vėjas per ausis, kad tik greičiau ir toliau ir nepagaut. Taip gaunasi. Tada jis patenkintas.

Kaip manote, kokių kompetencijų reikia mokytojo padėjėjui?

Turi susivokti, kur dirbi. Negalima rėkti, mušti, kažko reikalauti, ko vaikas negeba, reikia suprasti, kad čia neįgalus vaikas. Kažkaip bandyti susitarti, daugiau kalbėti.

O jums tenka bendrauti su vaikų tėvais?

Taip, mes bendraujam. Tiesiogiai ir daugiau bendrauja mokytojas ir auklėtoja. Aš pasakau viską - ką noriu pasakyti, ką noriu paklausti, ko iš tėvų norėčiau sužinoti, tiesiog, mokytojui arba auklėtojai, kurie bendrauja su tėvais.

Ko dažniausiai klausia tėvai, kuo domisi, kas jiems aktualu?

Kaip sekasi mokslai. Bet šiemet, jau antri metai, tai tėvai supranta, kad čia nėra taip, kad matematika, tai reiškia, kad jie skaičiuos, jeigu jau rašyti, tai jau ir rašys. Na, nėra pas mus jau taip. Tiesiog, raidę pažįsta A, tai jau parodys tau, parašys ir apvedžios ir su plastilinu ten ir su dažais, bet kartais po pietų pamirštame ir tą A raidelę.

Kokią pagalbą teikiate mokytojui?

Mes, kaip komanda, viską darome kartu. Ir priemone, ir šventėm, kas liečia, tai tikrai - vienas nuperka, kitas klijuoja, trečias dažo – viską darom kartu. Kam šauna kokia mintis viską padarom.

Su kokiais sunkumais susiduriate aiškindama mokytojo pateiktą medžiagą?

Dažniausiai būna du, tris kartus reikia pasakyti, pakartot. Jie supranta kažkaip tai, tada ir mokytoją tenka dar pasikviesti, kad visi išsiaiškintume.

Ar Jūsų vaikai savarankiški?

Taip. Jie visi savarankiški.

Jie patys geba susirasti mokykloje savo klasę, valgyklą, sporto salę ar reikia pagalbos?

Mes lydime. Aš visada lydžiu, kadangi jie patys į valgyklą, tai tikrai nueis, bet jau ką toį valgykloj reikia daryti, tai čia gali ir ant galvos uždėti, ir kompotą išpilti, nu, ir tiesiog...

Be priežiūros, palikti negalima.

Be priežiūros negalima.

Ir pertraukų metu turbūt reikia priežiūros?

Ir pertraukų metu. Tikrai dviese turime būti, nes kitaip neįmanoma. Kada visi šeši, tai tikrai neįmanoma vienam.

Kokie sunkumai kyla atliekant kitą su ugdymu(si), savitarna, savitvarka, maitinimu(si) susijusią veiklą?

Tenka labai daug kartų pakartot, pasakyt, kad kažką tai sugebėtų padaryt – ar tą šaukštą paimti teisingai, ar neišgerti kompoto nesuvalgius sriubą. Arba kai su akvarele dirbame, norisi arba su plastilinu, tai norisi tą plastiliną atsikąsti tiesiog. Nu, va, reikia suspėti paimti laiku.

O susitvarkyti ar jie geba?

Tvarkomės su pagalba. Visur pagalba reikalinga.

O apsirengia, nusirengia patys, savarankiškai?

Gal, trys, taip jau patys gali, bet kiti – reikia padėti. Tiesiog su ranka paimi ir trauki, ir kelnes, ir pirštines, ir kepurę, ir šaliką... gali suvyniot ir į kojinę įkišt... ir viską. Iš šešių trys gebėtų patys apsirengt.

Kaip manote, ar pakanka vidurinio išsilavinimo norint gerai atlikti mokytojo padėjėjo pareigas?

Po vidurinės, nežinau. Po mokyklos, tai labai sunku. Kažkaip reikia vis tiek išsilavinimo. Reikia.

Kokie profesinės kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir galimybės?

Šiaip lankėme anglų kalbos kursus, o mokytojo padėjėjo kursuose neteko dalyvauti. Tai tiek.

Jeigu dabar pasiūlytų kursus, kokia tema būtų aktualiausia, atsižvelgiant į kasdienį Jūsų darbą?

Aktualiausia būtų, kaip su autistais bendrauti. Daugiausia apie autistus norėtusi išgirsti.

Ar nemanote atsisakyti mokytojo padėjėjo darbo?

Kol kas nemanau, tikrai.

Gal mokytojo padėjėjo darbą siejate su kitos specialybės įgijimu?

Ne, deja, ne.

Kokių profesinės srities problemų patiriate savo darbe?

Kada ateini namo, tai tiesiog reikia būti vienam. Kadangi emocinis krūvis tikrai labai didelis. Ir šiaip norisi daugiau atostogų. Pavargsti. Per visą dieną pavargsti, tikrai.

Ar galėtumėte papasakoti apie savo išgyvenimus ir savijautą po darbo dienos?

Po darbo dienos viskas tas lieka ilgai. Dar būna atsiguli ir vis tiek analizuoji, vis tiek kažką galvoji, ką padarei negerai, ką galėčiau padaryti geriau, greičiau, gal net geriau. Tiesiog, dar pusę nakties galvoji.

Sakykit, su kylančiom problemom į ką galėtumėte kreiptis pagalbos? Kas galėtų padėti jas spręsti?

Mes stengiamės problemas spręsti savo komandoj. Jeigu nepavyksta su mokytoju spręsti, tai sprendžiame tada visi trys (mokytojas, auklėtojas ir padėjėjas). Sprendžiame tada visi ir tėvus pasikviečiame. Psichologės pasiklausime, jeigu negalime čia išspręsti problemų. Klausime tėvų nuomonės kaip ir ką geriau galime padaryti. Tėvai labai padeda. Jie pasako, kaip šeimoje būna, pasidalina savo patirtimi. Stengiamės, kad vaikui nebūtų streso.

Pasidalinkite savo maloniais išgyvenimais, kurie gal būt sužavėjo Jus?

Mes dažnai kalbėjome apie išvykas, bet labai bijojom. Šiais metais nutarėme nueiti į žaidimų kambarį. Norėjome važiuoti autobusu arba troleibusu, bet išsiaiškinome, kad visi vaikai į mokyklą yra atvežami su mašinomis. Mes visi pasitarėme, mokytojas atsiklausė ar nebus vaikams streso vykstant autobusu. Tėvai paaiškino, kad vaikai vežami mašinomis, tai nutarėme eiti pėstute. Pasikvietėme vieną mamą, kitą mamą ir nuėjome iki žaidimo kambario labai sėkmingai. Viskas pavyko, viskas sėkmingai ir labai gerai. Žaidimų kambaryje taip pat viskas buvo gerai. Pasirodo, kad viena mergaitė jame dažnai lankosi su savo sese. Nu, ir mamos ir mes labai sėkmingai pabendravom. Vieno berniuko tėveliai labai bijojo, kad vaikas gali išsigąsti, kad jis neis, nes šiaip mėgėjas – atsistoja ir stovi. Bet labai pavyko ir tėvai labai patenkinti liko ir močiutė ir senelis labai padėkojo, kad pasisekė išvyka. Planuojame dar. Ir tėvai patys norėjo pamatyti, kaip čia bus pirmą kartą ir tėvų pagalbos reikėjo, žinoma reikėjo.

Kaip aplinkiniai vertina mokytojo padėjėjo darbą?

Kaip mokykloje čia visi, man atrodo, kad be padėjėjo neapsieisi. Ir tėveliai pas mus patenkinti.

Ar tai nėra nuvertinta?

Ką aš žinau.

Pateikite pasiūlymų mokytojo padėjėjo darbo sąlygų pagerinimui?

Tiesiog, kai būni visą dieną šalia mokytojo ir šalia auklėtojo ir gauni pinigus, jie labai skiriasi. Pagalvoji, kad krūvis beveik tas pats, o pinigai... Aišku, čia priklauso ir nuo išsilavinimo. Ir atostogų norėtusi ne dvidešimt keturias ar aštuonias dienas, bet... tikrai... tikrai per mažai.

Ar Jums patinka mokytojo padėjėjo darbas?

Kadangi aš tokio jau amžiau, kad turbūt nieko jau nekeisiu, dirbsiu, tikrai, kiek galiu, kad patinka.

Ačiū Jums už išsamius atsakymus į pateiktus klausimus. Linkiu kantrybės ir ištvermės darbe. Ir geros dienos.

Ačiū. Ir Jums geros dienos.